COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRA EFESENI

A celuĭ întru sânţĭ părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

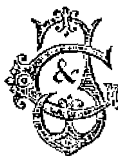
Archiepiscopul Constantinopoleĭ

Traducere din limba elină, ediţia de Oxonia, 1852

de

Archim. Theodosie Athanasiu

Egumenul Bis. Sf. Spiridon



IAŞI

TIPOGRAFIA „DACIA" P. ILIESCU & D. GROSSU

1902

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EFESENI

A celuĭ întru sânțĭ părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopoleĭ

SUBJECTUL.

Efesul era metropola Asieĭ, unde se adora Artemida (Diana), pe carea cetățeniĭ o respectaŭ acolo ca pe un ḑeŭ, şi eraŭ stăpâniţĭ de atâta superstiţiune, în cât niciĭ că nu voiaŭ a face cunoscut numele celuĭ ce a dat foc aceluĭ templu*). Acolo şi fericitul evanghelist Ión a vieţuit cel maĭ mult timp, acolo a fost şi exilat, şi tot acolo a şi încetat din viaţă. Şi pe Timotheiŭ l-a lăsat acolo Pavel, dupre cum ḑice scriindu-ĭ: „Precum te-am rugat, ca să remâĭ în Efes“ (I Timoth. 1, 3). Chiar şi dintre filosofiĭ, cariĭ aŭ strălucit maĭ cu samă, ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ din Asia. Voesc a spune de ceĭ de pe lângă Parmenide, adecă de Zenon şi Democrit. Se ḑice apoĭ că şi Pithagora tot de acolo era, căcĭ insula Samos era insulă Ionică. Dară chiar şi astăḑĭ ar putea găsi cine-va mulţĭ filosofĭ acolo. Acestea nu vĭ se spun aşa în treacăt şi fără scop, ci voind a arăta, că Pavel avea nevoe de o mare seriositate scriind unor ast-feliŭ de ómenĭ. Se ḑice chiar că li-a încredinţat lor şi cele maĭ profunde cugetărĭ, ca unora ce dejà eraŭ catichizaţĭ. De aceia şi epistola aceasta este plină de cugetărĭ şi dogme înalte. Epistola este scrisă din Roma, pe când Pavel era în lanţurĭ, dupre cum însuşĭ spune: „Rugaţi-vĕ pentru mine, ḑice, ca să mi se dea mie cuvênt întru deschiderea gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taĭna

---

*) Templul Artemideĭ din Efes a fost incendiat de Erostrat, eară la 262 p. Chr. distrus de Goţĭ, împreună cu oraşul. Trad.

evangheliei, pentru care fac solie în legături“ (Efes. 6, 19. 20). E plină cu adevĕrat această epistolă de cugetări înalte și profunde. Ceia ce nicăiri aprópe nu spune, aici le vorbesce, cum de ex. când dice: „Ca să se cunóscă acum începĕtoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ cea de multe feliuri“ (Ibid. 3, 10), și earăși: „Și împreună cu dênsul ne-a sculat, și ne-a pus a ședea întru cele cerescĭ întru Christos Iisus“ (Ibid. 2, 6), și earăși: „Care întru alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum sânților luĭ Apostolĭ, și Prorocilor întru Duchul, ca să fie neamurile împreună moscenitorĭ, și împreună un trup, și împreună părtași făgăduințeĭ luĭ întru Christos prin evanghelie“ (Ibid. 3, 5. 6).

OMILIA I.

„Pavel apostol al luĭ Iisus Christos prin voea luĭ Dumnedeŭ, sânților celor ce sunt în Efes, și credincioșilor întru Christos Iisus: Char voue și pace de la Dumnedeŭ Tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos" (Cap. 1, 1. 2).

Iată că aicĭ particula „prin" o atribuie tatăluĭ. Dară ce? nu cum-va vom numi pentru aceasta pe fiul inferior tatăluĭ? Cătușĭ de puțin. „Sânților, dice, celor ce sunt în Efes, și credincioșilor în Christos Iisus". Iată că aicĭ numesce sânțĭ pe ceĭ ce aveaŭ femeĭ, copiĭ, bărbațĭ și servitorĭ. Aceasta se învederează maĭ ales la finele epistoleĭ, unde dice: „Femeilor supuneți-vĕ bărbaților voștri" (Efes. 5, 22. 6, 1. 5), și earășĭ: „Copiilor, ascultațĭ pre părințiĭ voștri", și „servilor, ascultațĭ pre stăpâniĭ voștri". Vom pricepe decĭ de aicĭ, cât de mult s'aŭ rărit acum faptele virtuóse, câtă lene ne stăpânesce, și câtă aplecare spre virtute era pe atuncĭ, de vreme ce chiar laiciĭ sunt numițĭ de apostol sânțĭ și credincioșĭ. „Char vóue și pace de la Dumnedeŭ tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos". A dis char, eară pe Dumnedeŭ l-a numit tată; dară aceasta e tocmaĭ dovada aceluĭ char, și cum? Ascultă pe acelașĭ apostol dicênd în altă parte: „Eară, căcĭ sunteți fiĭ, a trimis Dumnedeŭ pre Duchul fiuluĭ sĕŭ în inimile vóstre care strigă: Abba părinte" (Galat. 4, 6).—„Și Domnul nostru Iisus Christos", carele pentru noĭ s-a născut și s-a arătat in corp. „Bine-cuvêntat este Dumnedeŭ, dice, și tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Christos" (Vers. 3)

Iată aicĭ Dumnedeŭ al celuĭ întrupat, eară de nu voescĭ, părinte a luĭ Dumnedeŭ Cuvêntul. „Care ne-a bine-cuvêntat pre noĭ întru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească întru cele cereșcĭ, în Christos.“ Aicĭ face alusiune la bine-cuvêntarea Iudaică, pentru că și aceia era bine-cuvêntare, însĕ nu spirituală, precum : „Dumnedeŭ să te bine-cuvinteze“ (Num. 6, 24. Deuteron. 7, 13. 28, 6. Psal. 120, 8) „Dumnedeŭ să bine-cuvinteze rodul pântecelui tĕŭ, să bine-cuvinteze intrarea și ieșirea ta.“ Aicĭ însĕ nu e așa, și cum? „Întru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească“. Așa dară ce'țĭ maĭ lipsesce încă? Aĭ devenit nemuritoriŭ, aĭ devenit liber, aĭ devenit fiŭ, drept, frate, compărtaș elironomieĭ, compărtaș împărățieĭ și eștĭ slăvit împreună cu dênsul, cu un cuvênt tóte țĭ s-aŭ dăruit. „Cum nu împreună cu el, dice, și tóte ni va dărui nouĕ“? (Rom. 8, 32.). Christos, carele s-a sacrificat pentru tine și carele este începutul sacrificiuluĭ tĕŭ (ἀπαρχὴ), este slăvit de Ingerĭ, de Cheruvimĭ și de Serafimĭ; ce'țĭ lipsesce încă? „Întru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească“. Nimic corporal aicĭ. De aceia cele corporale le scóte din rândul celor spirituale, dicênd: „In lume necazurĭ vețĭ avea“ (Ioan 16, 33), aducêndu-ne spre cele dintêiŭ. Căcĭ după cum ceĭ dedațĭ faptelor corporale, nu pot suferi să audă vorbindu-se de cele spirituale, tot așa și ceĭ ce se dedaŭ celor spirituale, nu vor putea progresa în ele, dacă maĭ dinainte nu se vor desbrăca de cele corporale. Ce este „bine-cuvêntarea duchovnicească întru cele cereșcĭ“? Adică nu bine-cuvêntare pămêntească, după cum era la Iudeĭ; „Cele bune ale pămêntuluĭ vețĭ mânca“ (Isaia 1, 19. Exod. 3, 8. Deut. 7, 13), saŭ „Pămênt din care curge lapte și miere“, și „Dumnedeŭ să bine-cuvinteze pămentul tĕŭ“. Aicĭ însĕ nimic din acestea, dară ce? „De mĕ iubesce cine-va pre mine, cuvêntul meŭ va păzi, și Tatăl meŭ îl va iubi pre el, și la el vom veni, și locaș la dênsul vom face“ (Ioan 14, 23.), și earășĭ: „Decĭ tot cel ce aude cuvintele acestea, și le face pre ele, asemĕna-l-voiŭ pre el bărbatuluĭ înțelept, care și-a zidit casa sa pre

peatră; și s'a pogorît plóea, și aŭ venit rîurile, și aŭ suflat vênturile, și s-aŭ pornit spre casa aceia, și n-a căzut, că era întemeiată pre peatră" (Math. 7, 24. 25). Dară peatra care este? de cât lucrurile ceresci, care sunt maĭ presus de orĭ-ce prefacere. „Cine mĕ va mărturisi, dice, înaintea ómenilor, voiŭ mărturisi și eŭ de dênsul înaintea tatăluĭ meŭ celuĭ din ceriurĭ", și „care se va lepăda de mine, mĕ voiŭ lepăda și eŭ de dênsul", și earăși: „Fericițĭ ceĭ curațĭ cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnedeŭ", și earăși: „Fericițĭ ceĭ săracĭ cu duchul, că acelora este împărăția ceriurilor", și earăși: „Fericițĭ ceĭ izgoniți, pentru dreptate, că plata vóstre multă este în ceriurĭ" (Math. 10, 32. 33. 5,8. 3. 10.). Vedĭ cum el pune peste tot locul ceriurile și de dênsele vorbesce, și nicĭ de cum de cele de pe pămênt? Și earăși: „Că petrecerea nóstrĕ în ceriurĭ este, de unde și pre Mântuitoriul asceptăm, pre Domnul nostru Iisus Christos", și earăși: „Cele de sus gândițĭ, eară nu cele pămêntescĭ" (Filip. 3, 19. 20, Collos. 3, 2).

„De la Christos Iisus", adecă că această binecuvêntare e prin Iisus Christos, eară nu prin Moisi; astfeliŭ că noĭ ne deosebim nu numaĭ prin calitate, ci și prin mijlocitoriul uneĭ ast-feliŭ de bine-cuvêntărĭ, după cum dice și în epistola către Ebreĭ; „Și Moisi adecă a fost credincios întru tótă casa luĭ ca o slugă, spre mărturia celor ce era să se graiască, eară Christos ca un fiŭ în casa sa, a căruia casă suntem noĭ." (Ebr. 3, 5. 6).

„Precum ne-a ales pre noĭ întru dênsul, dice, maĭ'nainte de întemeierea lumeĭ, ca să fim noĭ sânțĭ și fără de prichană înaintea luĭ" (Vers. 4). Ceia ce dice, așa și este; prin care ne-a bine-cuvêntat, prin acela ne-a și ales. El, decĭ, ni va acorda acolo totul, el este judecătoriul, și tot el va dice: „Venițĭ bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de mosceniți împărăția care este gătită vóuĕ de la întemeierea lumeĭ", și earăși: „Unde sunt eŭ, voesc ca și iĭ să fie" (Math. 25, 34. Ioan 17, 24), și cu un cuvênt, aprópe în tóte epistolele se încearcă

să probeze, că cele ce se petrec cu noĭ nu sunt neașceptate, ci aŭ fost prescrise de sus, și nu din căință, ci pentru că astfeliŭ s-aŭ fost iconomisit și destinat. Acest fapt încă probează marea îngrijire părințască a luĭ Dumnedeŭ. Dară ce este „ne-a ales pre noĭ întru dênsul“? Adecă că prin credința în el a reușit la aceasta Christos, maĭ înainte de a fi noĭ, și chiar maĭ-nainte de întocmirea (πρὶν ἢ τὸν κόσμον καταβληθῆναι) lumeĭ. Și bine a făcut că a dis καταβολὴν (facerea, întemeerea), dovedind prin aceasta, că Dumnedeŭ ca dintr'o *înălțime mare* a aruncat jos această lume. Căcĭ cu adevĕrat mare și negrăită este înălțimea luĭ Dumnedeŭ; nu în ce privesce locul, ci în privința luĭ, care e maĭ presus de legile fireĭ, și decĭ mare este și depărtarea dintre creatură și creatoriŭ. Rușineze-se decĭ ereticiĭ audind acestea. Dară pentru ce ne-a ales? „Ca să fim noĭ sânțĭ și fără de prichană înaintea luĭ„. Decĭ ca nu cum-va audind că ne-a ales, să'țĭ închipuĭ că ajunge numaĭ credința, adaoge și modul vieţeĭ: fără de prichană. „De aceia, zice, ne-a ales, ca să fim sânțĭ și neprichănițĭ“. Aŭ fost alesĭ altă dată și Iudeiĭ, după cum dice: „Că popor sânt eștĭ tu, și pre tine te-a ales Dumnedeu“. (Deuter. 14, 2). Dară dacă ómeniĭ când aleg, de sigur că ce e maĭ bun aleg, apoĭ cu atât maĭ mult Dumnedeŭ. In această alegere e probă de iubirea de ómenĭ a luĭ Dumnedeŭ, în acelașĭ timp însĕ e probă și de virtutea lor, căcĭ el în general alege pe ceĭ încercațĭ. Ne-a făcut cu adevĕrat sânțĭ, dară trebuie a remânea sânțĭ. Sânt e cel ce se împărtășesce de credință, eară neprichănit acel ce are viață ireproșabilă. De cât sânțenia și neprichănirea el nu o cere așa cum s-ar întâmpla, ci a se arăta înaintea Luĭ ast-feliŭ. Pentru că sunt sânțĭ și fără prichană, credutĭ ast-feliŭ de către ómenĭ, însĕ aceștia seamănă cu mormintele văruite, și cu ceĭ îmbrăcațĭ în pielea óeĭ. El, însĕ, nu caută de aceștia, ci de aceia despre care dice Profetul: „Dupre curețenia mânelor mele“, care? „Cea dinaintea ochilor luĭ“ (Ps. 17, 27.), adecă sânțenia pe care o vede ochiul luĭ Dumnedeŭ. A dis și despre faptele acestora, dară earăși iĭ ridică în charul luĭ, căcĭ sânțenia nu se capătă numaĭ după ostenele și nicĭ că vine de la fapte numaĭ, ci din iubirea luĭ. Dar nicĭ din iubirea luĭ numaĭ, și nicĭ numaĭ din virtuțile nóstre, pentru că dacă ar purcede numaĭ din iubire, ar trebui ca toțĭ să se mântuiască, și dacă ar resulta numaĭ de la virtuțile nóstre, apoĭ presența luĭ, ca

și tóte cele iconomisite pentru noĭ, ar fi fost de prisos. Așa dară nicĭ din iubire numaĭ și nicĭ din propria nóstră virtute numaĭ, ci din amândouĕ acestea. „Precum ne-a ales pre noĭ“, ḑice, însĕ cel ce alege, scie ce anume alege. „Intru dragoste ḑice, rânduindu-ne“ (Vers. 5). Decĭ nimĕnuĭ nu ar fi folosit virtutea, dacă nu era iubirea. Cácĭ, spune-mĭ, cu ce s-ar fi folosit Pavel, și cum șĭ-ar fi arătat desfoinicia luĭ, pe care a și arătat'o, dacă nu l-ar fi chemat de sus, și dacă nu l-ar fi atras către dênsul din iubire? De alt-feliŭ, ca să se învredniciască cine-va de asemenea darurĭ, este fructul iubireĭ luĭ, eară nu al proprieĭ sale virtuțĭ. De a deveni virtuoșĭ, de a crede și a ne apropia de el, este cu adevĕrat faptul celuĭ ce ne chiamă, însă nu maĭ puțin că depinde și de noĭ; dară după ce ne-am apropiat de el și după ce ne învrednicim de atâta onóre, că imediat de la dușmănie ne duce la înfiere, apoĭ aceasta cu adevĕrat că este resultatul iubireĭ luĭ celeĭ nemărginite.

„Intru dragoste, ḑice, maĭ dinainte rânduindu-ne pre noĭ spre moscenire fiască, prin Iisus Christos.“ Vedĭ cum nimic nu e fără Christos? Cum nimic fără de Tatăl? Acesta a hotărît maĭ dinainte, eară acela ne-a atras la sine. Acestea le înseamnă Pavel spre a înălța și a lăuda faptele desfășurate, după cum ḑice și în alt loc: „Pe lângă aceasta ne și lăudăm prin Domnul nostru Iisus Christos“... (Rom. 5, 11). Marĭ cu adevĕrat sunt cele date nouĕ, însĕ cu mult maĭ marĭ devin prin aceia, că ni sunt date prin Iisus Christos; cácĭ nu a trimis dóră pe vre-unul din servil seĭ, ci pe însușĭ unul născut fiul seŭ. „Dupre buna-voință, ḑice, a voeĭ sale“, adecă pentru aceia că a voit mult. Dorința luĭ, cum ar ḑice cine-va, aceasta este; cácĭ pretutindene buna voință este premergĕtóre voințeĭ. Dară apoĭ maĭ este și o altă voință, precum: ânteia voință de a nu se perde ceĭ pĕcătoșĭ, și a doua voință de a fi pedepsițĭ ceĭ rĕĭ. Nu-ĭ pedepsesce din vre o necesitate, ci fiind-că voesce. Acest fapt se póte vedea petrecêndu-se și cu Pavel, când ḑice: „Voesc ca toțĭ ómeniĭ să fie ca mine“. „Voesc earașĭ ca cele tinere să se mărite și să nască copiĭ“ (I Corintheni 7, 7. I Timoth. 5, 14). Decĭ buna voință (εὐδοκία) este ânteia voință, voință aprinsă, voință unită cu poftă, cum am ḑice noĭ. De cât, din causa celor maĭ sim-

pli, nicĭ că voiŭ conteni, ci voiŭ întrebuința un cuvênt comun spre a clarifica chestiunea. Ceia ce noĭ dicem în deobște: pisma (πεῖσμα), „și după pisma nóstrĕ“ (κατά τό πεῖσμα ἡμῶν), adecă, a dori grozav un lucru, — aceasta tocmaĭ se înțelege prin buna-voință (εὐδοκία) a luĭ Dumnedeŭ; adecă că doresce mult, că poftesce mult mântuirea nóstrĕ*). Dară óre din ce causă ne iubesce ast-feliŭ? De sigur că pentru bunătatea luĭ cea mare. „De aceia, dice, ne-a hotărît maĭ dinainte spre înfiere, voind și încă mult, pentru ca ast-feliŭ slava charuluĭ luĭ să se arate.“ „Dupre buna-voință a voeĭ sale, dice, spre lauda slaveĭ charuluĭ sĕŭ, cu care ne-a miluit pre noĭ întru cel iubit“. Așa dară, dacă spre aceasta ne-a miluit, spre lauda slaveĭ charuluĭ luĭ, și ca să se arate charul luĭ, să remânem în acest char. „Spre lauda slaveĭ luĭ“, dice. Dară cine să'l laude? cine să'l slăvească? noĭ? îngeriĭ? saŭ archangheliĭ? sau întreaga natură? Și ce este aceasta, față de dênsul? Nimic de sigur, pentru că Dumnedeu nu este lipsit de nimic (ἀνενδεὲς γάρ τό θεῖον). Decĭ pentru ce voesce a fi lăudat și slăvit de noĭ? De aceia, ca iubirea nóstrĕ către dênsul să se facă maĭ fierbinte. Pentru că în definitiv nu doresce nimic din partea nóstrĕ, de cât numaĭ mântuirea nóstrĕ; nu are nevoe nicĭ de serviciul nostru, nicĭ de slavă, și nicĭ de alt-ceva din parte-ni; totul el face numaĭ pentru mântuirea nóstrĕ. Cel ce laudă și admiră charul acordat luĭ de Dumnedeŭ, va fi tot-deauna maĭ cu bagare de samă și maĭ serios. „Cu care ne-a miluit pre noĭ“. Nu a dis „care ni l-a dăruit“, ci „Cu care ne-a miluit pre noĭ“, adecă că nu numaĭ ne-a curățit de pĕcate, ci încă ne-a făcut și vrednicĭ de iubit. Întocmaĭ ca și cum ar lua cine-va un rîios, prăpădit de această bólă molipsitóre, de bătrânețe, sERăcie și fóme, și de-odată l-ar face tênĕr și frumos, întrecênd pe toțĭ ómeniĭ în frumusețĭ, din obrajiĭ luĭ ieșind o culóre ca aurora dimineței, eară cu aruncăturile luĭ de ochĭ întunecând strălucirea sóreluĭ; apoĭ l-ar gratifica cu flórea vîrsteĭ omeneștĭ, și l-ar îmbrăca cu haină împărătească și cu diademă, și în fine cu tótă podóba,—în așa feliŭ a lucrat Dumnedeŭ cu sufletul nostru pe care l-a făcut frumos, scump și drăgălaș. In-

*). Cuvêntul pismă de și 'șĭ are origina sa din limba greacă, totușĭ în limba Română a cădut în însemnarea de *viclenie, invidie, rĕutate.* Trad.

gerii doresc ca să priviască un ast-feliŭ de suflet, și nu numaĭ ingerii, ci și archanghelii și toți sânții; într'atât ne a făcut de grațioși și de scumpi luĭ. „Va pofti, dice, împăratul frumuseța ta“ (Ps. 44, 13). Privesce decĭ, ce vorbe vătămătóre vorbesc unia, și ce vorbe bine-cuvêntale vorbim noĭ acum. Noĭ nu admirăm câtuși de puțin bogăția, nu admirăm cele de aicĭ, ci cele ceresci și cele din ceriurĭ. Nu dicem noĭ óre, că acel copil e grațios, care impreună cu frumuseța corpuluĭ are încă și multă grație în cuvinte? Eĭ bine, ast-feliŭ sunt credincioșii. Privesce acum ce vorbesc credincioșiĭ și ceĭ inițiațĭ în dogmele credințeĭ. In adevĕr, ce ar putea să fie maĭ grațios ca gura unuĭ credincios, carea scóte cuvinte miraculóse, și care cu inimă curată și cu buze nespurcate se impărtășesce din masa cea de taină, cu tótă strălucirea și cu tot curajul? Ce póte fi maĭ grațios de cât cuvintele prin care ne lepădăm de diavolul? prin care apoĭ ne împreunăm cu Christos? ca cuvintele din mărturisirea aceea dinainte de botez, ca și aceea de după botez? Să pricepim decĭ aceasta toțĭ, câțĭ am corupt taina botezuluĭ și să suspinăm, ca să putem earășĭ a dobândi ceia ce am perdut. „Intru care avem rescumpărarea prin sângele luĭ“ (Vers 7). Cum? Nu numaĭ că a dat pe fiul seŭ cel iubit, ci în așa mod, în cât să fie și sacrificat. Privesce bogăția iubireĭ sale către om: pe fiul seŭ cel iubit l-a dat pentru ceĭ vrednicĭ de ură. De aicĭ poțĭ vedea cât ne prețuiesce. Dacă, pe când noĭ 'l uram și eram dușmaniĭ luĭ și a dat totușĭ pe fiul seŭ cel iubit, ce nu va face la urmă, când ne facem prietinĭ cu el? „Iertarea pĕcatelor“. De la cele de sus se pogóră la cele de jos. Spunênd maĭ înainte de înfiere, de sânțire și viața neprichănită, vorbesce acum și de patimă, nu ca cum ar slăbi saŭ ar înjosi cuvêntul, de la faptele cele marĭ pogorîndu-l la cele micĭ, ci din contra ridicându-l de la cele micĭ la cele marĭ. Nimic nu e mare ast-feliŭ, ca a se vărsa sângele fiuluĭ sĕŭ pentru noĭ. A nu cruța nicĭ pe fiul sĕŭ, aceasta e cu mult maĭ mare și de cât înfierea, și de cât tóte cele-l-alte darurĭ. Mare lucru este a ni se ierta pĕcatele, dară maĭ mare încă că am căștigat'o prin sângele stăpânuluĭ. Cum că acest fapt e maĭ mare de cât tóte cele-l-alte, privesce cum și aicĭ strigă apostolul: „Dupre bogăția charuluĭ luĭ, pe care l-a prisosit întru noĭ“ (Vers. 8). Bogăție e și înfierea, însĕ aceasta e cu mult maĭ mare. „Pe care

l-a prisosit, dice, întru noi". Şi bogăţie, şi încă cu prisosinţă dată, adecă a fost vărsat charul luî asupra ómenilor într'un mod de nepovestit. Nu e posibil de a presenta cu cuvêntul ceia ce am încercat prin fapte. Căcî cu adevěrat că este bogăţie, şi încă bogăţie mare, pe carea ni a dat'o cu prisosinţă; bogăţie prisoselnică nu ómenilor, ci luî Dumnedeŭ, ast-feliŭ că e cu nepulinţă de a fi povestită.

„Arătându-ni nouě taina voeî sale dupre buna-voinţa sa, care maî 'nainte a rânduit întru dênsul" (Vers 9), adecă, stăpânul adevěrateî înţelepciunî şi al adevěrateî priceperî ne a făcut înţelepţî şi pricepuţî. Vaî, câtă prietenie, de vreme ce ni spune până şi misteriile sale. „Taina voeî sale", dice, ca şi cum ar dice cine-va, că ni a făcut cunoscut cele din inima luî. Acesta este misteriul cel plin de tótă înţelepciunea şi priceperea. Ce anume cauţî egal cu această înţelepciune? Pe ceî nevrednicî în totul, pe aceia 'î-a găsit vrednicî să 'î îmbogăţiască. Ce póte fi egal cu această iscusinţă? Duşmanul, cel cu totul urit altă dată, acesta fără de veste s-a ridicat la cele înalte. Şi nu numaî atâta, dară şi aceia că faptul s-a petrecut în acest timp, şi prin cruce, şi aceasta a fost după înţelepciunea luî. Aicî într'adins întinde vorba, voind a arata cum aceasta a resultat din înţelepciune, şi cum şi pe noî ne-a făcut înţelepţî. Pentru care earăşî dice: „După buna-voinţa sa, care maî'nainte a rânduit întru dênsul", adecă, aceasta a dorit, saŭ cum ar dice cine-va: aceasta şi-a pus în gând, ca să ni comunice şi nouě taîna sa. Şi care e acea taînă? Aceia că voesce a şedea omul în ceriurî. Aceasta, decî, s'a şi făcut, „Pentru iconomia împlinireî vremurilor, ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, şi cele din ceriurî şi cele de pre pămênt, întru dênsul (Vers. 10). „Se despărţi-se, dice, cele cereşcî de cele pamênteşcî, nu aveau un singur cap". După cuvêntul creaţiuneî Dumnedeŭ a fost unul singur; dară împrăsciindu-se retăcirea din mithologia greacă, cu credinţa în maî mulţî dumnedeî, ómeniî eraŭ despărţiţî şi fugiţî de sub ascultarea luî Dumnedeŭ. „Pentru iconomia, dice, împlinireî vremurilor", A numit aceasta plinirea timpurilor. Privesce, cât de precis vorbesce. Arătând începutul de la tatăl, scopul, voinţa, ânteia impulsiune, eară ânteia îndeplinire a lucrurilor prin Iisus Christos, el (apostolul) nicăirî nu-l numesce serv.

„Precum ne-a ales pre noi întru dênsul, dice, mai'nainte de întemeierea lumei rânduindu-ne pre noi spre moșcenirea fiască prin Iisus Christos, către sine,..... ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, și cele din ceriuri, și cele de pre pământ întru dênsul". Cum vedi, deci, nicăiri nu l-a numit serv. Dacă însě particulele: „în" și „prin" se pot atribui servului, privesce unde ajunge lucrul. Chiar de la capăt începênd epistola „Prin voința" adaoge imediat „tatălui". Tatăl a voit, dice, și fiul a lucrat, a activat. Dară nici fiul n'a fost lipsit de voință, fiind-că tatăl a voit, și nici tatăl nu a fost lipsit de activitate, fiind-că fiul a activat, a lucrat, ci tóte sunt comune tatălui și fiului. „Tóte ale mele, dice, a le tale sunt, și ale tale ale mele" (Ioan 17, 10). Plinitatea timpurilor a fost presența lui. Deci, fiind-că tóte le-a întrebuințat, și prin îngeri, și prin Profeți, și prin lege, și totuși nimic nu s-a făcut, ba încă se primejduia însăși creațiunea omului, că adecă în zadar a fost creat, și încă mai mult spre rěŭ, toți fiind perduți mai mult chiar ca pe timpul potopului, a găsit această iconomie a charului, ca ast-feliŭ omul să nu fie făcut fără scop și în zadar. Deci aceasta o numesce apostolul plinitatea timpurilor și înțelepciune, că adecă pe când tocmai eraŭ pe punctul de a fi perduți, atunci aŭ fost mântuiți. „Ca tóte să le uniască" (ἀνακεφαλαιώσασθαι). Dară ce înseamnă acest cuvênt? A strînge adecă la un loc, a uni cele despărțite. De cât să căutăm a ne apropia încă mai bine de adevěr. Printre noi, cum și în obiceinuința dilnică, ἀνακεφαλαίωσις = recapitulație, se numesce abreviațiunea celor vorbite pe larg, saŭ tóte cele vorbite pe larg a le spune pe scurt. Mai este apoi și altă semnificație, și anume: cele iconomisite de un timp îndelungat le-a adunat la un loc și le-a concentrat în el, adecă le-a scurtat. „Căci Domnul cuvênt scurt va face pre pământ (λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ) cu dreptate" (Rom. 9, 28), adecă pe acelea le-a cuprins, și pe altele le-a adăogat. Aceasta este ἀνακεφαλαίωσις saŭ recapitulație. Dară acest cuvênt mai invederează încă ce-va, și anume; un singur cap a dat tuturor, pe Christos cel întrupat, adecă și îngerilor și ómenilor a dat aceeași căpetenie, unora pe Christos după corp, și altora pe Dumnedeŭ Cuvêntul. Ca cum ar dice cine-va, că a reclădit o

casă, care avea unele părți stricate și unele tarĭ, adecă că ĭ-a pus o temelie maĭ puternică și a făcut casa maĭ sănătósă: întocmaĭ așa și aicĭ, prin faptul că a pus pe toți sub un singur cap. Căcĭ numaĭ ast-feliŭ se va face unirea, numaĭ ast-feliŭ se va face conexitatea exactă, când tóte vor fi puse sub un singur cap, care are o legătură de sus.

Decĭ, după ce ne-am învrednicit de atâta dar, de atâta filantropie, să nu rușinăm pe bine făcĕtorul nostru, și să nu facem a fi zadarnic atâta char dăruit nouĕ; să arătăm decĭ viață îngerească și să avem virtute îngerească. Da, vĕ rog și vĕ îndemn, ca nu cum-va să ni se facă tóte acestea spre judecată saŭ spre osîndă, ci spre dobândirea bunătăților, cărora fie ca cu toțiĭ să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slavă, stăpânire și cinste, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA II.

„Intru care și sórtă ne-am făcut, maĭ 'nainte fiind hotărâțĭ dupre rânduiala celuĭ ce tóte le lucrează, dupre sfatul voeĭ sale; ca să fim noĭ spre lauda măririĭ luĭ, care am nădăjduit maĭ înainte întru Christos; prin care și voĭ audind cuvêntul adevĕruluĭ mântuireĭ vóstre, întru care și credênd, v'ațĭ pecetluit cu duchul făgăduințeĭ celĭ sânt; care este arvona moșcenireĭ nóstre, spre rescumpărărea câștiguluĭ, spre lauda măririĭ luĭ." (Cap. 1, 11—14).

Peste tot locul s-a încercat Pavel, pe cât ĭ-a fost posibil, de a ni arăta iubirea de ómenĭ cea negrăită a luĭ Dumnedeŭ. Cum că aceasta însĕ, nu e cu putință a o cunósce cu exactitate, ascultă ce dice el: „O adâncul bogățieĭ și al înțelepciuneĭ și al cunoștințeĭ luĭ Dumnedeŭ! Cât sunt de nepătrunse judecățile luĭ, și neurmărite căile luĭ" (Rom. 11, 33.); totușĭ aicĭ arată cam în ce feliŭ este. Decĭ, ce dice el? „Intru care și sórtă ne-am făcut", adică am primit moșcenire. Maĭ sus a dis: „Ne-a ales pre noĭ", eară aicĭ dice „am pri-

mit moscenire". Dară fiind-că moscenirea este maĭ mult fapt de noroc, de cât resultatul intenţiuneĭ saŭ al virtuţeĭ,—căcĭ maĭ totdeauna se împrietinesce cu ignoranţa şi cu norocul orb, lăsând la o parte de multe-orĭ pe ceĭ virtuoşĭ, şi lipindu-se tocmaĭ de ceĭ nevrednicĭ,—privesce cum el corectează aceasta. „Maĭ'nainte randuindu-ne pre noĭ dice, după buna-voinţa voeĭ sale," adecă, că nu am moscenit cum s-ar întâmpla, şi că nicĭ nu am fost aleşĭ earăşĭ cum s-ar întâmpla,—pentru că cel ce a ales este Dumnedeŭ, şi tot el este care a dat moscenirea,—ci după buna-voinţa sa. Aceasta scriind-o şi în epistola către Romanĭ (8, 28. 30) dice: „Celor chemaţĭ dupre rânduirea luĭ Dumnedeŭ... Pre carii i-a hotarît maĭ dinainte, pre aceştia ĭ-a şi chemat, şi pre cariĭ ĭ-a chemat, pre aceştia ĭ-a şi îndreptat, şi pre cariĭ ĭ-a îndreptat, pre aceştia ĭ-a şi proslăvit" Dicênd maĭ'nainte „Celor chemaţĭ dupre rânduirea luĭ Dumnedeŭ", şi voind a arata distincţiunea acordată unora, a vorbit şi de moscenire, pe care o pune aicĭ ca resultat maĭ mult al sanctităţeĭ luĭ, pentru ca ast-feliŭ liberul arbitru să nu fie anihilat. Căcĭ sorţul moscenireĭ (κλῆρος) nu este resultatul virtuţeĭ în sine, ci al întâmplăreĭ norocóse, cum ar dice cine-va. Ca şi cum pare-că ar dice: „dându-se sorţul v-a ales pe voĭ, însĕ totalitatea faptuluĭ e resultată din buna luĭ disposiţiune". Fiind hotărîţĭ, dice, adecă, alegêndu-ne, ne-a afierosit luĭ-şĭ, saŭ că maĭ'nainte încă de a ne nasce, el ne privia ca moscenitorĭ. E în adevĕr minunată prevederea luĭ Dumnedeŭ, care cunósce totul maĭ'nainte chiar de naşcerea nóstrĕ. Tu însĕ, privesce, cum el peste tot locul voesce a arăta precis, că faptul acesta nu e resultatul căinţeĭ, ci că a fost prescris de sus, ca cu nimic să nu fim maĭ pe jos de Iudeĭ, şi decĭ pentru acest scop totul face. Dară cum însuşĭ Christos dice: „Nu sunt trimis, fără numaĭ către oile cele perdute ale caseĭ luĭ Israil", şi earăşĭ dicea discipulilor: „Pe calea păgânilor să nu mergeţĭ, şi în cetatea Samaritenilor să nu intraţĭ", şi chiar Pavel dicea: „Era cu putinţă de a se grăi cuvêntul luĭ Dumnedeŭ vóuĕ maĭ'ntâiŭ; dara findcă'l lepădaţĭ, şi vĕ judecaţĭ pre voĭ nevrednicĭ de viaţa cea vecînică, iată că ne întórcem la nea-

murĭ" (Math. 15, 24. 10, 5. Fapt. 13, 46)? Tocmaĭ pentru aceasta s-aŭ dis, că adecă să nu creadă cine-va că asemenea fapt s-a petrecut într'un mod întâmplătoriŭ. „Dupre buna-voinţa sa, dice, care maĭ'nainte a rânduit întru dênsul", adecă, că nimic după aceasta n-a lucrat; tóte aŭ fost prescrise de sus astfeliŭ, şi el pórtă totul după planul voeĭ sale. Aşa-dară el nu a chemat ginţile din causă că Iudeiĭ nu-ĭ daŭ atenţiune, şi nicĭ că a fost silit şi împins la aceasta de ce-va. „Ca să fim noĭ, spre lauda slaveĭ sale, cariĭ maĭ'nainte am nădăjduit întru Christos, prin care şi voĭ audind cuvêntul adevĕruluĭ mântuireĭ vóstre, întru care şi credênd, v-aţĭ pecetluit cu Duchuĭ făgăduinţeĭ cel sânt" (Vers. 12. 13)—Privesce, cum în tot locul pe Christos 'l dă ca causă a celor săvêrşite, şi cum nicăirĭ nu veĭ găsi denumirea de funcţionariŭ (ὑπουργός) saŭ servitoriŭ, dupre cum scrie şi în epistola către Ebreĭ, dicênd; „De de mult grăind Dumnedeŭ părinţilor noştri prin proroci, în dilele acestea maĭ de pre urmă ni-a grăit nóuĕ întru fiul" (Ebr. 1. 1. 2), adecă „prin fiul". „Cuvêntul adevĕruluĭ", dice, şi nicĭ de cum cuvêntul tipuluĭ saŭ al icóneĭ, al imagineĭ; şi ce încă? „Evanghelia mântuireĭ nóstre" *). Bine o numesce evanghelia mântuireĭ, pentru că pe de o parte face alusiune la lege, eară pe de alta la pedeapsa viitóre. Nimic alta nu este predica, de cât evanghelia mântuireĭ, căcĭ ceĭ vrednicĭ se eliberează şi nicĭ de cum nu se perd.

„Intru care şi credênd v-aţĭ pecetluit cu Duchul făgăduinţeĭ cel sânt, carele este arvona moşcenireĭ nóstre" (Vers. 13. 14). A fi sigilaţĭ, earăşĭ e un exemplu al mareĭ sale proniĭ; nu numaĭ a fi afierosiţĭ şi nicĭ numaĭ a moşceni, ci încă a fi şi sigilaţĭ. Ca cum cine-va ar face cunoscut pe ceĭ ce aŭ câştigat la lotárie, ast-feliŭ şi Dumnedeŭ a hotărît pe unia spre a crede, şi i-a sigilat în a clironomisi cele viitóre. Vedĭ cum, cu trecerea timpuluĭ îĭ face pe acestia de admirat? Pe cât timp eraŭ în presciinţă (ἐν τῇ προγνώσει=în precunoscinţă), nimé-

*) Textul original este: „ἐν ᾧ καί ὑμεῖς ἀκούσαντες τόν λόγον τῆς ἀληθείας, τό εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν", ast-feliŭ că în ediţiunea Română de Buzeŭ lipseşce partea de la urmă. Trad.

nuĭ nu eraŭ cunoscuțĭ, dară după ce aŭ fost sigilațĭ, s'aŭ făcut cunoscuțĭ, însĕ nu ca voĭ, cari vețĭ fi cu adevĕrat cunoscuțĭ, afară de puținĭ póte. Aŭ fost sigilațĭ și Israiliţiĭ, însĕ în circumcisiune, ca și animalele care pasc earbă; am fost sigilațĭ și noĭ, însĕ în spirit, ca fiĭ aĭ luĭ. Dară ce înseamnă óre: „cu Duchul sânt al făgăduinţeĭ"? Adecă după făgăduința pe care am primit'o. Douĕ sunt făgăduințile date; una prin profețĭ, și ceea-l-altă prin fiul. Asupra făgăduințeĭ dată prin profețĭ, ascultă pe Ioiĭ profetul, carele dice: „Voiŭ turna din Duchul meŭ peste tot trupul, și vor proroci feciorii voștri, și fetele vóstre, și tinerii voștri vedenii vor vedea, și bătrânii voștri visurĭ vor visa" (Ioil 2, 28). Acum ascultă și pe Christos, carele dice: „Vețĭ lua putere, venind Duchul sânt peste voĭ, și vețĭ fi mie mărturiĭ în Ierusalim, și în tótă Iudeia și Samaria, și până la marginea pămêntuluĭ." (Fapt. 1, 8). De și trebuia a fi credut ca Dumnedeŭ, dice, totușĭ el nu se întemeiază mult pe aceasta, ci examinează faptul omenesce, precum dice și în epistola către Ebreĭ (6, 18): „Ca prin douĕ lucrurĭ ce nu se pot muta, în care este cu neputință să mință Dumnedeŭ, să avem tare îndemnare". Ast-feliŭ și aicĭ dă dovada promisiuneĭ celor viitóre, care dejà ni s-aŭ acordat. Tocmaĭ de aceia și numesce aceasta arvonă, pentru că arvona este o parte a întreguluĭ. A cumpărat de la noĭ mântuirea nóstrĕ, și pentru aceasta ni-a dat arvonă. Pentru ce însĕ nu a dat întregul preț imediat? Fiind-că nicĭ noĭ nu am lucrat totul, am credut numaĭ, dară acesta e începutul; de aceia și eĭ ni-a dat numaĭ arvonă. Numaĭ când decĭ vom proba credința nóstrĕ prin fapte, atuncĭ și el va plăti prețul întreg. Maĭ ales încă că a dat și un alt preț,—propriul luĭ sânge,—și earășĭ a făgăduit alt preț. Precum când este resboiŭ între națiunĭ se daŭ ostaticĭ, tot așa și Dumnedeŭ a dat pe fiul sĕŭ ca gaj de pace și de armistițiŭ, cum și pe spiritul cel sânt al sĕŭ. Ceĭ ce cu adevĕrat se împărtășesc de sântul Duch, sciu că este arvonă a clironomieĭ nóstre. Ast-feliŭ a fost Pavel, carele de aicĭ dejà gusta cele de acolo, pentru care se și grăbea, în acelașĭ timp se și întrista a părăsi cele de aicĭ și suspina, pentru că privia cu alțĭ ochĭ, transportându-șĭ tótă mintea luĭ acolo. Nu participĭ la fapte, de aceia cadĭ și din vorbe. Dacă ne-

am fi împărtășit cu toții de Duchul sânt, cum ar fi trebuit, am fi privit și ceriurile și fericirea de acolo. Arvona în ce scop și pentru ce ni s'a dat? Pentru rescumpărare și buna îngrijire; căci adevĕrata rescumpărare atuncĭ se face. Acum însĕ noĭ trăim în lume și cădem în multe fapte rele, și trăim împreună cu ceĭ necucernicĭ.

De aceia ne am depărtat acum de ceriurĭ. Insĕ adevĕrata rescumpărare atuncĭ ește, când nu sunt nicĭ pĕcate, nicĭ patimĭ omeneșcĭ, și nicĭ nu ne amestecăm cu de acestea; de vreme ce viața nóstrĕ nu este pe pămênt, căcĭ aicĭ noĭ suntem ca musafirĭ. Decĭ fără pĕcate trebuie să fim, dacă voim să fim „lauda slaveĭ sale". Incontinuŭ pune această dicere, ca fiind suficientă spre a convinge pe auditorĭ. „Căcĭ dacă le făcea tóte acestea pentru noĭ, dice, ar fi fost chestiunea discutabilă; dară fiind-că le-a făcut pentru dênsul, spre a arăta bunătatea luĭ, ca o mărturie óre-care, apoĭ și pune causa pentru care nu s-ar fi petrecut acestea in vre-un alt mod", ceia ce și vedem petrecêndu-se cu Israiliții: „Fă pentru numele tĕŭ" (Psalm 109, 21), și earăși în alt loc, unde însușĭ Dumnedeŭ dicea: „Pentru mine făcut-am aceasta" (Isaia 48, 11), cum și Moisi: „Fa aceasta nouĕ pentru numele tĕŭ, dacă nu pentru alt-ceva". Aceasta convinge pe auditorĭ și-ĭ liniștește, aflând că va face numaĭ pentru bunătatea luĭ, ceia ce a promis.

Dară audind noĭ acestea să nu ne lenevim, căcĭ dacă face pentru dênsul, totușĭ cere și conlucrarea nóstrĕ. Pentru că dacă dice: „Pe ceĭ ce mĕ slăvesc îĭ voiŭ slăvi, și ceĭ ce mĕ desprețuiesc, vor fi desprețuițĭ" (I Reg. 2, 30), vom pricepe că cere și cele cuvenite din parte-ni. Lauda slaveĭ luĭ este de a mântui pe dușmaniĭ luĭ tocmaĭ, însĕ numaĭ pe aceia, cariĭ după ce aŭ devenit prietenĭ persistă în prietenie, căcĭ dacă se re'ntorc earășĭ la vechea dușmănie, tóte aŭ fost în zădar și de prisos. Alt mijloc de scăpare nu este și nicĭ vre-o împăcare din noŭ, ci „óre-care așceptare înfricoșată a judecățeĭ, și iuțimea foculuĭ care va să mănânce pre ceĭ protivnicĭ" (Ebr. 10, 27). Dacă ar urma ca vecinic noĭ să cerem iertare de la dênsul și în același timp să'l dușmănim, de sigur că nu vom înceta de al dușmăni, moleșindu-ne și făcêndu-ne maĭ rĕĭ, și vătămându-ne pe noĭ înșine la venirea sóreluĭ dreptățeĭ. Nu vedĭ raza aceluĭ sóre deschidêndu-țĭ ochiĭ? Acea rază ĭ-a făcut sănătoșĭ, bunĭ și pătrundĕtorĭ. Ți-a arătat dejà lumina cea adevĕrată;

dară dacă tu fugĭ de lumină şi te bagĭ în întunerec, care 'ţĭ va fi justificarea, şi ce iertare veĭ avea? Nicĭ-una, pentru că purtarea ta este semn de duşmănie nespusă. Când nu cunosceaĭ pe Dumnedeŭ şi-l duşmăniaĭ, aveaĭ óre care scusă; dară după ce dejà aĭ gustat din bunătate şi din miere, şi totuşĭ îl părăsescĭ şi te întorcĭ ca cânele la vărsătura sa, nimic alt nu arăţĭ, de cât semnul celeĭ maĭ marĭ urĭ şi despreţ. „Insĕ nu, dicĭ, ci sunt silit de natură; eŭ iubesc în adevĕr pe Christos, însĕ dacă calc poruncile luĭ, este că sunt silit de natură la aceasta". Dacă cu adevĕrat că aĭ fost silit, de sigur că veĭ avea iertare; eară dacă cadĭ din causa lenevireĭ tale, nu veĭ avea câtuşĭ de puţin. Haide, decĭ, să cercetăm şi să vedem care din doue: se fac óre pĕcatele din causa vre-uneĭ necesităţĭ? suntem óre forsaţĭ de a le face, saŭ că le facem din prea marea trândăvie şi din despreţ? „Să nu ucidĭ", dice. Care este necesitatea de a ucide? Care e sila ce te împinge? Nu este nicĭ o silă care să împingă la omor. Cine dintre noĭ ar avea gustul ca să implânteze cuţitul în gâtul aprópeluĭ şi să-şĭ móie în sânge mâna luĭ? Nicĭ unul. Aşa dară, vedĭ că e cu totul din contra, adică că nu e necesitatea nicĭ sila care ne împinge la omor, ci pofta de a pĕcătui. Dumnedeu a înrădăcinat în natura nóstrĕ dragostea de a ne iubi uniĭ pe alţiĭ „Tótă vita, dice, iubesce pe cel asemenea eĭ'şĭ şi omul pe aprópele luĭ" (Sirach. 13, 18). Vedĭ, decĭ, că de la natură avem în noĭ germenele virtuţeĭ? Decĭ germenele rĕuluĭ este contra natureĭ, şi dacă acesta ne stăpânesce maĭ mult, apoĭ e dovada mareĭ nóstre trândăviĭ. Dară ce? Care necesitate te împinge spre a curvi? „Tirănia pofteĭ, rĕspundĭ". Dară pentru ce? spune-mĭ: nu se póte ca să usezĭ de femeea ta, şi ast-feliŭ să conteniască acea tirănie? „Dară, dicĭ, m-a cucerit amorul de femeea aprópeluĭ". Dară aceasta nu e din causa vre-uneĭ necesităţĭ: amorul nu provine din vre-o necesitate saŭ silă; nimenĭ nu iubesce cu deasila, ci de bună voea sa. Promiscuitatea póte că este o necesitate: însĕ a iubi pe cutare saŭ pe cutare, nu este din necesitate; faptul acesta nu e nicĭ măcar poftă de promiscuitate, ci o slavă deşartă, insultă şi desfătare peste măsură. Care fapt este logic? spune-mĭ: A avea pe femeea ce aĭ luat'o cu garanţiĭ, şi tovarăşă în facerea copiilor, saŭ pe acea pe care nu o cunoscĭ? Nu sciţĭ că convieţuirea nasce prietenia? Nu aeus pofta în sine; însĕ ea a fost dată pentru căsnicie, a fost acordată pentru facerea de copiĭ,

eară nu pentru precurvie și coruptiune. Obicinuiesc și legile de a ierta păcatele forsate; însĕ din cele enunțate aicĭ nicĭ unul nu provine din vre-o necesitate saŭ silă, ci tóte din despreț către Creatoriul. Nu a creat Dumnedeŭ natura nóstră în așa mod, ca să fim siliți a păcătui, căcĭ de ar fi așa, nu ar fi pedeapsa. Celor se sunt forsațĭ de a face un fapt rĕŭ, nicĭ noĭ nu le cerem vre-un cuvênt, și nicĭ Dumnedeŭ, carele e atât de bun și filantrop. Dară ce? A fura este póte din necesitate? „Da, dicĭ, căcĭ sărăcia îl impinge la aceasta." Dară sărăcia forsază pe cineva maĭ mult de a lucra, de cât de a fura. Sărăcia, decĭ, face tocmaĭ contrariul; căcĭ a fura este fapt resultat din trândăvie, pe când sărăcia nasce iubirea de muncă, eară nu trândăvia. Și ca să afli, ia spunemĭ: ce póte fi maĭ greŭ și maĭ desgustătoriŭ? A perinda nopțile treaz, și a sparge zidurile, a păși prin întunerec, și a fi cu sufletul în mână, a se pregăti de omor, a tremura și a muri de frică, saŭ a fi cu bagare de samă la ocupațiunile dilnice, și a se bucura în linisce de o mare siguranță? Aceasta e maĭ ușor, și cum că este maĭ ușor, dovada e că sunt maĭ mulțĭ în lume de ceĭ ce muncesc, de cât de ceĭ ce fură.

Așa dară, vedĭ că virtutea e după legile natureĭ, eară rĕutatea e contra legilor natureĭ, după cum sunt bóla și sănătatea? Dară ce? A spune minciunĭ și a jura strimb este din causa vre-uneĭ necesitățĭ saŭ siluirĭ? Nu este nicĭ una din acestea, ci de buna voe facem aceasta. Nu suntem credutĭ, dicĭ: dară aceasta e fiind-că nu voim, pentru că în definitiv noĭ ar trebui să fim credutĭ maĭ cu samă din purtare, de cât din jurăminte. Pentru ce, spunemĭ, pe unia carĭ jură nu-ĭ credem, eară pe alțiĭ 'ĭ credem de fidelĭ și fără jurământ? «Dacă cutare, dice, va spune faptul, eu 'l cred și fără jurământ, pe tine însĕ, chiar cu jurământ nu te cred.» Așa dară jurământul este de prisos, ba încă chiar e o dovadă maĭ mult de necredință, de cât de credință. Ușurința de a jura e o probă de nerespect către cele sânte. Ast-feliŭ dară cel ce încontinuŭ usază de jurământ nu are nicĭ-odată vre-un folos din el, pe când din contra, cel ce nicĭ-odată nu întrebuințază jurământul, acesta tocmaĭ se folosesce. E necesitate de jurământ, dice, spre a fi credutĭ; dară noĭ vedem că tocmaĭ ceĭ ce nu se jură sunt credutĭ. Dară ce? Este óre vre-o necesitate saŭ vre-o siluire de a insulta pe un altul? «Da, dice; din causă că inima mi se înfuriază și clocotesce de mânie, și nu'mĭ lasă spiritul în liniște.» Dară nu e causa inimeĭ, o-

mule, ci causa micimeĭ tale de suflet și pofteĭ de a insulta; pentru că dacă ar fi din causa inimeĭ, toțĭ ómeniĭ s-ar infuria și ar insulta. Avem inimă nu ca să insultăm pe aprópele, ci ca să intórcem la pocăință pe ceĭ ce păcătuiesc, să fim trejĭ, eară nu trândavĭ. Inima este în noĭ ca să serviască de impuls pentru noĭ, spre a scrâșni cu dințiĭ contra diavoluluĭ, spre a fi grozavĭ contra luĭ, și nicĭ de cum contra ómenilor. Avem arme date de Dumnedeŭ, nu ca să ne resboim pe noĭ inși-ne, ci ca să întrebuințăm întregul armament contra vicleanuluĭ diavol, care ne atacă. Te infuriezĭ? Fie, înse contra păcatelor tale; imboldesce-țĭ spiritul, biciuesce-țĭ consciința, fiĭ judecătoriŭ grozav și ne'nduplecat al propriilor tale greșelĭ. Acesta e câștigul ce-l veĭ avea din infuriarea ta, pe carea tocmaĭ pentru aceasta țĭ-a dat'o Dumnedeŭ. Dară răpirea este óre din necesitate? Câtușĭ de puțin. Ce necesitate e de a răpi, spune-mĭ, saŭ ce te silesce la aceasta? «Sărăcia, dicĭ, și lipsa celor necesare.» Dară tocmaĭ de aceasta nu trebuie să răpeșcĭ; căcĭ o ast-feliŭ de bogăție nu e sigură. Tu, înse, facĭ acelașĭ lucru, ca și cel ce fiind întrebat că de ce pune temelia caseĭ sale pe năsip? el respunde că spre a fi apărată de ploĭ și gerurĭ marĭ. Dară tocmaĭ pentru aceasta nu trebuia să o pună pe năsip; căcĭ o va prăbuși curând plóea, vijeliile și vênturile. Decĭ dacă voeșcĭ a te îmbogăți, nu răpi. De voeșcĭ a lăsa copiilor avere, adună-o cu dreptate. O ast-feliŭ de avere de sigur că va rĕmânea: cea strînsă, însĕ, pe nedreptul iute se va perde și deteriora. Voeșcĭ a te îmbogăți, și răpeșcĭ avutul altora? Dară aceasta nu e bogăție, ci bogăție e de a stăpâni avutul tĕŭ propriŭ, eară cel ce stăpânesce lucrurĭ streine, nu póte fi numit bogat. Pentru că de ar fi așa, apoĭ și neguțitoriĭ cariĭ vind haine de mătase, luate de la alțiĭ, s'ar putea numi ceĭ maĭ bogațĭ și maĭ cu dare de mână dintre toțĭ ómeniĭ; de cât noĭ nu numim bogațĭ pe aceștia. Și din ce causă? Pentru aceia tocmaĭ că pórtă de vindare haine streine. Dară chiar de ar fi póte ale lor, totușĭ valórea haĭnelor nu e a lor, saŭ dacă ar fi și a lor, totușĭ aceasta nu se numesce bogăție. Dacă polițele date nu fac pe cine-va bogat, prin faptul că iute ne despărțim de ele, apoĭ lucrurile răpite cum pot face pe cine-va bogat? Dacă însĕ voeșcĭ cu orĭ-ce preț a te îmbogăți, apoĭ află că faptul acesta nu provine din vre-o necesitate. Pentru că în adevĕr, de ce anume voeșcĭ să te bucurĭ maĭ mult? Óre de viață mai lungă? Dară tocmaĭ unia ca aceștia se sfârșesc maĭ curând. De multe-orĭ aceștia plătesc

cu o mórte prematură prețul răpireĭ și al lăcomieĭ lor, și de proprietățile lor nu se bucură, ci încă puțin după ducerea lor de aicĭ vor lua ca moșcenire gheena. De multe-orĭ apoĭ, fie din causa desmerdărilor, fie din a ostenelilor și a grijilor, se perd topițĭ de bóle. Așĭ fi voit să șciu causa, pentru care bogăția e atât de dorită și de alungată de ómenĭ. Dumnedeŭ, însĕ, a pus hotare și măsură naturei nóstre, ca să nu avem nicĭ o necesitate de a umbla după bogățiĭ. El a poruncit de a ne îmbraca corpul cu o haină numaĭ, saŭ și două, eară maĭ mult nu e necesar. Decĭ, pentru ce și la ce servesc mulțimea hainelor, pe care le mănâncă moliile? A pus apoĭ măsură hotărîtă pântecelui, eară dincolo de această măsură tot ce e dat forsat, vatămă orĭ-ce vietate. Decĭ, pentru ce și la ce servesc ciredile de vite, turmele de oĭ și sfâșierea cărnurilor? Avem nevoe de un singur acoperământ; de ce dară atâtea zidurĭ marĭ și atâtea case luxóse? Pentru ca să vieţuiască în acele case luxóse vulturiĭ și ciórele tu desbracĭ pe cei sarac? Apoĭ cum nu sunt acestea vrednice de gheena? De multe-orĭ apoĭ chiar pe locurĭ pe care nicĭ nu le-aŭ vĕdut macar, iĭ clădesc case strălucite, cu colóne și petre prețióse, în care scop ce nu sunt în stare de a săvêrși? Dară la urmă nicĭ iĭ nu se bucură de acele case, și nicĭ alțiĭ, pentru că singurătatea loculuĭ nu-ĭ împinge spre ele. Aĭ vĕdut decĭ, că se fac lucrurĭ de acestea, care nu sunt nicĭ macar în scop de câștig, ci numaĭ din causa prostieĭ și a slavei deșarte? Vĕ rog dară, de a fugi de o ast-feliŭ de purtare, pentru ca ast-feliŭ să putem a departa de la noĭ și alte rele, și să ne putem bucura de bunătățile făgăduite celor ce'l iubesc pe el, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA III.

„Drept aceia și eŭ audind credința vóstrĕ întru Domnul Iisus, și dragostea cea către toțĭ sânțiĭ, nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire de voĭ făcĕnd la rugăciunile mele, ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Tatăl măririĭ, să

vĕ dea vóuĕ Duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ, spre cunoscința luĭ, ochiĭ mințeĭ vóstre luminațĭ, ca să șcițĭ voĭ care este nadejdea chemăreĭ luĭ, și care este bogăția măririĭ moșceniriĭ luĭ intru sânțĭ, și care este mărimea cea prea înaltă a putereĭ luĭ întru noĭ, cariĭ credem dupre lucrarea putereĭ tărieĭ luĭ" (Cap. 1, 15—19).

Nimic nu era egal cu frageda iubire apostolică; nimic nu se putea egala cu simpatia și iubirea părințască a fericituluĭ Pavel, care 'șĭ făcea tóte rugăciunile luĭ pentru orașe și țerĭ întregĭ, și către toțĭ seria: „Nu încetez a mulțami pentru voĭ, pomenire de voĭ făcênd la rugăciunile mele". Ințelegițĭ, decĭ, cățĭ avea el în cugetul luĭ, spre a'ĭ pomeni în rugăciunĭ; pe cățĭ-ĭ pomenia în rugăciunĭ, pentru toțĭ se ruga luĭ Dumnedeŭ, ca cel ce singur acordă darurile sale cele bogate. „Pentru aceia", dice, adecă pentru viitoriŭ și pentru bunurile ce staŭ de față celor ce cred și viețuiesc cu dreptate. E demn de a mulțămi luĭ Dumnedeŭ pentru tóte cele acordate de el neamuluĭ omenesc, și înainte de aceasta și după aceasta, dară e demn încă de a'ĭ mulțămi și pentru credința celor ce cred. „Audind, dice, credința vóstre în Domnul Christos, și dragostea cea către toțĭ sânțiĭ". Peste tot locul el împreună și înjugă credința și iubirea, ca o pereche de telegarĭ admirabilĭ. „Nu numaĭ către connaționalĭ, dice, ci către toțĭ fără excepțiune". „Nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire făcênd pentru voĭ în rugăciunile mele". Dară pentru ce'l rogĭ, și ce anume cerĭ de la el? „Pentru ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos și Părintele slaveĭ, dice, să vĕ dee vóuĕ Duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ". Două lucrurĭ necesare cere apostolul ca iĭ să afle: pentru ce aŭ fost chemațĭ, și cum aŭ fost mântuițĭ de păcatele anterióre; el însĕ dice, că acestea sunt treĭ la numĕr. Dară cum sunt treĭ? Adecă, să cunóscem și despre cele viitóre. Pentru că în adevĕr, din bunurile ce ni aparțin noĭ vom cunósce bogăția cea nepovestită și minunată; de la cunoscința exactă apoĭ, cine eram și cum am credut, vom cunóșce puterea și tăria luĭ, cum ne-a întors la adevĕr pe noĭ, cariĭ am fost înstrĕinațĭ atâta timp. „Că ce

este nebun al luĭ Dumnedeŭ, este maĭ tare de cât ómeniĭ“ (I Corinth. 1, 25). Cu aceeaşĭ putere, cu care a sculat din morţĭ pe Christos, ne-a atras şi pe noĭ către dênsul. Şi această putere nu este numaĭ până la inviere, ci şi cu mult maĭ departe. „Şi l-a pus a şedea de a-dreapta sa întru cele cerescĭ, maĭ pre sus de cât tótă incepĕtoria, şi stăpânia, şi puterea, şi domnia, şi de cât tot numele ce se numesce, nu numaĭ în veacul de acum, ci şi în cel viitoriŭ; şi tóte le-a supus sub piciórele luĭ, şi pre el l-a dat cap bisericeĭ maĭ presus de tóte, carea este trupul luĭ, împlinirea celuĭ ce se împlinesce cu tóte întru toţĭ“ (Vers. 20—23). Cu adevĕrat că ne-a făcut părtaşĭ a marĭ şi negrăite misteriĭ. Dară acestea nu e cu putinţă în alt mod a le afla, de cât împărtăşindu-ne de sântul Duch şi bucurându-ne de mult char. De aceia şi Pavel se rógă ca: „Părintele slaveĭ“, dice, adecă carele ni-a dat marĭ bunătăţĭ. Apostolul numesce pe Dumnedeŭ plecând de la ideea subjectelor din discuţiune, precum: „Părintele îndurarilor şi Dumnedeul a tótă mângâerea“ (II Corinth. 1, 3), şi earăşĭ Profetul: „Domnul este puterea mea şi ajutoriul meŭ“ (Psalm. 17, 2. 3). „Părintele slaveĭ“, dice. Vedĭ, cum el nu póte să represinte în alt mod numele, şi de aceia peste tot locul îl numesce slavă, nume ce printre noĭ este considerat ca maĭ presus de orĭ-ce strălucire. Iată acum că este părintele slaveĭ, şi Dumnedeul luĭ Christos. Dară ce? Este óre fiul maĭ mic în slavă de cât tatăl? Dara aceasta nu ar dice-o nimenĭ, şi nicĭ chiar un nebun. „Să vĕ dee vóuĕ“, adecă să înalţe cugetul vostru şi să'ĭ înaripeze, căcĭ în alt-feliŭ nu e cu putinţă de a pricepe acestea. „Omul sufletesc*) nu primesce cele ale duchuluĭ, căcĭ 'ĭ sunt nebunie“ (I Corinth. 2, 14). Aşa dară avem nevoe de înţelepciune duchovnicească, ca să înţelegem cele duchovnicescĭ, ca să vedem cele ascunse; el (duchul) tóte le descopere. El va povesti

*) In ediţia societăţeĭ britanice se dice: *omul firesc*, ceia ce nu represintă exact cuvêntul din original Ψυχικός ἄνθρωπος, după cum nicĭ traducerea din ediţia de Buzeŭ nu exprimă ideia în mod clar. Ψυχικός ἄνθρωπος=om psichic, om trupesc, om în carne şi sânge. (Comp. Facer. 2, 7. cu I Corinth. 5, 44. 47 şi 50). Trad.

tainele luĭ Dumnedeŭ, căcĭ tainele luĭ Dumnedeŭ numaĭ Duchul le cunósce, el care cearcă şi cele adâncĭ a le luĭ Dumnedeŭ, şi nu înger, nicĭ archanghel şi nicĭ vre-o altă putere creată. „Să vĕ dee vóuĕ“, adecă să vĕ acorde charul luĭ. Decĭ dacă aceasta este din apocalips (descoperire), apoĭ sunt de prisos descoperirele minţeĭ omenescĭ. Cel ce a aflat pe Dumnedeŭ şi l-a cunoscut, nicĭ-o-dată nu se va îndoi de ce-va; el nu va dice: „aceasta e imposibil, ceial-altă e posibil, saŭ cum s-a făcut aceasta“. *Dacă vom cunósce pe Dumnedeŭ, după cum trebuie a-l* cunósce, şi dacă-l vom cunósce de la cel ce trebuie a cunósce, adecă de la însuşĭ duchul sânt, nicĭ că ne vom îndoi vre-odată de ce-va. De aceia dice: „Spre cunoscinţa deplină a luĭ, şi ochĭ luminaţĭ minţeĭ vóstre“. Cel ce a aflat ce este Dumnedeŭ, nu se va îndoi de promisiunile date, nu va fi necredincios asupra faptelor dejà întâmplate.

Se rógă prin urmare a li se da lor duchul înţelepciuneĭ şi al revelaţiuneĭ, dară pe lângă aceasta şi el pe cât póte demonstrează din raţionamente şi din faptele deja existente. Decĭ, fiind-că trebuia a vorbi de faptele deja întâmplate, pe cele ce urmaŭ a se petrece în viitoriŭ le certifică din cele întâmplate. Ast-feliŭ bună-óră dicênd: „Spre a cunósce voĭ, care este nadejdea chemăreĭ luĭ“, aceasta e încă nesigur pentru mulţĭ, nu însĕ şi pentru credincioşĭ; „Şi care este bogăţia slaveĭ moşceniréĭ luĭ întru sânţĭ“, ce deasemenea e nesigur. Dară ce anume e sigur? Aceia că am credut că el a sculat pe Christos din morţĭ prin puterea slaveĭ luĭ; căcĭ a scula din morţĭ e cu mult maĭ minunat de cât de a convinge spiritele. Şi tocmaĭ aceasta mĕ voiŭ încerca de a o proba. Ascultă decĭ. Christos a dis celuĭ mort: „Lazare, vină afară“ şi îndată a ascultat. Petru de asemenea a dis: „Tabitha, scóla-te“, şi nu s-a împotrivit. Aceiaşĭ va dice el în diua cea de pe urmă, şi toţĭ vor învia, şi încă cu atâta grabă în cât ceĭ viĭ nu vor întrece pe ceĭ adormiţĭ, adecă într'o secundă, în clipeala ochiuluĭ tóte se vor petrece şi se vor desfăşura. Nu tot aşa însĕ, când e vorba de a crede, ci ascultă-l pe el earăşĭ dicênd: „De câte orĭ am voit să adun pre fiiĭ teĭ.... şi nu aţĭ voit“ (Luca 13, 34). Aşa dară, vedĭ că aceasta e cu mult maĭ greŭ? Ast-feliŭ că de aici, adecă din credinţă, se săvêr-

şesce totul. E cu mult maĭ greŭ de a convinge prin raţionamente judecata omenească, de cât de a lucra natura asupra eĭ şi a o convinge. Causa la aceasta este, că el voesce ca de bună voea nóstrĕ să ne facem bunĭ. De aceia a şi ḑis cu drept cuvênt: „Marimea cea prea înnaltă a putereĭ luĭ întru noi cariĭ credem". Când Profeţiĭ nimic nu aŭ isbutit, când îngeriĭ şi archangheliĭ, când întreaga natură vĕḑută şi nevĕḑută cu nimic nu puteaŭ să ajute, atuncĭ şi el a iconomisit presenţa luĭ printre ómenĭ, arătând prin aceasta, că faptul salvăreĭ omuluĭ avea nevoe de puterea dumneḑeească. „Bogăţia slaveĭ", adecă slavă negrăită. Căcĭ în adevĕr, care cuvênt ar putea representa acea slavă, de care atuncĭ se vor împărtăşi sânţiĭ? Care cuvênt? Nicĭ unul, ci cu adevĕrat că spre a pricepe cugetul nostru, e nevoe de charul sĕŭ, ca ast-feliŭ să primim măcar o mică rază de pricepere. Aŭ sciut ómeniĭ ce-va şi maĭ 'nainte, el însĕ a voit ca maĭ mult să afle şi maĭ clar să cunóscă. Veḑĭ, decĭ, câte a făcut? A sculat pe Christos din morţĭ, ceia ce nu e puţin lucru. Priveşce apoĭ maĭ departe. A şeḑut deadreapta sa; şi care cuvênt ar putea representa aceasta? Pe cel de pe pământ, pe cel maĭ fără de glas de cât pesciĭ, pe cel ce a fost jucăria demonilor, priveşce unde l-a ridicat. Cu adevĕrat că aceasta e măreţia cea prea înaltă a putereĭ luĭ. Şi priveşce încă unde l-a ridicat: „În ceriurĭ", ḑice, şi l-a făcut superior întregeĭ naturĭ create, „maĭ pre sus de cât tótă începĕtoria şi stăpânirea". Cu adevĕrat că pentru cunoscinţa sa exactă, noĭ avem nevoe de ajutoriul Duchuluĭ şi de o judecată înţeleaptă; cu adevĕrat că e necesitate de revelaţiune. Inţelegĭ, câtă depărtare e între natura omuluĭ şi a luĭ Dumneḑeŭ, şi cum din această înjosire l-a ridicat la acea cinste. Nu a ḑis în mod simplu sus, ci „maĭ pre sus", adecă nu a întrecut numaĭ cu o treaptă, saŭ douĕ, saŭ treĭ. De cât puterile de sus Dumneḑeŭ este maĭ pre sus, ast-feliŭ că l-a ridicat acolo pe cel dintre noĭ; din cel maĭ înjosit loc l-a ridicat la cea maĭ 'naltă stăpânire, de unde nu maĭ este altă cinste maĭ mare. „De cât tótă începĕtoria", ḑice, adecă nu acestora numaĭ, saŭ numaĭ acelora, ci «de cât tótă începĕtoria, şi stăpânia, şi puterea, şi domnia, şi de cât tot numele ce se numesce», adecă orĭ-ce este în ceriúrĭ, de cât tóte e maĭ presus. Aceasta cât privesce pentru cel ridicat din morţĭ, ceia ce e vrednic de admirat; eară nu în ce

privesce pe Dumnedeŭ Cuvêntul, căcĭ în asemenea cas întreaga creațiune e față de Dumnedeŭ, ceia ce sunt țînțariĭ față de noĭ ómeniĭ. Dacă toțĭ ómeniĭ vor fi considerațĭ ca picăturile din vadră și ca praful din balanță (Isaia 40, 15), apoĭ pune la socotealâ puterile nevědute ca țințarĭ. Dară pentru cel dintre noĭ aceasta cu adevĕrat că e lucru mare și miraculos, căcĭ l-a ridicat de la cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ. Dacă tóte popórele sunt înaintea luĭ ca o picătură, apoĭ un singur om a câtea parte din picătură este? Și totușĭ pe acesta l-a făcut superior tuturor, „nu numaĭ în veacul acesta, ci și în cel viitoriŭ". Așa dară maĭ sunt nume și de alte puterĭ nedeslușite și necunoscute nouĕ. „Și tóte le-a supus sub piciórele luĭ", adecă nu în mod simplu l-a făcut superior, spre a fi preferat lor, nicĭ prin comparațiune, ci maĭ presus de dênșiĭ ca servĭ. Vaĭ! Cu adevĕrat faptul acesta este înfricoșat. Intreaga natură creată a devenit sclavă omuluĭ din causa luĭ Dumnedeŭ-Cuvêutul, carele a vețuit în el. E posibil de a fi cine-va sus și să nu aibă supușĭ, ci numaĭ să fie preferat; aicĭ însĕ nu este așa, ci totul a supus sub picĭórele luĭ, și nu cum s-ar întâmpla a supus, ci cu cea maĭ de pe urmă supunere. Pentru aceia a și dis: „Sub picĭórele luĭ". „Și pre el l-a dat cap bisericeĭ maĭ pre sus de tóte". *Vaĭ, earășĭ, unde a ridicat și biserica! Intocmaĭ* ca cu o mașină a ridicat'o la înălțime și a așezat'o în acelașĭ tron. Căcĭ unde este capul, acolo este și corpul, eară capul și corpul nu sunt separate prin nimic intermediar, căcĭ de vor fi separate, nu se póte dice că e corp, saŭ cap. „Maĭ pre sus de tóte", dice. Dară ce înseamna aceasta? Adecă că nicĭ înger, nicĭ archanghel și pe nimenĭ altul n-a lăsat superior luĭ. Dară nu numaĭ cu aceasta ne-a cinstit pe noĭ, că adecă a ridicat la înălțime pe cel dintre noĭ, ci pentru că a și regulat ca întregul gen omenesc să-ĭ urmeze luĭ, de dênsul să se bucure și pe el să-l secundeze. „Care este trupul luĭ". Pentru ca nu cum-va audind de cap să-l ieĭ numaĭ ca cel ântêiŭ, ci să aĭ și convingerea că nu e numaĭ o căpetenie simplă, de aceia 'l numesce ca cap al corpuluĭ. „Implinirea celuĭ ce se împlinesce cu tóte întru toțĭ". Apoĭ ca și cum nu ar fi suficiente tóte acestea de a arata afinitatea și apropierea, dice că plinătatea luĭ Christos este biserica. Căcĭ și plinătatea capuluĭ este corpul, cum și plinătatea corpuluĭ este capul. Privesce de câtă orânduială face us

Pavel, cum el nu cruţă nici un cuvênt, numaĭ şi numaĭ spre a represinta slava luĭ Dumnedeŭ. Plinătatea, dice, adecă precum capul se implinesce (complectează) prin corp, aşa şi corpul se împlinesce prin tóte membrele la un loc, şi prin fie-care in particular. Căcĭ de nu vom fi mulţĭ, dintre carĭ unul să fie mână, altul picior, eară un altul vr'un alt membru, nu se implineşce (complectează) întregul corp. Prin tote acestea decĭ se împlinesce corpul luĭ. Atuncĭ se implineşce şi capul, atuncĭ şi corpul devine perfect, când cu toţiĭ vom fi uniţĭ la un loc şi vom fi lipiţĭ cu dragoste.

*) Aĭ vědut bogăţia slaveĭ clironomieĭ? Aĭ vědut măreţia cea prea 'naltă a putereĭ către ceĭ ce cred? Aĭ vědut speranţa chemăreĭ? Să respectăm decĭ capul nostru, să înţelegem al căruĭ cap suntem noĭ corpul, cap căruia totul a fost supus. După acest exemplu noĭ trebue a fi maĭ bunĭ de cât îngeriĭ şi maĭ deosebiţĭ de cât archangheliĭ, ca ceĭ ce suntem preferaţĭ tuturor.

„Nu pre îngerĭ a luat când-va Dumnedeŭ", după cum dice în epistola către Ebreĭ, „ci sĕmânţa luĭ Abraam" (Ebr. 2, 16). Nu a luat nicĭ începĕtoriile, nicĭ stăpâniile, nicĭ domniile şi nicĭ vre o altă putere óre-care, ci natura nóstră a luat'o, şi a aşedat'o deadreapta luĭ. Şi ce dic, a aşedat'o? Aşternut ĭ-a făcut luĭ, şi tóte a supus sub piciórele luĭ. Câţĭ morţĭ voeşcĭ a fi puşĭ sub piciórele luĭ? câte sufiete? miĭ şi milióne? Dară nimic nu veĭ spune exact. Două lucrurĭ marĭ a săvêrşit; şi el a ajuns până la cea maĭ de pe urmă umilinţă, şi pe om l-a ridicat până la cea maĭ mare înălţime, şi l-a mântuit prin sângele luĭ. Maĭ 'ntéiŭ a dis aceia, că adecă s-a umilit până la atâta pe dênsul; apoĭ spune şi ceia ce este maĭ puternic încă, faptul acela cu adevĕrat mare şi principal. De şi nu am fost vrednicĭ de nimic, el totuşĭ ne-a ajutat; decĭ dacă ne-am făcut vrednicĭ şi fără aceasta, era de ajuns faptul şi fără a fi sacrificat; dară când şi ambele (nevrednicia şi sacrificiul) aŭ fost, cum să nu ne uimiască? Nu e mare lucru învierea, când noĭ judecăm aceste împrejurărĭ. Despre dênsul dice: „Dumnedeul domnuluĭ nostru Iisus Christos", şi nu despre Dumnedeŭ Cuvêntul. Să ne sfiim decĭ de apropierea luĭ, de legătura cu el; să ne temem ca nu cum-va să fie tăiat cine-va de la acest corp, nu cum-va să cadă, nu

*) Partea morală. Despre darul corpuluĭ stăpânuluĭ a tóte, şi cum că cel ce nu se împărtăşesce din el, nu trebuie nicĭ macar a sta la rugăciunile pentru proaducere. (Codicul Veronensis).

cum-va să se arate nevrednic. Dacă cine-va nî-ar pune o diademă pe cap, saŭ o corónă de aur, óre nu am face totul ca să ne arătăm demnî de aceste petre ne'nsufleţite? Acum, însě, nu vre-o diademă e pusă pe capul nostru, ci Christos chiar a devenit capul nostru, ceia ce este cu mult maî însemnat; şi noî nu facem nicî o vorbă? Dacă îngeriî se sfiesc de dênsul, şi archangheliî şi tóte puterile ceresci, noî însě, fiind şi corpul luî, nicî pentru aceasta şi nicî pentru aceia să nu ne sfiim? Şi care ni va fi óre speranţa de mântuire? Inţelege dară, ce feliŭ este tronul împărătesc, pricepe apoî şi cinstea nemărginită de care te bucurî; acest fapt ar fi de-ajuns, de am voi, ca să pótă a ne înfricoşa pe noî maî mult de cât gheena. Eară dacă nu este gheena, şi noî cariî ne învrednicim de atâta cinste ne vom găsi nedemnî şi rĕî, apoî de ce osândă şi de ce pedeapsă nu vom fi vrednicî? Pricepe decî, de cine şade maî cu apropiere capul tĕŭ, carele e Christos, şi în dreapta cuî se găsesce, maî presus de cât tótă începĕtoria şi stăpânirea şi puterea; pe când corpul luî este călcat în picióre de demonî! Insě, să nu fie una ca aceasta! Un ast-feliŭ de corp atuncî nu s-ar maî numi corp. De capul tĕŭ (Christos) se înfricoşază chiar ceî maî încercaţî dintre servî, pe când tu supuî corpul celor ce-l despreţuiesc? Şi de ce osândă nu veî fi óre vrednic? Dacă cine-va ar lega piciórele regeluî cu lanţ şi cătuşe, óre nu ar fi responsabil de cea maî mare pedeapsă? Tu însě, întregul corp îl predaî fiearelor selbatice, şi pentru aceasta nu te înfricoşezî?

Dară fiind-că venirĕ vorba despre trupul domnuluî, e bine să amintim şi despre trupul aceluia, care a fost crucificat, străpuns cu cuie şi sacrificat. Dacă decî eştî trupul luî Christos, ia crucea, căcî şi el a purtat'o: sufere scuîpirî, sufere bătăî, sufere cuie. Ast-feliŭ a fost corpul luî. Acel corp „pĕcat n-a făcut, nicî vicleşug nu s-aŭ aflat în gura luî" (I Petru 2, 22); mânele luî făceaŭ tóte spre folosinţa celor ce aveaŭ nevoe. şi gura luî nimic nu a pronunţat din cele ce nu se cuvinea. I s-a dis bună-óră; „Aî drac" (Ioan 7, 20), şi el nimic nu a rĕspuns. Vorba ni e despre corpul Domnuluî din cina cea detaină, care întru nimic nu se deosebesce de corpul luî. Se înţelege că noî cariî ne împărtăşim din corpul şi din sângele luî, ne împărtăşim chiar din corpul aceluî ce este în ceriurî şi închinat de îngerî. Vaî, câte căî nu ni s-a dat spre mântuirea nóstrĕ! Ne-a făcut corpul luî. corpul luî l-a dat nouĕ, şi totuşî nimic din tóte acestea nu ne

abate de la rele! O adâncul cel mare al rĕutăţeĭ, al întunecimeĭ şi al nesimţireĭ! „Cele de sus gândiţĭ..., unde este Christos şedênd deadreapta luĭ Dumnedeŭ.“ (Coloseni 3, 2. 1.) şi cu tóte acestea, unia iubesc slava, se îngrijesc de a aduna banĭ şi sunt stăpâniţĭ de patimĭ. Dară nu vedeţĭ că chiar în corpul nostru ceia-ce este de prisos şi netrebnic se taie şi se desparte? Nu vedeţĭ că nu este nicĭ un folos pentru corp, dacă acel membru e beteag, dacă e mort, dacă e putred şi dacă vatămă şi pe cele-l-alte mădulărĭ a le corpuluĭ? Să nu ne încurajam că dejă suntem în corp, căcĭ dacă corpul acesta fiind natural şi totuşĭ se taie în anumite împrejurărĭ, dară încă când nu stăruiesce în cele a le voinţeĭ libere, ce nenorocire nu ar putea suferi? Când corpul nu se împărtăşesce de această hrană, când porii se astupă, atuncĭ corpul este beteag; eară când se astupă canalurile arterelor, atuncĭ este mort. Tot ast-feliŭ şi noĭ când astupăm urechele şi nu voim a audi, ni se betejesce sufletul nostru. Când nu ne împărtăşim cu hrana duchovnicească, când niscare-va vicleniĭ ne infectează ca nisce sucurĭ stricate, tóte acestea la un loc, nasc acea bólă care pricinuiesce putredire, bólă primejdiósă, din care causă va fi nevoe de acel foc la urmă, va fi nevoe de a fi tăiat şi despărţit în două.; pentru-că cu un ast-feliŭ de corp nu sufere Christos de a intra în camara de nuntă. Dacă a respins şi a scos afară pe cel ce avea haina murdară, apoĭ ce nu va face celuĭ ce pe lângă haină şi-a adaos şi murdăria corpuluĭ? Ce nu va dispune cu el? Vêd pe mulţĭ împărtăşindu-se cu corpul luĭ Christos cum s-ar întâmpla, maĭ mult ca obiceiu şi ca lege, de cât ca impus de cuget. „Când va sosi, dice, timpul Sântuluĭ Mare post, saŭ când va sosi diua Arătăreĭ Domnuluĭ (Epifania) mê voiŭ împărtăşi cu sântele taine,» de şi timpul de câştig nu este epifania, nicĭ postul mare, ci sinceritatea şi curăţenia sufletuluĭ. Cu acestea apropiete, fără acestea, însĕ, nicĭ-odată. „De câte-orĭ veţĭ face aceasta, mórtea Domnuluĭ veţĭ vesti“ (I. Corinth. 11. 26), adecă, faceţĭ amintire de mântuirea vóstrĕ, de bine-facerea luĭ către voĭ. Inţelegĭ, cum ceĭ ce sacrificaŭ în legea veche se purtaŭ cu atâta sfială în timpul sacrificiuluĭ, căcĭ ce nu făceaŭ iĭ pentru curăţirea lor? Necontenit se curăţiaŭ; eară tu, apropiindu-te de jertfă, de care se înfricoşază şi îngeriĭ, hotărăşcĭ perióde de timpurĭ pentru aceasta? Si cum te veĭ presenta înaintea tronuluĭ luĭ Christos cu mânele murdare, şi cu buze necura-

le? Veĭ îndrăzni óre a te atinge de corpul luĭ? Tu nu aĭ îndrăzni câtuşĭ de puţin de a săruta pe Rege cu gura împuţită; eară pe Împăratul ceriuluĭ îndrăzneşcĭ a-l săruta cu spiritul fiind împuţit? Dară aceasta e o mare insultă. Spune-mĭ, óre aĭ prefera ca să te atingĭ de jertfă cu mânele nespalate? Eŭ nu cred, şi chiar sunt sigur că nicĭ aĭ primi a te apropia, de cât să te atingĭ cu mânele murdare. Decĭ dacă eştĭ evlavios la asemenea fapte micĭ, având sufletul murdar te apropiĭ, şi îndrăzneşcĭ a te atinge? De şi sântele taîne pentru puţin timp le aĭ în mânĭ, pe când în spirit ele se descompun în totalitatea lor. Dară-ce? Nu vedĭ sântele vase acoperite ast-feliŭ, şi strălucind ast-feliŭ? Apoĭ sufletele nóstre trebuie a fi maĭ curate şi maĭ strălucite de cât acestea, maĭ sânte de cât acestea. Pentru ce óre? Pentru că acestea sunt făcute pentru noĭ; şi ele nu se împărtăşesc cu cel ce este, nu simţesc, pe când noĭ da, simţim că ne împărtăşim cu sântele taine dintrênsele. Acum, tu nu aĭ primi a te apropia cu haina murdară, eară cu sufletul necurat te apropiĭ? Vĕd aicĭ o mare anomalie. În alte timpurĭ chiar de sunteţĭ curaţĭ, nu vĕ apropiaţĭ, eară în diua de Pascĭ, ca cum ar fi îngăduit vóuĕ, vĕ apropiaţĭ. O, ce obiceiŭ! O, ce prejudiţiŭ! Jertfa dilnică este în zadar; în zadar am stat înaintea sanctuaruluĭ, căcĭ nu e nimenĭ care să se împărtăşască.

Acestea nu le dic, ca adecă să vĕ împărtăşitĭ cum s-ar întâmpla, ci ca să vĕ faceţĭ vrednicĭ de aceasta. Nu eştĭ vrednic de jertfă? Nu eştĭ vrednic de împărtăşire? Decĭ nu eştĭ vrednic nicĭ de a sta la rugăciune. Audĭ, de sigur, pe preotul ce stă faţă la rugăciune si dice: câţĭ sunteţĭ în căinţă, rugaţi-vĕ toţĭ (ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, δεήθητε πάντες). Câţĭ nu se împărtăşesc, sunt în căinţă. Dacă decĭ eştĭ dintre ceĭ ce se căiesc, nu trebuie a te împărtăşi, căcĭ tot cel ce nu se împărtăşeşce, face parte dintre ceĭ ce se căiesc. Decĭ pentru ce dice preotul: «câţĭ nu puteţĭ a vĕ ruga, eşiţĭ» (ἀπέλθετε οἱ μὴ δυνάμενοι δεηθῆναι), eară tu aĭ stat pe loc cu obrăznicie? Însĕ nu eştĭ póte dintr'aceştia ci dintre ceĭ ce pot să se împărtăşască, si totuşĭ de nimic nu te îngrijeşcĭ. Faptul acesta'l credĭ de nimic? Judecă, te rog: masa împărătească este de faţă, îngeriĭ servesc la masa, însuşĭ Împăratul este la masă, şi tu aĭ rĕmas dormitând cu gura cascată? Hainele tale sunt murdare, şi tu nu dicĭ nimic? Dară póte sunt curate? Atuncĭ aşază-te la masă şi te împărtăşeşce. El vine în fie-care di, ca să vadă pe ceĭ de la masă, şi tuturor li vorbesce: eară

acum el va ḍice în consciința ta: «prietene, cum de aĭ intrat aicĭ, neavênd haine de nuntă»? El nu ḍice de ce te-aĭ pus la masă? ci chiar maĭ'nainte de a te așeza, și maĭ'nainte de intrare el te scie de nevrednic; căcĭ nu a ḍis: de ce te-aĭ pus la masă? ci de ce aĭ intrat? Acestea le ḍice și acum către noĭ toțĭ, cariĭ cu nerușinare și cu obrăznicie stăm în fața luĭ. Căcĭ tot cel ce nu se împărtășesce cu sântele taine, și totușĭ stă față, nerușinat este și obraznic. Pentru aceasta ceĭ păcătoșĭ sunt scoșĭ ceĭ ânteĭ. Precum când vine la masă stăpânul, nu se cuvine a sta față aceĭ dintre servitorĭ carĭ l-aŭ supărat, ci se fac nevêḍuțĭ, ast-feliu și aicĭ: jertfa fiind proadusă, Christos fiind sacrificat, mielul împărătesc fiind sfâșiat, când auḍi: „să ne rugăm cu toțiĭ împreună"; când veḍĭ deschiḍêndu-se ușile împărătescĭ (τὰ ἀμφίθυρα), atuncĭ închipuițĭ, că se deschide ceriul și îngeriĭ se pogóră. Decĭ, precum nu trebuie a sta față nimenĭ dintre necredincioșĭ, tot ast-feliŭ nu trebuie a sta nicĭ unul chiar dintre credincioșĭ dară murdariŭ. Spune-mĭ, te rog, când cine-va este chemat la masă, când și-a spălat mânele și s-a așezat deja și este gata pentru mâncare, și totușĭ nu mănâncă, ore nu insultă pe cel ce l-a chemat? Și nu ar fi fost maĭ bine ca unul ca acesta să nu fi venit? Ast-feliŭ și tu aĭ venit, aĭ cântat împreună cu toțĭ cei-l-alțĭ imnul Dumneḍeesc, aĭ mărturisit că eștĭ dintre ceĭ vrednicĭ, și nu dintre ceĭ nevrednicĭ cariĭ aŭ fost ieșit dejà la timp; decĭ, cum aĭ remas și din masa împărătească nu te împartășescĭ? «Sunt nevrednic», dicĭ: apoĭ atuncĭ eștĭ nevrednic și de a lua parte în comun la rugăciunĭ. Nu numaĭ pentru darurile ce sunt puse înainte se pogóră în tot-deauna Sf. Duch, ci și pentru cântările și rugăciunele credincioșilor. Nu veḍĭ cum servitoriĭ noștrĭ spală masa cu buretele, curăță casa și așaza talgerile pe masă? Întocmaĭ așa se face și în biserică, prin rugăciunĭ și la glasul preotuluĭ; spălăm ca cu un burete biserica pri'mprejur, ca ast-feliŭ tóte înăuntru să se așeze în biserică curate, ca să nu fie nicĭ-o pată, nicĭ-o încrețetură (ῥυτίς=sbârcitură). Sunt nevrednicĭ și ochiĭ de aceste privelișţĭ, sunt nevrednice și urechile de a auḍi. „Chiar vre-o vită, ḍice, de se va atinge de munte, se va ucide cu petre." (Exod. 19, 13). Ast-feliŭ, decĭ, nu eraŭ demnĭ nicĭ macar de a se sui pe munte, de și după aceasta s-aŭ apropiat și aŭ vêḍut locul unde a stat Dumneḍeŭ. E permis după terminarea Sf. Liturghiĭ de a te apropia și a vedea; dară când El este present,

pleacă, căcĭ nu'țĭ-e permis maĭ mult, de cât e permis și catichumenuluĭ a vedea. Căcĭ nu e tot una, de a nu lua parte la santele misteriĭ, cu a-ți despretui după ce aĭ luat parte, însĕ aĭ fost nevrednic de acea privelisce.

Ar fi trebuit dĕ a vĕ vorbi maĭ multe și maĭ înfricoșate, însĕ, ca sĕ nu îngreuiez cugetul vostru, ajung și acestea. Ceĭ ce nu se vor înțelepți cu acestea, de sigur că nicĭ cu maĭ multe nu se vor înțelepți.

Decĭ, pentru ca nu cum-va să fim silițĭ a pronunța contra vóstrĕ vre-o hotărire de condamnare maĭ aspră, vĕ sfătuim nu ca să nu venițĭ la biserică, ci ca venind să vĕ facețĭ maĭ'ntĕiŭ vrednicĭ de presența și de apropierea vóstrĕ de sanctuariŭ. Spune-mĭ, te rog, dacă óre-care Rege ar porunci și ar dice: «dacă vețĭ face cutare lucru, apoĭ impărtășiți-vĕ din masa mea»,—óre nu ațĭ face totul pentru aceasta? Pe noĭ ne-a chemat în ceriurĭ, la masa Impăratuluĭ celuĭ mare și minunat, și ne lepădăm și zăbovim încă, și nu ne grăbim, și nu alergăm? Și care speranță de mântuire o vom avea? Să nu pretextăm că din causa slăbăciuneĭ nóstre, că din causa natureĭ nóstre întârdiem; nu, ci numaĭ lenevirea ne-a făcut pe noĭ nevrednicĭ.

Acestea vi s-a spus de noĭ acum, însĕ Cel ce îmboldesce inimile spre umilință, Cel ce dă spiritul de cucernicie, să întărite inimele vóstre spre evlavie, și să pună în fundul lor semințele cele mântuitóre, ca ast-feliŭ să concepim în pântecele nostru din frica luĭ, să nascem spiritul mântuireĭ, și cu curaj să ne apropiem de dênsul. „Fiiĭ tĕĭ, dice, ca nisce tinere mladițe de maslin împrejuruĭ meseĭ tale" (Psalm. 127, 3). Nimic vechiŭ, nimic sălbatec. Ast-feliŭ sunt plantele cele tinere, și plantate din noŭ; sunt apte de a produce fruct, și încă fruct miraculos — vorbesc de fructul maslinuluĭ; sunt puternice acele plante, așa că tóte sunt puse prĭ'mprejurul meseĭ, și nu se adună aicĭ cum s-ar întâmpla, ci cu frică și grózā. Nu maĭ așa decĭ, vețĭ vedea cu curaj pe Christos acolo, și vĕ vețĭ învrednici de împărăția ceriurilor. Căria fie a ne învrednici, în Christos Iisus Domnul nostru, cu care împreună se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, Tatăluĭ și Sf. Duch, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA IV.

„Şi pre voĭ carĭ eraţĭ morţĭ cu greşalele şi cu pĕcatele vóstre, întru care óre-când aţĭ umblat dupre veacul lumeĭ aceştia, dupre domnul stăpânieĭ văzduchuluĭ, a duchuluĭ celuĭ ce acum lucrează întru fiiĭ neascultăreĭ, întru care şi noĭ toţĭ am petrecut óre-când întru poftele trupuluĭ nostru, făcĕnd voile trupuluĭ nostru şi ale cugetelor, şĭ eram fiĭ din fire aĭ mânieĭ ca şi ceĭ-l-alţĭ" (Cap. 2, 1—3).

Este mórte corporală, este însĕ şi mórte spirituală. De cât cea di'ntêiŭ nu atrage după sine vre-un pĕcat saŭ vre-un pericùl, căcĭ faptul nu vine din vre-o intenţiune, ci de la natură. A intrat în lume de la abaterea protopărinţilor noştri, eară la urmă a devenit naturală, de şi de-alt-feliŭ iute se şi desleagă. Mórtea spirituală însĕ, fiind resultată din intenţiune, are în sine pĕcatul şi nicĭ-o deslegare. Priveşce decĭ cum Pavel arătând deja faptul acesta ca fórte mare, şi ḑicĕnd că este cu mult maĭ greŭ de a vindeca un suflet mort, de cât de a invia morţiĭ, pune şi de asta-dată acelaşĭ fapt, căcĭ ḑice: „şi pre voĭ, cariĭ eraţĭ morţĭ cu greşalele şi cu pĕcatele vóstre, întru care aţĭ umblat óre-când dupre veacul lumeĭ acestia, dupre Domnul stăpânieĭ văzduchuluĭ, a duchuluĭ celuĭ ce acum lucrează întru fiiĭ neascultăreĭ". Veḑĭ dulceaţa în vorbă a luĭ Pavel, şi cum peste tot locul mângâe auditoriul neîngreuindu-l? Căcĭ după ce a ḑis, că aţĭ alergat la cea maĭ de pe urmă rĕutate,—şi aceasta este de a muri spiritualminte,—pentru ca să nu-ĭ îngreuieze peste măsură,—căcĭ ómeniĭ se ruşinează de relele dinainte când sunt puse la mijloc, chiar de ar fi fost dispărut ele şi nu ar maĭ fi nicĭ un pericul,—li dă lor un conlucrătoriŭ în faptele cele rele, ca să nu creadă iĭ că totul depinde de dênşiĭ, şi încă un conlucrătoriŭ puternic. Şi care e acel conlucrătoriŭ? Diavolul. Aceasta o face el şi în epistola către Corintheni (I. Corinth. *6*, 9—11), căcĭ ḑice: „Să nu vĕ înşelaţĭ; nicĭ curvariĭ, nicĭ idololatriĭ", şi prenumerând tóte cele-l-alte fapte,

adaoge: „nu vor moşceni împărăţia luĭ Dumnedeŭ", şi apoĭ încheie: „Şi aceste aţĭ fost unia dintre voĭ". El nu dice simplu „eraţĭ" ci „aţĭ fost unia dintre voĭ", adecă, cam aşa vĕ purtaţĭ. Dară ereticiĭ se acaţă de noĭ, şi spun, că tóte acestea aŭ fost dise cu privire la Dumnedeŭ, şi scoţêndu-şĭ limbele peste măsură dic, că acestea se atribuie luĭ Dumnedeŭ, ceia ce de alt-feliŭ numaĭ diavoluluĭ se póte atribui. Decĭ cum li vom astupa gurile? Din înseşĭ vorbele lor. Dacă Dumnedeŭ este drept, după cum diceţĭ şi voĭ, şi totuşĭ a făcut aceasta, apoĭ faptul nu este al unuĭ Dumnedeŭ drept, ci al unuia fórte nedrept şi scârbos. Însĕ Dumnedeŭ nedrept şi scârbos nu ar putea fi nicĭ-odată. Dară de ce l-a numit óre pe diavol domnuĭ şi stăpânitoriul seculuiuĭ lumeĭ acestia? De aceia tocmaĭ pentru că aprópe întreaga natură omenească s-a predat luĭ, şi toţĭ servesc luĭ de bună voea şi cu asentimentul lor. Luĭ Christos, carele a promis miĭ de bunătăţĭ, nu-ĭ dă nimenĭ vre-o atenţiune; pe când diavoluluĭ, carele nimic nu a promis din acelea, ci încă duce şi în gheena, toţĭ i se supun. Dară dacă el stăpânesce în seculuĭ acesta, şi are sub stăpânirea sa maĭ mulţĭ de cât are chiar Dumnedeŭ, şi de dênsul ascultă maĭ mult de cât de Dumnedeŭ,—afară de puţine excepţiunĭ,—apoĭ aceasta provine din causa trândăvieĭ nóstre. „Dupre stăpânirea, dice, a duchuluĭ văzduchuluĭ". Aceasta o dice earăşĭ ca să arate, că diavolul are loc de şedere sub ceriŭ, şi că spiritele din aer sunt puterĭ necorporale. Cum că stăpânirea luĭ este seculară, adecă că în secolul (viaţa) present se desfiinţază, ascultă pe Pavel, ceia ce dice pe la finea epistoleĭ: „Nu este lupta nóstrĕ în potriva trupuluĭ şi a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor, a domniilor, împotriva stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia" (Cap. 6, *12*). Pentru ca să nu credĭ că diavolul este stăpânitoriul absolut al lumeĭ, şi să ţi'ĭ închipuĭ că el este necreat, de aceia pe aiurea el numesce secul viclean timpul cel viciat, şi nu vorbesce de creaturĭ. Mie mi se pare că a devenit stăpânitoriŭ sub ceriŭ după greşala stremoşilor noştri. „Celuĭ ce lucrează acum, dice, întru fiiĭ neascultăreĭ". Vedĭ aşa dară, că nu cu deasila, nicĭ în mod tiranic sunt atraşĭ, ci cu binele? A dis neascultare, ca cum ar dice cine-va înşelăciune, căcĭ cu înşelăciunea şi cu momeala pe toţĭ-ĭ atrage. Dară

apoĭ nu-ĭ mângâe numaĭ cu aceia că li dă tovarăş, ci şi cu aceia că se pune şi pe sine în rândul lor. „Intru care, dice, şi noĭ toţĭ am petrecut óre-când“. „Toţĭ“ căcĭ nu trebuia a dice că făcea cine-va excepţiune. „Intru poftele trupuluĭ nostru, făcênd voile trupuluĭ şĭ a cugetelor, şi eram fiĭ aĭ mânieĭ din fire, ca şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ“. Dară ce înseamnă: „din fire“? Arată aicĭ că cu adevĕrat iĭ aŭ fost fiiĭ mânieĭ, în mod veritabil şi firesc. „Ca şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ“, adecă necugetând nimic din cele duchovnicescĭ. Şi ca să nu creadă cine-va că el defaimă corpul, saŭ să'şĭ inchipuie că nu este vre-o greşală mare, privesce cum se asigură: „Voile trupuluĭ nostru, dice, şi a le cugetelor nóstre“, adecă, făcênd poftele plăcerilor. Am întărîtat pe Dumnedeŭ, i-am mâniat, adecă eram înseşĭ urgia, şi nimic alt. Precum fiul omuluĭ de la natură, saŭ cum se dice din fire este om, ast-feliŭ şi noĭ, ca şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ, eram fiiĭ urgieĭ, fiiĭ mânieĭ.

„Dară Dumnedeŭ bogat fiind în milă“ (Vers. 4). Nu dice numaĭ milostiv, ci bogat în milă, după cum se dice şi în alt loc: Dupre mulţimea îndurărilor tale“ (Psalm. 50, 1), şi earăşĭ: „Miluesce-mĕ Dumnedeule dupre mare mila ta“ (Ibid.), şi earăşĭ: „Dupre mulţimea mileĭ tale audi-mĕ“ (Psalm. 68, 16). „Pentru dragostea luĭ cea mare, cu care ne-a iubit pre noĭ“ Dară cum ne-a iubit pe noĭ? căcĭ faptele săvêrşite nu sunt demne de iubire, ci de urgie şi de cea maĭ grozavă pedeapsă. Decĭ şi aceasta e resultatul mileĭ luĭ celeĭ marĭ. „Şi fiind noĭ morţĭ cu pĕcatele, ne-a înviat împreună cu Christos“ (Vers. 5). Earăşĭ Christos e pus la mijloc, ast-feliŭ că faptul e demn de credinţă. Căcĭ dacă Christos care e începĕtura (ἀπαρχή) nóstră viază, apoĭ şi noĭ suntem viĭ, pentru că împreună cu dênsul ne-a înviat şi pe noĭ. Vedĭ decĭ, cum tóte acestea aŭ fost dise cu privire la corpul luĭ Christos? Aĭ vĕdut măreţia cea covârşitóre a putereĭ luĭ către noĭ, cariĭ am credut? Pe ceĭ morţĭ, pe fiiĭ urgieĭ, pe aceştia i-a înviat. Aĭ vĕdut speranţa chemăreĭ? „Ne-a sculat împreună cu el şi ne-a pus a şedea împreună cu el“ (Vers. 6). Aĭ vĕdut slava clironomieĭ luĭ? Cum că ne-a sculat împreună cu el, aceasta este invederat; dară că ne-a pus să stăm îm-

preună cu el“ cum s-a făcut? Tot așa precum ne-a și sculat împreună cu el. Nicĭ-o-dată nu este cine-va ridicat, saŭ sculat de jos, de cât odată cu capul. Tot așa și noĭ ne-am sculat, dupre cum se spune și acolo, că închinându-se Iacob, în același timp și femeea luĭ s-a închinat luĭ Iosif. Intocmaĭ așa și noĭ am stat împreună cu el; când capul stă, și corpul stă împreună cu el. Pentru aceia și adaoge: „întru Christos Iisus“. Dară dacă nu este aceasta, apoĭ ne-a sculat împreună cu el prin baea renașcereĭ. Dară cum ne-a pus să stăm împreună cu el? „De răbdăm, vom și împărăți împreună cu el, de murim, vom și învia împreună cu el“ *) ḑice (II Timoth. 2, 12). Cu adevĕrat că e nevoe de Duchul Sânt și de descoperire, spre a pricepe cine-va adâncimea acestor misteriĭ. Apoĭ ca nu cum-va să cadĭ în necredință, privesce ce adaoge el: „Ca să arate în veacurile viitóre bogăția cea mare a charuluĭ sĕŭ, întru bunătate către noĭ întru Christos Iisus“ (Vers. 7). Decĭ, fiind-că a spus cele cu privire la Christos, eară acestea nu se rapórtă la noĭ, ar putea cine-va să ḑică; «și ce e cu noĭ, dacă el a înviat»? iată însĕ că Pavel a arătat dejă, că și la noĭ se rapórtă învierea luĭ, dacă cu adevĕrat că s-a unit cu noĭ ast-feliŭ; pentru care și spune deadreptul cele cu privire la noĭ: „Pe noĭ, ḑice, cariĭ eram morțĭ cu pĕcatele ne-a sculat împreună cu el, și ne-a pus să stăm împreună cu el“, așa că, după cum am ḑis, nu fiĭ necredincios, ci ia dovada din cele dinainte, și de la cap, cum și din voința luĭ de a-șĭ arăta bunătatea luĭ cea nemărginită. Căcĭ cum se va arăta acea bunătate dacă nu este în realitate? „Se va arăta, ḑice, în veacurile viitóre“; dară cum? Că adecă acele bunătățĭ aŭ fost marĭ, în același timp și maĭ demne de credință dintre tóte cele-l-alte. Celor necredincioșĭ li se par acum cele vorbite de noĭ ca bârfire, atuncĭ însĕ cu toțiĭ vor cunósce. Voeșcĭ să aflĭ și cum ne-a pus să stăm împreună cu el? Ascultă pe însușĭ Christos ḑicĕnd: Vețĭ ședea pe douĕ-spre-ḑece scaune, judecând pe cele douĕ-spre-ḑece semințiĭ ale luĭ Israil“, și earășĭ: „Eară a șe-

*) In ediția Românească de Buzeŭ lipsesce partea finală a pasajuluĭ, eară în loc o pus: „**de ne vom lepăda de el, și el se va lepăda de noĭ**“, ceia ce nu este în originalul Grec. Trad.

dea deadreapta mea şi deastânga, nu este al meŭ a da, ci celor ce s-aŭ gătit de la tatal" (Math. 19, 28. 20, 23). Ast-feliŭ deci s-a fost pregătit. „Intru bunatate spre noĭ întru Christos Iisus". Şi bine a dis, căcĭ a şedea deadreapta este o onóre maĭ presus de orĭce altă onóre, dupre cum nicĭ nu este alta. Decĭ, dice că şi noĭ vom şedea împreună cu el. Cu adevĕrat că e bogăţie covârşitóre; cu adevĕrat că e ne'ntrecută măreţia putereĭ luĭ, spre a sta noĭ împreună cu Christos! Decĭ dacă aĭ avea chiar miĭ de suflete, óre nu le-aĭ da pe tóte pentru Christos? Dacă ar trebui să intri in foc, óre nu aĭ primi să suferĭ de bună voe? Insuşĭ el dice earăşĭ: „Şi unde voiŭ fi eŭ, acolo şi sluga mea va fi" (Ioan 12, 26). Decĭ dacă ar trebui ca să fiĭ tăiat şi îmbucăţit pe fiece di, nu ar trebui óre a primi cu mulţămire pentru aceste bunătăţĭ? Pricepe, decĭ, unde a şedut el. A şedut în ceriŭ sus, şi maĭ presus de orĭ-ce începĕtorie şi stăpânie. Pricepe, cu cine veĭ sta împreună? Cu el. Cine fiind tu? Mort şi fiiŭ al urgieĭ. Şi ce fapte aĭ săvêrşit? Nimic! Cu adevĕrat că aicĭ e timpul potrivit de a striga cu acelaşĭ apostol: „O adêncul bogăţieĭ, al înţelepciuneĭ şi al cunoscinţeĭ de Dumnedeŭ"! (Rom. 11, 33). „Căcĭ cu charul sunteţĭ mântuiţĭ" dice (Vers. 8). Apoĭ ca nu cum-va măreţia bine-facerilor să te îngămfe, priveşce cum te mărgineşce: „Cu charul sunteţĭ mântuiţĭ, dice, prin credinţă." Şi ca nu cum-va să se vatăme liberul arbitru, a pus şi ceia ce depinde de noĭ: apoĭ earăşĭ a resturnat şi aceasta, căcĭ adaoge: „şi aceasta nu de la noĭ", adecă că nicĭ credinţa nu depinde numaĭ de noĭ, căcĭ dacă nu ar fi venit şi nu ne-ar fi chemat, cum am fi putut crede? „Cum vor crede, dice, dacă nu vor audi"? Aşa că nicĭ a crede nu este propriŭ al nostru. „A luĭ Dumnedeŭ, dice, este darul". A dis că credinţa mântuieşce; decĭ fiind-că a voit Dumnedeŭ, credinţa a mântuit. Fiind-că de altminterea cum mântuieşce credinţa, fără fapte? spune'mĭ. Chiar aceasta este darul luĭ Dumnedeŭ. „Ca să nu se laude cine-va" (Vers. 9), pentru ca să ne facă a fi recunoscĕtorĭ charuluĭ. Dară ce? Ne-a împedecat el óre de a ne îndreptăţi din fapte? Câtuşĭ de puţin; dară fiind-că nimenĭ nu s-a îndreptăţit din fapte,— ca ast-feliŭ să se arate charul luĭ Dumnedeŭ şi filantropia,

—nu ne-a îndepărtat de la dênsul fiind-că aveam fapte, ci fiind-că eram nedestoînicĭ şi lipsiţĭ de ele, ne-a mântuit prin char, ca ast-feliŭ să nu pótă nimenĭ a se lăuda.

Apoĭ, ca nu cum-va audind că nu prin fapte, ci numaĭ prin credinţă s-a reuşit totul, şi aşa să se leneviască cine-va, priveşce ce a adaos el: „Că a luĭ faptură suntem, zidiţĭ întru Christos Iisus spre fapte bune, care maĭ'nainte a gătit Dumnedeŭ, ca să umblăm întru ele“ (Vers. 10). Priveşce, ce dice el aicĭ: face aluziune la renaşcere. In adevĕr că renaşcerea este o a doua creaţiune, căcĭ din ceia ce nu eram am fost aduşĭ la ceia ce suntem. Ceia ce eram maĭ'nainte am murit, adecă omul cel vechiŭ; şi ceia ce am devenit, nu eram maĭ'nainte. Prin urmare faptul acesta este creaţiune, şi maĭ preţuită chiar de cât ceia-l-altă; pentru că dacă din aceia avem viaţa, apoĭ din aceasta am căştigat cunoşcinţa de a via bine, după voea luĭ Dumnedeŭ. „Spre fapte bune, care maĭ înainte a gătit Dumnedeŭ, ca să umblăm întru ele“, adecă nu numaĭ să începem, ci să umblăm întru ele. Aşa dară avem nevoe de virtute incontinuă, adecă săvêrşită până la sfârşitul vieţeĭ nóstre. Pentru că cu nimic nu ne-ar folosi, dacă trebuind a călători la cetatea împărătească, am face cea maĭ mare parte din cale, eară pe la fine lenevindu-ne, ne-am pune jos şi am întrerupe călătoria. Aceasta este speranţa chemăreĭ. „Spre fapte bune“ dice, căcĭ deall-feliŭ cu nimic nu ne-ar folosi renaşcerea.

*). Ast-feliŭ decĭ şi aicĭ nu ni se ordonă de a săvêrşi numaĭ un fapt bun, ci tóte. Căcĭ precum avem cincĭ simţurĭ, şi de tóte trebuie a face us la nevoile nóstre, tot aşa trebuie de a săvêrşi tóte virtuţile. Dacă cine-va bună-óră ar fi înţelept, însĕ nemilostiv; saŭ ar fi milostiv, însĕ răpitoriŭ de averĭ streine; saŭ că póte nu s-ar atinge de cele streine, însĕ nu ar împărtăşi pe nimenĭ din al sĕŭ, apoĭ atuncĭ tóte sunt în zadar. Nu e deajuns numaĭ o singură faptă bună, spre a ne presenta cu curaj înaintea tronuluĭ luĭ Christos, ci ni trebuiesc multe şi variate, şi cu un cuvênt tóte faptele bune. Ascultă-l pe dênsul dicênd discipulilor: „Mergênd învăţaţĭ tóte neamurile.....învaţându-ĭ pe dênşiĭ să păzască tóte câte am poruncit vóuĕ“ (Math. 28, 19), şi

*) Partea morală. Cel ce voesce a se învrednici de împărăţia cerurilor, trebuie a face tóte faptele bune; pe când dacă pe unele le face eară pe altele nu, va fi scos din împărăţie. (Veron).

earăşi: „Cel ce va strica una din aceste poruncĭ maĭ micĭ, maĭ mic se va chema în imparăţia ceriurilor", adecă la înviere. Obicĭnuiesce Mântuitorul de a numi împărăţie chiar şi timpul învierei. «Una de ar strica dice, maĭ mic se va chema», aşa că avem nevoe de tóte. Şi privesce, cum nu e cu putinţă de a intra în împărăţia ceriurilor fără milostenie, ci chiar singură aceasta de ar lipsi, ne vom duce în focul cei vecĭnic. „Duceţi-vĕ dice, de la mine blestĕmaţilor în focul cel vecĭnic, care este gătit diavoluluĭ şi îngerilor luĭ" (Ibid. 25, 41. 42.). Şi pentru ce óre? „Că am flămândit şi nu mi-aţĭ dat să mănânc, am însetat şi nu mi-aţĭ dat să beaŭ". Aĭ vĕdut cum fără să fie acusaţĭ pentru alt-ceva, aŭ fost perduţĭ totuşĭ numaĭ pentru aceasta? Şi cele cincĭ fecióre numaĭ pentru aceasta aŭ fost scóse afară, de şi eraŭ caste. De alt-feliŭ tot Pavel dice: „Şi sânţenia, fără de care nimenĭ nu va vedea pe Domnul" (Ebr. 12, 14). Aşa dară înţelege, că fără castitate nu e posibil de a vedea pe Domnul; şi totuşĭ nu în tot-deauna se póte vedea chiar avênd castitatea, pentru că de multe-orĭ a fost la mijloc póte vre-un alt obstacul. Şi earăşi: dacă tóte le-am face, eară pe aprópele cu nimic nu l-am folosi, nicĭ atuncĭ nu vom intra în împărăţia ceriurilor. De unde se învederează aceasta? De la servitoriĭ cărora li s-a încredinţat talanţiĭ. Acolo virtutea întreagă era neştirbită, şi nimic nu lipsia, însĕ fiind-că a fost leneş la treabă acel servitoriŭ, cu drept cuvênt a fost scos din rândul celor-l-alţĭ. E posibil apoĭ a cădea în gheena numaĭ din causa insulteĭ. „Căcĭ cel ce dice frateluĭ seŭ: nebunule, vinovat este de focul gheeneĭ" (Math. 5, 22). Chiar de ar face cine-va tóte faptele cele bune, însĕ ar fi batjocoritoriŭ, nu va intra în împărăţia ceriurilor. Dară din aceasta causă să nu atribuie cine-va luĭ Dumnedeŭ vre-o crudime, dacă pe ceĭ ce greşesc chiar în cele micĭ, îĭ scóte din împărăţia ceriurilor. Căcĭ dacă printre noĭ ómeniĭ când face cine-va vre-o faptă contra legeĭ îşĭ atrage urgie şi pedeapsă din partea Imparatuluĭ; chiar o singură lege de ar călca dintre cele în fiinţă, chiar de ar batjocori, chiar de ar precurvi şi s-ar dovedi de vinovat, s-a făcut nevrednic; şi chiar de ar fi făcut miĭ de fapte bune, e totuşĭ condamnat; chiar de ar fi plănuit vr'un omor şi s-ar dovedi, e suficient de a-l perde. Decĭ dacă legile omenescĭ se bucură

de atâta băgare de samă, cu atât mai mult cele Dumnedeeșci. „Dară, dicĭ póte, Dumnedeŭ este bun". De cât, până când óre vom pronunța această vorbă nebunească? Am dis nebunească nu că dóră el nu este bun, ci pentru că ne închipuim că bunătatea luĭ ni este de folosință când facem asemenea fapte, cu tóte că de miĭ de orĭ v-am vorbit despre aceasta. Ascultă ce dice scriptura: „Să nu dicĭ: mila luĭ este mare, și va curăți mulțimea pĕcatelor mele" (Sirach. 5, 6). Nu ne împedică de a dice că îndurarea luĭ este mare, nu ne îndeamnă la aceasta, ci voesce maĭ ales ca necontenit să o dicem aceasta și să o avem în mintea nóstră. Pentru aceasta și Pavel tóte le pune în mișcare spre atingerea acestuĭ scop, însĕ pentru următórele considerațiunĭ: «Să nu te minunezĭ, dice, de iubirea de ómenĭ a luĭ Dumnedeŭ, când tu pĕcătuescĭ, și să dicĭ: Mulțimea pĕcatelor mele va șterge. Pentru aceasta și noĭ spunem atâtea despre bunătatea luĭ, nu dóră ca încurajându-ne să facem tóte relele, fiind-că în asemenea cas bunătatea luĭ va fi spre vătămarea mântuireĭ nóstre, ci ca să nu ne descurajăm când ne găsim în pĕcate, și ca să ne pocăim». „Bunătatea luĭ Dumnedeŭ te aduce la pocăință" (Rom. 2, 4), eară nu la maĭ mare rĕutate. Decĭ, dacă deviĭ netrebnic din causa bunătățeĭ luĭ, tu maĭ cu samă o defaimĭ înaintea ómenilor. Vĕd pe mulțĭ că acusă îndelunga răbdare a luĭ Dumnedeŭ; însĕ vor da samă, dacă nu o întrebuințază la timp și cu rânduială. Este Dumnedeŭ iubitoriŭ de ómenĭ? In acelașĭ timp însĕ, este și drept judecătoriŭ. Iartă greșalele? In acelașĭ timp însĕ, și resplătesce fie-căruia dupre faptele luĭ. Trece cu vederea nedreptatea, șterge fără de legea? In acelașĭ timp însĕ, face și cercetarea acestor fapte. Decĭ, óre tóte acestea nu sunt contrare și nu se contradic în persóna luĭ Dumnedeŭ? Nu sunt contrare de loc, dacă noĭ le împărțim în timpurĭ. De exemplu: șterge fără de legile nóstre aicĭ, atât prin baea renașcereĭ, cât și prin pocăință, însĕ instruirea celor săvêrșite și examinarea lor o va face acolo prin foc și muncĭ. «Dară, dicĭ tu, dacă fac chiar numaĭ un pĕcat, în loc de miile de pĕcate, pe care le face un altul, și totușĭ pentru acel pĕcat sunt scos afară și cad din împărăție, de ce atuncĭ să nu fac încaltea tóte pĕcatele"? Cuvênt ieșit din gura servuluĭ nerecunoscĕtoriŭ! Totușĭ noĭ vom deslega și acest cuvênt. Nu face rele, pentru ca tu singur să fiĭ folosit. Din împărăție cu toțiĭ vom

cădea póte, dară în gheena nu vom suferi aceiașĭ osândă, ci unul maĭ mare, altul maĭ ușóră. De exemplu: și tu și acela ațĭ desprețuit, fie pe aprópele, fie vre-o poruncă a bisericeĭ; în asemenea cas și unul și altul vețĭ cădea din împărăția ceriurilor. Dară dacă nu ațĭ desprețuit deopotrivă, ci unul maĭ mult, eară altul maĭ puțin, apoĭ în gheena vețĭ simți deosebirea. Și de ce, dicĭ tu, amenință pe ceĭ ce nu fac milostenie, că se vor duce în focul cel nestins? Și încă nu dice simplu: în foc, ci «în focul cel nestins, care este gătit diavoluluĭ și îngerilor luĭ»? De ce anume? Pentru ca să afli că nimic nu întărîtă pe Dumnedeŭ ca nemilostenia, și că acest pĕcat îl pune înaintea tuturor celor-l-alte. In adevĕr, dacă trebuie a iubi până și pe dușmanĭ, apoĭ óre cel ce respinge pe ceĭ săracĭ, cariĭ nicĭ chiar dușmanĭ nu-ĭ sunt, de ce osândă nu va fi vrednic, când prin purtarea luĭ se face maĭ rĕŭ chiar de cât barbariĭ? De aicĭ decĭ se póte vedea mărimea pĕcatuluĭ, care și contribuie ca să sĕ ducă împreună cu diavolul în gheena. „Vaĭ de cel ce nu face milostenie“! (Sirach 13, 3?). Decĭ dacă era așa în legea veche, cu atât maĭ mult trebuie a fi în legea nóuă. Dacă acolo (în legea veche) unde se permitea câștigare de averĭ, folosința de ele și îngrijire, și totușĭ se luase atâtea măsurĭ de a veni în ajutoriul săracilor, cu cât maĭ mult aicĭ (în legea nóuă), unde ni se porunceșce de a arunca de la noĭ totul? Ce nu făceaŭ Iudeiĭ? Deciuelĭ și earășĭ alte deciuelĭ strîngeaŭ și dădeaŭ orfanilor, văduvelor și proseliților. Cine-va admirând pe un altul'mĭ spunea: cutare dă deciuelĭ *). Câtă nerușinare! Apoĭ dacă la Iudeĭ nu era de admirat un asemenea fapt, óre la Chreștinĭ s-a făcut vrednic de admirat? Dacă atuncĭ se credea ca o primejdie mare de a nu respunde deciuelile la timp, înțelege de aicĭ câtă primejdie nu este acum. Bețivul earășĭ nu va moșceni împărăția ceriurilor. Dară care e cuvêntul de încurajare pentru mulțĭ? Iată care: «dacă și eŭ și un altul ne găsim în aceleașĭ pĕcate, nu mică este mângâerea ce o putem avea de aicĭ». Decĭ, ce am dice? Că atuncĭ póte avea o mângâere tovărășia de pĕcate, când aŭ simetrie în mărimea lor; când însĕ pĕcatele unuia întrec pe a le celuĭ-l-alt, atuncĭ pe unul ca acela pĕcatele îl aruncă într'un fel de uimire și nicĭ că-l lasă de a maĭ avea vre-o mângâe-

*) Ideia e confusă. Probabil că pe când vorbea Sf. Chrisostom, unul din auditoriŭ l-a întrerupt cu aceste cuvinte, pronunțate în mod sarcastic. Trad.

re. Di bună-óră celuĭ băgat în foc şi muncit acolo: «că şi cutare pătimesce aceiaşĭ osândă», căcĭ el nu va simţi macar mângáerea ce'ĭ o aducĭ. Óre nu toţĭ Israiliţiĭ s-aŭ perdut deodată la un loc? Dară acest fapt ce mângáere li-a adus? Nu óre tocmaĭ acest fapt ĭ-a întristat maĭ mult? pentru care şi diceau: „Ne-am perdut, ne-am nimicit, ne-am potopit" (Num. 17, 12). Decĭ ce mângáere e aceasta? In zadar ne mângâem cu aceste speranţe. O singură mângâere este, de a nu cădea în focul acela nestins, căcĭ odată căduţĭ nu e cu putinţă de a avea mângâere acolo, unde este scrîşnirea dinţilor, unde este plângere, unde este viermele cel neadormit, unde este focul nestins. Decĭ veĭ înţelege cam câtă putere are mângâerea când te găsescĭ în scârbe şi incurcăturĭ marĭ? Veĭ fi decĭ după aceasta în minţile tóte? Vĕ rog şi vĕ sfătuiesc, ca să nu ne amăgim în zadar şi să ne mângâem numaĭ cu vorbe de acestea, ci să facem aceia ce va putea fi spre mântuirea nóstrĕ. E vorba ca să staĭ împreună cu Christos, şi tu încă te frămânţĭ cu examinarea cuvintelor? Chiar de nu am avea alt pĕcat, totuşi numaĭ pentru aceste vorbe câtă osândă nu ar trebui să suferim, pentru că suntem atât de molaticĭ atât de nenorocițĭ şi de leneşĭ, căcĭ fiind vorba de atâta cinste noĭ încă maĭ vorbim asemenea lucruri? Când veĭ vedea fericiţĭ pe ceĭ ce aŭ reuşit cu faptele cele bune, óre nu te veĭ topi de necaz? Când veĭ vedea dintre sclavĭ şi dintre ceĭ mojicĭ,—cariĭ puţin póte s-aŭ obosit aicĭ,—alăturea de tronul împărătesc, óre tóte acestea nu'ţĭ vor fi maĭ rele de cât tóte muncile iaduluĭ? Dacă aicĭ vĕdênd pe unia prosperând şi te topescĭ de necaz, căcĭ o credĭ aceasta maĭ grozavă ca ori-ce altă pedeapsă, şi plângĭ, şi te jelescĭ, şi te credĭ vrednic de miĭ de morţĭ, dară acolo ce nu veĭ suferi? Dacă nu ar fi gheena, însăşĭ ideea despre împărăţia luĭ Dumnedeŭ nu ar fi óre suficientă de a perde şi a nimici pe ceĭ pĕcătoşĭ? Dară că faptul este aşa, e deajuns a ne convinge din experienţa lucrurilor. Decĭ să nu ne rătăcim în zădar cu asemenea vorbe, ci să fim cu băgare de samă şi să ne îngrijim de mântuirea nóstrĕ. Să ne sîrguim cu faptele cele bune, şi să ne îndemnăm pe noĭ înşine spre practicarea celor bune, ca ast-feliŭ să ne învrednicim de acea slavă cerească, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA V.

„Pentru aceia aduceți-vĕ aminte, că voĭ când erațĭ odinióră păgânĭ în trup, care vĕ chemațĭ netăiere împrejur de cătră ceĭ ce se chemaŭ tăiere împrejur în trup, făcută de mână, că erațĭ în acel timp fără de Christos, înstrĕinațĭ de petrecerea luĭ Israil, și strĕinĭ de așezământurile făgăduințeĭ, nădejde neavĕnd, și fără de Dumnedeŭ în lume“ (Cap. 2, 11. 12).

Multe fapte probează filantropia luĭ Dumnedeŭ. Maĭ ânteiŭ că prin sine a mântuit nému1 omenesc, al doilea că în ce stare fiind omenirea o a salvat, și al treilea că unde a ridicat'o. Acestea tóte deci, prin ele înseșĭ pórtă cea maĭ mare dovadă de filantropia luĭ, și tocmaĭ pe acestea și Pavel le pune de față acum scriind Efesenilor. A dis că fiind noĭ morțĭ prin pĕcate și fiiĭ urgieĭ, ne-a mântuit, eară acum spune cu cine ne-a făcut egalĭ. „Pentru aceia, dice, aduceți-vĕ aminte“. Obiceiul nostru al tuturor este că, de 'ndată ce ne ridicăm de la o stare de jos sărăcăciósă la alta cu totul contrară, saŭ la o maĭ mare cinste, nicĭ că ni maĭ aducem aminte de cele dinainte, atât suntem de îngâmfațĭ de slava la care am ajuns. De aceia tocmaĭ dice Apostolul: Pentru aceia aduceți-vĕ aminte“. „Pentru aceia“. Pentru ce? De ce să ne aducem aminte? De aceia că am fost creațĭ pentru săvêrșirea faptelor bune, și aceasta e suficient de a ne convinge ca să ne sirguim în practicarea virtuțeĭ. „Aduceți-vĕ aminte“ adecă că chiar numaĭ amintirea aceia e suficientă de a ne face recunoscĕtorĭ față de bine-făcĕtoriul nostru „Că voĭ óre-când erațĭ păgânĭ în trup“. Priveșce, cum el calitățile Iudaice le pogóră din valórea lor, le diminuiază, pe când defectele ginților le admiră, care de alt-feliŭ nicĭ nu eraŭ defecte, și convinge și pe uniĭ și pe alțiĭ, că acestea se apreciază din modul viețeĭ cuĭ-va. „Cariĭ vĕ chemațĭ (numlațĭ).“ Așa dară valórea unora era în vorbe, calitatea altora era în corp; însĕ și ne-circumcisiunea și circumcisiunea nu înseamnă nimic. „De cătră ceĭ ce se chiamă, dice, tăiere împrejur în trup, făcută de mână; că

eraţĭ în acel timp fără Christos, înstrěinaţi de petrecerea luĭ Israil, şi strěinĭ de aşezămănturile făgăduinţeĭ, ne-avênd nădejde şi fără de Dumnedeŭ în lume", voĭ adecă cariĭ ast-feliŭ sunteţĭ numiţĭ de către Iudeĭ. Dară ce? El voeşce ca să arate, că binefacerea acordată lor tocmaĭ în aceia stă, că adecă iĭ (păgâniĭ) să fie părtaşĭ cu Israil; apoĭ de ce atuncĭ earăşĭ diminuiază demnitatea Israilitică? Nu o diminuiază, ci în cele necesare, ca bună-óră împrietenirea cu Dumnedeŭ şi speranţa búnurilor viitóre, el o ridică, eară în altele, în care nu aŭ avut nicĭ o comunicaţie, o diminuiază, pentru că şi dice el maĭ departe: „Împreună cetăţenĭ cu sânţiĭ sunteţĭ şi deaprópe (familiarĭ) aĭ luĭ Dumnedeŭ" (Vers. 19). Vedĭ decĭ că el nu diminuiază. «Acestea, dice, sunt indeferente. Să nu credeţĭ că dacă nu v'aţĭ circumcis şi vě găsiţĭ în ne-circumcisiune, este vre-o deosebire. Rěul cel mare acolo era, că vě găsiaţĭ fără Christos, strěinĭ de petrecerea luĭ Israil». A fi strěinĭ de aşezămintele făgăduinţeĭ, a nu avea speranţa viitóre, a fi fără Dumnedeŭ în lumea aceasta, tóte acestea eraŭ defectele ginţilor. A vorbit de lucrurile cele cereşcĭ, vorbeşce acum decĭ şi de cele pămêntescĭ, fiind-că despre acestea Iudeiĭ aveaŭ o mare idee. Tot ast-feliŭ şi Christos când încuraja pe discipuliĭ, după ce a dis: „Fericiţĭ ceĭ isgoniţĭ pentru dreptate, că acelora este împărăţia ceriurilor", adaoge: „căcĭ ast-feliŭ aŭ gonit şi pe Prorociĭ ceĭ dinaintea vóstră". Pune ânteiŭ propoziţiunea majoră şi apoĭ pe cea minoră. Aceasta din urmă comparativ cu mǎreţia ideeĭ dinainte este inferióră; comparativ însě cu apropierea faptuluĭ de cunoscinţa lor, e ce-va mare şi suficient de a crede iĭ, şi are multă putere. Prin urmare aşa feliŭ trebuia să vieţuiască iĭ. Nu a dis: separaţĭ, ci înstrěinaţĭ de petrecerea luĭ Israil. Nu a dis: ne-avênd saŭ fiind fără atenţiune, ci nicĭ că chiar aveaŭ vre-o relaţiune óre-care, şi eraŭ strěinĭ. Emfasa cuvintelor e fórte mare, şi arată cât de mare a fost diferenţa dintre dênşiĭ. De alt-feliŭ eraŭ şi Israiliţĭ lipsiţĭ de petrecerea luĭ Israil (τῆς πολιτείας ἦσαν ἐκτός), însě nu eraŭ consideraţĭ ca strěinĭ, ci ca leneşĭ şi trândavĭ; aŭ cădut şi din făgăduinţĭ, însě nu ca strěinĭ, ci ca nedemnĭ. Dară care eraŭ óre aşezămintele făgăduinţeĭ? „Ţie şi seminţieĭ tale voiŭ da pămêntul acesta" (Genesa 13, 15), şi altele pe care le-a promis. „Ne-avênd

nădejde, dice, și fără de Dumnedeŭ în lume", de și de alt-feliŭ se închinaŭ unor deĭ ce nu existaŭ; căcĭ dóră idolul nu este nimic.

„Eară acum întru Christos Iisus, voĭ cariĭ eraţĭ óre-când departe, v'aţĭ făcut aprópe prin sângele luĭ Christos. Pentru că el este pacea nóstră, care a făcut amândouĕ una, și peretele cel din mijloc al zidului l'a sfărîmat, vrajba în trupul sĕŭ" (Vers. 13—15). «Dară ce? Acesta e óre faptul acela mare, dicĭ póte, că adecă am ajuns în petrecerea Iudaică? Ce spuĭ? Tóte cele din ceriurĭ și cele de pe pămênt le a recapitulat, ie a concentrat într'una, și acum vorbeșcĭ de petrecerea Israiliţilor?» „Da, dice el. Acelea trebuie a le primi prin credinţă (cele cu privire la așezămintele făgăduinţeĭ), eară acestea a le primi împreună cu faptele lor." „Eară acum, dice, întru Christos Iisus, voĭ cariĭ eraţĭ óre-când departe, v-aţĭ făcut aprópe", adecă v-aţĭ apropiat de petrecerea luĭ Israil. A fi însĕ departe, saŭ aprópe, e resultatul intenţiuneĭ numaĭ. „Pentru că el este pacea nóstrĕ, care a făcut amândouĕ una." Dară ce înseamnă „amândouĕ una"? Nu dice dóră că ne-a ridicat pe noĭ la acea nobleţă, ci că și pe noĭ și pe aceia ne-a ridicat la o nobleţă maĭ mare, afară numaĭ că bine-facerea făcută cu noĭ e maĭ mare. Acelora li s-a și promis, și maĭ aprópe de el eraŭ; nóuĕ însĕ nicĭ nu ni s-a promis, și eram și maĭ depărtaţĭ. De aceia dice: „Eară neamurile să proslăviască pe Dumnedeŭ pentru milă" (Rom, 15, 9). A promis Israilitenilor, însĕ s-aŭ arătat nedemnĭ; nóuĕ nu ni s-a promis, căcĭ eram strĕinĭ, și nimic comun nu aveam cu dênșiĭ. Cu tóte acestea ne a făcut pe toţĭ una, nu că dóră ne-a alăturat pe noĭ lângă aceia, ci și pe aceia si pe noĭ într'una ne-a unit. Vĕ voĭ da un exemplu. Să ne închipuim că cine-va are douĕ statuĭ: una de argint și alta de plumb, și că topindu-le le-a ridicat earășĭ, însĕ de astă-dată amândouĕ de aur. Iată că pe amândouĕ le-a făcut una. Saŭ să vĕ spun și alt exemplu: fie bună-óră un sclav, eară altul adoptat; ambiĭ însĕ aŭ supărat mult pe bine-făcĕtoriul lor, și acel ce era înfiat și acum desmoștenit, cum și sclavul care a fugit și nicĭ nu cunoscea pe stăpânul sĕŭ; apoĭ ambiĭ aŭ devenit deodată clironomĭ și fiĭ adevĕraţĭ. Iată că ĭ-a ridicat pe amândoĭ în aceiașĭ cinste; ambiĭ aŭ devenit una, unul ve-

nind maĭ de departe, eară cela-l-alt maĭ de aprópe, şi maĭ veritabil chiar, de cât cum era maĭ'nainte de a supăra pe bine-facĕtoriul luĭ. „Peretele cel din mijloc, dice, l-a sfărîmat.“ Dară care e acel perete din mijloc? „Vrajba în trupul sĕŭ, dice, legea poruncilor cu dogmele stricând“. Unia dic, că peretele cel din mijloc (τὸ μεσότοιχον) dintre Iudeĭ şi Elinĭ consta în aceia, că nu se permitea acelora de a se amesteca cu Elinii *). Mie însĕ nu mi se pare adevĕrat, ci peretele acela din mijloc e comun tuturor, adecă e vrajba în corp, şi acest perete era care despărţia, precum dice şi Profetul: „Ci pĕcatele vóstre fac osebire între voĭ şi Dumnedeŭ“ (Isaia 59, 2). Peretele cel din mijloc decĭ, era duşmănia, inimiciţia ce o avea şi către Iudeĭ si către Elinĭ; căcĭ legea existând, nu numaĭ că nu a paralisat pĕcatul, ci încă că l-a şi mărit, după cum dice în alt loc; „Că legea mânie lucrează“ (Rom. 4, 16), asa că precum acolo nu se prevede totul în ea (lege), ci după ce am călcat'o se sub-înţelege greşala, tot aşa şi aicĭ el numesce legea peretele din mijloc, fiind-că nefiind ascultată aducea inimiciţie. Legea era ca un gard, făcut ca pentru siguranţă, pentru care a şi fost numit φραγμός, ca ast-feliŭ să îngrădiască de jur-împrejur (περιφράττῃ). Ascultă earăşĭ pe Profetul care dice: „Şi o am îngrădit, şi şanţ am făcut împrejurul eĭ“ (Isaia 5, 2), şi earăşĭ: „Pentru ce aĭ surpat gardul eĭ (vieĭ), şi o culeg toţĭ ceĭ ce trec pe cale“? (Ps. 79, 12), arătând acolo nesiguranţa în care se găsia, şi earăşĭ: „strica-voiŭ gardul eĭ, şi va fi călcată în picióre“ (Isaia 5, 5), şi earăşĭ: „Legea o a dat spre ajutoriŭ“ (Ibid. 8, 20), şi earăşĭ: „Cel ce face milostenie Domnul şi judecată...... cunoscute a făcut fiilor luĭ Israil voile sale“ (Ps, 102, 6. 7.). Decĭ gardul a devenit peretele cel din mijloc, nu ca să-ĭ păziască în siguranţă, ci ca să-ĭ despartă de Dumnedeŭ, pentru că aceasta e deosebirea între peretele din mijloc şi gard. Şi care e acel perete din mijloc? „Vrajba în trupul sĕŭ, legea poruncilor cu dogmele stricând.“ Cum şi în ce mod? Sacrificându-se şi deslegând acolo

*) Notă. Sf. Chrisostom dese-orĭ prin cuvêntul de Elinĭ înţelege pe ginţĭ fără excepţiune. Trad.

(în corp) inimiciția. Dară nu s'a mărginit numaĭ la aceasta, căcĭ dacă ne-am izbăvit de pĕcatele de dinainte, apoĭ earășĭ să fim silițĭ de a păzi legea? Atuncĭ de sigur că tot una era. De aceia decĭ și legea o a desființat. „Legea poruncilor cu dogmele, ḑice, stricând". O! câtă iubire de ómenĭ a arătat! Ni-a dat legea ca să o păzim, și după ce nu o am păzit și eram vinovațĭ și demnĭ de osândă, el a desființat legea. Intocmaĭ ca cum cine-va ar da copilul sĕŭ unuĭ Pedagog spre crescere, și dacă vede că copilul nu se supune, dă drumul Pedagogululĭ din serviciŭ. Câtă filantropie! Dară ce înseamnă: „cu dogmele stricând?" (ἐν δόγμασι καταργήσας), pentru că mare e deosebirea între poruncă (ἐντολή) și precept (δόγμα). Saŭ că pe credință o numesce aicĭ dogmă, căcĭ numaĭ prin credință a mântuit, saŭ că numesce dogme poruncele date de Mântuitoriul în diferite ocasiunĭ, precum ḑice Christos: „Eŭ însĕ vĕ ḑic vóue, că tot cel ce se mânie..... etc." (Math. 5, 22). De aceia și ḑice apostolul în altă parte: „De veĭ crede că Dumneḑeŭ l-a sculat pe el din morțĭ, te veĭ mântui" (Rom. 10, 6—9), și earășĭ: „Eară dreptatea cea din credință așa ḑice: să nu ḑicĭ întru inima ta: cine se va sui în ceriŭ? saŭ cine se va pogorî întru adânc? adecă să ridice pe Christos din morțĭ" (Ibid). Așa dară a introdus credința în locul viețeĭ după poruncile legeĭ, și pentru ca să nu salveze neamul omenesc cum s'ar întâmpla, și el a primit a fi osândit și torturat, dară și de la noĭ a cerut credința prin dogme, adecă prin preceptele acelea admirabile.

„Ca pe amândoĭ să-ĭ zidiască întru sine într'un om noŭ, făcĕnd pace". Aĭ vĕḑut așa dară că nu s'a făcut Elinul Iudeŭ, ci și acela și acesta a ajuns într'o altă stare? Nu pe unul l'a înlocuit cu cela-l-alt, ci pe amândoĭ i-a zidit. De alt-feliŭ bine și întrebuințază apostolul cuvĕntul „a zidi", de care și face us peste tot locul. Nu a ḑis: ca să-ĭ transforme, să-ĭ prefacă, ci să-ĭ zidiască, ca ast-feliŭ să arate puterea faptuluĭ săvĕrșit, și că de și zidirea (creațiunea) este nevĕḑută, totușĭ nu e maĭ pe jos de ânteia creațiune, și că noĭ nu trebuie a ne depărta de ea, ca și cum am fugi de nișce împrejurărĭ naturale. „Ca pe amândoĭ să-ĭ zidiască, ḑice, întru sine", adecă prin sine. Nu a ordonat alt-cuĭ-va să facă

aceasta, ci prin sine însușî contopind pe unul cu cela-l-alt, a scos de aicî unul singur minunat, el însușî făcêndu-se ast-feliŭ maî'ntêiŭ, ceia ce este cu mult maî mare de cât ânteia creațiune. Acea-ta înseamnă „întru sine“, adecă el maî'ntêiŭ s'a dat ca tip și exemplu nóuĕ. De aicî el atrage pe Iudeŭ, eară de acolo pe Elin, și făcêndu-se centrul lor de gravitate, și contopindu-î și făcênd a dispărea dintre dênșiî tot ceia ce-î înstrĕina, î-a regenerat, î-a replăsmuit din noŭ prin foc și apă, și nu prin apă și pămênt. A devenit Iudeŭ circumcis, a devenit blestemat, a devenit Elin afară din lege, și maî pre sus de Elinî și de Iudeî. „Intr'un om noŭ, ḑice, făcênd pace“, adecă pace între dênșiî și Dumneḑeŭ, saŭ pace între dênșiî. Căcî de remâneaŭ Iudeî și Elinî, nu s'ar fi împăcat, și ne'mpăcându-se nu ar fi putut a ajunge la o stare maî bună de cât cea dintêi. Pentru că Iudeuî atuncî se unesce cu Elinul, când devine credincios; întocmaî ca și cum doî avênd locuințe în rândul de jos al caselor, și deasupra lor un altul o locuință mare și admirabilă, nu ar putea să se vadă uniî pe alțiî, până ce nu s-ar ridica în rândul al doilea. „Facênd pace“, maî ales cu Dumneḑeŭ, după cum ḑice pasajul ce urmează: „și pe amândoî să-î reîmpace într'un trup cu Dumneḑeŭ prin cruce“ (Vers. 16). Nu a ḑis: să-î împace (καταλλάξῃ) ci să-î reîmpace (ἀποκαταλλάξῃ), arătând prin aceasta că natura omenească maî'nainte de aceasta era lesne de împăcat (εὐκατάλλακτος, pe când în codicile A. C. D. E. F se găsesce ἀκατάλλακτος=neîmpăcat. Trad.), ca în timpul sânților și maî'nainte de lege. „Intr'un trup“, ḑice, adecă în trupul luî „cu Dumneḑeŭ“. Și cum se face aceasta? «Pedeapsa datorită, ḑice, a suferit'o el însușî». „Prin cruce, omorînd vrajba întru sine“. Nimic nu e maî propriŭ și maî expresiv ca aceste cuvinte. «Mórtea luî, ḑice, a omorit vrajba, adecă a rănit'o și a nimicit'o, nu că dóră a poruncit altuia să facă aceasta, și nicî că numaî a lucrat pentru aceasta, ci a și suferit.» Nu a ḑis: deslegând'o, saŭ desființând'o, ci tocmaî ce e maî grozav „omorînd'o“, ca ast-feliŭ să nu se maî ridice, să nu maî învie nicî-odată. Cum decî învie ea? Din causa prea mareî rĕutățî ce ne stăpânesce. Pe câtă vreme vom remânea în corpul luî Christos, pe câtă vreme vom fi unițî, nu înviază, ci stă jos mórtă, și nicî-odată nu se maî ridică; și chiar de am zămisli o alta în

locu-ĭ, totuşĭ nicĭ că se póte asemĕna cu cea dinainte; tu însĕ nascĭ alta în locul celeĭ omorite. „Cugetul trupuluĭ, dice, e vrăjmaş la Dumnedeŭ" (Rom. 8, 7). Decĭ, dacă nu vom cugeta nimic corporal, nu se va naşce în noi altă vrajbă, ci va remânea pacea aceia.

*) Inţelegĭ dară, cât rĕŭ póte veni asupra nóstrĕ, că atâtea a făcut Dumnedeŭ pentru ca să ne împace cu el, şi după ce a isbutit şi a terminat opera sa, noĭ earăşĭ ne-am reintors la inimiciţie. Aceasta nu se maĭ numesce baea renaşcereĭ, ci gheena este şi gheenă remâne; nu maĭ este iertare de pĕcate, ci cercetarea şi examinarea lor. Cugetul trupuluĭ e desmerdarea şi desfătarea în mâncărĭ şi băuturĭ; cugetul trupuluĭ este lăcomia şi tot pĕcatul. Şi pentru ce óre se numesce cugetul trupuluĭ, de şi nimic nu ar putea face corpul fără spirit? Nu dice acеasta ca cum ar defăima corpul, fiind-că şi atuncĭ când dice: „om psichic", (Ψυχικός ἄνθρωπος. I Corinth. 2, 14), nu o dice aceasta defăimând spiritul. Nicĭ corpul prin sine însuşĭ şi nicĭ spiritul prin sine numaĭ nu vor putea săvĕrşi nimic mare şi generos, de nu vor avea impulsiune de sus. De aceia decĭ numesce acelea, pe care spiritul le face prin sine însuşĭ psichice, spirituale, eară pe acestea, pe care corpul le face corporale, nu fiind-că sunt naturale, ci fiind-că nu se bucură de protecţiunea cea de sus, şi se nimicesc. De alt-feliŭ şi ochiĭ sunt bunĭ, însĕ fără lumină miĭ de rele pot face; eară aceasta e maĭ mult resultatul slăbăciuneĭ lor, de cât al natureĭ. Dacă relele ar fi naturale, nicĭ-odată nu am face us de ele la trebuinţile nóstre. Nu este nicĭ un rĕŭ natural. De ce decĭ numesce pĕcatele cugete corporale? Pentru aceia, că dacă corpul e maĭ puternic şi stăpânesce pe vizitiŭ (pe spirit), apoĭ îmbuibându-se produce miĭ de nenorocirĭ. Meritul corpuluĭ e de a se supune spirituluĭ, eară rĕutatea luĭ e de a stăpâni pe spirit. Căcĭ precum un cal nu se arată frumos şi ager fără de vizitiŭ, tot ast-feliŭ şi corpul; atuncĭ se arată frumos, când'ĭ vom tăia din rădăcină săriturile şi abaterile luĭ. Dară nicĭ vizitiul nu se face cunoscut fără sciinţa de meşteşugul sĕŭ, căcĭ în asemenea cas şi el va face maĭ marĭ rele. Ast-feliŭ decĭ peste tot locul e de tre-

*) Partea morală. Că adecă pĕcatele de şi se numesc corporale, însĕ nu sunt numaĭ a le corpuluĭ, ci şi a le spirituluĭ; şi care anume sunt pĕcatele spirituluĭ numaĭ, fără ajutoriul corpuluĭ. (Codicele Veron.)

buință ca duchul să lie de față, căcĭ atuncĭ face ca spiritul să fie maĭ puternic. El numaĭ înfrumusețează și spiritul și corpul. Căcĭ precum spiritul când este unit cu corpul, îl arată pe acesta frumos, eară când il părăsesce și'l lipsesce de energia luĭ, se descompune și se întâmplă ca și pictoruluĭ, care amestecând colorile grăbesce alterarea fie-căreĭ părțĭ a tablouluĭ și pricinuiesce mare desgust privitoriuluĭ,—tot ast-feliŭ și cu duchul. Când el părăsesce pustiiŭ și spiritul și corpul, desgustul devine și maĭ urît, și maĭ mare. Deci nu huli corpul, fiind-că e inferior spirituluĭ, căcĭ nicĭ eŭ nu pot suferi a fi hulit spiritul, prin faptul că fără ajutoriul duchuluĭ nu póte face nimic. Eară dacă trebuie a spune ce-va, apoĭ spiritul e demn de o maĭ mare acusațiune, căcĭ corpul nimic nu ar putea săvêrși fără spirit, pe când spiritul multe póte face și fără corp. De pildă: când corpul e bolnav saŭ vătămat, din care causă nicĭ nu-ĭ vine a sburda, spiritul multe lucrează și atuncĭ. Dupre cum vatămă fermecătoriĭ, magiĭ, vrăjitoriĭ și pismătarețiĭ, maĭ mult încă vatămă pe corp cele ale spirituluĭ. De alt-feliŭ nicĭ îmbuĭbarea nu este dóră vre-o necesitate a corpuluĭ, ci o nebăgare de samă a spirituluĭ, căcĭ necesitatea corpuluĭ e de hrană și nu de îmbuĭbare. Dacă eŭ voiŭ voi să strîng bine frîul, atuncĭ am dămolit calul, pe când corpul nu póte să impedice spiritul în relele ce le face. Pentru ce decĭ numesce apostolul cugetare corporală? Pentru că devine în totul corporală, adecă că îndeplinesce tóte poftele corpuluĭ. Când decĭ corpul stăpânesce, adecă când ĭ se ridică autoritatea spirituluĭ, atuncĭ pĕcătuiesce. Prin urmare meritul corpuluĭ stă în a urma spirituluĭ, adecă a se supune luĭ, fiind-că spiritul prin sine singur nu este nicĭ rĕu nicĭ bun. De asemenea și corpul, ce ar putea el óre face prin sine singur? Așa că numaĭ prin contactul luĭ cu spiritul și prin supunerea luĭ spirituluĭ devine bun, fiind-că de alt-feliŭ și el nu este nicĭ bun și nicĭ rĕu, saŭ maĭ bine ḑis, apt și către una și către ceia-l-altă extremitate, avênd către amândouĕ înclinare. Corpul poftesce, însĕ nu curvie și nicĭ precurvie, ci promiscuitate; corpul poftesce nu îmbuĭbare, ci hrană, nu beție, ci băutură. Cum că corpul nu poftesce beție, judecă de acolo, că el nu póte suferi maĭ mult, dacă cum-va aĭ trecut peste măsură, dacă aĭ depășit marginile necesitățeĭ. Acestea sunt ale corpuluĭ, eară tóte cele-l-alte sunt ale spirituluĭ, în timp ce el se pogóră la cele corporale, în timp ce el se tâmpesce. Corpul chiar de ar fi bun, totușĭ e fórte inferior spirituluĭ, după cum plumbul e inferior

aurului. Dară după cum e nevoe şi de plumb, căci lipeşce metalurile, tot ast-feliŭ şi spiritul are nevoe de corp. Ca şi un copil nobil el (corpul) are nevoe de pedagog; şi după cum când dicem «acestea sunt lucrurĭ copilăreşcĭ» noĭ nu defăimăm prin aceasta virsta copilărească, ci faptele copilărieĭ, tot aşa e şi cu corpul. De vom voi însĕ, ni este posibil de a nu fi în corp, precum nicĭ pe pămênt, ci în ceriurĭ şi în duch. Căcĭ a fi unde-va, nu înţelegem posiţiunea saŭ locul numaĭ de cât, ci disposiţiunea. De exemplu, mulţi din noĭ dicem: «tu nu eştĭ aicĭ, saŭ nu eştĭ acolo», saŭ de multe-orĭ dicem cuĭ-va: «nu eştĭ în sineţĭ» saŭ «nu sunt în mine însumĭ», de şi de alt-feliŭ ce póte fi maĭ corporal ca aceasta, că adecă eŭ'ĭ vorbesc şi mĕ apropiŭ de el? şi cu tóte acestea dicem că el nu este în sine. Să devenim decĭ în noĭ înşine, în ceriurĭ, în duch. Să remânem în pacea şi în charul luĭ Dumnedeŭ, ca ast-feliŭ scăpându-ne de tóte cele corporale, să putem a ne învrednici de bunurile făgăduite, prin Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, i se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA VI.

„Şi venind a bine-vestit pace vóuĕ celor de departe şi celor deaprópe; căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch către Tatăl. Pentru aceia decĭ de acum nu maĭ sunteţĭ streinĭ şi nemernicĭ, ci împreună cetăţenĭ cu sânţiĭ şi deaprópe aĭ luĭ Dumnedeŭ; fiind zidiţĭ pe temelia apostolilor şi a prorocilor, fiind peatra cea din capul unghiuluĭ singur Iisus Christos; întru care tótă zidirea alcătuindu-se creşce întru locaş sânt întru Domnul; întru care şi voĭ împreună vĕ zidiţĭ spre locaş luĭ Dumnedeŭ întru Duchul“ (Vers. 17--22).

«Nu a trimis pe altul, dice, nicĭ că ni-a vestit acestea prin altul, ci el prin sine. Nu a trimis înger, nicĭ archanghel, pentru că spre a îndrepta atâtea rele nu era posibil nimĕnuĭ, ci a fost nevoe de presenţa sa, de a corecta, de

a vesti și a spune cele făcute». Așa dară stăpânul a luat asupră-și aprópe rolul servitoriului. A venit „și a bine-vestit pace vóuĕ, dice, celor de departe și celor deaprópe". Numesce pe Iudeĭ ceĭ deaprópe, în raport cu noi cei dintre ginți. „Căcĭ printrênsul avem amândoi apropierea într'un duch cătra Tatăl". Numesce aicĭ pacea cea către Dumnedeŭ. Ne-a împăcat, căci însuși dice: „Pace las vóuĕ, pacea mea daŭ vóuĕ" (Ioan 14, 27), și earăși: „Indrazniți, eŭ am biruit lumea" (Ib. 16, 33), și earăși „Câte vețĭ cere întru numele meŭ, vețĭ lua" (Ib. 14, 14), și earăși „Tatăl vĕ iubesce" (Ib. 16, 27). Acestea sunt probe de pace. Cum însĕ s'a făcut pacea și cu uniĭ și cu ceĭ-l-alțĭ? „Căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch catra Tatăl", adecă nu nóuĕ maĭ puțin, saŭ lor maĭ mult, ci toțĭ ne-am mântuit în acelașĭ Char. Urgia a deslegat'o prin mórtea sa, eară prin Duchul ne-a făcut iubițĭ Tatăluĭ. Iată earășĭ că particula „în" are însemnare de „prin". Printrênsul și prin duch ne-a apropiat de Tatăl. „Pentru aceia decĭ de acum nu maĭ sunteți străinĭ și nemernicĭ, ci împreună cetățenĭ cu sânțiĭ". Vedĭ dară că nu suntem împreună cetățeniĭ numaĭ aĭ Iudeilor, ci maĭ ales aĭ acelor marĭ barbați și sânțĭ de pe lângă Abraam, Moisi și Ilie. In aceiașĭ cetate ne-am înscris, și tot în aceiașĭ ne și înfățoșăm. „Că ceĭ ce graiesc unele ca acestea, arată că patrie caută" (Ebr. 11, 14). Nu maĭ suntem decĭ de acum străinĭ, saŭ nemernicĭ, ci numaĭ ceĭ ce nu se vor învrednici de cele cerescĭ sunt nemernicĭ, „Eară fiul rĕmâne în veac" (Ioan 8, 35). „Și deaprópe aĭ luĭ Dumnedeŭ", dice, adecă că ceia ce sânțiĭ aŭ avut din început după multe ostenele, aceasta ni s'a acordat nóuĕ prin Char. Iată speranța chemăreĭ nóstre! „Fiind zidițĭ pe temelia Apostolilor și a Prorocilor", adecă apostoliĭ și profețiĭ sunt temelie. Pune maĭ 'ntêiŭ pe apostoliĭ ca maĭ apropiațĭ de timpurile nóstre. Așa dară el arată că aceia sunt temelia, că totalul e o singură zidire si că una e și basa. Judecă decĭ, cum Eliniĭ aŭ de temelie pe Patriarchĭ. El spune aicĭ ce-va fórte principal, și maĭ principal chiar dacă ar spune de o altuire óre-care. Apoĭ adaoge că cel ce ține tótă zidirea este Christos, pentru că

peatra cea din capul unghiuluĭ ține strîns pereții și temelia. „Intru care tótă zidirea“. Privesce cum el a legat tóte la un loc. Câte-odată ’l vedĭ ținénd de sus întregul corp al zidireĭ, eară altă-dată ținênd de jos întreaga zidire și fiind în acelașĭ timp și basa zidireĭ. Când apostolul dice: „A zidit întru sine într’un om noŭ“, a arătat prin aceasta, că prin sine Christos a unit și a legat toțĭ perețiĭ la un loc, și că earășĭ printrênsul s-a zidit. In alt loc dice: „Cel ântêiŭ născut de cât tótă zidirea“, adecă că el ține totul. In alt loc îl numesce temelie: „Altă temelie, dice, nimenĭ nu póte pune afară de cea pusă, care este Iisus Christos“ (Colos. 1, 15. I Corinth. 3, 11). „Intru care tótă zidirea alcătuindu-se“, dice, probând prin aceasta marea scrupulositate, că adecă nu e posibil în alt mod a fi alcătuită, de cât numaĭ a viețui cu multă băgare de samă. — „Cresce, dice, întru locaș sânt întru Domnul, întru care și voĭ vĕ zidițĭ“ (Vers. 21. 22). Incontinuŭ o dice aceasta „întru locaș, întru locuința luĭ Dumnedeŭ în Duchul“; voesce adecă ca această zidire să fie locaș al luĭ Dumnedeŭ. Fiecare din voĭ, decĭ, este locaș sânt, și cu toțiĭ în comun suntem locaș sânt, în care el locuiesce ca și în corpul luĭ Christos, ca și într’un locaș duchovnicesc. El nu dice „înfățoșare“ (πρόσοδος = înfățoșarea în public) ci „apropiere“ (προσαγωγή), pentru că nu ne-am presentat înaintea luĭ de bună-voea nóstră, ci el prin sine ne-a atras, ne-a apropiat. „Nimenĭ, dice, nu vine la Tatal, fără numaĭ prin mine“ (Ioan 14, 6), și earășĭ: „Eŭ sunt calea, și adevĕrul și viața“. Cu un cuvênt apostolul îĭ unesce cu sânțiĭ, și apoĭ earășĭ se ridică la exemplul dinainte, nelăsându-ĭ de loc de a se depărta de Christos. Prin urmare zidirea aceasta este până la a doua venire; prin urmare de aceia Pavel dicea Corintheuilor: „Ca un înțelept architect am pus temelia“ (I Corinth. 3, 10. 11), eară maĭ departe spune că „temelia este Christos“. Pricepĭ acum, că nu trebuie a lua aceste exemple cum s-ar întâmpla în argumentație? El a dis aceasta servindu-se de exemple, după cum și Christos când dice, că Tatăl sĕŭ este lucrătoriul, eară el buciumul vițeĭ.

„Pentru aceasta eŭ Pavel legatul luĭ Iisus

Christos pentru voĭ neamurile, de vețĭ fi audit“ (Cap. 3, 1. 2). A spus despre marea îngrijire a luĭ Christos, eară la urmă trece și la a sa personală, mică cu adevĕrat și maĭ mult ca nimic către aceia, însĕ suficientă și aceasta spre a li atrage atențiunea. «Pentru aceia și eŭ, dice, am fost legat; căcĭ dacă stăpânul meŭ s-a rĕstignit pentru voĭ, cu atât maĭ mult eŭ primesc a fi legat.» Și nu numaĭ el a fost legat, ci îngăduie ca și servii seĭ să fie legațĭ. „Pentru voĭ neamurile“. Emfasa vorbeĭ e destul de mare. «Nu numaĭ că nu vĕ maĭ desprețuim de acum, ci chiar ne și legăm pentru voĭ, eară eŭ mĕ bucur de atâta char». „De vețĭ fi audit de iconomia charuluĭ luĭ Dumnedeŭ, celuĭ ce s-a dat mie pentru voĭ“. Aicĭ face alusiune la vorba spusă maĭ 'nainte luĭ Anania despre dênsul, în Damasc, când dicea: „Mergĭ, că vas al alegereĭ îmĭ este mie acesta, spre a purta numele meŭ înaintea neamurilor și a împăraților“ (Fapt. 9, 15). Numesce revelațiunea iconomia charuluĭ, adecă aceasta e ceia ce dice: «nu am aflat de la ómenĭ; pe mine singur m-a aflat vrednic de a-mĭ descoperi pentru voĭ», „Că el mĭ-a dis: mergĭ, pentru că eŭ la neamurĭ departe te voĭ trimite“ (Fapt. 22, 21). „De vețĭ fi audit“. Cu adevĕrat că a fost o mare iconomie. de a chema de sus, pe cel ce nicĭ cu un preț nu se convingea. și a-ĭ dice: „Saule. Saule, ce mĕ gonescĭ“? (Fapt. 9, 4), cum și de a fi atins de acea lumină negrăită. „De vețĭ fi audit de iconomia charuluĭ luĭ Dumnedeŭ, celuĭ ce s-a dat mie pentru voĭ“ după care adaoge imediat: „Că dupre descoperire mi-a arătat mie taina, dupre cum maĭ 'nainte am scris pe scurt“ (Vers. 3), adecă că li-a scris saŭ prin óre-carĭ discipulĭ, saŭ prin Apollos. Aicĭ arată că totul este a luĭ Dumnedeŭ, și că noĭ cu nimic nu contribuim. Dară ce? spune'mĭ: Óre Pavel acesta, mare și miraculos în fapte, acest legist crescut în cea maĭ mare rigurositate la piciórele luĭ Gamaliil, nu s-a mântuit prin char? Pentru că spre a înălța ginţile pe neasceptate la o maĭ mare noblețĕ de cât Iudeiĭ, este o mare taină. „Pre cum maĭ 'nainte am scris pe scurt“, dice, după care adaoge: „Din care cetind puteţĭ cunósce“ (Vers. 4). Așa dară el nu

a scris totul, ci atât numaĭ cât trebuia; de cât în casul de față natura lucrurilor îl făcuse de a li scrie puțin, pe când pe aiurea, cum de exemplu Ebreilor, saŭ Corinthenilor, rĕutatea și vicleșugul lor „Din care cetind puteți cunósce sciința mea întru taina luĭ Christos“, adecă cum am cunoscut, cum am priceput acele ce a dis Dumnedeŭ. Apoĭ adaoge și următórea axiomă: „Nu a făcut așa Dumnedeŭ la tot neamul“ (Ps. 147, 9). Și care națiune e aceia, căria ĭ-a făcut Dumnedeŭ astfeliŭ? „Care în alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum sânților luĭ apostolĭ și proroci prin Duchul“ (Vers. 6). Dară ce, spune-mĭ, nu sciaŭ Profeții? Cum atuncĭ Christos dice, „Că Moisi și Profeții aŭ scris acestea pentru mine“, și earășĭ: „De ați fi credut luĭ Moisi ați fi credut mie“, și earășĭ: „Cercetațĭ scripturile, că vóuĕ vi se pare întru dênsele a avea viața vecĭnică, și acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine“ (Ioan 5, 46. 39)? Decĭ ce înseamnă aceasta? El dice aicĭ, saŭ că nu s-a descoperit tuturor ómenilor, căcĭ a adaos: „care în alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum“, saŭ că nu s-a făcut cunoscut atât de apriat lor prin fapte și lucrurĭ, cum s-a descoperit acum sânților luĭ apostolĭ și profețĭ în Duchul. Căcĭ trebuie să înțelegĭ, că dacă Petru nu ar fi audit spunêndu-i-se de Duchul, nu ar fi plecat la ginți. Audĭ ce spune singur: „Decĭ dacă li-a dat lor Dumnedeŭ Duchul sânt întocmaĭ ca și nóuĕ“ (Fapt. 11, 17), adecă că Dumnedeŭ ĭ-a ales pe dênșiĭ, spre a primi charul, în Duchul. Spuneaŭ de sigur Profeții, însĕ atât de exact nu sciaŭ. Și ce te minunezĭ? când nicĭ apostoliĭ nu sciaŭ, după ce aŭ audit chiar, căcĭ faptul acesta e mult maĭ presus de judecata omenească și asceptarea comună. „Spre a fi neamurile împreună moșcenitóre și într'un trup și împreună părtașĭ“ (Vers. 6). Dară ce înseamnă: a fi «împreună moșcenitóre, într'un trup și împreună părtașĭ»? Acesta este acel fapt mare, a fi un corp; aceasta e acea mare asemănare. Cum că vor fi chemate ginţile, aceasta o aŭ sciut, însĕ că până întru atâta, aceasta nu o aŭ sciut de loc. Faptul acesta 'l numesce misteriul „făgăduințeĭ“. S-aŭ

împărtăşit de acest misteriŭ Israilitiĭ, dară s-aŭ împărtăşit împreună şi ginţile de acest mister al făgăduinţeĭ luĭ Dumnedeŭ. „Intru Christos prin Evanghelie“, adecă a se trimite şi la dênşiĭ şi a crede, şi nu cum s-ar întâmpla, ci prin evanghelie. Aceasta însĕ nu e nimic mare, ci mic în raport cu aceia ce ni descopere nóuĕ, şi pe care nu o aŭ sciut nicĭ Ingeriĭ, nicĭ Archangheliĭ şi nicĭ vre-o altă putere creată; căcĭ a fost misteriŭ şi nimĕnuĭ nu a fost descoperit. „Sciinţa mea, dice, o puteţĭ cunóşce“. Póte că face alusiune la ceia ce li s-a spus prin faptele Apostolilor, unde arată care anume e cunoscinţa luĭ, că adecă e chemat la ginţĭ. Aceasta o numesce el cunoscinţa luĭ de misteriul despre care a spus, că adecă pe acest misteriŭ va zidi pe omul cel noŭ. Pentru că prin revelaţiune a aflat, că nu trebuie a despreţui ginţile, atât el cât şi Petru; eară aceasta o şi spune în apologia luĭ. „Căruia m-am făcut slujitoriŭ dupre dăruirea daruluĭ luĭ Dumnedeŭ, care s'a dat mie dupre lucrarea putereĭ luĭ“ (Vers. 7). A dis că «legat sunt al luĭ Iisus Christos» însĕ nu e mulţămit cu atâta, ci totalitatea activităţeĭ sale el o raportează earăşĭ la charul luĭ Dumnedeŭ. „Dupre dăruirea daruluĭ“, adecă această demnitate cinstită i s-a acordat dupre puterea charuluĭ. Dară charul încă nu era deajuns, dacă nu s-ar fi adăogat şi puterea luĭ proprie.

*). Cu adevĕrat că era nevoe de o mare putere, căcĭ nu era deajuns numaĭ rîvna omenească. Treĭ lucrurĭ a întrebuinţat apostolul în predică şi anume: buna voinţă fierbinte şi mare curaj în primejdiĭ, adecă spirit gata de a suferi orĭ-ce, pricepere şi înţelepciune,—căcĭ nu era deajuns numaĭ de a fi despreţuitoriŭ de primejdiĭ—, puterea duchuluĭ, şi viaţă neprichănită. Maĭ'ntêiŭ privesce la dênsul şi ascultă ceia ce el scrie: „Ca slujba nóstrĕ să fie neprichănită“, şi earăşĭ: „Că îndemnarea nóstrĕ nu este din înşĕlăciune, nicĭ din necurăţie, nicĭ cu vicleşug...... că nicĭ-odată întru cuvênt de măgulire am fost la voĭ, precum sciţĭ, nicĭ prin prilej de lăcomie“ (II Corinth. 6, 3. I Thesal. 2, 3). Aĭ vĕdut ne-

*) Partea morală. Că se cuvine învăţătoriuluĭ de a fi înfierbântat în Duchul, a avea viaţă neprichănită, a fi iconomic; acum însĕ în biserică tóte sunt contrare. (Codic. Veron).

prichănirea luĭ? Şi earăşĭ: „Ingrijindu-vĕ de cele bune“ nu numaĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ, ci şi „înaintea tuturor ómenilor“ (Rom. 12, 17). Apoĭ după aceasta: „In tóte dilele mor, pe lauda vóstrĕ*) care am întru Christos Iisus“ (I Corinth. 15, 31), şi earăşĭ: „Cine ne va despărţi pre noĭ de dragostea luĭ Christos? necazul, saŭ strîmtorarea, saŭ góna (persecuţiunea)“? (Rom. 8, 35), şi earăşĭ: „In răbdare multă, în necazurĭ, în nevoĭ, în strîmtorărĭ, în bătăĭ, în temniţe“ (II Corinth. 6, 4. 5). Apoĭ arată iconomia luĭ: „Iudeilor m-am făcut ca Iudeŭ, dice celor fără de lege ca un fără de lege, celor de sub lege ca unul de sub lege“ (I Corinth. 9, 20. 21), pentru care el se şi rade pe cap şi multe altele face. Eară principalul tuturor e, că el le făcea acestea prin puterea Duchuluĭ Sânt. „Că nu voiŭ cuteza a dice ce-va din cele ce n-a lucrat Christos prin mine“ (Rom. 15, 18), şi earăşĭ: „Că ce este, de care să fiţĭ maĭ lipsiţĭ de cât cele-l-alte bisericĭ“ şi earăşĭ: „Cu nimic nu sunt maĭ pe jos de cât apostoliĭ ceĭ maĭ marĭ, măcar că nu sunt nimic“ (II Corinth. 12, 13. 11). Fără de acestea nu era şi nu este cu putinţă. Nu pentru minunile luĭ s-aŭ adaos credincioşiĭ în bisericĭ, căcĭ nu minunile făceaŭ aceasta, şi nicĭ că avea pretenţie de a cugeta lucrurĭ marĭ din causa minunilor, ci din alte cause. Se cade decĭ învăţătoruluĭ de a fi şi neprichănit, şi iconomic, şi fără frică în primejdiĭ, şi didactic. In tóte acestea Pavel a isbutit maĭ mult de cât trebuia. De eraŭ acestea, el nu avea trebuinţă de minunĭ; însĕ noĭ îl vedem pe dênsul chiar şi maĭ 'nainte de minunĭ isbutind în multe de acest feliŭ. Dară noĭ cariĭ acum voim o stăpâni pe toţĭ, nu posedăm nicĭ o calitate din cele arătate; căcĭ chiar dacă una din ele ar fi sustrasă din cele-l-alte, restul e fără folos. In adevĕr, ce folos e de a fi dascalul curajos în primejdiĭ, dacă el duce o viaţă demnă de hulit? „Căcĭ dacă lumina care este întru tine e întunerec, dice, dară întunerecul cu cât maĭ mult“? (Math. 6, 23). Ce folos dacă are viaţă

*) Particula νὴ în limba Elină exprimă jurămant. Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν decĭ, e egal cu: mĕ jur pe lauda vóstrĕ, etc. Trad.

neprichănită, însĕ e trândav şi somnoros? căcĭ „Dacă nu va lua cine-va crucea sa, dice, şi să vină după mine, nu este vrednic de mine“ (Ibid. 10, 38) şi „Dacă cine-va nu'şĭ va pune sufletul seŭ pentru oĭ“. Ce folos de ar avea acestea, dară nu ar fi iconomic? „Să sciţĭ cum se cade vóuĕ a răspunde fie-căruia“ (Colos. 4, 6), ni spune acest mare dascal al ginţilor. Chiar de nu am săvêrşi minunĭ, totuşĭ aceste însuşirĭ trebuie a le avea în noĭ. Şi cu tóte acestea Pavel, avênd asemenea calităţĭ cu dênsul, atribuia totul charuluĭ luĭ Dumnedeŭ. De cât aceasta e datoria servuluĭ recunoscĕtoriŭ. Noĭ niciodată nu am fi aflat de succesele luĭ, dacă dênsul nu s-ar fi găsit în vre-o nevoe de a le scrie. Deci, suntem noĭ óre vrednicĭ chiar de a pomeni numele luĭ Pavel? Acela avênd şi charul în ajutoriŭ nu se mulţămea numaĭ cu atâta, ci de bună voe se băga în miĭ de primejdiĭ; noĭ însĕ, lipsiţĭ de acel curaj, de unde vom aşcepta, spune-mĭ, ca să fim ajutaţĭ de a păzi pe ceĭ încredinţaţĭ nóuĕ spre păstorire, saŭ de a atrage pe cei necredincioşĭ, noĭ, dic, ómenĭ deprinşĭ a ne desmerda şi a căuta în tóte părţile linişce, eară primejdiile a nu le putea suferi nicĭ chiar prin somn, pentru-că nu le voim; noĭ cariĭ suntem atât de departe de înţelepciunea luĭ, pe cât e departe ceriul de pămênt? Pentru aceia şi învăţăceiĭ noştri s-aŭ depărtat mult de sirguinţa celor de pe atuncĭ, fiind-că discipuliĭ de pe atunci deveniaŭ de multe-orĭ maĭ bunĭ şi maĭ superiorĭ de cât dascaliĭ de astă-dĭ, căcĭ încarceraţĭ fiind şi presentaţĭ înaintea poporuluĭ şi a tiranilor, şi din tot locul avênd numaĭ duşmanĭ, iĭ totuşĭ nicĭ pentru un minunt nu se încovoiaŭ şi nu se lăsaŭ a fi atraşĭ. Ascultă-l ce spune el Filipenilor: „Că vóuĕ vi s-a daruit pentru Christos, nu numaĭ de a crede în el, ci şi de a pătimi pentru el“ (Cap. 1, 29), eară Thesalonicenilor li spune; „V-aţĭ făcut următori bisericilor luĭ Dumnedeŭ celor din Iudeia“ (I Thes. 2, 14), pe când Ebreilor scriind ii dicea: „Jefuirea averilor vóstre o aţĭ primit cu bucurie“, şi Colosenilor dice: „Căcĭ aţĭ murit, şi viaţa vóstrĕ este ascunsă cu Christos întru Dumnedeŭ“ (Ebr. 10, 34. Colos. 3, 3). Galatenilor earăşĭ li scrie: „Atâtea aţĭ pătimit în zadar, de este şi în zadar“ (Cap. 3, 4). Şi cu tóte acestea'ĭ vedĭ pe toţĭ ocupându-se cu strîngerea de eleimosină

și împărțire pre la săracĭ. De aceia și charul lucra pe atuncĭ, de aceia și vietuiaŭ în fapte bune. Ce scrie el apoĭ Corinthenilor, pe cariĭ dealt-feliŭ îĭ acusa de multe abaterĭ? Nu atestează prin aceasta óre pentru dênșiĭ, dicênd: Dară zelul vostru, dară dorul vostru" (II Corinth. 7, 11)? Deasemenea privesce câte lĭ vorbesce lor și despre Tit prin acea epistolă. Tóte acestea astă-dĭ nu le-ar vedea cine-va săvêrșindu-se nicĭ printre dascalĭ, de cum printre învățăceĭ, ast-feliŭ că tóte aŭ fugit de la noĭ, tóte s-aŭ perdut. Eară causa e că s-a rĕcit dragostea, că ceĭ ce pĕcătuiesc nu maĭ sunt pedepsițĭ. Ascultă'l ce dice el către Timotheiŭ: „Pe ceĭ ce pĕcătuiesc dojenesce-ĭ în fața tuturor" (I Timoth. 5, 20). Causa e că căpeteniile bolesc; eară dacă capul nu e sănătos, cum póte fi corpul voinic? Privesce așa dară câtă anomalie e acum. Ceĭ ce vietuiesc drept și orĭ-cum aŭ óre-care curaj, aŭ cucerit vîrfurile munților. Retrăgêndu-se din mijlocul lumeĭ, nu însĕ și din propriul lor corp, iĭ aŭ devenit ca streinĭ și dușmanĭ, eară corupĕtoriĭ și ceĭ ce gem sub povóra a miĭ de pĕcate aŭ dat navală în bisericĭ. Stăpâniile au devenit a fi de vindare, eară de aicĭ se nasc miĭ de rele, și nimenĭ nu se găsesce care să îndrepte această stare de lucrurĭ, nimenĭ care să certe. Neorânduiala a apucat pe o cale rătăcită, și o continuitate ne'ntreruptă o însoțesce. A greșit cutare și a fost acusat? Dară el nu se grăbesce de a se desvinovăți, ci cum ar putea să'șĭ găsiască tovarășĭ la faptele luĭ cele rele. Ce să fac dacă gheena îĭ amenință pe aceștia? Credeți-mĕ, că dacă Dumnedeŭ nu ar fi fost depositat în gheena osinda nóstre, ațĭ vedea pe fie-care di tragediĭ maĭ marĭ de cât nenorocirile Iudeilor. Dară ce?—de cât să nu se supere nimenĭ, căcĭ nu voiŭ numi pe nimenĭ—, dacă ar veni cine-va în biserică și s-ar pune alăturea cu voĭ, cariĭ sunteți acum aicĭ cu noĭ, și ar face o examinare, și maĭ cu samă nu acum, ci în diua de Pascĭ; dacă atuncĭ, dic, ar veni și ar examina cu amănunțime pe toțĭ aceĭ ce s'aŭ apropiat și aŭ luat baea renascereĭ, și după ce s-aŭ apropiat încă și de sântele misteriĭ; de ar fi, dic, înzestrat cu un ast-feliŭ de duch, în cât să scie tóte cele săvêrșite de dênșiĭ, ar afla la iĭ multe rele maĭ grele chiar de cât cele Iudaice! Ar găsi printre dênșiĭ și de ceĭ ce ghicesc după sborul paserilor, și fermecătorĭ, și de ceĭ ce usază de descântece și de ghicirĭ, și curvarĭ, și precurvarĭ, și bețivĭ și bârfitorĭ. Nu voesc a dice ce-va și de lacomĭ, ca nu cum-va să ating pe vre-unul din ceĭ ce staŭ de fa-

ță aicĭ. Dară ce? Dacă cine-va ar examina pe toțĭ din lumea întreagă, ce pĕcat n-ar putea găsi? Ce nu ar găsi la stăpânitorĭ? Óre nu ĭ-ar afla doritorĭ de avuțiĭ, cumpărătorĭ de stăpâniĭ, invidioșĭ, hulitorĭ, iubitorĭ de slavă deșartă, nesățioșĭ și sclavĭ aĭ banuluĭ? Fiind, decĭ, atâta impietate, ce rĕŭ nu trebuie a ascepta? Și ca să aflațĭ de câtă pedeapsă sunt vrednicĭ ceĭ cuprinșĭ de asemenea pĕcate, amintiți-vĕ de cele vechĭ. Un soldat a furat banĭ sânțițĭ, și toțĭ s-aŭ nimicit. Óre scițĭ voĭ acea istorie?—vorbesc despre Charmi *) care a furat ofranda sânțită (ἀνάθημα). Pentru aceia și Profetul dicea că: „s-aŭ umplut țeara lor de vrăjĭ ca și maĭ'nainte, ca și acelor de alt neam" (Isaia 2, 6). Acum însĕ e plină de miĭ de rele, și nimenĭ nu se teme de pedeapsă.

Să avem frică de pedeapsă, căcĭ Dumnedeŭ obicinuiesce de a pedepsi și pe ceĭ dreptĭ odată cu ceĭ neevsevioșĭ, după cum s-a întâmplat în timpul luĭ Daniil, pe timpul celor treĭ cocонĭ, cum s-a întâmplat cu mulțĭ alțiĭ, cum bună-óră în resbóele ce și acum se desfășură. De cât aceștia orĭ câtă greutate de pĕcate ar avea, prin resboiŭ se ușurează de ele, dară aceia nicĭ de cum. Pentru tóte acestea să fim cu băgare de samă asupra nóstrĕ înșine. Nu vedețĭ resbóele? Nu audițĭ de nenorocirĭ? Din tóte acestea óre nu învățațĭ nimic? Națiunĭ și cetățĭ întregĭ s-aŭ nimicit; multe de acestea aŭ cădut sclave barbarilor. Decĭ dacă nu ne cumințim de frica gheeniĭ, ceĭ puțin de frica acestor nenorocirĭ. Nu cum-va óre și cele ce vĕ spun acum sunt amenințărĭ, eară nu fapte ce se petrec? Aceia și-aŭ luat o mare pedeapsă, însĕ noĭ vom lua și maĭ mare, dacă nu ne vom cuminți nicĭ din aceste nenorocirĭ. Cuvêntul e greŭ de tot, vĕd și eŭ; însĕ dacă vom fi cu atențiune, nu puțin profit vom avea din el. De alt-feliŭ nicĭ că trebuie a vorbi tot-deauna numaĭ pentru plăcerea de a vorbi; maĭ ales că nicĭ-odată nu trebuie aceasta să o facem, cĭ a împedica cele posibile de împedecat și a cuminți spiritul. Pentru că numaĭ atuncĭ vorbele nóstre vor deveni motiv de bunătățile viitóre, de care fie ca să ne bucurăm cu toțiĭ, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

---

*) Achar, în loc de Charmi (A se vedea cartea luĭ Iisus Navi 6, 18 și 7, 1—26). Trad.

OMILIA VII.

„Mie celui mai mic de cât toți sânții mi s-a dat darul acesta, a vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei cei ascunse din veci întru Dumnedeŭ, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă acum, începĕtoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea lui Dumnedeŭ cea de multe feliuri, dupre rândueala cea mai'nainte de veci, care a făcut'o întru Christos Iisus Domnul nostru." (Cap 3, 8—11).

Cei ce intră într'un spital de clinică nu trebuie a se duce numai cu scopul de a se vindeca, ci și de a învăța cum să vindece pe alții și cum să aplice medicamentele. Tot așa și noi carii venim aici, nu trebuie să o facem aceasta cum s'ar întâmpla, ci să învățăm acea superioritate de umilință a lui Pavel. Căci ce? Fiind-că trebuia a vorbi de măreția charului lui Dumnedeŭ, ascultă'l ce dice: „Mie, celui mai mic de cât toți sânții, mi s-a dat charul acesta". Umilință era și atunci, când se bocea pentru pĕcatele dinainte, de și eraŭ șterse cu totul, și 'și aminlea de ele, și se modera, ca atunci când el se numesce pe sine blasfimătoriŭ, persecutoriŭ și batjocoritoriŭ, însĕ nimic nu e egal cu acésta. «Mai 'nainte, dice, ast-feliŭ eram», ba încă se numesce pe sine și monstru; dară ca și după atâtea succese să se umiliască acum și să dică că este cel mai mic dintre toți, e dovadă de cea mai mare cumpătare. „Mie, celui mai mic de cât toți sânții", și nu dice: de cât apostolii, ca ast-feliŭ să se dee pe sine de mai mic lor numai, căci acolo a dis: „Nu sunt vrednic de a mĕ numi apostol" (I Corinth. 15, 9), ci dice, că e mai mic și de cât toți sânții. „Mie, dice, celui mai mic de cât toți sânții, mi s-a dat charul acesta". Care char? „A vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei cei ascunse din veci întru Dumnedeŭ, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă

acum începětoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ cea de multe feliurĭ." Fie și așa; ómenilor nu s-a descoperit. Dară tu luminezĭ acum și pe îngerĭ, și pe archangheli, și începětoriile, și domniile? «Da, respunde el: căcĭ în Dumnedeŭ a fost ascunsă, în el care a creat tóte prin Iisus Christos». Și îndrăznescĭ a o spune aceasta? «Da, respunde el». Dară cum s-a făcut cunoscut ingerilor? „Prin Biserică", dice. Observă încă, că nicĭ nu dice simplu: înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ, ci „cea de multe feliurĭ". Dară ce înseamnă aceasta? Nu aŭ sciut îngeriĭ? De loc; căcĭ dacă nu aŭ sciut începětoriile, cu atât maĭ mult nu aŭ sciut îngeriĭ. Dară ce? Nicĭ archangheliĭ nu aŭ sciut? Nicĭ aceia. Căcĭ de unde puteaŭ sci? Cine să li descopere? Atuncĭ când noĭ am aflat, atuncĭ și aceia aŭ aflat prin noĭ. Căcĭ ascultă pe înger vorbind luĭ Iosif: «Veĭ chema numele luĭ Iisus, că el va mântui pe poporul sĕŭ de pěcatele lor" (Math. 1, 21). El a fost trimis la gințĭ, eară ceĭ-l-alțĭ la circumcisiune, ast-feliŭ că «ceia ce era maĭ uĭmitoriŭ și maĭ minunat s-a dat mie celuĭ maĭ mic.» Aceasta însĕ a fost din char, adecă de a încredința pe cele maĭ marĭ celuĭ mic, de a deveni el evanghelistul acestora; dară cel ce a devenit evanghelistul celor maĭ marĭ taĭne, prin aceasta este mare și el. „A vesti neamurilor bogăția cea necuprinsă a luĭ Christos". Dacă bogăția luĭ este necuprinsă chiar și după ce se arată, cu atât maĭ mult ființa luĭ. Dacă încă și acum ființa luĭ e misteriŭ multora, cu atât maĭ mult înainte de a fi cunoscut. De aceia decĭ numesce aceasta misteriŭ, fiind-că nicĭ îngeriĭ nu aŭ sciut și nicĭ altuia nu a fost cunoscut. „Și a lumina pe toțĭ, dice, care este iconomia taĭneĭ celeĭ ascunse din vecĭ întru Dumnedeŭ, carele tóte a zidit prin Iisus Christos". Ingeriĭ numaĭ atâta aŭ sciut, că: „S-a facut partea domnuluĭ poporul sĕŭ" (Deut. 32, 9), și earășĭ: „Stăpânitoriul Perșilor mi s-a împotrivit" (Daniil 10, 13), așa că nu e de mirare dacă și acest misteriŭ nu-l sciaŭ. Dacă iĭ nu sciaŭ de reîntórcerea Iudeilor din robia Perșilor, cu atât maĭ mult acestea. „Care, dice, va mântui pe poporul sĕŭ Israil". Nimic nu spune de gințĭ, căcĭ ginților li descopere Duchul. Cum că gințile aŭ fost chemate, o sciaŭ; dară că aŭ fost

chemate la aceliașĭ bunurĭ cu Iudeiĭ, și că vor ședea pe tronul luĭ Dumnedeŭ, aceasta cine ar fi așceptat'o? Cine ar fi credut'o? „Celeĭ ascunse, dice, întru Dumnedeŭ". Dară această iconomie maĭ clar o descopere in epistola către Romanĭ. „Intru Dumnedeŭ, dice, carele a zidit tóte prin Iisus Christos". Cel ce a creat tóte prin el, și aceasta o descopere tot prin el, căcĭ fără dênsul nimic nu s'a făcut. „Fară dênsul, dice, nimic nu s'a facut din cele ce s-aŭ facut". (Ioan 1, 3). Când el spune de începĕtoriĭ și stăpâniĭ, numesce și pe ceĭ de sus și pe ceĭ de jos. „Dupa hotărirea cea din vecĭ". Acum de sigur că s-a îndeplinit, însĕ nu acum a fost hotărîtă, ci încă de la început a fost prescrisă. „Dupa hotarirea cea din vecĭ, carea o aŭ facut întru Christos Iisus Domnul nostru", adecă, după precunoșcința, după prevederea cea din vecĭ, ca cel ce prevede cele viitóre, seculiĭ viitorĭ; că adecă scia cele viitóre, și decĭ ast-feliŭ a hotărît. „Dupa hotarirea cea din vecĭ"; póte că e vorba încă de acelea, pe care le-a făcut în Christos Iisus, pentru că prin Christos s-a făcut totul. „Intru care avem, dice, îndrăznirea și apropierea întru nadejde prin credința luĭ" (Vers. 12). Nu am fost atrașĭ dóră ca prisonierĭ, nicĭ ca ceĭ ce ne-am învrednicit de iertare, și nicĭ ca ceĭ ce am greșit. Și „avem, dice, îndrazneala întru nădejde", adecă, avem curaj. Dară cum? „Prin credința luĭ".

„De aceia vĕ rog sa nu slabițĭ întru strîmtorările mele pentru voĭ, care este slava vóstrĕ". (Vers. 13). Ce vra să dică pentru voĭ și cum este slava lor? Că adecă într'atât ĭ-a iubit Dumnedeŭ, în cât și pe fiul sĕŭ l-a dat pentru dênșiĭ, și pe serviĭ seĭ ĭ-a lăsat a fi in necazurĭ pentru iĭ. Pentru ca iĭ să se bucure de atâtea bunătățĭ, Pavel era legat. Așa dară aceasta e dovada mareĭ iubirĭ a luĭ Dumnedeŭ către dênșiĭ; ceia ce de alt-feliŭ și pentru profețĭ dice Dumnedeŭ: „Ucisu-ĭ-am pre dênșiĭ cu cuvêntul gureĭ mele" (Osie 6, 5). Și cum se împuținaŭ iĭ óre din causa strîmtorărilor luĭ Pavel? Adecă se nelinișteaŭ, se tulburaŭ. Acestea le scria și Thesalonicenilor dicêndu-li: „Ca nicĭ unul sa nu se clatine în necazurile acestea" (I Thes. 3, 3). Nu numaĭ că nu trebuie a se scârbi, ci chiar încă a se bucura.

«Dacă voi vě mângâiați, dice, în urma predicerilor nóstre, eată că noi vě prevestim că vom avea strîmtorări și necazuri aici. De ce? Pentru că așa a hotărît stăpânul nostru».

„Pentru aceasta plec genunchele mele către Tatăl Domnului nostru Iisus Christos, dintru care tot neamul în ceriŭ și pe pământ se numesce“ (Vers. 16. 17). Aici el arată dispositiunea lui sufletească în rugăciunea ce o face pentru dênșii. Nu dice în mod simplu: doresc, ci prin cuvintele „plec genunchele“ invedereză cea mai umilită rugăciune. „Dintru care tot neamul“, nu numai după numěrul îngerilor, dice, ci după tótă seminția creată în ceriŭ și pe pămênt, și nu după acele Iudaice (Πατριὰ). «Ca să dea vóuě, dupre bogăția slavei sale, ca cu putere să vě întăriți prin duchul lui, în omul cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credință întru inimile vóstre.» (Vers. 16. 17). Privesce cu cât nesațiŭ li doresce lor cele bune, ca ast-feliŭ să nu fie lipsiți de nimic. Și cum se întâmplă aceasta? «Prin duchul lui, dice, în omul vostru cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credință întru inimile vóstre». Și cum încă? „Ca întru dragoste fiind înrădăcinați și întemeiați, ca împreună cu toți sânții să puteți cunósce, care este lățimea, și lungimea și adâncimea și înaltimea, și să cunósceți dragostea cea mai presus de cunoscință a lui Christos“ (Vers. 18. 19). Ceia ce li-a dorit de la începutul epistolei, aceasta li doresce și acum. Ce dicea la început? „Pentru ca Dumnedeul Domnului nostru Iisus Christos, Tatăl slavei, să vě dea vóuě duchul înțelepciunei și al descoperirei spre cunoșcința lui, și ochi luminați în inima vóstrě, spre a cunósce voi care este nădejdea chemărei lui, și care este bogația slavei moșcenirei lui întru cei sânți, și care este mărețía cea prea înaltă a puterei lui către noi carii credem, dupre lucrarea puterei tăriei lui“,—deci și acum același lucru'l spune: „Ca împreună cu toți sânții să puteți cunósce, care e lățimea și lungimea, adâncimea și înălțimea“, adecă să cunósceți cu exactitate taina cea iconomisită pentru noi. «Care e lățimea și lun-

gimea, și adâncimea și înălțimea», adecă mărimea iubirei lui Dumnedeŭ, și cum această iubire se întinde din tóte părțile. Această iubire o a descris încă în forme corporale, arătând prin aceasta pe om; a pus la mijloc cele de sus, cele de jos și cele de pe la laturĭ. «V-am spus, dice, că acestea nu e posibil a le învăța din vorbele méle, ci Duchul sănt e acel care vĕ va învăța». „Cu putere să vĕ întăriți“ în ispite, și să nu vĕ abateți din calea cea dreaptă. Ast-feliŭ decĭ, nu e posibil intr'alt mod a ne întări în ispite, provenite de multe-orĭ și din causa raționamentelor nóstre, de cât prin Duchul. Cum Christos locuiesce în inimile nóstre, ascultă'l chiar pe el vorbind: „Vom veni, eŭ și tatăl și locaș în el vom face“ (Ioan 14, 23), adecă în inimile cele credinciósе, și înrădăcinate în iubirea luĭ, și care nu se abat din căile Domnuluĭ. „Pentru ca să puteți“ dice,—așa că avem nevoe de mare putere—să vĕ faceți deplin întru tótă împlinirea luĭ Dumnedeŭ“. „Eară celuĭ ce póte mai presus de tóte a face prea de prisosit de cât cerem saŭ gândim, dupre puterea ce se lucreaza întru noĭ“ (Vers. 20). Cum că a făcut din prisosință de cât am cerut saŭ am gândit noĭ, e cert din cele ce a scris el. «Eŭ, dice, îl rog; el însĕ și fără rugăciunea mea, face maĭ mult de cât cerințile nóstre, și încă nu numaĭ ce-va mult, saŭ din prisos, ci chiar cu multă prisosință (ὑπερεκπερισσοῦ), ceia ce e învederat din puterea ce se lucrează întru noĭ. Nicĭ nu am cerut acestea vre-odată, și nici că ne-am asceptat la aceasta.» „Aceluia fie slava în biserică prin Christos Iisus întru tóte neamurile veacului veacurilor. Amin“ (Vers. 21). Bine a făcut că a terminat cuvêntul în rugăciune și doxologie, pentru că trebuia de a slăvi și binecuvênta pe cel ce ne-a acordat atâtea bunurĭ. Ast-feliŭ că și aceasta este de admirat, adecă pentru măreția bunurilor acordate nóuĕ de la Dumnedeŭ, a-l slăvi prin Iisus Christos. „Aceluia slava în biserică“. Bine a dis în biserică, căcĭ ea singură remâne în perpetuitate.

E necesar a spune ce sunt semințiile (αἱ πατριαὶ) despre care vorbesce. Aici pe pămênt de sigur că semințiile sunt neamurile, dară în ceriŭ cum sunt, acolo unde nicĭ unul nu s-a făcut din altul? Saŭ că numesce comunitățile de acolo semințiĭ (πατριάς), după cum și în scriptură se găsesce un text, unde e vorba de seminția (πατριὰ) Amattari

(Numer. 4, 33. și I Samuil 10, 21), saŭ că se numesc stremoșiĭ noștri. El nu cere totuĭ numaĭ de la Dumnedeŭ, ci cere și de la dênșiĭ credință și dragoste, și încă nu o dragoste simplă, ci înrădăcinată și întemeiată, ast-feliŭ ca nicĭ duchurile să nu o pótă clătina și nicĭ alt-ce-va să o pótă birui. A dis că slava luĭ e scârbele și supărările ce le întimpină; «dară dacă ale mele sunt slava mea, dice, cu cât maĭ mult a le vóstre». Și earășĭ se rógă. Ast-feliŭ că nu se cuvine a ne scârbi ca cum ne-ar fi părăsit, pentru că cel ce a lucrat atâtea pentru mântuirea nóstrĕ, nu ar fi putut face aceasta. Dară dacă pentru ca să putem afla iubirea luĭ Dumnedeŭ avem nevoe de rugăciunea luĭ Pavel și de împuternicirea duchuluĭ, apoĭ ființa, saŭ maĭ bine dis esența luĭ Christos cine o va putea șci urmând raționamentelor omeneșcĭ? De și de alt-feliŭ ce lucru greŭ e de a afla că Dumnedeŭ ne iubesce? Și totușĭ e fórte greŭ, iubitule. Căcĭ unia nicĭ aceasta nu o sciŭ, și dic că miĭ de rele se petrec în lume; eară alțiĭ nu sciŭ cât ne iubesce el. Chiar și Pavel nu arată cât, și nicĭ că caută a măsura acea iubire. Dară cum? El ni spune că spre a afla aceasta, e lucru mare și peste puterile nóstre, și că e suficient a o proba din cunoscința de care noĭ ne-am învrednicit. «Marĭ sunt cele cerute, dice, de cât el obicinuiesce a face și maĭ mult, așa că nu numaĭ ne iubesce, ci încă cu multă dragoste ne iubesce.»

Decĭ să ne îngrijim, iubiților, de a cunósce dragostea luĭ Dumnedeŭ. Aceasta e mare lucru. Nimic nu ni póte folosi ast-feliŭ, și *nimic nu ne póte umili ca această cunoscință*, care e suficientă de a ne scóte spiritile nóstre din gróza gheeneĭ. De unde o putem sci aceasta? Din cele dise și din cele ce se întâmplă pe fie-care di. Pentru ce s-aŭ făcut tóte acestea? Și ce necesitate a avut el? Nicĭ-una. Ca causă apostolul pune peste tot locul iubirea. Aceia maĭ cu samă e iubire, când se face bine ómenilor, fără a exista ce-va maĭ'nainte din partea lor.

*) Pe dênsul (Dumnedeŭ) decĭ să-l imităm și noĭ, bine-făcênd dușmanilor cariĭ ne urăsc, și pe ceĭ ce ne desprețuiesc a-ĭ apropia de noĭ. Aceasta ne face asemenea cu Dumnedeŭ. „Căcĭ dacă iubescĭ pe ceĭ ce te iubesce, ce plată veĭ avea? aceasta o fac și vameșiĭ“

*) Partea morală. Precum cine-va iubesce cu înfocare pe amanta luĭ, ast-feliŭ trebuie de a iubi cu înfocare pe ~~Dumnedeŭ~~ dumnezeu și pe fratele nostru. (Veron).

(Math. 5, 46). Dară care e dovada iubireĭ? Aceia de a iubi pe cel ce te urăşce. Voiesc a vĕ spune un exemplu, permiteţi'mĭ, şi nu-l pot găsi în cele duchovniceşcĭ; drept care vĕ voĭ spune unul din cele lumescĭ. Nu vedeţĭ pe ceĭ amorezaţĭ? In ce mod sunt batjocuriţĭ de amantele lor, şi câte ele făuresc asupră-li, câţĭ banĭ păgubesc, şi cu tóte acestea iĭ ard de dorul lor şi le iubesc maĭ mult de cât sufletele lor? Nu vedeţĭ cum iĭ işĭ petrec nopţile perindându-se pe la uşile lor? De acolo să luăm exemplu, nu adecă să iubim ast-feliŭ de femeĭ stricate, ci în ast-feliŭ de chip să iubim pe duşmanĭ. Spune-mĭ decĭ, óre nu se pórtă cu iĭ acele femeĭ maĭ batjocuritoriŭ de cât cu toţĭ ceĭ-l-alţĭ duşmanĭ? Nu cheltuiesc cu ele tótă averea? Nu sunt insultaţĭ în faţă, şi nu li ordonă într'un mod maĭ înjositoriŭ de cât chiar servitórelor lor? Şi cu tóte acestea iĭ nu se depărtează de ele. De şi de alt-feliŭ nimenĭ nu póte avea un duşman atât de grozav, precum are pe amanta sa cel ce iubesce. Căcĭ de multe-orĭ ea se gudură pe lângă dênsul, se preface că-l iubesce, de cele maĭ multe-orĭ însĕ abusază de dênsul, şi cu cât va fi iubită maĭ mult, cu atât şi ea'l despreţuiesce maĭ mult. Ce póte fi maĭ sălbatec ca ast-feliŭ de suflet stricat? Şi cu tóte acestea iĭ o iubesc cu înfocare. Póte că o ast-feliŭ de iubire o vom găsi la bărbaţiĭ duchovnicescĭ, nu la ceĭ de astă-dĭ, căcĭ s'a récit, ci la ceĭ din vechime, la aceĭ marĭ şi minunaţĭ bărbaţĭ. Ast-feliŭ bună-óră fericitul Moisi a întrecut chiar pe ceĭ ce'şĭ iubesc amantele cu amor. Cum, şi în ce mod? Maĭ'nléiŭ pentru că părăsind palatele împărătescĭ, cum şi viaţa desfătată, serviciul şi slava de acolo, a preferat ca să fie împreună cu Israiliţiĭ. Un altul nu numaĭ că nu ar fi făcut aceasta, ci chiar s-ar fi ruşinat de a se da de rudă cu sclaviĭ, când unul din iĭ ar fi fost batjocurit, maĭ ales că Israiliţiĭ eraŭ consideraţĭ de spurcaţĭ chiar; el însĕ nu numaĭ că nu s-a ruşinat de înrudirea luĭ cu dênşiĭ, ci încă cu tótă inima li-a luat apărarea şi s-a aruncat în primejdiĭ pentru dênşiĭ. Cum? «Vĕdênd, ḑice, pe un 'egiptean bălênd pe un ebreŭ, a luat apărarea acestuia şi a ucis pe egiptean.» De cât faptul acesta nu póte fi proba iubireĭ cătră duşmanĭ; marĭ sunt de sigur şi asemenea fapte, nu însĕ ca cele săvêrşite după aceasta. A doua-ḑi acelaşĭ lucru l-a vĕḑut petrecêndu-se, adecă acela, pe care în ajun îl scăpase din mânile egipteanuluĭ, bătea pe un alt ebreŭ, eară el (Moisi) apropiindu-se de dênsul i-a ḑis ca să contenească a bate pe aprópele sĕŭ. Acesta însĕ cu multă

nerecunoscință respunde: „Cine te-a pus pe tine domn și judecatoriŭ peste noĭ“? (Exod. 2, 14). Pe cine óre nu ar fi aprins aceste vorbe? Dacă decĭ s-ar fi mâniat, din incepnt și pe acesta lovindu-l l-ar fi omorît. Dară póte veĭ dice, că a respuns ast-feliŭ fiind-că eraŭ de acelașĭ neam. De cât, pe când era nedreptățit de egiptean nimic nu a spus de acestea, cine te-a pus pe tine domn și judecătoriŭ? «Pentru ce nu aĭ spus ierĭ acest lucru? Nedreptatea și crudimea ta, dice, acestea m-a pus domn și stăpân». Dară acum privesce cum unia vorbesc ast-feliŭ de cuvinte chiar contra luĭ Dumnedeŭ. In cele ce sunt nedreptățițĭ voesc ca el să fie aspru și acusă îndelunga luĭ răbdare; eară când iĭ nedreptățesc pe alțiĭ, nu scot nicĭ-o vorbă. Ce póte fi maĭ supărătoriu ca ast-feliŭ de vorbe? Și cu tóte acestea fiind trimis după aceasta cătră aceĭ ingrațĭ și nerecunoscĕtorĭ, s-a dus și nu s-a dat în lăturĭ. Dară chiar și după multele semne și minunĭ făcute de dênsul, s-aŭ încercat de multe-orĭ a-l ucide cu petre, eară el a scăpat din mânele lor. Murmuraŭ incontinuŭ contra luĭ, el însĕ-ĭ iubea cu atâta dragoste înfocată, în cât a dis către Dumnedeŭ, când iĭ aŭ săvêrșit acel pĕcat grozav: „Dacă voescĭ a li ierta pĕcatul, iartă; dară de nu, șterge-mĕ și pe mine din cartea vieţeĭ.“ (Exod. 32, 32). «Voesc maĭ bine, dice, a mĕ perde cu aceia, de cât a mĕ mântui fără iĭ». Adevărată manie, adevĕrat amor. Dară ce spuĭ Moisi? Despreţueșcĭ ceriul? «Da, respunde, căcĭ iubesc pe ceĭ nedreptățițĭ.» Și cerĭ să fiĭ șters din cartea vieţeĭ? «Dară ce să fac? dice, e amorul la mijloc.» Câte nu a întimpinat el după aceasta din partea lor? Ascultă ce spune scriptura în alt loc: „Și s-a necăjit Moisi pentru dênșiĭ“ (Ps. 105, 32). De câte-orĭ nu l-aŭ insultat? De câte-orĭ nu l-aŭ scos din demnitatea luĭ, atât pe dênsul cât și pe fratele luĭ Aaron? De câte-orĭ nu aŭ cerut ca să se re'ntórcă în Egipet? Și după tóte acestea neajunsurĭ ardea încă și avea un dor nespus, și pentru dênșiĭ era gata să sufere orĭ-ce. Ast-feliŭ trebuie a iubi pe dușmanĭ; strimtorându-ne și ostenindu-ne, și totul făcênd pentru dênșiĭ, să li căutăm și să li dorim mântuirea lor. Dară încă despre Pavel ce voiŭ maĭ dice? Nu óre a cerut el chiar și gheena în locul lor? spune-mĭ. Dară exemplul e necesar a-l lua de la stăpânul nostru. Tot așa face și el, după cum dice; „Resare sórele luĭ peste ceĭ rĕĭ și peste ceĭ bunĭ“ (Math. 5, 45), aducênd exemplul de la tatăl,

pe când noi îl vom lua de la însuşi Christos. A venit la noi, după iconomie, dic; serv s-a făcut pentru noi; s-a smerit pe sine, s-a înjosit, chipul robului l-a luat; şi după ce a venit, nici el nu a mers pe calea ginţilor şi nici discipulii lui; şi nu numai atâta, ci încă cutrierând satele şi oraşele vindeca tótă bóla şi tótă neputinţa. Dară ce credeţi? Pe când unia se minunaŭ şi diceaŭ: „Dară de unde tóte acestea la el“? ii (ebreii), carii căpătaŭ atâtea bine-faceri de la dênsul, diceaŭ că drac are şi arunca blasfemii contra lui Dumnedeŭ, e smintit şi înşelătoriŭ. Dară óre i-a depărtat el pentru aceasta? Nu, câtuşi de puţin, ci încă audind acestea mai mult li bine-făcea, şi se ducea singur înaintea celor ce urmaŭ a-l rĕstigni, numai ca să-i mântuiască. Dară după ce a fost rĕstignit ce dice? „Părinte, iartă-li lor, că nu sciŭ ce fac“ (Luc. 23, 34). Şi înainte de aceasta suferind rele de la dênşii, şi după aceasta încă, până la cea mai de pe urmă resuflare, el făcea totul pentru dênşii, şi se ruga tatălui pentru ii. Şi după ce a fost rĕstignit ce n-a făcut pentru ii? Nu li-a trimis apostolii? Nu a făcut minuni? Nu a pus in mişcare totul pentru dênşii? Ast-feliu deci trebuie a iubi pe duşmani, ast-feliŭ trebuie a imita pe Christos. Ast-feliŭ a făcut Pavel. Fiind bătut cu petre şi suferind de la ii mii de rele, el tóte le făcea pentru dênşii. Ascultă-l pe el ce dice: „Buna-voinţa inimei mele şi rugăciunea cea către Dumnedeŭ, este spre mântuirea lor“ (Rom. 10, 1.) şi mai departe earăşi: „Mărturisesc pentru dênşii că aŭ dragostea lui Dumnedeŭ“ (Ibid. vers. 2), şi earăşi: „Dacă tu maslin sălbatec fiind te-ai altuit, cu cât mai virtos acestia se vor altui în maslinul lor“? (ibid. 11, 17. 24). Din câtă iubire părintéscă, credi, că aŭ isvorit aceste cuvinte? Din câtă favóre? Nu se póte spune.

Ast-feliŭ trebuie a iubi pe duşmanii noştri. Aceasta înseamnă a iubi pe Dumnedeŭ care a poruncit, care a legiferat o asemenea iubire. A iubi pe vrăjmaşii noştri, este a imita pe Dumnedeŭ. Pricepe, deci, că nu duşmanului'i faci bine, ci ţie; nu pe acela il iubesci, ci asculţi de Dumnedeŭ.

Aceasta deci sciind'o, iubiţilor, să întărim iubirea nóstră dintre noi, ca ast-feliŭ practicând'o cu exactitate, să ne învrednicim de bunurile făgăduite nóuĕ prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi in vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII.

„Drept aceia vě rog pe voī eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblațī dupre chemarea cu care sunteți chemațĭ, cu tótă smerenia și blândețele“ (Cap. 4, 1).

Meritul dascalilor nu e de a căuta onóre, nicī slavă din partea celor maī micī, ci mântuirea lor, și pentru aceasta a face totul; eară acela care caută ast-feliŭ de lucrurĭ, nicī că se póte numi dascal, ci tiran. Nu dóră pentru aceasta te-a pus Dumnedeŭ peste dênșiĭ, pentru ca tu să te bucurĭ de o maī mare îngrijire, ci pentru ca cele ale tale să fie date la o parte tóte, eară cele ale lor să fie bine îngrijite și edificate. Aceasta e treaba dascaluluī. Ast-feliŭ a fost fericitul Pavel, care era scutit de orī-ce mândrie deșartă, și care se credea a fi ca unul din ceī-l-alțī mulțī, saŭ încă cel maī mic dintre toțī. De aceia se și numesce pe sine servul lor, și cele maī multe li vorbesce ca cum s'ar ruga. Privesce 'ī și de astă-dată, cum el scrie Efesenilor, nu poruncindu-li, nicī dându-șī aer de stăpân, ci cu multă moderațiune și sfială. „Vě rog pe voī, dice, eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblațī, dupre chemarea cu care sunteți chemațī“. Dară de ce'ī rogī, spune-mī? De ce vreī să te foloseșcī tu? «De nimic, dice el, ci numaī ca pe alțiī să mântuiesc. De și de alt-feliŭ ceī ce se rógă aŭ în vedere interesul lor, eŭ însě nu mě interesez de aceasta», după cum și în alt loc scriind dicea: „Acum viem, dacă voī stațī întru Domnul“ (I Thes. 3, 8), ceia ce constituie dovada îngrijireī luī celeī marī pentru mântuirea învățăceilor. „Eŭ legatul întru Domnul“, dice. Cu adevěrat că mare și însemnată demnitate arată el prin aceste cuvinte, și încă cu mult maī mare de cât demnitatea de consul saŭ și Impărat; dupre cum și către Filemon scriind dicea: „Precum eŭ Pavel bătrînul, eară acum și legatul luī Iisus Christos“ (Filemon 9), pentru că nimic nu e atât de strălucit, ca Pavel legat pentru Christos, ca acele lanțurī care înfășuraŭ acele mânī fericite. Decī a fi legat pentru Christos e cu mult maī strălucit de cât de a fi apostol, saŭ dascal, saŭ evanghelist. Ceī ce iubesce pe Christos,

cunósce cele spuse. Cel ce e entusiasmat și înfierbântat pentru stăpânul nostru, scie care e puterea legăturilor. Unul ca acesta ar prefera maĭ degrabă de a fi legat pentru Christos, de cât a locui în ceriurĭ. Unul ca acesta șĭ-ar arăta mânile sale maĭ strălucite ca aurul și ca orĭ-ce diademă împărătească. Nu póte face atât de strălucit capul o diademă bătută în petre prețióse, ca un lanț de fer pentru Christos. Atuncĭ închisórea era maĭ strălucită de cât tóte palatele împărătescĭ, și chiar de cât ceriul; și ce dic de palatele împărăteșcĭ, când a avut în ea legat chiar pe Christos? Dacă cine-va iubeșce pe Christos, scie această demnitate, cunósce această virtute, scie câtă bunătate a arătat el neamuluĭ omenesc, când a primit a fi legat pentru el. A fi legat pentru el e maĭ strălucit de cât a ședea deadreapta luĭ, e maĭ însemnat de cât a ședea pe cele două-spre-dece tronurĭ. Și ce vorbesc eŭ de cele omenescĭ? Mě rușinez de a face comparațiune între bogățiĭ și podoabe, cu legăturile acele strălucite; voiŭ vorbi însě de aceĭ marĭ bărbațĭ. Chiar de nu ar avea nicĭ-o resplată faptul acesta, totușĭ a suferi tóte pentru cel iubit, e o resplată mare, e o recompensă suficientă. Ceĭ ce iubesc, dacă nu pe Dumnedeŭ cel puțin pe ómenĭ, cunosc cele dise. Ceĭ ce simt maĭ multă plăcere când pătimesc rele, de cât ceĭ ce sunt cinstițĭ de către ceĭ iubițĭ, sciŭ importanța celor vorbite. Voiŭ a vorbi de chorul sânt al apostolilor, la care numaĭ se pot vedea tóte acestea. Ascultă pe fericitul Luca când spune: „Se întorceaŭ bucurându-se de la fața soboruluĭ, pentru că s-aŭ învrednicit a fi necinstițĭ pentru numele luĭ“ (Fapt. 5, 41). Unora de sigur că li se pare lucru de rîs, că a fi cine-va necinstit și batjocurit, póte a-ĭ provoca bucurie, și să se creadă încă fericit că s-a învrednicit de o asemenea cinste; dară ceĭ ce sciŭ și cunosc bine pe Christos, consideră aceasta ca cea maĭ fericită dintre tóte plăcerile. Dacă cine-va mĭ-ar dărui ceriul întreg, saŭ acel lanț, eŭ de sigur că așĭ prefera lanțul. Dacă cine-va m-ar face să aleg una din două: saŭ cu îngeriĭ a sta în ceriŭ, saŭ cu Pavel legat pentru Christos, așĭ prefera lanțul și închisórea luĭ. Dacă cine-va m-ar pune să staŭ cu vre-una dintre puterile cereșcĭ de pe lângă tronul stăpânuluĭ, saŭ cu vre-un ast-feliŭ de legat pentru Christos, eŭ așĭ alege maĭ degrabă de a fi un ast-feliŭ de legat. Nimic nu póte fi maĭ fericit ca acel lanț. Așĭ voi să mě fac în acele locurĭ, căcĭ se dice că legăturile acele există încă. Cu drept cuvênt eŭ admir pe aceĭ bărbațĭ aĭ dorirelor luĭ Christos. Așĭ voi să věd acele lanțurĭ,

de care se tem demonii și se infricoșază, eară îngerii se sfiesc. Nimic nu e mai bun, ca a pătimi rele pentru Christos. Nu fericesc atâta pe Pavel că a fost răpit în raiŭ, cum îl fericesc că a fost aruncat în închisóre! Nu îl fericesc atâta că a audit vorbe negrăite, pe cât îl fericesc că a suferit legăturile! Nu îl fericesc că a fost răpit până la al treilea ceriŭ, cum îl fericesc pentru legăturile luĭ! Cum că acestea sunt cu mult mai mari de cât acelea, ascultă-l chiar pe el în ce feliŭ cugetă. Nicĭ că a dis dóră: «Vĕ rog pe voi eŭ care am audit cuviute ce nu se pot spune», dară ce? „Vĕ rog pre voĭ eŭ legatul în Domnul". Dară dacă nu a scris aceste cuvinte în tóte epistolele luĭ, nu e nimic miraculos, căcĭ nu era dóră legat tot-deauna, ci în anumite timpurĭ. Maĭ de preferat 'mĭ este mie de a suferi rele pentru Christos, de cât a fi cinstit de Christos. Aceasta e cea maĭ mare cinste, aceasta e cea maĭ mare slavă, care întrece pe tóte cele-l-alte. Dacă el s-a făcut sclav pentru mine, s-a lipsit de slava sa, și nu se credea a fi în slavă de cât numaĭ atuncĭ când se va rĕstigni pentru mine, apoĭ eŭ ce trebuie a suferi? Ascultă-l pe dênsul ce dice de pe cruce: „Slăvesce-mĕ, părinte". Dară ce dicĭ? Eștĭ ridicat pe cruce împreună cu tâlcharii și criminaliștiĭ, suferĭ mórtea blestemaților, eștĭ stupit și bătut, și tóte acestea le numescĭ slavă? «Da, respunde el, căcĭ eŭ sufĕr tóte acestea pentru ceĭ iubițĭ, eară aceasta o consider de cea mai mare slavă». Dacă deci el numesce slavă faptul de a iubi pe ceĭ vrednicĭ de plâns și nenorocițĭ, dacă credea de a fi în slavă pe când el era necinstit, și o prefera aceasta, cu cât maĭ mult eŭ sunt datoriŭ de a considera acestea ca slavă. O, lanțurĭ fericite! O, mânĭ fericite, pe care acel lanț v-a împodobit! Nu eraŭ atât de cinstite mânele luĭ Pavel când pe ologul din Listra l-a ridicat și l-aŭ vindecat, pe cât eraŭ de fericite când eraŭ înfășurate cu lanțurĭ. Dacă eŭ așĭ fi fost pe timpurile acelea, așĭ fi strins atuncĭ acele mânĭ și le-așĭ fi pus pe lumina ochilor meĭ, și nu așĭ fi contenit de a săruta ast-feliŭ de mânĭ, care s'aŭ învrednicit de a fi legate pentru stăpânul meŭ. Te minunezĭ că vipera s-a încolăcit pe mâna luĭ Pavel și nu ĭ-a făcut nimic? Nu te minuna de loc, căcĭ s-a sfiit acea viperă de lanțurile luĭ. Chiar marea întreagă s-a sfiit de ele, pentru că atuncĭ era legat. De mi-ar da cine-va puterea de a învia morțiĭ acum, eŭ nu așĭ prefera aceasta, ci lanțurile luĭ Pavel. Dacă așĭ fi scutit de grijile eclesiastice, și așĭ avea și corpul puternic și viujos, nu m-așĭ lăsa

de a nu face o ast-feliŭ de călătorie, numaĭ ca să vĕd acele lanțurĭ și acea închisóre în care era legat. De și în multe locurĭ el a făcut semne și minunĭ marĭ, totușĭ nu sunt acestea atât de rivnite ca semnele ranelor de pe corpul luĭ. Chiar și în scripturĭ când cetesc, nu mĕ încântă atâta când îl vĕd făcênd minunĭ, ca, cum mĕ încântă, când el pătimesce rĕŭ, când este biciuit și târît pe jos. „In cât se aduceaŭ de pe trupul luĭ, dice, mahramĭ și stergĕtóre" (Fapt. 19, 12). De sigur că acestea sunt miraculóse, însĕ nu ca acelea despre care scrie Luca: „Și bătându-l, dice, și multe loviturĭ dându-li i-a pus în temniță" (Ibid. 16, 23), și earășĭ: „Legațĭ fiind, lăudaŭ pe Dumnedeŭ" (Ib. vers. 25), și earășĭ: „Batându-l cu petre l-aŭ tras afară din cetate, credênd că a murit" (Ib. 14, 18). Voițĭ să aflațĭ póte ce putere are lanțul de fer care pentru Christos leagă corpul servuluĭ luĭ? Ascultați-l chiar pe Christos dicênd: „Fericițĭ vețĭ fi", când? când vețĭ învia pe ceĭ morțĭ? Ba! Dară când? când vețĭ tămădui pe ceĭ orbĭ? Câtușĭ de puțin! Dară când? „Când vĕ vor ocări pre voĭ și vĕ vor prigoni, și vor dice tot cuvêntul rĕŭ împotriva vóstrĕ mințind pentru mine" (Math. 5, 11). Dară dacă a audi numaĭ clevetirile și cuvintele rele 'ĭ face fericițĭ, dară încă când vor pătimi și rele pentru dênsul, ce nu li va face? Ascultă pe acest fericit ce spune el în alt loc: „De acum mi s-a gătit mie cununa dreptățeĭ" (II Timoth. 4, 9), de cât e maĭ strălucit lanțul de cât cununa. «De acesta să mĕ învredniciască, dice, și de cele-l-alte nu mĕ interesez. Mĭ-e deajuns de a pătimi rĕŭ pentru Christos în locul orĭ-căreĭ recompense. Dați-mĭ, dice, pe acesta, căcĭ: „Implinesc lipsurile necazurilor luĭ Christos în trupul meŭ" (Colos. 1, 24), și nimic alta nu'mĭ maĭ trebuie».

S-a învrednicit și Petru de asemenea lanț. «Era, dice, legat și predat soldaților, și ședea». Ast-feliŭ el se bucura, și nu se împuțina, și somn adânc îl cuprinsese, ca cum nu ar fi fost câtușĭ de puțin îngrijat. Ședea și dormia între soldațĭ, eară îngerul Domnuluĭ a venit, și lovindu-l peste cósta luĭ l-a deșteptat. Dacă mĭ-ar dice cine-va: «ce aĭ voi să fiĭ? Îngerul care a atins pe Petru, saŭ aĭ voi să fiĭ Petru cel mântuit»? eŭ așĭ alege de a fi Petru, pentru care și îngerul a venit; așĭ prefera în fine legăturile luĭ.

Dară póte veĭ dice: «cum se face că după ce Petru a scăpat din temniță, se rógă luĭ Dumnedeŭ, ca cum ar fi scăpat din cele maĭ marĭ rele»? Să nu te minunezĭ de loc: el se rógă fiind-că se temea să nu móră, eară a muri îl înfricoșa, căcĭ el voia de a trăi și a deveni motiv de patimĭ și suferințĭ pentru Christos. Ascultă ce dice fericitul Pavel în această chestiune: „A mě slobozi (descompune) și a fi împreună cu Christos, e cu mult maĭ bine; însě a remânea în trup e maĭ de folos pentru voĭ“ (Filip. 1, 23. 24). Aceasta o a numit el și char scriind: „Ni s-a charazit nóuě de Christos, dice, nu numaĭ de a crede în el, ci de a și patimi pentru el“ (Ibid. 1, 29), așa că aceasta e cu mult maĭ mare de cât faptul de a crede în el, căcĭ ni s-a chărăzit. Cu adevěrat că acesta e cel maĭ mare char dintre tóte, maĭ mare de cât charul de a opri cursul sóreluĭ și al luneĭ, maĭ mare de cât charul de a mișca pămĕntul; acesta e maĭ mare de cât charul de a stăpâni demoniĭ saŭ de a-ĭ alunga. Nu atâta se întristează ĭĭ când se věd alungațĭ prin credința nóstrě, ca cum se întristează când ne věd pătimind ce-va cu curaj pentru Christos, și când suntem legațĭ pentru el, căcĭ aceasta maĭ mult încă ni ridică curajul. Nu dóră de aceia e bine de a fi legat pentru Christos, pentru că adecă faptul acesta ni-ar procura împărăția ceriurilor, ci pentru că suferim pentru Christos. Nu fericesc pe ceĭ legațĭ pentru că se duc în ceriurĭ, ci pentru că sunt legațĭ pentru stăpânul ceriurilor. Câtă mândrie sufletească nu este, când cine-va scie că a fost legat pentru Christos! Câtă mulțămire, câtă onóre, câtă strălucire! Așĭ voi ca să vorbesc vecĭnic despre aceasta. Așĭ voi să mě învrednicesc de lanțul și legăturile luĭ Pavel. Așĭ voi—de și sunt lipsit în realitate—să imprimez cu cuvêntul în spirit lanțul acela printr'o argumentațiune ritorocă! „S-a cutremurat, dice, temnița“, Pavel fiind înăuntru legat „și legaturile tuturor s-aŭ deslegat“ (Fapt. 16, 26). Aĭ vědut cum legăturile luĭ Pavel deslegă legăturile celor-l-alțĭ? Dupre cum mórtea Domnuluĭ a omorit mórtea, ast-feliŭ și legăturile luĭ Pavel aŭ deslegat pe ceĭ legațĭ, temnița o aŭ clătinat, ușile le-aŭ deschis, de și nu ast-feliŭ este natura legăturilor, ci cu totul contrară, de a ținea adecă în siguranță pe cel legat, și nicĭ cât a-ĭ deschide ușile și zidurile. Însě natura legăturilor ordinare nu este ast-feliŭ, ci numaĭ a le-

gâturilor pentru Christos. Temnicerul a cădut la piciórele lui Pavel şi a lui Sila. Dară nicĭ acest fapt nu e resultatul legăturilor ordinare, ca adecă cel ce leagă să cadă la piciórele celor legaţĭ, ci din contra aceştia sunt sclavii celor-l-alţi. Acum însĕ cel deslegat era sub piciórele celuĭ legat; cel ce a legat cerea de la cel legat, ca să-l deslege de frică. Dară nu tu óre l-aĭ legat? spune-mĭ. Nu tu l-aĭ băgat în închisórea cea maĭ dinăuntru? Nu tu te-aĭ asigurat punêndu-ĭ piciórele în cătuşe? De ce dară tremurĭ? De ce te înspăimânţi? De ce plângĭ? şi de ce ţi-aĭ scos sabia? «Nicĭ-odată nu am legat, dice, vre-unul ca acesta; nu am sciut că atât de mare e puterea legăturilor luĭ Christos». Ce spui? Aŭ primit ele puterea de a deschide ceriurile, şi nu ar putea óre deschide temniţa? Deslegaŭ pe cei legaţĭ de demoni, eară acum trebuia a le predomina ferul? Nu aĭ cunoscut pe barbaţi, de aceia aĭ şi primit iertare. Cel legat este Pavel, de care toţĭ îngeriĭ s-aŭ sfiit. Cel legat este Pavel, ale căruia până şi măhramele şi ştergĕtorile (basmalele) alungaŭ demoniĭ şi bólele le depărtaŭ, de şi legătura diavoluluĭ e cu mult maĭ tare şi maĭ neîncovoiată de cât ferul, pentru că aceasta leagă spiritul, pe când acelea leagă corpul. Decĭ cel ce a deslegat spiritele, nu va putea óre deslega corpul luĭ? Cel ce a rupt legăturile demonilor, óre legătura feruluĭ nu o va putea desface? Cel ce prin hainele luĭ a deslegat pe aceĭ legaţi şi ĭ-a scăpat de demonĭ, el óre pe sine şi prin sine nu se putea deslega? De aceia el a fost maĭ 'ntêiu legat, şi apoĭ a deslegat pe ceĭ legaţĭ, ca să afli că serviĭ ceĭ legaţĭ aĭ luĭ Christos aŭ o putere cu mult maĭ mare de cât ceĭ deslegaţĭ. Dacă săvêrşia acest fapt pe când era deslegat, nu ar fi fost de mirat. Aşa dară legătura nu era proba slăbăciuneĭ, ci a celeĭ maĭ marĭ puterĭ. Puterea sântuluĭ atuncĭ se arată maĭ strălucită, când chiar legat fiind el stăpânesce pe ceĭ deslegaţĭ; când legat fiind el nu numaĭ pe sine se desleagă, ci şi pe alţĭ legaţĭ. Care e folosul zidurilor? Care e folosul că l-aŭ băgat în carcera cea maĭ dinăuntru, când a deschis şi pe cea maĭ de dinafară? Şi de ce faptul s-a petrecut în timp de nópte, şi întovărăşit de cutremur? Permiteţi-mĭ puţin şi îngăduiţi-mĭ, ca depărtându-mĕ pentru moment de cuvintele apostolice, să mĕ desfătez cât-va cu Faptele Apostolilor, să ospătez în lanţul luĭ Pavel. Permiteţi-mĭ de a sta acolo maĭ cu samă. Am pus mâna pe legătura luĭ, nimenĭ nu m-a depărtat. Maĭ cu siguranţă mĕ leg eŭ acum cu pofta, de cât a fost legat el atuncĭ în cătuşele de lemn. Această legătură nimenĭ nu o desleagă, căcĭ e din dorul luĭ Christos. Pe aceasta

nu o pot deslega nicĭ îngeriĭ şi nicĭ împărăţia cerurilor, după cum se póte audi chiar din gura luĭ Pavel, care dice: „Nicĭ îngeriĭ, nicĭ începĕtoriile, nicĭ puterile, nicĭ cele presente şi nicĭ cele viitóre, nicĭ înălţimea şi nicĭ adâncimea nu va putea să ne despartă de dragostea luĭ Christos“ (Rom. 8, 39). Din ce causă óre faptul s-a săvêrşit pe la medul nopţeĭ? Din ce causă apoĭ întovărăşit şi de cutremur? Ascultaţĭ iconomia luĭ Dumnedeŭ şi minunaţi-vĕ! Legăturile tuturor s-aŭ deslegat şi uşile s-aŭ deschis; însĕ tóte acestea s-aŭ petrecut numaĭ pentru temniceriŭ şi pentru mântuirea luĭ, eară nu pentru paradă. Cum că ceĭ legaţĭ nu sciaŭ că sunt deslegaţĭ, e cert din vocea luĭ Pavel: „Şi a strigat, dice, cu glas mare dicênd: nicĭ un rĕŭ să nu-ţĭ facĭ, căcĭ toţĭ suntem aicĭ“ (Fapt. 16, 28). De sigur că nu ar fi fost toţĭ înăuntru, dacă vedeaŭ uşile deschise şi că iĭ sunt deslegaţĭ. Căcĭ ceĭ ce sparg zidurile, şi tavanurile, şi sar peste acoperişul zidurilor, şi îndrăznesc a face orĭ-ce cu lanţurile de picióre, nu ar fi maĭ stăruit—după ce legăturile eraŭ deslegate şi uşile deschise—de a remânea înăuntru, maĭ ales că chiar temnicериul dormea. Însĕ în loc de legăturĭ de fer iĭ eraŭ încătuşaţĭ cu legăturile somnuluĭ, ast-feliŭ ca faptul să se săvêrşască, eară temnicериuluĭ, care urma a fi mântuit, să nu i se întâmple nicĭ-o vătămare. De alt-feliŭ ceĭ întemniţaţĭ, maĭ cu samă nóptea sunt legaţĭ, eară nu dioa, căcĭ atuncĭ maĭ de grabă'ĭ póte vedea pădzitoriul pe când iĭ dorm. Dacă decĭ faptul s-ar fi petrecut dioa, mare tulburare s'ar fi făcut. Pentru ce óre s-a cutremurat casa? Pentru ca să se deştepte temnicериul spre a privi faptul, căcĭ singur el era demn de mântuire.

Tu însĕ priveşce măreţia charuluĭ luĭ Christos. Odată cu legăturile luĭ Pavel, e bine de a aminti şi de charul luĭ Dumnedeŭ, maĭ ales că şi acestea sunt din charul luĭ Dumnedeŭ. Sunt unia cariĭ acusă şi dic, că pentru ce temnicериul a fost mântuit? şi în loc să admire filantropia luĭ Dumnedeŭ după cum trebuie, iĭ cleveteşc. Dară aceasta nu e de mirat. Ast-feliŭ sunt bolnaviĭ cariĭ hulesc hrana ce-ĭ póte întări, pe care ar trebui să o admire, şi dic că mierea este amară. Tot-astfeliŭ e şi cu orbiĭ. De la aceia ce ar trebui să-ĭ lumineze (sórele), tocmaĭ de la aceia se întunecă şi se vatămă, nu dóră din causa sóreluĭ, ci din causa slăbăciuneĭ ochilor lor, cariĭ nu-ĭ pot servi după trebuinţă. Decĭ ce diceam? Că trebuie a admira, cum pe ceĭ

ce căduse în cea mai mare rĕntate l-a scăpat și l-a îndrumat spre bine, pe când iĭ clevetesc faptul acesta. Cum decĭ el (temnicerul) nu a considerat faptul acesta a fi din fermecătorie saŭ vrăjitorie, ci maĭ ales căduse la piciórele lor și se bocea? Multe aŭ contribuit la aceasta. Maĭ'ntĕiŭ, fiind că ĭ-a audit lăudând pe Dumnedeŭ: „I-a audit, dice, lăudând pe Dumnedeŭ" (Fapt. 16, 25); dară fermecătoriĭ nu cântă ast-feliŭ de imnurĭ luĭ Dumnedeŭ. Al doilea, că dênșiĭ nu aŭ fugit din inchisóre, ci și pe el l-a împedicat de a se ucide singur. Dacă iĭ s-ar fi gândit numaĭ la dênșiĭ, nu ar fi stat înăuntru, ci iĭ ceĭ ânteĭ ar fi fugit din temniță. Apoĭ filantropia lor a fost mare, căcĭ a împedecat de a se ucide singur, pe cel ce ĭ-a legat și încătușat pe dênșiĭ. «Ne-aĭ legat cu multă tărie și siguranță, diceaŭ iĭ, pentru ca tu singur să te deslegĭ de cele mai grozave legăturĭ». Și ast-feliŭ fie-care dintre iĭ aŭ strîns câte un mănunchiŭ din pĕcatele luĭ. Acele legăturĭ sunt blestemate, pe când acestea sunt fericite și vrednice de bine-cuvêntat. Cum că aceste legăturĭ deslegă pe cele-l-alte, s'a probat din fapte. «Aĭ vĕdut deslegațĭ pe ceĭ legațĭ cu lanț de fer? Eĭ bine, te veĭ vedea și pe sinețĭ scăpat din alte legăturĭ maĭ grozave». Vorbesc de legăturile acelea ale celor legațĭ cu pĕcate, și nu de ale luĭ Pavel. De două feliurĭ eraŭ ceĭ legațĭ din temniță, căcĭ chiar și temnicerul era legat; aceia eraŭ legațĭ cu fer și cu pĕcate, acesta însĕ numaĭ cu pĕcatele. Pe aceia ĭ-a deslegat Pavel pentru convingerea acestuia, căcĭ legăturile lor eraŭ vĕdute. Tot ast-feliŭ a făcut și Christos, saŭ maĭ bine dis în mod invers. Acolo era paralisie îndoită; aceia a pĕcatelor și aceia a corpuluĭ. Decĭ ce face? „Indrăznesce, fiule, dice, iartă-se ție pĕcatele" (Math. 9, 2—6), adecă a deslegat pe cea ânteĭ și principală paralisie, după care vine și la ceia-l-altă. Eară când „Diceaŭ unia din cărturarĭ în sine, acesta hulesce, eară Iisus cunoscênd gândurile lor a dis: pentru ce cugetațĭ viclesugurĭ întru inimele vóstre? Că ce este maĭ lesne? a dice, iartă-se ție pĕcatele, saŭ a dice, scólă-te și umblă? Dară ca să cunóscețĭ că putere are fiul omuluĭ pe pămênt de a ierta pĕcatele, dice paraliticuluĭ: sculându-te rîdicățĭ patul tĕŭ, și mergĭ la casa ta", a adeverit intelectul prin fapt pipăit, adecă începênd cu cele corporale a terminat cu cele ale

spiritului. Dară pentru ce a făcut aceasta? Pentru ca să se îndeplinească cele dise: „Slugă vicleană, din gura ta te voiŭ judeca", (Luc. 19, 22). Ce diceaŭ aceia? «Nimenĭ nu póte ierta pĕcatele, de cât Dumnedeŭ; nicĭ înger, nicĭ archanghel și nicĭ vre-o altă putere creată». Voĭ înși-vĕ ațĭ mărturisit aceasta. Decĭ ce trebuia să dică el? «Dacă mĕ voiŭ arăta lor iertând pĕcatele, invederat că sunt Dumnedeŭ», însĕ el nu a dis ast-feliŭ, ci „Ca să cunósceţĭ că putere are fiul omuluĭ pe pământ a ierta pĕcatele, dice paraliticuluĭ: sculându-te iaţĭ patul și mergĭ la casa ta". «Când, dice, voiŭ face ceia ce este maĭ greŭ, invederat că nicĭ un pretext nu maĭ póte fi pentru ceia ce e maĭ ușor, și nicĭ-o contradicere». De aceia Pavel a făcut maĭ'ntĕiŭ cele ce atingeaŭ intelectul, fiind că eraŭ mulţĭ cariĭ contradiceaŭ, pe când aicĭ Christos începĕnd cu cele pipăite a ridicat faptul la cele intelectuale. Credinţa temniceriuluĭ nu a fost resultată din ușurinţa luĭ. El a vĕdut pe ceĭ legaţĭ, și de la iĭ nu a audit, nicĭ a înţeles ce-va nedemn din parte-li; a vĕdut faptul săvêrșit nu în urma vre-unuĭ farmec, căcĭ iĭ lăudaŭ pe Dumnedeŭ: a vĕdut tóte cele petrecute și resultate din marea lor filantropie, pentru că nu l-aŭ alungat de acolo, de și ar fi putut. Ar fi putut ca atât iĭ, cât și ceĭ-l-alţĭ legaţĭ să iasă din temniţă și să fugă, saŭ dacă nu toţĭ ceĭ legaţĭ, cel puţin iĭ (Pavel și Sila); dară nu a făcut aceasta. Ast-feliŭ decĭ temniceriul și cu ceĭ aĭ caseĭ sale, respectaŭ pe Pavel nu numaĭ din causa minuneĭ săvêrșite, ci și din causa moduluĭ luĭ de purtare. Cum? „Și a strigat Pavel cu glas tare dicĕnd: să nu'ţĭ facĭ ţie nicĭ un rĕŭ, că toţĭ suntem aicĭ". Aĭ vĕdut lipsă de vanitate și de mândrie, cum și iubire în adevĕr părintească? El nu a dis că «acestea s-aŭ făcut pentru noĭ», ci ca unul dintre ceĭ legaţĭ dice: „Toţĭ suntem aicĭ", de și ar fi putut ca să facă și să scape pe toţĭ ceĭ legaţĭ. Dară dacă ar fi tăcut și nu ar fi oprit prin vocea luĭ cea mare mânile temniceriuluĭ, acesta'șĭ-ar fi împlântat sabia în gât. Pentru aceia a și strigat, maĭ ales că era încarcerat în carcera cea maĭ dinăuntru. «Ceia ce aĭ făcut, dice, că ne-aĭ băgat în închisórea cea maĭ dinăuntru, pe noĭ cariĭ urmam a te elibera de primejdie, contra ta aĭ făcut». El însĕ nu a imitat pe temniceriŭ. Murind temniceriul toţĭ ar fi fugit. Aĭ vĕdut cum iĭ aŭ preferat maĭ mult de a rĕmânea în legăturĭ, de cât de a vedea pe acela perdut? Și a cugetat

în sine temnicerul, că dacă iĭ ar fi fost fermecătorĭ, apoĭ de sigur că s-ar fi eliberat şi pe dênşiĭ din legăturĭ, cum şi pe ceĭ-l-alţĭ; căcĭ era natural ca şi ceĭ-l-alţĭ mulţĭ să dea năvală şi să fugă. Deaĭtminterea temnicerul de multe-orĭ a primit în închisóre fermecătorĭ, însĕ nu a vĕḑut nimic petrecêndu-se de acestea. Fermecătoriul nu ar fi clătinat temeliile temniţeĭ, ca ast-feliŭ să deşceptе pe temniceriŭ şi fuga luĭ se devină maĭ greŭ de executat. Aceasta e causa pentru care temnicerul a remas uĭmit şi în admiraţiune.

Să vedem apoĭ şi credinţa temnicerului. „Şi cerênd luminare, ḑice, a sărit înauntru, şi tremurând a căḑut înaintea luĭ Pavel şi a luĭ Sila, şi scoţêndu-ĭ pe dênşiĭ afara a ḑis: Domnilor, ce trebuie a face ca să mĕ mântuiesc"? Avea în puterea luĭ focul şi sabia, şi cu tóte acestea întreabă: „Ce trebuie a face ca să mĕ mântuiesc"? „Eară iĭ aŭ ḑis: crede în Domnul nostru Iisus Christos şi te veĭ mântui tu şi casa ta" (Fapt. 16, 29. 30. 31.). Aceasta nu póte fi credinţa fermecătorilor, spre a o preda altora ca dogmă, pentru că nu se face aicĭ nicĭ o menţiune despre demon. Aĭ vĕḑut cât de vrednic de mântuire a fost temnicerul? Vĕḑênd minunea şi fiind scăpat de frică, eĭ nu a uitat de interesele sale, ci de şi se găsia în atâta primejdie, eĭ totuşĭ se îngrija pentru mântuirea sa sufletească, şi pe cât era necesar a se apropia de dascaĭĭ, pe atâta s-a apropiat, şi a căḑut la picióreIe lor. „Şi i-aŭ grăit luĭ cuvêntul Domnuluĭ, şi tuturor celor din casa luĭ. Şi luându-ĭ cu sine în acel ceas al nopţiĭ i-a spălat de rane, şi s-a botezat el şi toţĭ aĭ luĭ îndată" (Ibid. Vers. 32. 33). Aĭ vĕḑut ardórea bărbatuluĭ? El nu a amânat botezul, nu a ḑis: «lasă să se facă ḑiuă, vom vedea, ne vom gândi», ci cu multă ardóre atât el cât şi întreaga luĭ casă s-a botezat. El nu a făcut cum fac ceĭ maĭ mulţĭ astă-ḑĭ, ca'şĭ privesc servitoriĭ, femeile şi copiiĭ ne-botezaţĭ. Faceţi-vĕ, vĕ rog, ca şi temnicerul, nu în ceia ce se atinge de serviciul luĭ, ci de buna luĭ disposiţiune. Pentru că ce folos veĭ avea din demnitatea ce o ocupĭ în lume, dacă buna disposiţiune'ţĭ lipsesce, saŭ e slabă? Cel crud, cel nemilos, cel ce vieţuia în miĭ de rele, cel ce vecinic se gândea numaĭ la de acestea, fară de veste s-a facut atât de filantrop şi atât de protector. „Şi'ĭ-a spălat de rane", ḑice. Privesce acum şi ardórea luĭ Pavel, cum el fiind legat şi bi-

ciuit și totuși predica cuvêntul luĭ Dumnedeŭ. O lanț fericit! Câte durerĭ ca de facere a suferit în acea nópte, și câțĭ fiĭ a născut! Și despre aceștia se póte dice: „Pe cariĭ i-am născut în legaturile mele“ (Filem. 10). Privesce și cât se bucúră el, și cum el voesce ca fiiĭ născuțĭ să fie încă maĭ străluciți de cât el. Privesce încă și prisosința slaveĭ legăturilor, căcĭ nu numaĭ pe cel ce sta la piciórele luĭ, ci și pe ceĭ născuțĭ în acel timp de el, îĭ face maĭ străluciți! Aŭ ceva maĭ mult în iĭ ceĭ născuțĭ de Pavel în legăturĭ, nu în privința charuluĭ—căcĭ charul e acelașĭ—, nicĭ în privința iertăreĭ de pĕcate—căcĭ iertarea e aceiașĭ pentru toțĭ—, ci pentru că de la început chiar se învață a se bucura și a se veseli în ast-feliŭ de împrejurărĭ. „Și luându-ĭ cu el în acel ceas al nopțeĭ, dice, i-a spalat de rane și s'a botezat“. Privesce acum și fructul produs; imediat li-a dat în schimb cele corporale. Și ducêndu-ĭ pe iĭ în casa sa, li-a întins îndată masa, și s-a bucurat cu tótă casa sa credênd în Dumnedeŭ“ (Fapt. 16, 34). Și cum putea fi altfeliŭ, când prin deschiderea ușilor temniței s-aŭ deschis luĭ ușile ceriuluĭ? A spălat pe dascal, masa a întins'o și s-a bucurat. A intrat în temniță lanțul luĭ Pavel, și tóte de acolo le-a transformat în biserică, și pe toțĭ i-a făcut corpul luĭ Christos, și masă duchovnicească a întins, și a născut în durerĭ, de care îngeriĭ se bucură. Óre nu cumva greșiam când numiam temnița maĭ strălucita de cât ceriul? Nu de sigur, căcĭ această temniță a devenit motiv de bucurie acolo. Dacă în ceriurĭ se face bucurie mare pentru un pĕcătos care se pocăiesce; dacă unde sunt doĭ adunațĭ întru numele luĭ, acolo e și Christos în mijlocul lor; dară încă unde e Pavel și Sila, și temniceriul și tótă casa luĭ, și unde e atâta credință, cu cât maĭ mult? Privesce tăria credințeĭ. Dară temnița aceasta mĭ-a amintit de o altă temniță, de aceia adecă, unde era Petru închis. Acolo însĕ nu s-a petrecut nimic din cele petrecute aicĭ, ci era încredințat la patru căpiteniĭ câte cu patru ostașĭ, ca să-l păziască, și nu priveghea și nicĭ nu lăuda pe Dumnedeŭ, ci dormia. Nicĭ nu era biciuit, și totușĭ primejdia era maĭ mare. Acolo totul era terminat, și iĭ eraŭ condamnațĭ, pe când aicĭ nimic din tóte acestea; ast-feliŭ că de și nu purta ranele durerilor, totușĭ asceptarea viitoriuluĭ îl înfricoșa. Privesce și aicĭ minunea. „Și iată îngerul Domnuluĭ, dice, a venit și lumina a strălucit

în casă, și lovind în cóstă pe Petru l-a desceptat pe el dicênd: scólă-te curând. Și îndată aŭ cădut lanțurile din mânele luĭ" (Fapt. 12, 7 și urm.). Ast-feliŭ s-aŭ petrecut lucrurile, în cât să nu se pară că sunt resultate numaĭ de la lumină, și de aceia și pe Petru l-a lovit îngerul peste cóstă. Nimenĭ nu vedea lumina, fără numaĭ el, și i se părea că e fa mijloc o visiune. Ast-feliŭ ceĭ ce dorm nu simțesc binefacerile luĭ Dumnedeŭ. „Și a dis îngerul către dênsul: încinge-te și încalță încălțămintele tale. Și a dis luĭ: îmbracă haĭna ta, și vină după mine. Și ieșind mergea după el, și nu șcia că este adevĕrat ceia ce se facea prin înger, și i se părea că vede videnie. Și trecênd ânteia strajă și pe a doua aŭ venit la pórta cea de fer, care ducea în cetate, care singură s-a deschis lor. Și ieșind aŭ trecut o uliță, și îndată s-a dus îngerul de la el".

Dară de ce óre nu s-aŭ petrecut și aicĭ lucrurile, dupre cum s-aŭ petrecut cu Pavel și cu Sila? Pentru că Pavel și Sila urmaŭ a fi eliberațĭ, pe când pe fericitul Petru urmaŭ a-l scóte din temniță ca să-l omóre. Dară ce? Nu era óre cu mult maĭ miraculos ca după ce l-ar fi scos din temniță și l-ar fi dat în mânele regeluĭ Irod, atuncĭ chiar să-l fi răpit din primejdiĭ, și să nu pățiască nimic? pentru că în asemenea mod nicĭ ostașiĭ nu s-ar fi perdut (Vers. 19). Mare chestiune se pune în mișcare aicĭ. «Dumnedeŭ, dice, a salvat pe servul seŭ, odată cu pedeapsa altora, odată cu perderea altora»? Maĭ'ntêiŭ că nu l-a salvat în același timp cu perderea soldaților; al doilea apoĭ că aceasta nu a provenit din iconomia faptuluĭ în sine, ci din netrebnicia judecătoruluĭ. Cum? Dumnedeŭ așa a iconomisit lucrurile, ca nu numaĭ aceĭ soldațĭ să nu se peardă, dară și el (Irod) să fie salvat, întocmaĭ ca și în casul de față cu temniceriul; afară numaĭ că el (Irod) nu a întrebuințat darul după cum se cuvenia. „Și facêndu-se diuă, dice, nu puțină tulburare era printre ostașĭ, óre ce să se fi făcut Petru". După care apoĭ cercetând pe ostașĭ a poruncit să-ĭ omóre. Dacă el nu cerceta, pote că ar fi avut vre-o scusă; dară acum el a stat de față, a cercetat, a aflat că Petru fusese legat, că temnița fusese asigurată și că strejariĭ stătuse dinaintea ușilor. Nu că dò-

ră se spărsese zidiul, nicĭ ușa nu se deschisese, și nicĭ că era vre-o probă de vre-o altă uneltire. După tóte acestea trebuia ca el să admire puterea luĭ Dumnedeŭ, care a răpit pe Petru chiar din mijlocul primejdiilor, și să se închine înaintea aceluia ce póte săvêrși ast-feliŭ de lucrurĭ; el însĕ a poruncit să-ĭ omóre. Decĭ cum póte fi vinovat Dumnedeŭ în casul de față? Dacă Dumnedeŭ ar fi făcut ca zidiul să se spargă și ast-feliŭ să scótă pe Petru, póte că ar fi atribuit'o aceasta leneĭ ostașilor: dară dacă ast-feliŭ a iconomisit lucrurile, ca faptul să se arate clar, că nu resultă din vre-o viclenie omenească, ci din putere dumnedeească, făcĕtóre de minunĭ, apoĭ de ce a făcut așa? Căcĭ dacă ar fi trebuit să' fugă așa cum se găsia în lanțurĭ, ar fi fugit; dacă ar fi trebuit să fugă de frică ca să nu fie prins, nu ar fi avut atâta îngrijire până a'șĭ lua și sandalele, ci le-ar fi lăsat acolo. Acum însĕ de aceia dice îngerul către el: „încalță-te cu sandalele tale", ca să afli iĭ, că faptul nu s-a petrecut în fugă, ci în multă liniște. Legat fiind și între doĭ ostașĭ, nu ar fi făcut el încercarea zădarnică de a-șĭ deslega lanțurile, și maĭ ales că era în închisórea cea maĭ dinăuntru. Așa că pedeapsa strejarilor a urmat din causa nedreptățeĭ judecătoriuluĭ lor. De ce óre n-aŭ făcut aceasta și Iudeiĭ?—pentru ca'mĭ amintesc de închisórea cea din Roma, de acea din Cesaria și de cea de acum din Ierusalim. Audind atuncĭ Archiereiĭ și Fariseiĭ de la ceĭ trimișĭ de dênșiĭ la temniță, că Petru a ieșit din temniță și înăuntru pe nimenĭ n-aŭ aflat, că ușile eraŭ încuiate și strejariĭ stând înaintea ușilor, de ce nu aŭ ucis atuncĭ pe strejarĭ, ci se miraŭ între dênșiĭ, că ce este aceasta? Dacă decĭ iĭ, de și dușmăniaŭ pe apostolĭ grozav, și totușĭ nu aŭ cugetat așa ce-va contra strejarilor, cu atât maĭ mult tu care tóte le făceaĭ spre mulțămirea lor. De aceia șĭ-a și primit el pedeapsa imediat. Dacă decĭ acusĭ faptul acesta și-l atribuĭ luĭ Dumnedeŭ, apoĭ atuncĭ acusă și faptul cu ceĭ ucișĭ pe drumurĭ, cum și cu acele miĭ de miĭ omorîțĭ cu nedreptate, și cu pruncĭĭ ceĭ ucișĭ pe timpul luĭ Christos, pentru că, după cum dicĭ tu, Christos ar fi fost causa omorîreĭ lor. Însĕ nu Christos a fost causa, ci mania și tirănia tatăluĭ luĭ Irod. Dacă însĕ dicĭ, că de ce nu l-a răpit din mânile luĭ Irod? Află că ar fi putut face și aceasta, de cât cu nimic nu s-ar fi folosit. De câte-orĭ Christos nu a ieșit din mijlocul lor, și nu a scăpat din mânele lor! Și cu ce s-aŭ folosit de aicĭ nerecunoscĕtoriĭ? În casul de față, da, mult folos s-a adus

credincioşilor din cele petrecute, căcî făcêndu-se raporturî de ceî în drept, şi chiar duşmaniî mărturisind de cele săvêrşite, mărturia lor era nebănuită. Precum decî şi acolo din nicî o altă parte nu li s-a putut astupa gura, de cât numaî din partea celor veniţî spre a mărturisi înşiî faptele petrecute, tot ast-feliŭ şi aicî. Şi de ce temnicerul nu a făcut aşa, de şi cele întâmplate nu aŭ fost maî micî ca cele petrecute sub Irod? Pentru că a vedea uşile deschise, orî cât de uimitoriŭ era, nu era totuşî maî inferior faptuluî de a afla, că fiind uşile încuiate a ieşit cel legat,— de şi faptul acela s-ar fi părut maî mult ca o fantasie, pe când acesta fiind raportat cu exactitate nu putea fi bănuit. Aşa dară dacă temnicerul ar fi fost tot aşa de rěŭ ca Irod, ar fi omorît pe Pavel—după cum acela a omorît pe strejarî—, dară nu a fost aşa. Acum dacă póte ar întreba cine-va: că de ce a îngăduit Dumneḑeŭ ca prunciî să fie ucişî, am intra într'o discuţiune prea lungă, pe care ar fi trebuit ca de la început să o desfăşur înaintea vóstrě. Până acum însě încântându-ne în deajuns pe thema lanţurilor luî Pavel, vom înceta cu vorba, fiind-că acele lanţurî aŭ fost motivul de atâtea bunătăţî acordate nóuě, sfătuindu-vě nu numaî ca să nu vě nelinişciţî, dacă pătimiţî ce-va pentru Christos, ci încă să vě bucuraţî şi să vě lăudaţî ca şi apostoliî, după cum ḑicea Pavel: „Cu dulceaţă mě voiŭ lauda întru neputinţile mele“ (II Corinth. 12, 9). Pentru aceia decî a şi auḑit el acea voce: „Destul îţî este ţie charul meŭ“. Pavel se laudă pentru lanţurile pe care le purta pentru Christos, eară tu te lauḑî şi te îngâmfi în bogăţia ta? Apostoliî se bucuraŭ că s-aŭ învrednicit de a fi biciuiţî pentru Christos, eară tu cauţî liniştea şi desfătarea? Decî, cum voescî ca să te bucurî de aceleaşî bunătăţî ca dênşiî, când tu călătorescî pe un drum cu totul contrar lor? „Eară acum, ḑice, merg la Ierusalim fiind legat cu duchul, nesciind cele ce mi se vor întâmpla mie acolo, fără numaî că Duchul sânt mărturiseşce prin cetăţî ḑicênd, că legăturî şi necazurî mě aşceaptă“ (Fapt 20, 22, 23). Dară de ce te ducî, dacă te aşceaptă legăturî şi necazurî? «Tocmaî pentru aceia, ḑice, ca să fiŭ legat pentru Christos, ca să mor pentru el». „Nu numaî a fi legat, ci şi a muri în Ierusalim gata sunt, pentru numele Domnuluî nostru Iisus Christos“ (Fapt. 21, 13).

*) Nimic nu póte fi mai fericit ca acel suflet măreț. In ce se laudă el? In legăturĭ, în necazurĭ, în lanțurĭ, în rane. „Eŭ, dice, ranele luĭ Iisus Christos pe trupul meŭ le port“ (Galat. 6, 17), ca și cum pare că ar purta vre-un trofeŭ mare; și earăși: „Că pentru nădejdea luĭ Israil sunt legat cu acest lanț“ (Fapt. 28, 20), și earăși: „Pentru care sunt sol în lanțurĭ“ (Efes. 6, 20). Decĭ ce este aceasta? Nu te rușinezĭ și nu te sfieșcĭ ocolind lumea legat? Nu te temĭ că poțĭ fi certat de Dumnedeŭ cu vre-o lipsă, și că din această causă să nu poțĭ a face proselițĭ? «Legăturile mele nu sunt de acest feliŭ, dice, ele obicĭnuiesc de a străluci și în palatele împărăteșcĭ». „In cât legăturile mele s-aŭ făcut arătate în tot divanul, și ceĭ maĭ mulțĭ din frațiĭ în Domnul încredêndu-se în legăturile mele, maĭ mult cutează a grăi cuvêntul“ (Filip. 1, 13. 14). Aĭ vědut că puterea legăturilor e maĭ mare de cât aceia de a învia morțiĭ? «M-aŭ vědut, dice, legat, și maĭ mult s-aŭ încurajat.» Unde sunt legăturile, acolo de necesitate că se va întâmpla un fapt mare. Unde e necazul, numaĭ de cât acolo e și mântuirea, numaĭ de cât acolo e repausul, acolo succesele cele marĭ. Diavolul când dă cu piciorul, atuncĭ este învins; când leagă pe serviĭ luĭ Dumnedeŭ, atuncĭ maĭ cu samă cuvêntul adevěruluĭ se respândeșce. Priveșce cum acest fapt se petrece peste tot locul. A fost legat (Pavel), și în temniță a săvêrșit asemenea lucrurĭ. „In legăturile mele“ (Filip. 1, 7), dice. A fost legat în Roma, și pe ceĭ maĭ mulțĭ ĭ-a atras, și nu numaĭ el se încuraja, ci și alțiĭ mulțĭ prin el. A fost legat în Ierusalim, și legat vorbind regeluĭ l-a uĭmit și a băgat în grózā pe domnitoriŭ, care l-a și eliberat, și nu se rușina de a afla de la cel legat despre cele viitóre. Legat călătoria pe marea, și naufragiul a deslegat eară furtuna o a legat. In legăturĭ fiind el, vipera aceia s-a încolăcit pe mâna luĭ, și totușĭ el nu a suferit nicĭ o vătămare. A fost legat în Roma, și legat fiind a vorbit mulțimeĭ, și miĭ a atras către el, producênd ca argument lanțul luĭ. Dară astă-dĭ nu se maĭ leagă cu lanțurĭ; cu tóte acestea, de am voi, am putea găsi alt lanț. Și care póte fi óre? A lega mâuele și a le stăpâni, ca să nu fie gata

*) Partea morală. Despre legăturile luĭ Pavel, și ale luĭ Petru, și ale celor treĭ euconĭ, și ale luĭ Ioan, și ale luĭ Ieremia, și ale luĭ Iosif, și ale însușĭ Domnuluĭ. (Veron.)

spre răpire. Chiar şi cu acest lanţ de ne vom lega, în locul ferului, vom avea în noï frica de Dumnedeŭ. Să deslegăm pe ceï legaţi de fóme şi de scârbe. Nu este acelaşi lucru: a deschide uşile temniţeï, cu a părăsi suflet strîmtorat, precum deasemenea nu póte fi egal: a deslega legăturile celor legaţi, cu a elibera în siguranţă pe ceï sdrobiţi de necazurï. Aceasta e maï mare de cât aceia, pentru că aceia nu are nicï-o recompensă, pe când aceasta are miï de recompense. Lung a maï devenit lanţul luï Pavel şi pentru mult timp ne-a stăpânit pe noï! Şi cu adevĕrat că este lung, şi maï împodobit de cât orï-ce împletitură de aur. Acest lanţ atrage spre ceriŭ pe ceï legaţi întocmaï ca printr'o maşină. Şi ceia ce este minunat, e că fiind legat de pămênt atrage în sus pe ceï legaţi, de şi nu aceasta e firea lucrurilor. Dară când Dumnedeŭ iconomiseşce, nu căuta firea lucrurilor, nicï continuitate. Să ne deprindem decï a nu ne desnădĕjdui în necazurï saŭ în strîmtorărï. Privesce pe acest fericit. Era biciuit, şi încă biciuit puternic: „Şi multe loviturï dându-li, dice, i-a băgat în temniţă" (Fapt. 16, 23), şi era legat, ba încă cu putere, şi era băgat în temniţa cea maï dinăuntru, şi încă cu cea maï mare siguranţă păzit. Şi cu tóte acestea pe la medul nopţeï, când chiar ceï maï desfătaţi dormiaŭ, el cânta şi lăuda pe Dumnedeŭ.

Ce ar fi putut fi maï virtos ca aceste suflete fericite? Iï se gândiaŭ că şi ceï treï cuconï óre-când cântaŭ în cuptorul cel cu foc, şi póte cugetaŭ că noï nicï-odată nu vom suferi de acest-feliŭ. Dară cuvêntul ni-a dat materie de vorbă, pentru că ne-a expus la alte legăturï şi în altă temniţă. Ce să fac? Voesc a tăcea, dară nu pot. Am aflat o altă temniţă cu mult maï miraculósă şi maï uimitóre ca aceia. Însĕ nu vĕ ridicaţi spre a ieşi, ca acum când încep vorba, ci apropiaţi-vĕ cu cugetele întinerite. Voesc a sfârşi cuvêntul, dară nu se póte. Dupre cum cine-va nu ar suferi să fie întrerupt pe când bea, chiar de i-ar promite altul orï-ce, tot aşa şi eŭ punênd mâna pe pacharul miraculos al temniţeï celor legaţi pentru Christos, nu pot întrerupe, nu pot tăcea. Căcï dacă el în temniţă fiind şi nu tăcea nicï chiar nóptea, nicï pe când era biciuit, apoï voiŭ tăcea eŭ diua miada-mare, vorbind în tótă libertatea şi nepătimind nimic din câte aŭ pătimit iï legaţi şi biciuiţi? Cuconiï nu tăceaŭ în cuptorul cel cu foc, şi noï óre nu ne vom ruşina tăcênd? Să vedem acum şi această temniţă. Aŭ fost legaţi şi aicï. De la inceput se părea că vor fi arşï,

însĕ... ĭ-a băgat în temniță. Dară de ce maĭ legĭ pe ceĭ ce vor fi dațĭ flacărilor? Aŭ fost legațĭ și de mânĭ și de picióre, și încă cu atâta furie. Și acela (temnicerul) a băgat pe Pavel în închisórea cea maĭ dinăuntru, dară și acesta (Nabuchodonosor) a poruncit ca să se ardă cuptorul în timp de maĭ multe dile. De cât, să vedem cele după aceasta. Pe când aceia (Pavel și Sila) lăudaŭ pe Dumnedeŭ, temnița s-a cutremurat, și ușile s-aŭ deschis; dară și aceștia (ceĭ treĭ coconĭ) lăudând pe Dumnedeŭ li s-aŭ deslegat legăturile de la picióre și de la mânĭ. S-a deschis temnița, dară s-aŭ deschis și ușile cuptoruluĭ, căcĭ roua duchuluĭ iĭ recorea. Și cu tóte acestea.... dară multele minunĭ mĕ inundează, și nu sciŭ pe care să o spun ântĕiŭ, și care pe urmă. De aceia vĕ rog, ca să nu-mĭ ceară cineva ordine în cuvênt, căcĭ mare e afinitatea dintre aceste fapte miraculóse. Acolo aŭ fost deslegațĭ ceĭ legațĭ împreună cu iĭ, aicĭ însĕ s-a petrecut alt-ceva; ceĭ ce ĭ-aŭ băgat în cuptoriŭ aŭ ars iĭ înșiĭ. Dară voiam a spune, că fiind deslegațĭ în mod miraculos, regele s-a apropiat de gura cuptoruluĭ și ĭ-a audit lăudând pe Dumnedeŭ, și a vĕdut patru bărbațĭ, în loc de treĭ, și ĭ-a chemat să iasă afară. După cum Pavel nu ar fi ieșit —de și putea—până ce l-a scos afară cel ce l-a băgat, tot așa și ceĭ treĭ coconĭ, nu aŭ ieșit, până ce cel ce i-a băgat înăuntru nu a poruncit ca să iasă. Ce ne învățăm noĭ de aicĭ? Că nu trebuie a ne lăsa să fim amăgițĭ, nicĭ să ne strîmtorăm în scârbe, și nicĭ earășĭ a persista în ele dacă aŭ dispărut. Dară regele s-a apropiat de gura cuptoruluĭ, unde eraŭ sânțiĭ, și putea să între înăuntru, însĕ el a stat afară lângă ușă; nu îndrăznea de a se apropia de închisórea pe care li o pregătise lor prin foc. Acum privesce cuvintele lor. Temnicerul dice: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mĕ mântuiesc"? eară acesta (Regele Nabuchodonosor) de și nu cu aceiașĭ umilință, de sigur, totușĭ li-a vorbit cu dulceață: „Sedrach, Misach și Abdenago, robiĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt, ieșițĭ și venițĭ" (Daniil 3, 26). Mare onóre cu adevĕrat. «Robiĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt, ieșițĭ și venițĭ». Dară cum vor ieși, o împărate? pentru că legațĭ i-aĭ aruncat în foc, și atâta timp aŭ stat acolo! De ar fi fost de diamant chiar, saŭ din materiĭ metalice, óre nu s-ar fi fost mistuit în timpul cât iĭ aŭ dis imnul acela întreg? Focul s-a sfiit de tăria lor de caracter, și maĭ în urmă s-a sfiit și de cântarea acea miraculósă și de imnurile pe care iĭ le înălțaŭ luĭ Dumnedeŭ, și

tu cum îĭ chemĭ? «Serviĭ luĭ Dumneḑeŭ celuĭ Prea înalt» ḑicĭ. Află decĭ, că servilor luĭ Dumneḑeŭ tóte sunt prin putinţă. Căcĭ dacă serviĭ ómenilor aŭ putere de multe-orĭ, stăpânesc şi ordonă în trebile stăpânilor nu maĭ puţin ca şi stăpâniĭ lor, cu atât maĭ mult serviĭ luĭ Dumneḑeŭ. Ĭ-a chemat cu cea maĭ dulce voce, pentru că gândia că prin aceasta maĭ mult iĭ va linguşi. Pentru ca iĭ 'să remână servĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ şi ca atare să fie consideraţĭ, s-aŭ băgat în foc. De aceia nu putea fi o altă voce maĭ dulce ca aceasta: «Serviĭ luĭ Dumneḑeŭ celuĭ Prea înalt». De ĭ-ar fi numit regĭ saŭ stăpâniĭ lumeĭ întregĭ, şi încă nu s-ar fi bucurat atâta, ca acum când iĭ numeşce servií luĭ Dumneḑeŭ celuĭ Prea înalt. Şi de ce te mirĭ? când şi Pavel scrie către cetăţeniĭ aceleĭ cetăţĭ marĭ,—ce stăpânia de alt-feliŭ lumea întreagă şi avea marĭ pretenţiunĭ de ântêetate,—ca contrabalansă către însemnătatea şi valórea eĭ, şi încă cu mult maĭ mare, ba chiar incomparabil maĭ mare şi de cât demnitatea consuluĭ şi a împăratuluĭ, si de cât tótă stăpânirea lumească: „Pavel servul luĭ Iisus Christos“ (Rom. 1, 1). „Serviĭ luĭ Dumneḑeŭ celuĭ Prea înalt“. «Dacă iĭ, ḑice, pun atâta rivnă spre a fi servĭ, negreşit că prin această denumire să-ĭ atragem în partea nóstrĕ». Priveşce acum şi evlavia tinerilor. Nu s-aŭ scandalisat, nicĭ nu s-aŭ mâniat, şi nicĭ că aŭ contraḑis cu ce-va pe împăratul, ci imediat aŭ ieşit. Căcĭ dacă iĭ ar fi creḑut ca pedeapsă faptul că aŭ fost aruncaţĭ în cuptoriŭ, ar fi simţit póte vre-o măhnire contra celuĭ ce ĭ-a aruncat; dară acum nimic din acestea, ci ca cum s-ar fi pogorit din ceriŭ, aşa aŭ ieşit din cuptoriŭ. Ceia ce Profetul ḑice despre sóre: „Ca un mire ce iesă din cămara luĭ de nuntă“ (Ps. 18, 6), s'ar putea ḑice şi despre aceştĭ tinerĭ, fără greşală. Ba încă aceştia pe când ieşiaŭ din cuptoriŭ eraŭ maĭ strălucițĭ de cât sórele, căcĭ acesta luminează lumea în drumul luĭ cu lumina cea sensibilă, pe când aceia o luminează cu lumina intelectuală. Căcĭ pentru dênşiĭ a şi trimis imediat regele poruncă în tótă împărăţia, avênd aceste cuvinte: „A plăcut înaintea mea a vĕ vesti semnele şi minunile cele marĭ şi puternice, pe care le-a făcut Dumneḑeŭ“ (Daniil 4, 2. 3), ast-feliŭ că ieşind din cuptoriŭ aŭ emanat din iĭ raze cu mult maĭ strălucitóre de cât ale sóreluĭ; strălucitóre, ḑic, în înseşĭ acele pasaje, dară maĭ ales că prin acele litere împărăteşcĭ puteaŭ de a se întinde peste tot locul, şi pretutindenĭ să împrăşcie întu-

nerecul cel mare. „Ieşiţi, dice, şi veniţi". Nu a ordonat a stinge cuptorul, şi cu aceasta mai mult i-a cinstit, căci a credut că iĭ nu numaĭ înăuntrul cuptoruluĭ pot umbla, ci chiar ardênd el vor putea ieşi. Dară acum să vedem dacă şi cuvintele temniceriuluĭ sunt aprobate: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mê mântuiesc"? (Fapt. 16, 30). Ce póte fi maĭ plăcut ca această voce? Asemenea voce face să salte îngeriĭ. Pentru ca să audă asemenea voce fiul luĭ Dumnedeŭ s-a făcut serv. O ast-feliŭ de voce aŭ scos şi cătră Petru cel ce aŭ credut la început: „Ce să facem, ca să ne mântuim"? (Fapt. 2, 37. 38), la care li respunde: „Credeţi şi botezaţi-vê". Pentru ca să audă o ast-feliŭ de voce din partea Iudeilor, ca semn că doria mântuirea şi supunerea lor, Pavel cu plăcere s-ar fi aruncat şi în gheena. Priveşce, cum el totul li îngăduie, totul li concedează, numaĭ în scopul mântuireĭ lor. Dară să vedem cele după aceasta. Acela (Nabuchodonosor) nu dice ca temnicerul, ca să mê mântuiesc, ci învăţătura luĭ a devenit maĭ evidentă şi maĭ cu resunet de cât orĭ ce voce. El nu are nevoe de a fi catichizat ca temnicerul, ci imediat devine predicator, proclamă pe Dumnedeŭ, şi mărturiseşce puterea luĭ: „Cu adevêrat acum cunosc, dice, că Dumnedeul vostru este Dumnedeul dumnedeilor şi Domnul domnilor; că a trimis pe îngerul sêŭ, şi v-a mântuit pe voĭ din cuptorul cel cu foc" (Daniil 3, 28. în compar. cu 2, 47). Ce a urmat apoĭ după aceasta? Nu un singur temniceriŭ, ci mulţĭ sunt catichizaţĭ prin acea scrisóre împărătească. Cum că regele nu ar fi putut minţi, e invederat în totul; căcĭ nu ar fi voit el nicĭ-odată ca să mărturisiască ast-feliŭ de lucrurĭ în faţa Iudeilor, cariĭ eraŭ în robia luĭ, şi nicĭ că ar fi primit de a'şĭ nesocoti afacerile statuluĭ seŭ. Nu ar fi primit de sigur ca să se formeze despre el o credinţă de aşa uşurinţă. Aşa că dacă faptul nu ar fi conţinut în el un adevêr mare şi vêdut de totĭ, nu ar fi scris el de acestea, şi încă în presenţa atâtor ómenĭ. Vedeţĭ dară, câtă putere aŭ legăturile? Şi cât de mare e puterea cântărilor religióse în necazurĭ? Priviţĭ cum iĭ (tineriĭ) nu s-aŭ descurajat şi nicĭ nu s-aŭ lenevit, ci atuncĭ maĭ cu samă eraŭ maĭ vioĭ, atuncĭ încă maĭ mult eraŭ stăpâniţĭ de curaj, şi cu drept cuvênt.

Acestea cugetându-le noĭ, ni maĭ remâne de exami-

nat un singur fapt: de ce adecă în temniță ceĭ legațĭ aŭ fost deslegațĭ, pe când la cuptorul cel cu foc tocmaĭ ceĭ ce aŭ aruncat pe tinerĭ aŭ ars? de și de alt-felĭŭ ar fi trebuit ca regele să sufere aceasta, căcĭ nu ceĭ ce aŭ legat si nicĭ ceĭ ce aŭ aruncat pe tinerĭ în cuptoriŭ eraŭ atât de greșițĭ, pe cât cel ce a ordonat a se face aceasta. Așa dară de ce s-aŭ nimicit aceia? Aicĭ nu e mare nevoe de a întinde vorba. Pentru că eraŭ neevsevioșĭ. De aceia decĭ s-a și iconomisit de Dumnedeŭ ca să se arate puterea focului, și minunea să devină maĭ mare. Dară dacă focul a nimicit pe ceĭ de afară de cuptoriŭ, cum a putut arăta impasibilĭ pe ceĭ ce eraŭ înăuntru? De aceia, ca puterea luĭ Dumnedeŭ să se facă maĭ învederată. Nimenĭ să nu se mire, dacă am pus pe rege în rândul temnicieriuluĭ, pentru că ambiĭ aŭ săvêrșit acelașĭ lucru. Intru nimic nu a fost maĭ strălucit acesta de cât acela, pentru că ambiĭ s-aŭ ostenit. Dară ceia ce am dis o repet, că adecă drepțiĭ găsindu-se în necazurĭ, atuncĭ maĭ cu samă sunt entusiasmațĭ; când sunt în legăturĭ, atuncĭ sunt maĭ cu mult curaj. A pătimi ce-va pentru Christos, e maĭ dulce și maĭ plăcut de cât orĭ-ce altă consolațiune. Voițĭ póte a vĕ aminti și de altă temniță? E necesar ca de la lanțul luĭ Pavel să trecem la alte lanțurĭ și la altă temniță. Decĭ care o voițĭ? Aceea a luĭ Ieremia? saŭ a luĭ Iosif? saŭ a luĭ Ioan? Mulțămită lanțuluĭ luĭ Pavel, că ni-a deschis atâtea temnițĭ și ne-a dat motiv de vorbă! Voițĭ póte pe acea a luĭ Ioan? Și acesta a fost legat pentru Christos și pentru legea luĭ Dumnedeŭ. Dară ce? Póte ședênd în închisóre ședea și în nelucrare? Nu, ci de acolo, din închisóre, dic, trimițênd pe doĭ din uceniciĭ luĭ li dicea: „Mergênd dicețĭ luĭ Christos: tu eștĭ cel ce viĭ, saŭ pe altul să așceptăm"? (Math. 11, 3). Și acolo fiind el învăța, căcĭ nu neglija de chemarea luĭ. Dară Ieremia nu a profetizat el despre Babilon, representând tóte cele ce se vor întâmpla acolo? Dară Iosif? Nu óre treĭ-spre-dece anĭ a fost legat? și totușĭ nicĭ în temniță el nu a uitat datoriile cerute de virtute. Maĭ spunênd încă și despre legăturile unuia, vom conteni vorba. A fost legat și stăpânul nostru, carele a deslegat lumea de pĕcate. Ĭ s-aŭ legat mânele acelea, care aŭ săvêrșit miĭ de bunătățĭ, după cum dice: „Și legându-l pe el, l-a dus la Caiafa" (Math. 26, 57), și a fost legat în fine, cel ce aŭ săvêrșit atâtea fapte minunate! Acestea cugetându-le, nicĭ-odată să nu ne descurajăm, ci chiar de vom fi legațĭ, să ne bucu-

răm, și dacă nu suntem în legăturĭ, să ne considerăm ca împreună legațĭ cu dênșiĭ (Ebr. 13, 3). Vedĭ acum câtă putere și câte bunătățĭ aŭ legăturile? Tóte acestea șciindu le, să înălțăm luĭ Dumnedeŭ mulțămire pentru tóte, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA IX.

„Vĕ rog pe voĭ eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblațĭ dupre chemarea cu care sunteţĭ chemațĭ; cu tóta smerenia și blândețele, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-vĕ a pazi unirea Duchuluĭ întru legătura păceĭ“ (Cap. 4, 1—3).

S-a dovedit puterea cea mare a lanțuluĭ luĭ Pavel și tot-odată s-a probat cum a fost maĭ strălucit chiar de cât minunele pe care el le-a săvêrșit. Decĭ nu în zădar ni s-a pus înainte acest lanț, după cum se crede, ci ca prin el maĭ mult să ne convingă. „Cu vrednicie să umblațĭ, dice, dupre chemarea cu care sunteţĭ chemațĭ“. Și cum încă? „Cu tóta smerenia, și blândeța, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste“. Nu că dóră e bine de a fi legat pentru orĭ-ce fapt, ci numaĭ pentru Christos. Pentru aceia și dice el: „în Domnul“, adecă legat pentru Christos. Nimic cu adevĕrat nu este egal cu aceasta. Dară lanțul luĭ Pavel earășĭ ne atrage de la subiectul discuțiuneĭ, și a ne împotrivi nu putem, ci de bună voea nóstrĕ suntem atrașĭ spre el. Și fie, ca în tot-deauna să conversăm despre lanțul luĭ Pavel! De cât, să fițĭ cu atențiune, căcĭ acum 'mĭ-a venit în minte o chestiune, pe care mulțĭ o discută. «Dacă e bine de a fi în strîmtorărĭ, dic iĭ, de ce chiar el (Pavel) pe când se justifica înaintea luĭ Agripa dicea: „Așĭ pofti de la Dumnedeŭ și întru puțin și întru mult, nu numaĭ tu, ci și toțĭ ceĭ ce mĕ aud pe mine astă-dĭ, să se facă într'acest feliŭ, precum și eŭ sunt, afară de lega-

turile acestea" (Fapt. 26, 29)? Dară nu a pronunţat aceste cuvinte ca cum ar fi credut că nu sunt de dorit legăturile, nu, să nu fie, căcĭ de le-ar fi credut de despreţuit, nu s-ar fi lăudat el pentru legăturile luĭ, pentru întemniţările luĭ, cum şi pentru cele-l-alte strîmtorărĭ, după cum dicea şi Corinthenilor scriindu-li: „Decĭ cu dulceaţă mĕ voiŭ lăuda întru neputinţile mele" (II Cor. 12, 9.). Dară ce? Chiar acele vorbe eraŭ dovada cea maĭ strălucită, că legăturile trebuie a fi considerate de importante. Dupre cum şi Corinthenilor scriind li dicea: „Cu lapte pre voĭ v-am hrănit, nu cu bucate, că încă nu puteţĭ" (I Cor. 3, 2), tot aşa şi aicĭ. Nu puteaŭ iĭ să priceapă frumuseţea, nicĭ podóba, cum nicĭ folosul legăturilor. De aceia şi dice: „afară de legăturile acestea". Ebreilor însĕ nu li dicea aşa, ci 'ĭ îndemna să se creadă de legaţĭ împreună cu ceĭ legaţi (Ebr. 13, 3). De aceia şi el însuşĭ se bucura în legăturĭ, era legat, şi cu ceĭ legaţi era aruncat în închisóre. Mare a fost puterea lanţuluĭ luĭ Pavel. In loc de orĭ-ce altă priveliştе e de ajuns de a vedea pe Pavel legat şi scos din închisóre. A-l vedea legat şi şedênd înăuntruĭ temniţeĭ, nu e óre cea maĭ mare dintre plăceri? De ce nu aşĭ preţui faptul? Nu vedeţĭ pe împăraţĭ şi pe consulĭ îmbrăcaţĭ cu haine aurite şi purtaţĭ în trăsurĭ trase de caĭ? Nu vedeţĭ pe ceĭ ce compun garda lor, cum totul ce pórtă e de aur; de aur suliţele, de aur scuturile, de aur hainele, şi chiar caiĭ lor împodobiţĭ cu aur? Şi cu tóte acestea cu cât e maĭ încântătóre acea privelişte de cât aceasta? Cum că eŭ nu exagerez lucrurile, vĕ voiŭ invedera din o istorie veche. Profetul Eliseiŭ,—póte că şciţĭ pe acest bărbat—pe timpul când regele Sirieĭ era în resboiŭ cu regele luĭ Israil, şedea în peştera luĭ, însĕ cunoscea tóte intrigile şi planurile pe care regele Sirieĭ le urzia împreună cu partidaniĭ luĭ contra luĭ Israil, de cât că Profetul tóte le da pe faţă, şi făcea nerealisabile tóte planurile luĭ, căcĭ cele necunoscute el le predicea şi nu-l lăsa pe regele luĭ Israil de a cădea în cursele pe care regele Sirieĭ i le întindea. Acest fapt de sigur că a măhnit pe regele Sirieĭ, şi s-a înfuriat cu atât maĭ mult, cu cât nu putea şci cine e acel ce-ĭ contrariază planurile şi i-le dă pe faţă. Pe când decĭ se găsia în nedomirire şi căuta să găsiască causa, unul din aghiotanţiĭ luĭ i-a spus că în Samaria este un óre-care profet, numit Eliseiŭ, şi că acesta nu lasă de a se executa planurile regeluĭ, căcĭ tot ce cu-

getă în cămara sa, el dă la lumină. Audind acestea regele Sirieĭ şĭ-a închipuit că a descoperit totul. Nimic maĭ prostesc ca acest fapt. El trebuia tocmaĭ să cinstească pe bărbat, să-l admire, să se minuneze de el, de vreme ce de şi departe de dênsul cu atâtea poşte şi totuşĭ scia cele ce se făuriaŭ în cămara regeluĭ, fără să-ĭ spună cine-va,—el, dic, regele Sirieĭ nu a făcut aceasta, ci înfuriat şi ieşindu-şĭ din minţĭ din causa mânieĭ, a adunat călăreţĭ şi pedestri şi i-a trimis să încunjóre şi să prindă pe Profet. Eliseiŭ avea un discipul, care era la începutul chemăreĭ luĭ profetice, şi deci era încă departe până se va învrednici de asemenea descoperirĭ. Soldaţiĭ regeluĭ în fine s-aŭ apropiat de peşteră ca să prindă şi să lege pe Profet. Earăşĭ ajungem pe nesimţite la legăturĭ; dară ce să fac.... dacă peste tot locul acest cuvênt ni iesă înainte? Acel discipul, dic, vědênd mulţimea soldaţilor s-a spăimântat, şi alergând la dascalul sěŭ înfricoşat şi tremurând ĭ-a vestit nenorocirea ce credea că-l aşteaptă, şi l-a pus în cunoscinţă de primejdia inevitabilă. La aceasta Profetul a rîs, că se spăimânta de acelea ce nu sunt demne de spaimă, şi-l mângâia încurajându-l. Dară discipulul nefiind încă desăvêrşit nu se convingea, ci încă înspăimântat de acea privelişte tremura de frică. Decĭ atuncĭ ce face Profetul? „Dómne, dice, deschide ochiĭ acestuĭ copilandru, ca să vadă că maĭ mulţĭ sunt ceĭ cu noĭ, de cât ceĭ cu iĭ" (IV, Imp. 6, 17), şi de'ndată a vědut întregul munte, unde locuia atuncĭ Eliseiŭ, înţesat de caĭ şi căruţe de foc. Nimic alt nu era, de cât mulţimea îngerilor puşĭ în linie de bătae. Dacă decĭ o ceată de îngerĭ atât de mare secunda pe Profetul Eliseiŭ, dară pe Pavel? Aceasta o dice şi Profetul David: „Tăbărî-va îngerul Domnuluĭ împrejurul celor ce se tem de dênsul" (Ps. 33, 8), şi earăşĭ: „Pe mânĭ te vor ridica, ca nu cum-va să se împedece de peatră piciorul těŭ." (Ps. 90. 12). Dară ce dic eŭ de îngerĭ, când însuşĭ stăpânul era cu dênsul? Căcĭ dóră şi luĭ Abraam nu numaĭ că i s-a arătat, ci şi împreună cu dênsul era. Insuşĭ el a făgăduit dicênd: „Şi eată eŭ sunt cu voĭ până la sfârşitul veaculuĭ" (Math. 28, 20). Deasemenea şi luĭ Pavel arătându-se ĭ-a dis: „Nu te teme, ci vorbesce, căcĭ eŭ sunt cu tine, şi nimenĭ nu se va ispiti ca să-ţĭ facă rěŭ" (Fapt. 18, 9. 10). Apoĭ şi prin vis i s-a arătat dicêndu-ĭ: „Indrăznesce, Pavele, că precum aĭ

mărturisit de mine în Ierusalim, așa ți se cade și în Roma să mărturisesci“ (Ibid. 23, 11). Sânții sunt în tot-deauna miraculoși și plinĭ de char, dară maĭ ales când se primejduiesc pentru Christos, când sunt legați pentru Christos. Dupre cum un soldat brav e privit cu plăcere tot-deauna, dară maĭ cu samă când la defilarea trupelor stă și se pune în rând cu însuși regele, tot ast-feliŭ închipui-țĭ și pe Pavel când îl vedĭ învățând în lanțurile luĭ. Să vĕ spun și ce 'mĭ-a trecut acum prin cuget? Fericitul martir Babila a fost legat și el, și tot din aceiași causă ca și Ioan, adecă a înfruntat un rege călcătoriŭ de lege. După încetarea luĭ din viață, regele acela a permis ca lanțurile martiruluĭ să fie îngropate împreună cu corpul, și ast-feliŭ corpul să se îngrópe legat, așa că acum cătușele acele se găsesc la un loc cu țĕrina luĭ. Atât de mare era dorința luĭ pentru acele legăturĭ! „Prin fer a trecut sufletul luĭ“ (Ps. 104, 18), dice Profetul despre Iosif. Deja și femeĭ aŭ încercat dulceața unor asemenea legăturĭ. Dară noĭ nu maĭ suntem legațĭ astă-dĭ, și nicĭ că povățuiesc la aceasta, fiind-că nu e timpul acum. Să nu-țĭ legĭ mânele, însĕ leagă-țĭ cugetul. Sunt încă și alte legăturĭ, și ceĭ ce nu le pórtă pe acestea de aicĭ, le vor purta pe acelea. Ascultă pe Christos spunĕnd: „Legându-ĭ mânele și picióreele luați-l și-l aruncațĭ întru întunerecul cel maĭ din afară“ (Math. 22, 13). Dară, să nu fie de a încerca nisce ast-feliŭ de legăturĭ, pe când de cele de aicĭ fie a ne învrednici Dumnedeŭ! Pentru aceia dicea Pavel: „Eŭ legatul în Domnul vĕ rog pe voĭ, cu vrednicie să umblațĭ, dupre chemarea cu care sunteți chemațĭ“.

Dară care e acea chemare? «Ațĭ fost numițĭ, dice, corpul luĭ avĕnd de cap pe Christos; v-a înviat împreună cu el, v-a pus ca să stațĭ împreună cu el, fiind dușmanĭ și încărcațĭ cu miĭ de rele». Mare e chemarea, cu adevĕrat, și la marĭ bunătățĭ suntem chemațĭ. Dară cum trebuie a umbla cu vrednicie? „Cu tótă umilința“, dice. Cel ce face așa, umblă cu vrednicie, pentru că umilința este basa orĭ-căreĭ virtuțĭ. Dacă eștĭ umilit și pricepĭ cine aĭ fost și cum te-aĭ mântuit, veĭ avea un motiv de virtute în acea amintire, și atuncĭ nicĭ în legăturĭ fiind nu te veĭ mândri, și nicĭ în cele ce am spus nu te veĭ îngâmfa, ci sciind că totul este din char, te veĭ umili pe sine-țĭ. Cel umilit póte

să fie şi recunoscĕtoriŭ, în acelaşĭ timp însĕ şi serv plăcut. „Căcĭ ce aĭ, dice, care n-aĭ luat“? (I Corinth. 4, 7). Ascultă-l earăşĭ pe dênsul dicênd: „Maĭ mult de cât toţĭ aceia m-am ostenit, însĕ nu eŭ, ci charul luĭ Dumnedeŭ care este cu mine“ (Ibid. 15, 10). „Cu tótă smerenia“, dice, nu numaĭ în vorbe şi nicĭ numaĭ în fapte, ci şi în purtare şi în graiŭ; nu către unul smerit, eară către cela-l-alt insolent, ci către toţĭ fiĭ smerit, fie marĭ saŭ micĭ, fie prietenĭ saŭ duşmanĭ. Aceasta e adevĕrata smerenie. Fiĭ umilit chiar în faptele cele bune pe care le sâvêrşescĭ, căcĭ ascultă ce dice Christos: „Fericiţĭ ceĭ săracĭ cu duchul“ (Math. 5, 3), adecă chiar la început ni pune înainte umilinţa. De aceia şi Pavel dice: „Cu tótă smerenia şi blândeţa, cu îndelungă răbdare,“ pentru că a fi smerit, însĕ în acelaşĭ timp iute şi aplecat la mânie, nu póte folosi la nimic. Cel cuprins de mânie, de multe-orĭ perde totul. „Ingăduind unul altuia cu dragoste“. Dară cum e cu putinţă a îngădui, dacă eştĭ iritabil şi bârfitoriŭ? De aceia el ni spune şi modul de îngăduire: „cu dragoste“ dice. «Dacă tu nu veĭ îngădui pe aprópele tĕŭ, apoĭ cum te va îngădui şi pe tine Dumnedeŭ? Dacă tu nu poţĭ suferi pe cel împreună serv cu tine, apoĭ cum te va suferi óre şi pe tine stăpânul a tóte? Unde este iubire, acolo tóte sunt suportabile». „Nevoindu-vĕ, dice, a pază unirea duchuluĭ întru legătura păceĭ“. Decĭ leagă-ţĭ mânele tale cu îngăduinţa. Earăşĭ am dat peste numele acel frumos, peste legăturĭ, dic. Am fost părăsit acest nume, dară el earăşĭ s'a întors în discuţiunea nóstrĕ. Frumóse sunt acele legăturĭ, dară frumóse sunt şi acestea, care nasc pe cele dintêĭ. Leagă-te pe sine-ţĭ împreună cu fratele tĕŭ; unia ca aceştia fiind conlegaţĭ cu dragostea, tóte le rabdă cu uşurinţă. Leagă-te pe sine-ţĭ cu el şi el cu tine, căcĭ în ambele casurĭ tu eştĭ stăpân; pe care voesc a-l face prieten, de sigur că voiŭ putea cu uşurinţă. „Nevoindu-vĕ dice, nu cum s-ar întâmpla, ci „a păzi unirea duchuluĭ întru legătura păceĭ.“ Dară ce este óre unirea duchuluĭ? Dupre cum în corp sufletul e acela care ţine tóte membrele luĭ în bună rânduială, tot aşa şi aicĭ. Pentru aceia s-a dat omuluĭ duch, pentru ca pe ceĭ ce sunt contrarĭ, fie cu genul, fie cu vîrsta, fie şi în alte privinţĭ, pe toţĭ aceştia, dic,

să-ĭ uniască într'un tot. Bătrânul și tênĕrul, săracul și bogatul, copilul și cel vîrstnic, femeea și bărbatul, și în fine tot spiritul devine un ce complect, ba încă chiar maĭ mult, de cât cum ar fi un singur corp. Această conlegare e cu mult maĭ mare de cât conlegătura și afinitatea dintre membrele corpuluĭ, pentru că legătura spirituluĭ este maĭ sigură și maĭ precisă de cât unirea membrelor corpuluĭ, orĭ cât de simplu și neamestecat este el. Și cum se păstrează óre unirea duchuluĭ? „Intru legătura păceĭ," adecă, în dușmănie și discordie nu e posibil a se păstra. „Căcĭ când este întru voĭ, ḑice, rîvnire, și prigonire, și împerechere, aŭ nu sunteţĭ trupeșcĭ" (I Corinth. 3, 3)? Dupre cum focul când dă de lemne uscate pe tóte le transformă în flacărĭ, eară când întimpină lemne verḑĭ nicĭ nu se aprinde și nicĭ măcar nu se lipeșce de ele, tocmaĭ așa și în casul de faţă; nimic din cele lipsite de căldură nu se póte lipi de spiritul omuluĭ, ci în orĭ-ce cas numaĭ aceia ce conţine în sine căldură duchovnicească. De aicĭ prin urmare se nașce căldura dragosteĭ, fapt pentru care și apostolul ni pune înainte legătura păceĭ și cu aceasta voesce el a ne lega pe toţĭ. «Dupre cum, ḑice, când voeșcĭ să te legĭ cu altul, nu veĭ putea a o face de cât saŭ să-ţi legĭ corpul tĕŭ de al luĭ, saŭ că de veĭ voi să facĭ îndoită acea legătură, apoĭ va trebui ca și pe el să-l legĭ de tine, tot așa și în casul de faţă». Cu alte cuvinte voeșce a ne conlega unii de alţiĭ în mod serios, adecă nu numaĭ de a fi pacinicĭ în mod simplu, și nicĭ numaĭ de a ne iubi în mod superficial, ci toţĭ a fi unul, toţĭ a fi un suflet. O ast-feliŭ de legătură este bună. Cu această legătură să ne legăm împreună, și între noĭ și cu Dumneḑeŭ. O ast-feliŭ de legătură nu strînge și nicĭ nu apasă mânele legate, ci le lasă în libertate, și cu dragă inimă ele vor face atuncĭ maĭ mult chiar de cât cele deslegate. Cel puternic de și legat cu cel slab, totușĭ îl pórtă pe acesta cu plăcere, și nu-l lasă a se perde, ba încă chiar cu cel leneș de ar fi legat, are puterea de a-l deșcepta și pe acesta maĭ mult. „Frate ajutat de frate, ḑice, e ca o cetate tare" (Proverb. 18, 19). Uu ast-feliŭ de lanţ nu-l póte întrerupe saŭ împedeca nicĭ distanţa căilor, nicĭ ceriul, nicĭ pămêntul, nicĭ mórtea și nicĭ alt-ceva, ci este maĭ bun și maĭ puternic de cât tóte acestea. Un asemenea lanţ urzit chiar numaĭ de un singur spirit, póte încă pe mulţĭ a împresura. Ascultă-l pe Pavel ce ḑice: „Nu vĕ strîmtoraţĭ în-

tru noï, ci vĕ strîmtoraţî în pântecele vostru.... lărgiţi-vĕ şi voï" (II Corinth. 6, 12. 13). Şi ce óre anume póte vătăma această legătură? Dragostea de banï, de stăpânire, de slavă, şi în fine de altele de acest feliŭ, care'ï fac pe acestia uşureï şi slabï, şi care întrerup lanţul. Decï când nu se întrerupe lanţul? Când tóte acestea vor fi alungate, şi când nimic din cele care împedecă dragostea nu ne vor nelinişci. Căcï ascultă ce ḑice Christos: „Şi pentru că se va înmulţi fără de legea, va rĕci dragostea multora" (Math. 24, 12). Nimic nu este atâta contra iubireï, ca pĕcatul, şi nu ḑic numaï de pĕcatul contra luï Dumneḑeŭ, ci şi de acel care e contra aprópeluï. „Dară cum se împacă tâlchariï"? ḑicï. Când óre? spune-mï. Nu atuncï, de sigur, când vor întrebuinţa un mod tâlchăresc de împărţaia lucrurilor furate între dênşiï. Căcï dacă la împărţirea lucrurilor de furat nu vor păzi legile de drept comun, şi dacă nu se va da fie-căruia dreptul, îï veï găsi atuncï şi pe dênşiï în certe şi bătăï. Ast-feliŭ decï, nicï chiar între ceï rĕï nu se póte găsi pacea în alt mod, ci pretutindenea o veï găsi numaï acolo, unde ómeniï vieţuiesc cu dreptate şi însoţiţi de virtute. Dară ce? Óre rivaliï în amorurï nu se împacă între dênşiï? Nicï odată. Şi de cine voeşcï să-ţï spun? Lacomul nicïodată nu se va împăca cu alt lacom. Dacă nu ar maï fi printre dênşiï dreptï, blânḑï şi de aceï nedreptăţiţï, póte că s-ar nimici această specie de ómenï. Întocmaï ca şi cu fearele cele sălbatice; de nu ar fi ce-va la mijloc între douĕ feare flămânde spre a mânca, de sigur că s-ar mânca între dênsele. Tot aşa s-ar petrece şi cu ceï lacomï şi rĕï. Ast-feliŭ dară, nu e cu putinţă de a exista pacea, dacă maï'ntêiŭ nu se va practica virtutea. Să ne închipuim, bună óră, o cetate plină de lacomï şi toţï la feliŭ, şi nimenï să nu rabde a fi nedreptăţit, în acelaşï timp însĕ cu toţiï să nedreptăţiască pe alţiï; eï bine, ar putea să stea acea cetate? Câtuşï de puţin. Dară óre desfrânaţiï aŭ pace între iï? De loc; nu veï găsi nicï doï, carï să fie de aceiaşï părere. Asa că şi în casul de faţă causa nu e alta, de cât că s-a recit dragostea, eară causa receleï e că s-aŭ înmulţit fără de legea. Aceasta duce la sigur pe om în egoism; aceasta divisază şi rupe în părţï corpul, îl slăbeşce şi-l farîmă. Unde însĕ e virtutea, se petrece contrariul. Omul virtuos e maï presus de averï; el de s'ar găsi în cea maï mare sărăcie şi între miï de săracï ca dênsul, póte ca să fie împăciuitoriŭ, pe când lacomiï de

banĭ, dacă ar fi chiar doĭ, nu se pot împăca. Aşa dară, dacă noĭ am fi virtuoşĭ, dragostea nu s-ar perde. Virtutea isvorăşce din dragoste, şi dragostea din virtute. Cum este, vĕ spun eŭ. Cel virtuos nu preferă baniĭ înaintea prieteniei, nicĭ că este resbunătoriŭ, nicĭ nu nedreptăţeşce pe aprópele, nicĭ nu-l bârfeşce, ci tóte le sufere cu curaj. Dragostea de acestea depinde; şi earăşĭ, cel ce iubeşce, tóte acestea le sufere. Ast-feliŭ decĭ tóte acestea la un loc sunt între dênsele legate, şi una pe alta se fortifică. Cum că iubirea isvorăşce din virtute se dovedeşce şi de aicĭ; căcĭ a dice: „Când se vor înmulţi fără de legile, va rĕci dragostea“ tocmaĭ aceasta a învederat; eară când dice: „Cel ce iubeşce pe aprópele, a îndeplinit legea“ (Rom. 13, 8) arată că virtutea purcede din dragoste. Aşa că e absolut necesar a fi una din două: saŭ fórte iubitoriŭ, saŭ fórte virtuos. Pentru că cel ce are una din două, forsamente că va avea şi pe ceia-l-altă, şi vice-versa: cel ce nu scie a iubi, săvêrşeşce şi multe viclenii, eară cel viclean nu şcie a iubi.

*) Să practicăm decĭ dragostea, căcĭ ea e ca o fortăreţă, care nu ne va lăsa de a paţi ce-va rĕŭ. Cu ea să ne conlegăm pe noĭ înşi-ne. Nimic din cele viclene să nu fie între noĭ, nimic din cele bănuite, căcĭ unde este adevĕrata prietenie, nimic din acestea nu se găseşce. Aceasta o a spus şi un bărbat înţelept: „Impotriva prietenelui chiar sabia de aĭ scóte-o, să nu te desnădĕjduieşcĭ căcĭ este întórcere; impotriva prietenelui de veĭ deschide gura, să nu te sfieşcĭ, căcĭ este împăcăciune, fără batjocură, fără descoperirea tainei şi fără rana vicleniei; pe acestea prietenul le înlătură“ (Sirach. 22, 21. 22). „Fără descoperirea tainelor“, dice. O! dacă toţi am fi prietenĭ, nicĭ că am avea nevoe de secrete, căcĭ precum cine-va nu póte avea secrete faţă de el însuşĭ, şi nicĭ că ar putea să se ascundă pe sine, tot aşa nu s-ar ascunde nicĭ de prietenĭ. Nefiind secrete, prietenia e imposibil de a fi întreruptă. Decĭ secretele pentru nimic nu le avem, de cât că nu avem curaj şi sinceritate către toţĭ. Aşa dară receala dragosteĭ a născut secretele. Dară de ce aĭ secrete? Voeşcĭ a nedreptăţi pe aprópele? Saŭ că póte îl impedecĭ de a fi păr-

*) Partea morală. Prin dragostea dintre noĭ e salvată şi legătura păcel. (Veron).

taș vre-unuĭ bun, și de aceia te ascundĭ? Saŭ póte'țĭ e rușine? Așa dară aceasta e dovada lipseĭ de curaj. Dacă ar fi dragoste, nu ar fi descoperirea secretelor și nicĭ o-cara. Pentru că ce? spune'mĭ; cine s-ar ocărî pe sine? Dară chiar de ar face-o, ar fi spre folos, căcĭ și pe copiĭ îĭ ocărîm, voind prin aceasta aĭ ambiționa. Chiar și Christos a început atuncĭ a înfrunta cetățile, dicênd: „Vaĭ ție Horazim, vaĭ ție Bethsaida," (Luc. 10, 13), pentru ca să le scape de înfruntare și de ocară. Nimic nu póte a atinge atâta cugetul, și maĭ mult încă să-l deștepte și să-l ridice din lenevire, ca înfruntarea. Dară să nu ne înfruntăm uniĭ pe alțiĭ fără folos. Căcĭ ce? Veĭ înfrunta pe fratele tĕŭ din causa banilor, când acestia se capătă în comun? Il veĭ înfrunta póte pentru greșalele luĭ? Dară aceasta va fi maĭ mult pentru corectarea luĭ. „Și fără rana vicleniei", dice. Dară cine s-ar răni pe sine? De sigur că nicĭ unul. Decĭ să practicăm virtutea. Apostolul nu dice în mod simplu să iubim, ci să urmăm dragostea (I Corinth. 14, 1), adecă să o practicăm. Trebuie multă grijă, căcĭ iute dispare și este sprintenă de plecare. Dacă o urmăm, nu va ajunge nicĭ-odată la aceia ca să plece, ci iute o vom reținea și atrage spre noĭ. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a unit ceriul cu pămêntul. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a pus pe om pe tronul luĭ Dumnedeŭ. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a arătat pe pămênt pe Dumnedeŭ. Dragostea luĭ Dumnedeŭ pe stăpânul a tóte l-a făcut serv. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a făcut ca să fie predat fiul sĕŭ cel iubit pentru mântuirea dușmanilor. Și nu s-a mărginit numaĭ aicĭ, ci încă ne-a chemat la bunătățĭ maĭ marĭ. Nu numaĭ că ne-a izbăvit de relele de dinainte, ci încă a făgăduit că ni va da și alte bunurĭ cu mult maĭ marĭ. Pentru tóte acestea mulțămind luĭ Dumnedeŭ, să practicăm tótă fapta bună, și cu deosebire să practicăm dragostea, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, cu charul și iubirea de ómenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA X.

„Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemărei vóstre“ (Cap. 4, 4).

Când fericitul Pavel sfătuiesce pentru ce-va mare și înalt, ca un bărbat mult încercat și duchovnicesc, își compune și'și sprijine sfatul pe cele din ceriuri, învățând aceasta de la însuși Domnul nostru, dupre cum dice și în alt loc: „Umblați întru dragoste, precum și Christos ne-a iubit pre noi și s-a dat pe sine pentru noi“, și earăși: „Aceasta să se înțeleagă întru voi, care și întru Christos Iisus, care în chipul lui Dumnedeŭ fiind, nu răpire a socotit a fi el întocmai cu Dumnedeŭ“ (Efes. 5, 2. Filip. 2, 5. 6). Tot aceasta o face și aici. Când exemplele date sunt mari, atunci zelul și pofta lui sunt grozav de mari. Deci ce spune el îndemnându-ne la unire? „Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemărei vóstre; un Domn, o credință, un botez“ (Vers. 4. 5). Dară ce însemnă „un trup“? Credincioșii de peste tot locul și din lumea întreagă, adeca cei presenți, cei ce aŭ fost, cum și cei ce vor fi. Pentru ca și cei ce înainte de venirea lui Christos aŭ avut o viață plăcută, un trup sunt, pentru că și aceia aŭ sciut pe Christos. Și de unde se invedereazâ aceasta? „Abraam, părintele vostru, dice, a fost bucuros ca să vadă diua mea, și a vědut și s-a bucurat“, și earăși: „De ați fi credut pe Moisi, ați fi credut în mine, căci pentru mine a scris acela“ (Ibid. 5, 46), dupre cum aŭ scris și toți profeții. De sigur că nu ar fi scris aceia ce nu sciaŭ, și nu ar fi vorbit acele ce nu cunosceaŭ. Însě fiind-că îl sciaŭ, de aceia i se și închinaŭ, așa că și aceia sunt un trup. Nu e despărțit trupul de duch, fiind-că atunci nici nu ar mai fi trup. Și noi avem obiceiul de a dice un trup este, cand vorbim de lucruri saŭ și de ființi unite și avěnd între ele asemănare. Tot ast-feliŭ luăm și corpul când vorbim de unirea membrelor lui. Un singur cap; dară când e un singur cap, e și un singur corp. Corpul se compune din membre cinstite și din unele necinstite, dară cu tóte

acestea chiar cel maĭ principal dintre ele nu se ridică vre-odată asupra altuia, fie chiar si asupra celuĭ maĭ de despreţuit. De si nu tote aŭ acelaşĭ rol în functionarea lor, ci dupre trebuinţă, totusi sunt deopotrivă cinstite, fiind-că tóte s-aŭ făcut spre trebuinţă, de si la diverse servicii. Unele sunt maĭ principale, altele secundare. Precum bună-óră capul e cel maĭ principal din organele întreguluĭ corp, căcĭ şi simţurile tóte le are în el; dênsul e domnul şi suveranul spirituluĭ, şi fară cap nu e posibil a via, pe când cu piciórele tăiate mulţĭ aŭ trăit anĭ îndelungaţĭ. Aşa că nu prin locul ce-l ocupă capul este maĭ principal de cât cele-l-alte organe, ci prin energia luĭ, cum si prin ordinea ce el o păstrează între cele-l-alte. Şi óre de ce spun eŭ asemenea lucrurĭ? Sunt în biserică mulţĭ ridicaţĭ la înălţime, precum capul, cele cereşcĭ privindu-le, dupre cum ochiĭ din cap, depărtaţĭ mult de la pămênt, şi ne-avênd nimic comun cu el. Alţiĭ sunt carĭ aŭ rolul piciórelor, care calcă pe pămênt, însĕ a piciórelor sănătóse. Vinovăţia piciórelor nu este că calcă pe pămênt, ci pentru că alearga spre vicleniĭ. „Piciórele lor, dice, alearga spre rele" (Isaia 59, 7). «Nicĭ aceia, dice, să nu cugete lucrurĭ înalte contra celor de jos, si nicĭ acestia să nu hulească pe ceĭ de sus», fiind că în asemenea cas sĕ slăbeşce frumuseta si tăria fie-căruia în parte, éră trebuinţa deplină (serviciul complect) se împedecă. si cu drept cuvent, de vreme ce tot acel carele hulesce pe aprópele, maĭ ’ntêĭŭ s-a hulit pe sine singur. Dacă de pildă piciórele nu ar voi să pórte capul la trebuinţile luĭ, pe dênsele se vor vătăma prin nemişcare şi prin lene; deasemenea dacă capul nu va avea nicĭ o purtare de grijă pentru picióre, el singur se va vătăma maĭ ntêiŭ. «De cât acestea cu drept cuvênt, dicĭ, nu se revolta între ele, fiind-că de la natură aŭ fost ast-feliŭ regulate; dară omul cum e cu putinţă ca să nu se ridice contra altuia? El nu se ridică contra îngerilor, precum nicĭ îngeriĭ nu se ridică contra archanghelilor, şi precum earăşĭ nicĭ contra mea animalele necuvêntătóre nu pot să cugete ce-va mare. Dară unde e aceiaşĭ natură, un singur char, şi acesta nu are nimic maĭ mult de cât acela, cum să nu se ridice»? Şi tocmaĭ pentru aceasta nu trebuie să te ridicĭ contra aprópeluĭ tĕŭ. Pentru că dară tóte sunt comune şi nimic maĭ mult nu are unul de cât altul, apoĭ de unde e această lipsă de minte? Ne împărtăşim de aceiaşĭ natură, de acelaşĭ corp si suflet, respirăm acelaşi aer, întrebuinţam aceiaşi hrană; decĭ de unde

vine revolta dintre noi? Şi cu tóte acestea am putea ca prin virtute să ne ridicăm mai pre sus de puterile necorporale (îngeri şi demoni) şi să ne mândrim pentru aceasta, cu tóte că nu ar fi aceasta mândrie câtuşi de puţin. Aşa bună-óră eŭ cuget lucruri mari contra diavolului, ba încă fórte mari. Priveşce şi pe Pavel cum şi el cugeta lucruri mari contra diavolului, căci când demonul vorbia despre dênsul vorbe frumóse şi admirabile, Pavel i-a închis gura, şi nu l-a suferit nici măcar a-l linguşi. Dicênd servitórea aceia, care avea în ea duch pitonicesc: „Aceşti ómeni robii lui Dumnedeŭ celui de sus sunt, care vĕ vestesc vóuĕ calea mântuirei“ (Fapt. 16, 17), el l-a certat grozav şi i-a astupat gura cea neruşinată. Deasemenea şi aiurea scriind dice: „Eară Dumnedeul păcei să sdrobească pe Satana sub piciórele vóstre curând“ (Rom. 16, 20). Nu cum-va óre el a făcut ce-va extraordinar şi contra naturei? «Pentru voinţă, dici, fiind-că cu voinţa lor cea liberă sunt cei mai rei dintre toţi; dară contra îngerului nu mĕ ridic, fiind-că e mare deosebirea dintre mine şi el.» Şi cu tóte acestea, cu atât mai mult nu trebuie să te ridici contra omului, de cât contra îngerului, pentru că îngerul prin natura sa se deosebeşce de tine, ceia ce să nu fie nici spre lauda şi nici spre hula lui; pe când omul se deosebeşce de om nu prin natură, ci prin intenţiune resultată din liberul lui arbitru. Dară şi printre ómeni póte cine-va deveni înger, aşa că dacă contra îngerilor nu te ridici, cu atât mai mult contra ómenilor, carii aŭ devenit îngeri prin faptele lor, de şi sunt de aceiaşi natură cu noi. Dacă unul dintre ómeni s-ar face virtuos ca şi îngerul, apoi unul ca acesta e cu mult mai superior ţie de cât îngerul. Şi de ce? Pentru că ceia ce îngerul avea din natura lui, omul virtuos a reuşit a le avea din intenţiune şi din voea lui cea liberă; şi pe când îngerul locuieşce departe de tine, în ceriuri voiŭ să dic, acesta (omul virtuos) trăieşce la un loc cu tine, şi prin faptele lui iţi dă impuls spre zel. Dară ce dic? Omul virtuos şi devenit înger în trup, trăieşce mai departe de noi de cât îngerul. „Petrecerea nóstrĕ, dice, în ceriuri este“ (Filip. 3, 20). Cum că unul ca acesta petrece mai departe, ascultă unde stă capul lui: în tronul împărătesc, dice; dară pe cât de departe e tronul de noi, tot pe atâta şi îngerul de tron.

„Dară, dici tu, vĕd pe altul bucurându-se de cinste, şi

sunt gelos de el." Iată că aceasta a resturnat totul, nu numaî în lumea întreagă, ci şi biserica a umplut'o cu miî de neorânduelî. Dară dupre cum într'un port liniştit, suflând un vênt sălbatec contrariu stîncilor şi întregului cheiŭ, l-ar aduce în cea maî mare nesiguranţă, întocmaî asa face si amorul de slavă când cuprinde pe cine-va; tóte le restórnă, tóte le amesteca la un loc. Póte vi s-a întâmplat de multe-orî să vedeţî case marî ardênd; aţî vědut cum fumul se ridică la ceriŭ, şi cum neapropiindu-se nicî unul ca să stingă focul, ci fie-care gândindu-se la interesele luî, focul în tótă linişcea cuprinde totul. De multe-orî tótă populaţia din cetate stă împrejurul aceleî case ce arde, maî mult ca privitorî unor rele, de cât ca ajutóre. Veî vedea apoî cum ceî de faţă nu fac nimic, ci fie-care din iî întindênd mâna şi arătând celuî venit acum la faţa loculuî, saŭ flacările ce prin vre-o ferestrue sĕ vĕd fâlfâind într'una, saŭ grindî aruncate jos, saŭ vr'un zidiŭ întreg de dărîmăturî smuncit din locul luî şi trântit la pămênt, şi toţî staŭ nepăsătorî. Sunt apoî şi unia îndrăzneţî carî se hazardează, şi cariî îndrăznesc a se apropia chiar lângă casa cea în flacărî, nu cu scop de a da ajutoriŭ şi să stingă focul, ci ca priveliştea să li fie maî plăcută, privind cu atenţiune maî de aprópe şi vědênd aceia ce de departe nu ar fi putut vedea şi distinge bine. De cum-va apoî a avut acea casă zidiurî marî şi frumóse, priveliştea e de jelit şi vrednică de multe lacrămî. Cu adevěrat că e de jelit de a vedea capitelurile colónelor prefăcute în praf, multe din colóne rupte şi ele, unele din causa focului, eară altele fiind împinse şi prăbuşite de înseşî mânile celor ce le-aŭ lucrat, ca nu maî mult să devină alimentaţie focului. Se pot vedea apoî şi statuele acelea,—care pe când era tavanul întreg stăteaŭ în tótă podóba lor,—descoperite acum, fiind-că acoperemântul s-a nimicit, şi asvîrlite sub ceriul liber fără nicî o rânduealâ. Dară apoî bogăţia dinăuntrul caseî cine ar putea-o povesti? acele haine aurite, acele vase de argint!... Dară acea cămară unde numaî stăpânul de abea şi cu soţia luî întraŭ, acele cufere pline de haine şi de aromate, de petre preţióse, tóte acelea, dic, prefăcute într'o flacără. Veî vedea apoî în timpul foculuî furnicând înăuntru toţî baeaşiî, şi argaţiî şi în fine toţî fugariî; veî vedea apoî acolo apă, foc, ţěrină şi cenuşă, şi în fine lemne pe jumětate arse. Dară de ce óre am desfăşurat acest tabloŭ maî mult póte de cât trebuia? De sigur că nu am voit-a descrie incendiul caseî fără un anumit scop, pentru că în definitiv ce mĕ interesează ar-

derea uneĭ case? ci am voit ca să represint ochilor voştri, ca ce-va apropiat, relele din biserică. Ca şi un incendiŭ adevĕrat, saŭ ca un trăsnet venit de sus, aşa a căḑut asupra bisericeĭ şi ĭ-a rĕsturnat acoperĕmântul, eară în acest timp nimenĭ nu se ridică spre a da ajutoriŭ, ci pe când casa stremoşească arde, noĭ dormim un somn profund şi nesimţitoriŭ! De ce anume nu s-a atins acest foc? De care statuĭ din biserică nu s-a atins? Biserica nimic alt nu este, de cât acea clădire ridicată prin spiritele nóstre, saŭ maĭ bine ḑis întărirea credinţeĭ prin spiritele nóstre. În această clădire însĕ, nu veĭ găsi totul de acelaşĭ valóre, ci dintre petrele care o compun unele sunt strălucite şi luminose, altele maĭ inferióre acestóra şi de o colóre maĭ închisă, însĕ cu mult maĭ tarĭ de cât cele-l-alte. Veĭ vedea aicĭ pe mulţĭ carĭ ţin locul auruluĭ ce împodobeşce tavanul. Veĭ vedea pe alţiĭ mulţĭ carĭ contribuiesc la podóba de pe statuĭ. Veĭ vedea pe alţiĭ că staŭ şi ţin loc de colóne. Se obicĭnuieşce a se numi şi ómeniĭ colóne saŭ stâlpĭ, nu numaĭ prin puterea lor, ci şi din causa frumuseţeĭ lor care împodobeşce mult clădirea, avĕnd în acelaşĭ timp capetele lor suflate cu aur. Veĭ vedea apoĭ şi o mulţime mare, care maĭ mult saŭ maĭ puţin ocupă distanţa şi locul cel întins de prin împrejurimĭ. Acea mulţime mare ţine locul petrelor celor clădite în zidirĭ. Dară trebue de a representa o imagină maĭ frumósă. Această biserică nu a fost clădită din ast-feliŭ de petre, ci din aur şi argint şi din cele maĭ preţiose, şi într'un cuvênt aicĭ aurul e împrăşciat peste tot locul în abondenţă. Dară vaĭ! lacrimĭ amare, căcĭ tóte acestea aŭ fost părjolite de tirănia iubireĭ de slavă deşartă, această flacără ce consumă totul; eară în acest timp nimenĭ nu s-a arătat maĭ pre sus de marea nenorocire, cĭ toţĭ am stat pironiţĭ pe loc admirând para foculuĭ, însĕ ne-putend câtuşĭ de puţin de a stinge rĕul. Şi chiar de l-am stinge pentru un timp scurt, earaşĭ după două şi treĭ ḑile,—întocmaĭ ca şi o scântee astupată de cenuşă, care isbucneşce şi se aprinde din noŭ, şi câte maĭ remăsese ne-arse la început le-a prefăcut de astă dată în cenuşă,— se aprinde din noŭ, şi ceia ce s-a petrecut acolo, se petrece şi aicĭ, căcĭ acesta e rolul foculuĭ. Causa este că basele colónelor bisericeĭ ne-aŭ ros pe noĭ, eară pe ceĭ ce susţineaŭ tavanul şi acoperemântul, şi ţineaŭ la început întreaga clădire ĭ-aŭ împresurat cu foc. De aceia şi la zidurile cele-l-alte maĭ uşóră a fost întinderea foculuĭ. Chiar şi la clădirĭ când focul a cuprins lemnăria, maĭ mult e

înarmat contra petrelor, eară când restórnă colónele și le aruncă jos, nu maĭ are nevoe de a'șĭ întinde flacările, pentru că odată cădute tóte acelea ce sprijiniaŭ și susțineaŭ cele de sus, cele de jos în mod automatic și cu multă grabă urmează pe cele-l-alte. Ast-feliŭ și în biserică se petrec lucrurile astă-dĭ. Tóte sunt cuprinse de foc. Căutăm onorurĭ din partea ómenilor, eară pentru slavă suntem aprinșĭ, și nu ascultăm pe Iob, care dice: „De și am pĕcătuit fără de voe și am ascuns pĕcatul meŭ, că nu m-am rușinat de mulțimea glóteĭ, ca să nu mărturisesc înaintea lor“ (Iob. 31, 33. 34). Aĭ vĕdut suflet virtuos? «Nu m-am rușinat, dice, ca să spun pĕcatele mele cele fără de voe înaintea întregeĭ mulțimĭ». Dară dacă acela nu se rușina, cu atât maĭ mult nu trebuie noĭ a ne rușina. „Spune tu, dice, fără-de-legile tale ânteiŭ, ca să te îndreptezĭ“ (Isaia 43, 26). Mult s-a întins grozăvenia acestuĭ rĕŭ, care a resturnal și a nimicit totul! Am devenit robĭ aĭ onorurilor și am părăsit pe Dumnedeŭ. Nu maĭ putem dojeni pe subalterniĭ noștri, pe câtă vreme și noĭ suntem cuprinșĭ de aceiașĭ bólă, și noĭ avem nevoe de vindecare, noĭ cariĭ suntem rânduițĭ de Dumnedeŭ de a vindeca pe alțiĭ. Decĭ care speranță de mântuire ne-a maĭ rĕmas, când și noĭ, cariĭ suntem pușĭ spre a vindeca, avem nevoe de mâna altor doctorĭ?

Acestea însĕ nu le-am spus fără scop, ci pentru ca cu toțiĭ în comun, împreună cu femeĭ și copiĭ, preserându-ni pe cap cenușă, și încingêndu-ne cu sac să postim timp îndelungat și să rugăm pe Dumnedeŭ de a ni da mână de ajutoriŭ, ca să putem stinge acest foc primejdios, pentru că în adevĕr avem nevoe de mâna luĭ cea puternică și miraculósă. Nóuĕ ni se cere maĭ mult de cât óre-când Ninevitenilor. „Incă treĭ dile, dice, și Ninevi se va prăpădi“ (Iona 3, 5). Predica profetuluĭ a fost înfricoșată și plină de amenințare. Și cum să nu fie? când se așceptaŭ ca după treĭ dile cetatea să devină mormêntul lor și toțĭ să se prăpădiască cu aceiașĭ pedeapsă. Când se întâmplă ca într'o singură casă să se prăpădiască deodată doĭ copiĭ, de sigur că durerea e nesuferită; dacă și luĭ Iob i s-a părut a fi nesuferită, atuncĭ când a cădut casa peste fiiĭ luĭ și ĭ-a omorît, apoĭ ce s-ar părea óre, când am vedea nu o casă, nicĭ doĭ saŭ treĭ copiĭ, ci o populație de douĕ-spre-decĭ miĭ îngropată sub dărîmăturile caselor? Vĕ puteți închipui cât de mare e nenorocirea. De

alt-feliŭ și nóuĕ ni s-a făcut altă-dată o ast-feliŭ de ameninţare, nu prin vocea vre-unuĭ profet, pentru că nu suntem vrednicĭ de a audi o ast-feliŭ de voce, ci prin acea voce de sus, care resună maĭ deslușit ca orĭ-ce altă trâmbiţă. Dară să revin la ceia ce am dis: „Încă treĭ dile, dice, și Ninevi se va prăpădi". Grozavă e cu adevĕrat această ameninţare, dară astă-dĭ nu e nimic din acestea. Nu încă treĭ dile, și nicĭ că se va prăpădi Ninevi, ci sunt multe dile de când biserica din lumea întreagă s-a fost prăpădit, și e cădută la pământ, fiind toţĭ stăpâniţĭ de acelașĭ rĕŭ, și maĭ cu samă ceĭ din dregătoriĭ, orĭ cât de mult apasă asupra lor respunderea ce o vor avea. Așa dară să nu vĕ miraţĭ dacă v'am îndemnat de a face maĭ mult de cât Ninevitenii. Pentru ce? Eŭ nu predic acum numaĭ postul, ci maĭ mult ce-va; vĕ arăt, dic, acel medicament, care a ridicat de la pământ și acea cetate cădută. Și care e acel medicament? „Și a vĕdut Domnul, dice, că s-a întors fie-care de la căile sale cele rele, și i-a părut rĕŭ luĭ Dumnedeŭ pentru rĕul care a dis să li facă lor, și n-a facut" (Iona 3, 10). Aceasta să o facem și noĭ și voĭ. Să ne lepădăm de dragostea banilor, și de a onorurilor, rugând pe Dumnedeŭ de a ni da mână de ajutoriŭ, și să ridice pe aceĭ căduţĭ. De alt-feliŭ frica nóstrĕ nu e din aceleașĭ cause ca a Ninevitenilor. Pentru că atuncĭ urmaŭ a cădea petrele și lemnele și casele să se dărîme, eară trupurile ómenilor să fie zdrobite; astă-dĭ însĕ, nimic din tóte acestea, ci sufletele nóstre vor fi predate foculuĭ gheeneĭ. Să-l rugăm decĭ, să ne mărturisim pentru pĕcatele de dinainte invocând charul luĭ, eară pentru cele viitóre să-l rugăm a ne apăra de ele cu puterea luĭ, ca ast-feliŭ să ne învrednicim,—fiind apăraţĭ de această fiară sălbatecă, grozavă și primejdiósă,—a înălţa mulţămire luĭ Dumnedeŭ și Tatăluĭ celuĭ iubitoriŭ de ómenĭ, căruia împreună cu Fiul și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI.

„Un trup și un duch, precum și chemațĭ sunțețĭ într-o nădejde a chemăreĭ vóstre; un Domn, o credință, un botez; un Dumnedeŭ și Tată al tuturor, care este preste tóte, și prin tóte, și întru noĭ toțĭ. Eară unuia fie-căruia din noĭ s-a dat charul, dupre măsura daruluĭ luĭ Christos“ (Cap. 4, 4—7).

Dragoste cere de la noĭ Pavel, nu însĕ cum s-ar întâmpla, ci acea dragoste care ne unesce la un loc și ne face nedeslipițĭ unuĭ de altuĭ, și care cu atata precisiune ne leagă unuĭ lângă altuĭ, ca cum sunt conlegate membrele corpuluĭ între ele. O ast-felĭŭ de dragoste este, care săvêrșașce lucrurĭ marĭ și frumóse. De aceia și dice „un trup“, arătând prin acеasta simpatia reciprocă dintre membre, și că nu trebuie a ne amesteca în bunurile altora, ci a ne bucura încă de aceasta, și în fine arătând prin aceste cuvinte tóte cele-l-alte datoriĭ de reciprocitate. „Și un duch“. Bine a dis, căcĭ prin aceasta arată că într'un singur trup e un singur duch; saŭ că póte să fie un singur corp, și să nu fie un duch,—ca cum ar dice vre-un prieten al ereticilor; saŭ că prin duch se convinge și se conleagă, adecă, că ceĭ ce primesc duchul și sunt adăpațĭ din acelașĭ isvor, nu trebuie a fi de părerĭ deosebite; saŭ că póte aicĭ prin cuvêntul duch înțelege buna-voință. „Precum și chemațĭ sunteți într-o nădejde a chemăreĭ vóstre“. «Dumnedeul vostru, dice, v-a chemat la aceleașĭ bunurĭ, nimic maĭ mult nu a dat unuia ca altuia; tuturor a dat nemurirea, tuturor viața vecĭnică, tuturor slavă nemuritóre, tuturor fraternitatea, și în fine tuturor a dăruit moscenirea; s-a făcut cap comun al tuturor, pe toțĭ ĭ-a sculat din morțĭ împreună cu el și ĭ-a pus să stea împreună cu eĭ». Decĭ dacă în cele spirituale aveți și vĕ bucurațĭ de atata egalitate, de ce cugetațĭ întru voĭ lucrurĭ marĭ? Că cutare e bogat, că cela-l-alt e puternic? Și cum să nu fie aceasta de ris? Căcĭ spune-mĭ: dacă bună-óră Împăratul ar lua odată dece persóne și le-ar îmbrăca pe tóte cu porfiră împărătească, și le-ar pune să stea pe tronul împărătesc, și în fine tuturor ar da aceiașĭ cinste, óre ar îndrăzni vre-unul din aceia să ridiculiseze pe altul ca fiind maĭ bo-

gat, saŭ maĭ strălucit? Câtuşĭ de puţin. Dară încă nu am spus totul, pentru că nu e atâta deosebire în ceriurĭ, cât e jos pe pămênt. „Un Domn, o credinţă, un botez“. Iată speranţa chemăreĭ nóstre! „Un Dumnedeŭ şi Tată al tuturor, care este preste tóte, şi prin tóte, şi întru noĭ toţĭ“. Nu cum-va aĭ fost chemat tu ca maĭ mare, eară cela-l-alt ca maĭ mic? Nu cum-va óre tu te-aĭ mântuit prin credinţă, eară acela prin fapte? Nu cum-va ţie póte ţi s-aŭ iertat pĕcatele prin botez, eară aceluia nu s-a iertat nimic? „Un Dumnedeŭ şi Tată al tuturor, care este preste tóte, şi prin tóte, şi întru noĭ toţĭ“. „Care este preste tóte“, adecă Domnul care este deasupra tuturor. „Şi prin tóte“, adecă care se îngrijesce şi guberneazä, „şi întru noĭ toţĭ“, adecă cel ce locuiesce întru noĭ toţĭ. Cu tóte că aceasta se atribue fiuluĭ, totuşĭ dacă s-ar fi credut ca o împuţinare, nu s-ar fi dis aicĭ cu privire la tatăl. „Unuia fie-căruia din noĭ s-a dat charul“. Dară póte veĭ dice: «Ce? de unde sunt atuncĭ diferitele charurĭ»? Această chestiune vecĭnic ducea pe Corinthenĭ în descurajare şi pe alţiĭ mulţĭ în întristare şi cârtire. De aceia decĭ peste tot locul apostolul ia corpul ca exemplu în argumentaţia luĭ, şi pentru aceia tot acest exemplu l-a dat şi acum, fiind-că trebuia a face menţiune de diversele charurĭ. Chestiunea aceasta o trateazä maĭ precis în epistola către Corinthenĭ, fiind-că maĭ cu samă acolo bântuia această bólă, eară în cea de faţă numaĭ cât a făcut alusiune. Şi privesce ce dice el. Nu a spus dupre credinţa fie-căruia, pentru ca să nu descurajeze pe aceĭ cariĭ nu aŭ reuşit în succese marĭ, dară ce? „Dupre masura daruluĭ luĭ Christos“. «Cele maĭ principale, dice, sunt comune tuturor, adecă a avea un botez, a se mântui cine-va prin credinţă, a avea tată pe Dumnedeŭ, şi în fine a se împărtăşi cu toţiĭ din acelaşĭ duch». De cum-va însĕ cutare are ce-va maĭ mult în char, nu te întrista, fiind-că şi durerea luĭ e maĭ mare. De la cel ce a primit cincĭ talanţĭ, cincĭ i s-a cerut, eară cel ce a luat doĭ, numaĭ doĭ a înapoiat, şi totuşĭ nimic nu a avut maĭ puţin de cât cela-l-alt. Pentru aceasta şi aicĭ apostolul incurajază pe auditoriŭ tot cu acelaşĭ reson. „Spre savêrşirea sânţilor, dice, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“ (Vers. 12). De aceia şi dicea el: „Amar

mie este, de nu voiŭ bine-vesti“ ! (I Corinth. 9, 16). El luase darul apostoliei, şi de aceasta amar luĭ, pentru că l-a primit; dară tu aĭ fost scutit de această primejdie. „Dupre măsura“. Ce înseamnă óre această vorbă dupre măsura? Adecă, nu am primit charul pentru vrednicia nóstră, căcĭ atuncĭ nimenĭ nu ar fi primit nimic, ci toţĭ am primit din dar. Pentru ce însă unul are maĭ mult. eară altul maĭ puţin? «Aceasta nu e nimic, dice, faptul e indeferent, pentru că fie-care contribuie la clădire». Maĭ arata prin aceasta şi un alt fapt, că dacă unul a primit maĭ mult şi altul maĭ puţin, apoĭ aceasta nu a resultat din propria nóstră vrednicie, ci din alte cuvinte pe care el singur le-a măsurat, dupre cum şi aiurea dice: „Eară acum a pus Dumnedeŭ madularile, pre unul fieste-care dintrînsele în trup, precum a voit“ (Ibid. 12, 18), şi nu spune cuvêntul de ce aşa, pentru ca să nu slăbiască cugetele auditorilor.

„Pentru aceia dice, suindu-se la înălţime robit-a robime, şi a dat darurĭ ómenilor“ (Vers. 8). adecă, de ce cugeţĭ lucrurĭ marĭ? tot ceia ce s-a făcut e a luĭ Dumnedeŭ. Profetul dice în psalm: „A luat darurĭ de la ómenĭ“ (Ps. 68, 18). eară apostolul dice a dat darurĭ ómenilor, ceia ce e tot una. „Eară aceia ce dice că s-a suit, ce este? fara numai ca s-a şi pogorît ântéiŭ la cele maĭ de jos laturĭ ale pămêntuluĭ. Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a şi suit maĭ presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“ (Vers. 9. 10). Acestea audindu-le să nu-ţĭ închipuĭ vre-o strămutare saŭ vre-o trecere de la un loc la altul. Ceia ce apostolul face şi în epistola cătră Filipenĭ, tot aceia şi aicĭ. Precum acolo, vorbind de smerenie, represintă pe Christos ca derivat (παράγει τὸν Χριστόν), tot aşa şi aicĭ, fiind-că dice că s'a pogorît până la laturile cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ. Dacă nu ar fi fost aşa, atuncĭ e de prisos acest cuvênt, pe care'l spune in alt loc: „Ascultatoriŭ făcêndu-se până la mórte“ (Filip. 2, 8). De la faptul că s-a suit, face alusiune la pogorîrea luĭ. Prin laturile cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ el numeşce mórtea, dicere luată din expresia ómenilor, după cum dicea şi Iacob: „Veţĭ pogorî bătrâneţele mele cu întristare în iad“ (Facer.

44, 29), și earăși în psalmul 142, 7: „Și mě voiŭ asemĕna cu ceĭ ce se pogóră în grópă“, adecă cu ceĭ morțĭ. „Robit-a robime“. Dară despre ce óre tratează acest pasaj? Și despre ce robire vorbesce? Despre robirea diavoluluĭ. A luat rob pe tiran, voiŭ să ḑic pe diavol, pe mórte, blestemul și pĕcatul. Aĭ vĕḑut armele și prada din resboiŭ, ce le-a luat cu sine? „Eară aceia ce ḑice că s'a suit ce este? fără numaĭ că s-a și pogorît“. Acest pasaj se adresează discipulilor luĭ Pavel al Samosatelor. „Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a și suit maĭ presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“. S-a pogorît, ḑice, la marginile cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ, după care nu maĭ sunt altele, și s-a ridicat maĭ presus de tóte ceriurile, după care nu maĭ este alt-ceva maĭ presus de stăpânirea și activitatea luĭ, căcĭ dóră și de demult tóte le-a fost umplut. „Și acela a dat pe unia Apostolĭ, pe alțiĭ Prorocĭ, pe alțiĭ Evangheliștĭ, eară pe alțiĭ Pastorĭ și Invățătorĭ, spre săvêrșirea sânților, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“ (Vers. 11. 12). Ceia ce ḑice în alt loc: „Pentru care și Dumneḑeŭ l-a prea înălțat pre el“ (Filip. 2, 9), aceasta o ḑice și aicĭ: „Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a și suit“. Nimic nu l-a vătămat pentru că s-a pogorît până la marginele cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ, și nicĭ că l-a împedecat de a se ridica maĭ presus de ceriurĭ. Așa că, cu cât cine-va se smeresce, pe atâta se înalță maĭ mult. Intocmaĭ dupre cum se petrece cu apa: cu cât ar apăsa-o cine-va în jos, cu atât maĭ mult ea se ridică la înălțime. Tot așa e și cu umilința. Când se vorbesce de suirile luĭ Dumneḑeu, maĭ'ntêiŭ e necesar de a ne închipui pogorîrea luĭ, pe când pentru om nu este așa. Tot-odată prin aceste cuvinte apostolul maĭ arată și purtarea de grijă a luĭ, cum și înțelepciunea, pentru că el, care a făcut atâtea și nu s-a lasat până ce nu s-a pogorît pentru noĭ până la marginele cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ, nu ar fi făcut împărțirea charurilor fără nicĭ un scop. În alt loc ḑice că acest act l-a făcut Duchul sânt, căcĭ ḑice: „In care v-a pus pre voĭ Duchul sânt episcopĭ, spre a păstori biserica Domnuluĭ“. (Fapt. 20, 28), în alt loc Fiul, în alt loc Dumneḑeŭ. „Și pre uniĭ a pus Dumneḑeŭ în biserică, ânteiŭ pre

Apostolĭ, al doilea pre Proroci" (I Corinth. 12, 28). In aceiașĭ epistolă către Corinthenĭ (Ibid. 3, 6. 8) ḑice: «Eŭ am sădit, Apollo a udat, eara Dumneḑeŭ a făcut creșcerea", și earășĭ: „Cel ce sădeșce și cel ce udă una sunt, și fie-care va lua plata sa dupre osteneala sa". Ast-feliŭ și aicĭ. Căcĭ ce este, dacă aĭ contribuit cu maĭ puțin? Atâta aĭ luat. „Maĭ'nteiŭ pre Apostolĭ", căcĭ acestia aveaŭ tote charurile. „Al doilea pre Proroci". Eraŭ óre carĭ profețĭ, nu dintre apostolĭ, precum Agab. «Al treilea pe Evangheliștĭ", nu aceĭ carĭĭ umblaŭ peste tot locul, ci numaĭ cariĭ bine-vestiaŭ, precum Prischila și Achila. „Pre păstorĭ și învățătorĭ", adecă pe aceĭ încredințațĭ națiuneĭ întregĭ. Dară ce? Óre păstoriĭ și dascaliĭ eraŭ inferiorĭ celor dinteĭ? De sigur că ceĭ ce staŭ pe loc și se ocupă numaĭ de afacerile unuĭ anumit popor, precum Timotheiŭ și Tit, eraŭ maĭ inferiorĭ celor-l-alțĭ, cariĭ cutrieraŭ și evanghelizaŭ pretutindenea. De ait-feliŭ nu e posibil de aicĭ de a conclude la vre-o dependență a unora și preferare a altora, ci aceasta se póte vedea din altă epistolă. „Acela a dat", ḑice, și decĭ să nu contraḑicĭ de loc. Când ḑice „pe evangheliștĭ", póte că înțelege și pe ceĭ ce aŭ scris evangheliile.

„Spre săvêrșirea sânților, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos". Aĭ vĕdut care e rolul fie-căruia? Fie-care zideșce, fie-care săvêrșeșce, fie-care serveșce. „Pană ce vom ajunge toțĭ la unirea credințeĭ și a cunoșcințeĭ fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, întru bărbat desăvêrșit, și la masura vîrsteĭ plinireĭ luĭ Christos" (Vers. 13). Numeșce vîrstă aicĭ cunoșcința desăvêrșită, pentru că precum bărbatul e statornic, eară la copiĭ mintea se învêrteșce încóce și încolo, tot așa e și cu credincioșiĭ. „La unirea credințeĭ", ḑice, adecă, până ce vom dovedi că avem o singură credință. Aceasta e unirea credințeĭ, când toțĭ suntem una, când toțĭ vom cunóșce cu exactitate legătura ce ne uneșce; până atuncĭ însĕ trebuie a lucra fie-care. Decĭ dacă pentru aceasta aĭ primit charul, ca pe alțiĭ să ziděșcĭ, veḑĭ ca nu cum-va să te destrugĭ însu-țĭ invidiind pe altul. Dumneḑeŭ te-a cinstit, și te-a pus ca să desăvêrșeșcĭ pe un altul, pentru că și apostolul pentru aceasta a fost dat, și profetul ca

să profetiseze și să convingă, și evanghelistul ca să evanghelisească, pentru aceasta a dat și pe păstoriŭ și dascal; tuturor în fine li s-a încredințat același lucru. Să nu'mî spuî de deosebirea charurilor, căcî cu toțiî aveaŭ același lucru de îndeplinit. Când cu toțiî credem deopotrivă, numaî atuncî este unire. Cum că aceasta înțelege apostolul când ni spune despre bărbat desăvêrșit, este maî presus de orî-ce îndoială. Și cu tóte acestea tot el în alt loc ne numesce nevîrstnicî chiar și când suntem desăvêrșițî; însĕ atuncî el are în vedere alt-ceva. Acolo el ne-a numit nevîrstnicî în raport cu cunoscința viitóre, căcî dicênd că „din parte cunóșcem“ (I Corinth. 13, 9) adaoge și cunoșcința enigmatică ce o avem în present, și altele de acest feliŭ; pe când aicî el a vorbit cu privire la alt-ceva, adecă la ușurința de a cădea din credință, dupre cum dice și aiurea: „Eară acelor desăvêrșițî este hrana cea vîrtósă“ (Ebr. 5, 14). Vedî cum și acolo îî numesce desăvêrșițî? Privesce acum, cum îî numesce aicî desăvêrșițî prin cele ce urmeadă: „Ca să nu maî fim pruncî“ (Vers. 14). «Aceasta, dice, este măsura, pe care nu de mult o am primit, ca să o stăpânim cu tótă sîrguința, puterea și convingerea». „Ca să nu maî fim“. Acest cuvênt arată că maî'nainte suferiam de acest neajuns. Se pune și pe el în rândul celor-l-alțî, însĕ continuând cu scrierea el corectează aceasta. «De aceia, dice, aŭ fost orânduițî atâția meșterî, pentru ca clădirea să nu se mișce, să nu se clatine într'o parte saŭ alta, pentru ca petrele să fie bine înțepenite». Pentru că în definitiv de petre depinde de a nu se învălui zidirea, de a nu se purta în tot locul și de a nu se clătina. „Ca să nu maî fim, dice, pruncî, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vêntul învățătureî, întru amagirea ómenilor, întru vicleșug, spre meșteșugirea înșĕlaciuneî“. „Purtându-ne de tot vêntul“. Tratează chestiunea și o desvoltă în mod alegoric, arătând spiritelor îndoelnice în ce feliŭ de primejdie se găsesc. „De tot vêntul învățătureî, întru amagirea ómenilor, întru vicleșug, spre meșteșugirea înșelăciuneî“. Amăgitorî se numesc aceî carî exercită meseria de jucătorî la noroc. De feliul acesta sunt și șarlataniî în vorbă, fiind-că prind în cursele lor pe ceî maî ușorî, și ca și ceî dintêî schimbă și îî și prefac totul. Aicî apoî s-a atins și de viața nóstră morală. „Ci ade-

vêrați fiind întru dragoste, să creşcem întru el tóte, care este capul Christos, din care tot trupul potrivit alcătuindu-se și încheindu-se prin tótă pipăirea dărei, dupre lucrare întru măsura fie-căruî mădulariŭ, face creşcerea trupuluî spre zidirea sa singur întru dragoste" (Vers. 15. 16). Fórte întunecat și neclar a explicat lucrul, voind a le spune pe tóte la un loc. Ceia ce ḑice, așa și este. Că precum duchul pogorîndu-se din crier prin nervî nu dă sensațiunea cum s-ar întâmpla fie-căruî membru, ci fie-căruia după analogie, adecă celuî ce póte primi maî mult 'î dă maî mult, celuî maî puțin'î dă earăşî maî puțin,—căcî duchul este rădăcina.—tot așa și Christos. Pronia luî și acordarea de charurî însușirilor acelor spirite ce depind de dênsul, se face dupre analogie fie-căreî însușirî în parte, spre creșcere, dupre măsura șciută de el. Dară ce înseamnă „Prin pipăirea dăreî"? Adecă prin simț. Pentru că acel duch care de la cap purcede și dă putere membrilor, o face aceasta atingênd pe fie-care membru în parte; sau cum ar ḑice cineva, ca creșcerea se face după analogia cu care membrele corpuluî primesc puterea acordată lor; saŭ alt-feliŭ: că fie-care membru dupre măsura putereî sale, prin analogie, primind puterea acordată, creșce în raport cu ce i s-a acordat; saŭ și altminterea: că duchul revărsându-se de sus cu îmbelșugare, și atingêndu-se de tóte membrele, și acordându-li ceia ce fie-care póte primi, face ca corpul să crească. Din ce causă óre a adaos „întru dragoste"? «Nu e posibil alt-feliŭ, ḑice, de a se pogorî acel duch dacă nu este dragoste.» Tóte acestea sunt ḑise pentru umilința. Și ce este, dacă cutare a luat maî mult? căcî și eî a luat acelașî duch, trimis de același cap, și care duch lucrează deopotrivă, și stimulează deopotrivă pe toțî. „Potrivit alcătuindu-se și încheindu-se", adecă bucurându-se de multă îngrijire. Deci corpul trebuie a fi compus nu cum s-ar întâmpla, ci cu multă artă, căcî dacă unul din mădularî nu e la locul sêŭ, întregul corp sufere. Astfeliŭ deci, nu numaî că trebuie de a te uni cu corpul întreg, ci încă de a-țî ocupa locul têŭ, căcî de veî trece în alt loc, nu te-aî unit, și nicî duchul nu te primeșce. Dară nu veḑî ce se petrece cu schimbarea óselor întâmplată în anumite împrejurărî, când unul din ele trecênd din locul seŭ ocupă alt loc? Nu veḑî, ḑic, cum prin aceasta corpul întreg

se vatămă, şi de multe-orĭ pricinuieşce chiar mórte, eară câte-odată bolnavul găseşce că acel os e nevrednic de a-l maĭ avea cu sine? De aceia mulţĭ cred că e maĭ nimerit de a tăia asemenea óse şi a lăsa locul lor gol. Aşa dară peste tot locul aviditatea e un mare rĕŭ. Tot aşa se întâmplă şi cu elementele natureĭ; când unul din ele îşĭ iese din simetria luĭ, totul se vatămă. Aceasta e ceia ce ḑice prin cuvintele: „potrivit alcătuindu-se şi încheindu-se“, adecă că fie-care să stea în locul sĕŭ, şi să nu treacă în alt loc, care nicĭ nu i se cuvine póte. Pricepe, decĭ, câtă tărie aŭ cuvintele spuse de apostol. Tu compuĭ membrele corpuluĭ, eară el acordă darurile de sus. Dupre cum în corp sunt organe accesibile de ast-felĭŭ de darurĭ, tot ast-felĭŭ şi cu duchul, carele este rădăcina cea de sus a tuturor, precum: inima este accesibilă duchuluĭ, maiul accesibil sângeluĭ, splina veninuluĭ, şi cele-l-alte altora. Tóte acestea îşĭ aŭ causa în crier. Decĭ Dumneḑeŭ a făcut pe om ast-felĭŭ, pentru că cinstindu-l mult şi ne-voind a se depărta de el, şi-aŭ reservat el causa, eară omul a devenit conlucrătoriŭ cu Dumneḑeŭ, în care scop pe unul l-a pus în acest serviciŭ, pe altul în cela-l-alt. De exemplu apostolul este vina cea maĭ principală a corpuluĭ care primeşce de la corp totul; aşa că, dupre cum prin vine şi arterĭĭ circulă sângele, care e viaţa animaluluĭ, ast-felĭŭ e şi cu apostolul, prin al căruia cuvênt face de a se împrăşcia la toţĭ viaţa vecĭnică. Profetul proroceşce cele viitóre, ast-felĭŭ că şi el acelaşĭ lucru îl face. Tu decĭ compuĭ membrele corpuluĭ, dară el li acordă viaţa. „Spre săvêrşirea sânţilor, spre lucrul slujbeĭ“. Dragostea rezideşce, şi face a se lipi între ele membrele, a se împuternici şi a se combina împreună.

*) Decĭ dacă voim de a ne bucura de duchul, carele vine de la cap, apoĭ uniţĭ pe alţiĭ să ne ajutăm şi să ne îngăduim. Două sunt devidĕrile din corpul bisericesc: una când ne rĕcim cu dragostea unul către altul, eară a doua când îndrăznim de a săvêrşi în acel corp fapte nevrednice. In amândouĕ casurile ne desbinăm înşi-ne de totalitatea credincioşilor. Dară dacă ceĭ cariĭ aŭ fost orânduiţĭ de a zidi pe alţiĭ, din capul loculuĭ iĭ nu numaĭ că nu aŭ zidit, ci chiar aŭ desbinat, óre ce vor suferi? Nimic nu este ca-

*) Partea morală. Contra schismaticilor, cariĭ s-aŭ desmembrat din credinţa bisericeĭ, şi cariĭ săvêrşesc fapte nelegale şi neregulate (Veron).

re să desbine biserica maĭ mult, ca iubirea de stăpânire; dara în acelaşı timp nimic nu póte irita pe Dumnedeŭ maĭ mult, ca aceia de a împărţi biserica. Chiar de ar săvêrşi miĭ de bunurĭ, totuşĭ ceĭ ce taie corpul bisericeĭ vor fi nu maĭ puţin respundĕtorĭ ca şi ceĭ ce aŭ crucificat corpul luĭ; căcĭ faptul acela a fost cel puţin spre folosul omenireĭ întregĭ, de şi nu a fost săvêrşit cu o ast-feliŭ de intenţiune; pe când ceia ce fac schismaticiĭ, nu numaĭ că nu aduce nicĭ un folos, ci încă din contra multă vătămare. Acestea nu le-am dis numaĭ cu privire la stăpânitorĭ, ci şi cu privire la ceĭ stăpâniţĭ. Un bărbat óre-care sânt *) a spus ce-va care s-ar părea că e îndrăsneţ, dară cu tóte acestea a spus. Şi ce a spus? «Nicĭ sângele martiruluĭ nu va putea şterge pĕcatul acesta», dice. Ia spune-mĭ, în ce scop mărturiseşcĭ? Nu óre pentru slava luĭ Christos? Decĭ tu care ţi-aĭ predat sufletul pentru Christos, cum de jefuieşcĭ acea biserică pentru care Christos si-a predat sufletul sĕŭ? Ascultă ce dice Pavel: „Nu sunt vrednic a mĕ chema apostol pentru că am gonit biserica luĭ Dumnedeŭ" (I Corinth, 15, 9). Vătămarea aceasta nu este maĭ mică de cât acea adusă de duşmaniĭ bisericeĭ, ci încă cu mult maĭ mare, pentru că cea dintêĭ o face şi maĭ strălucită, pe când cea de a doua o necinsteşce în ochiĭ duşmanilor eĭ, când vĕd că este atacată chiar de proprii seĭ fiĭ. Un ast-feliŭ de fapt iĭ îl cred ca o dovadă mare de înşelăciune, când vĕd că tocmaĭ aceĭ născuţĭ şi crescuţĭ în biserică, şi cariĭ aŭ fost iniţiaţĭ cu exactitate în tainele eĭ, tocmaĭ aceia, dic, schimbându-se fără de veste se pun în rândurile duşmanilor eĭ. Acestea fie dise către aceĭ ce se arată indeferenţĭ faţă de ceĭ ce se desbină de biserică; pentru că dacă schismaticiĭ aŭ póte chiar dogme contrare, apoĭ tocmaĭ pentru aceasta nu trebuie a se amesteca cu dênşiĭ; dară dacă póte cugetă ca şi noĭ, dară iĭ totuşĭ s-aŭ desbinat, cu atât maĭ mult încă nu trebuie a se amesteca cu iĭ. Şi din ce causă s-aŭ desbinat? Pentru resonul că sufĕr de bóla iubireĭ de stăpânire. Nu sciţĭ ce aŭ pătimit ceĭ de pe lângă Core, Dathan şi Abiron? Óre numaĭ aceştia singurĭ s-aŭ prăpădit, saŭ şi ceĭ împreună cu dênşiĭ? Ce spuĭ? «Aceiaşi credinţă aŭ şi aceia, dicĭ, şi iĭ sunt ortodoxĭ.» Dară atuncĭ de ce nu sunt împreună cu noĭ? „Un domn, o credinţă, un botez", dice Pavel.

*) Sf. Ciprian al Antiochieĭ, în scrierea sa: „De unitate ecclesiae". Trad.

Dacă ale lor sunt bune, ale nóstre de sigur că sunt rele; dară când ale nóstre sunt bune, nu maĭ încape îndoială că ale lor sunt rele. „Prunci, dice, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vêntul învățătureĭ“. E deajuns óre a crede aceasta, spune-mĭ, că iĭ dic că sunt ortodoxĭ? Dară atuncĭ cum de aŭ înmormântat și aŭ desființat cele atingĕtóre de chirotonie? Care e folosul celor-l-alte, dacă aceasta nu este transmisă în regulă? De aceia trebuie a ne lupta pentru această abatere ca și pentru credință. Pentru că dacă e permis fie-căruia de a umplea mâna luĭ, dupre cum s-a petrecut în vechime (III. Impărațĭ 13, 33), și a deveni preoțĭ, apoĭ atuncĭ toțĭ să treacă pe aicĭ; în zadar s-a maĭ zidit acest jertfelnic, în zadar maĭ e plinitatea bisericeĭ, în zadar numĕrul preoților; atuncĭ pe tóte să le desființăm, pe tóte să le anulăm. «Să nu fie una ca aceasta» dicĭ tu. Voĭ facețĭ aceasta, și dicețĭ «să nu fie»? Și cum de dicĭ «să nu fie», pe când faptele se petrec așa? Eŭ vĕ vorbesc și mĕ mărturisesc, nu dóră gândindu-mĕ la interesul meŭ, ci la mântuirea vóstră. Dacă cine-va se va arăta nepăsătoriŭ, el va vedea. Dacă pe altul nu-l interesază asemenea fapte, pe mine însĕ mĕ interesază. „Eŭ am sădit, dice, Apollo a udat, însĕ Dumnedeŭ a facut creșcerea“ (I. Corinth. 3, 6). Cum vom putea răbda rîsul Elinilor? Căcĭ dacă iĭ ne acusă pentru eresurĭ, dară încă pentru acestea ce nu vor dice? «Dacă sunt aceleașĭ dogme, aceleașĭ misteriĭ, de ce atuncĭ un alt stăpân sare pe deasupra în altă biserică? Ia privițĭ, dic iĭ, cum în biserica chreștinilor tóte sunt pline de iubirea de slavă deșartă. Dară încă iubirea lor de stăpânire, și amăgirea? Luați-li mulțimea (glótele), dic iĭ, și nimic nu maĭ rĕmâne. Taie-li bóla din rădăcină, adecă coruperea glótelor, și totul se va stinge». Voițĭ să vĕ spun și ce vorbesc iĭ despre cetatea nóstră? și cum ne defaimă cu ușurință? «E permis, dic iĭ, fie-căruia de a vedea, că dacă ar voi, ar putea dobândi în partea sa pe mulțĭ dintre ceĭ convinșĭ și atrașĭ în chreștinism, și nu s-ar mira de loc de aceasta». Vaĭ, câtă batjocură, și câtă rușine! Dară apoĭ și un alt ridiliс, și o altă batjocură. Dacă óre-care dintre noĭ chreștiniĭ ar fi prins în fapte uriciόse, și ar urma a fi certat cu vre-o pedeapsă, din tóte părțile e mare teamă și mare spaimă ca nu cum-va acela să fugă din chreștinism și să se dea de partea păgânilor. Fugă de o mie de orĭ unul ca acesta, și fie cu aceia. Nu dic de cel ce ar fi greșit, ci chiar de

ar fi cine-va nepěcătos și nu ar fi greșit cu nimic, dară dacă voiesce a fugi din chrestinism, fugă. De sigur că mě dóre, mě bat cu pumnii în pept, il jelesc și'mi arde inima, ca unul ce am fost lipsit de un membru al meŭ; de cât că nu mě dóre într'atâta, în cât să fiŭ forsat de această teamă, de a nu'mi face datoriile ce mě privesc. Acestea vi le-am spus, iubiților, nu ca cum ași fi stăpân pe credința vóstră, saŭ că în mod despotic vě poruncim aceasta, pentru că noi am fost prochirisiți pentru învățătura cuvêntului, și nici de cum pentru stăpânire saŭ pentru vre-o autoritate óre-care; noi avem rolul sfetnicilor, carii sfătuiesc și îndeamnă. Cel ce sfătuiesce spune ideile lui, și nu forsază pe auditoriŭ, ci lasă pe fie-care a fi stăpân ca să'și aleagă ceia ce-i place din cele spuse, și numai atunci este respundětoriŭ, când nu va spune cele cuvenite. Pentru aceia și noi spunem și vě vorbim acestea, pentru ca să nu vě fie vóuě permis a dice în acea di înfricoșată: «dară nimeni nu ne-a spus, nimeni nu ne-a oprit, nu am sciut și nici că am credut că acesta e pěcat». Pentru aceasta vě graiesc și mě mărturisesc, că a desmembra biserica lui Christos, nu este mai mic rěŭ, ca a cădea în eres. Căci spune-mi, dacă cine-va ar fi din întâmplare vice-rege, eară venind regele adevěrat el nu s-ar alipi de dênsul și nici nu i-ar da supunere și ascultarea cuvenită, ba încă i-ar și lua porfira regală și ar rupe-o în multe bucăți, apoi óre va fi el pedepsit mai puțin de cât cei-l-alți contrari și dușmani ai regelui? Dară ce? Dacă odată cu aceasta ar apuca încă de gât pe rege și l-ar sugruma, eară corpul lui bucățică cu bucățică l-ar desmembra, apoi óre cam ce pedeapsă după dreptate va lua el? Dară dacă cel ce face așa unui rege pămêntesc și-ar lua cea mai mare dintre tóte pedepsile, apoi cel ce sugrumă pe Christos și'i desmembrează corpul lui, de ce gheenă nu va fi óre vrednic? Póte că vě închipuiți că de aceasta cu care amenint? Eŭ nu cred aceasta, ci va fi demn de o altă gheenă cu mult mai grozavă. Ia spuneți'mi voi femeilor care sunteți de față,—pentru că acest defect e mai mult al femeilor,—și celor ce lipsesc povestiți-li exemplul și înfricoșați-le. Dacă póte unii își închipuiesc că prin acest fapt noi ne vom supăra, saŭ vom căuta să ne apărăm, apoi să scie bine că în zadar cugetă ast-feliŭ. Dară póte voesci ca să'ți rěsbuni pe mine, apoi eŭ singur îți daŭ mijlocul prin care vei putea, fără vre-o vatămare, a-ți rěsbuna. Așa dară pălmuiesce-mě, scuipă-mě în față, bate-mě. A! póte te înfricoșezi audind acestea? Când eŭ îți dic: pălmuiesce-mě, te înfricoșezi,

eară pe stăpânul îl sugrumĭ, şi nu te înfricoşezĭ? Membrele corpuluĭ stăpânuluĭ le rupĭ în bucăţĭ, si nu tremurĭ? Biserica este casa părinţasca, un corp şi un duch. Voeşcĭ aţĭ rĕsbuna pe mine? Staĭ numaĭ până la mine. De ce în locul meŭ iţĭ resbunĭ pe Christos? Maĭ mult încă; de ce loveşcĭ cu piciorul împotriva boldurilor? Nicĭ într'un cas nu e bine de aţi rĕsbuna, eară a insulta pe cine-va, pe când un altul nedreptăţeşce, e cu mult maĭ grozav. Aĭ fost nedreptăţită de noĭ? Apoĭ de ce te înfuriezĭ pe cel ce nu te-a nedreptăţit? Dară aceasta e cea maĭ de pe urmă nebunie. Nu că dóră în mod ironic vĕ vorbesc acestea, şi nu cum s-ar întâmpla, ci sunt resultate din starea sufletească în care mĕ găsesc. Aşĭ voi ca fie-care dintre ceĭ supăraţĭ împreună cu voĭ,—de şi prin această supărare se vatămă pe dênşiĭ, când pleacă în altă parte,—aşĭ voi, dic, ca fie-care din aceştia să mĕ bată peste obraz, saŭ desbrăcându-mĕ până la piele să mĕ bată cu biciul, fie că m-ar acusa pe dreptul, fie pe ne-dreptul, şi în definitiv să'şĭ arunce urgia luĭ asupra nóstrĕ, de cât să cuteze a face de acestea, pe care le face acum. Dacă s-ar face aceasta, nu ar fi vr-un lucru mare, fiind-că la urmă s-ar putea dice că a fost bătut şi necinstit un om de nimic şi nevrednic de vre-o atenţiune. De alt-feliŭ chiar eŭ cel nedreptăţit şi insultat aşĭ ruga pe Dumnedeŭ ca să vĕ ierte pĕcatul, şi aceasta nu o dic ca să sĕ creadă că eŭ am atâta trecere, ci fiind-că cel nedreptăţit când se rógă pentru cel ce l-a nedreptăţit, căştigă mult curaj. „De va pĕcătui om asupra omului, se vor ruga pentru dênsul“ dice. (I Imparaţĭ 2, 25). Dară dacă nu aşĭ putea eŭ, aşĭ ruga pe alţĭ sânţĭ şi ar face aceasta. Acum însĕ pe cine să rugăm, dacă Dumnedeŭ este insultat de noĭ? Priveşce câtă anomalie. Dintre ceĭ ce participă la serviciĭ în această biserică, unia nu vin de loc, saŭ odată în an, şi chiar atuncĭ vin de formă numaĭ şi fără nicĭ un folos, fiind-că în tot timpul cât staŭ aicĭ conversază şi glumesc pentru tótă nimica; alţiĭ însĕ de şi se par a fi serioşĭ, dară tocmaĭ aceştia sunt carĭ aduc această nenorocire asupra bisericeĭ. Dacă însĕ vĕ arătaţĭ serioşĭ şi vĕ daţĭ atâta silinţă pentru ast-feliŭ de lucrurĭ, apoĭ e cu mult maĭ bine ca şi voĭ să vĕ puneţĭ în rândul celor leneşĭ de biserică, căcĭ póte atuncĭ nicĭ aceia n-ar maĭ fi neglijenţĭ şi nicĭ voĭ n-aţĭ maĭ fi ca acum. Nu vorbesc lucrurile acestea la adresa vóstrĕ celor presenţĭ, ci pentru aceĭ carĭ aŭ dezertat din staul. Faptul acesta este un adevĕrat adulter. Dacă póte nu primeşcĭ ca să audĭ aceste

cuvinte de la dênşiĭ, de sigur că niciĭ din partea nóstră. Dintre două fapte contrare, de sigur ca unul trebuie a fi nelegal. Acum dacă voĭ o bănuiţĭ aceasta asupra nóstră, noĭ suntem gata a părăsi puterea orĭ-când veţĭ voi, numaĭ biserica să fie una; dară dacă noĭ suntem în legalitate, apoĭ convingeţĭ pe ceĭ ce ilegal s-aŭ ridicat pe tron, ca să se depună singurĭ. Acestea le-am spus nu ca cum aşĭ ordona, ci păzindu-vĕ şi asigurându-vĕ pe voĭ de tótă primejdia. Deci fiind-că fie-care dintre voĭ este în vîrstă, şi va da samă pentru cele făcute de el, vĕ rog a nu arunca totul asupra nóstră, şi a vĕ crede nerespundĕtorĭ, ca nu cum-va înşelându-vĕ să vĕ văicăraţĭ fără nicĭ un folos. Avem a da cuvênt pentru sufletele vóstre, însĕ numaĭ atuncĭ când vom lipsi de la datoria nóstră, când nu vom ruga, când nu vom sfătui şi când nu vom protesta contra celor făcute de voĭ. Dară după tóte acestea daţi-mĭ voe şi mie a ḑice: „Curat sunt eŭ de sângele tuturor“ (Fapt. 20, 26) şi: „Sufletul meŭ mântui-l-va Dumneḑeŭ“ (Iezech. 3, 19). Spuneţĭ tot ceia-ce voiţĭ; arătaţĭ causa adevĕrată pentru care aţĭ dezertat din staul, şi eŭ mĕ voĭ apăra. Dară nu aveţĭ ce spune. De aceia vĕ rog şi pe voĭ de a sta cu bărbăţie în staul, şi pe ceĭ ce aŭ dezertat să se re'ntórcă înapoĭ, pentru ca ast-felĭŭ într'un cuget să înălţăm mulţămire luĭ Dumneḑeŭ, căruia se cuvine slava în vecií vecilor. Amin.

OMILIA XII.

„Drept aceia aceasta ḑic şi mărturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblaţĭ voĭ, precum şi cele-l-alte neamurĭ umblă, întru deşertăciunea minţeĭ lor, întunecaţĭ fiind la minte“ (Cap. 4, 17).

Dascalul nu trebuie numaĭ ca să sfătuiască şi să înveţe, să formeze şi să îndrepteze spiritele discipulilor, ci să fie în acelaşĭ timp temĕtoriŭ de Dumneḑeŭ şi luĭ să se predee. Fiind-că cele vorbite de ómenĭ, ca vorbite de nişte egalĭ, nu sunt suficiente de a ne atinge spiritele, de aceia e necesar de a ne încredinţa voeĭ Domnuluĭ şi a ne preda luĭ. Tocmaĭ aşa face şi Pavel. Discutând până acum despre umilinţă, şi despre aceia că nu trebuie a ne ridica

unii asupra altora, ascultă acum ce spune: „Acesta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi precum și cele-l-alte neamuri umbla“, și nu dice de loc: ca să nu mai umblați precum umblați acum, căci atunci cuvêntul ar fi fost mai înțepătoriŭ, ci plecând de la exemplul altora el a arătat acelaşi lucru. Chiar și Thesalonicenilor li spune acelaşi lucru, scriindu-li: „Nu întru patimă de pofta, ca și cele-l-alte neamuri“ (I Thesal. 4, 5). «Voi, dice, v-ați despărțit de credințile lor, de cât să sciți că totul s-a făcut de Dumnedeŭ. Eŭ nu cer de la voi de cât cele ce vĕ privesc, adecă ca viața și purtarea vóstră să fie dupre Dumnedeŭ. Aceasta vĕ aparține vóuĕ. Invoc de martur la cele dise de mine pe Domnul, că eŭ nu v-am injosit prin aceasta, ci v-am spus cum trebuie să umblați.» „Intru deșertăciunea minței lor“, adecă a se îndeletnici cu lucruri zădarnice și deșarte. Și care pot fi acele lucruri deșarte, dacă nu tóte cele presente? despre care și dice Eclesiastul: «Deșertăciunea deșertăciunilor, tóte sunt deșertăciuni“ (Ecles. 1, 2). Dară póte va dice cine-va: «Dacă sunt deșerte și deșertăciuni, pentru ce s-aŭ fost făcut? Eară dacă tóte acestea sunt lucrurile lui Dumnedeŭ, cum de sunt deșerte»? In adevĕr că multă vorbă se face asupra acestei chestiuni. Dară ascultă, iubitule: nu lucrurile lui Dumnedeŭ le-a numit el deșertăciuni, să nu fie una ca aceasta. Nici ceriul nu este deșertăciune, și nici pământul; nici sórele, nici luna, nici stelele, nici corpul nostru, căci tóte acestea după dicerea sântei scripturi sunt bune fórte (Facere 1, 31), însĕ ce este deșertăciune? Să ascultăm pe Eclesiast în explicarea acestor cuvinte: „Săditu'mi-am vii, dice, adunat-am pe lângă mine cântăreți și cântărețe, facut-am lacuri de ape, ca să ud dumbrava, avut-am ciredi și turme multe, adunatu'mi-am aur și argint, și am vĕdut că tóte sunt deșertăciuni. Deșertăciunea deșertăciunilor tóte sunt deșertăciuni“ (Ecl. 2, 4. și urm). Ascultă acum și pe Profetul David: „strînge comori și nu scie cui le adună pre ele“ (Ps. 38, 10). După tóte acestea e cert, că deșertăciunea deșertăciunilor este aurul cel mult ce se varsă, zidirile acele strălucite, acele turme de robi care merg în târg după stăpân, mândria și slava deșartă, cugetele cele ușóre și famfaronadele. Tóte acestea sunt

deşertăciunĭ, pentru că nu de Dumnedeŭ sunt făcute, ci de noĭ. Şi de ce óre sunt deşertăciunĭ? De aceia că nu aŭ maĭ nicĭ-odată vre-un sfârşit bun. Baniĭ, de exemplu, sunt deşertăciune, când sunt cheltuiţĭ în desmerdărĭ, când însĕ se împrăşcie la săracĭ, atuncĭ nu sunt deşertăciune. Când tu-ĭ cheltuieşcĭ în îmbuibărĭ şi desfrânărĭ, iată care e sfârşitul: îngrăşarea corpuluĭ, rigâiturile stomachuluĭ, secreţiunĭ multe, îngreuiarea capuluĭ, muiarea cărneĭ, căldura grozavă şi în fine o slăbănogire totală. După cum cel care tórnă apă într'un vas spart munceşce în zadar, tot aşa şi cel ce trăieşce in îmbuibărĭ, tórnă în pântecele luĭ ca într'un vas spart. Deşertăciune decĭ se numeşce tot aceia ce se speră a fi ce-va, pe când în realitate nu este nimic, ceia ce se numeşce şi deşert, saŭ speranţe deşearte. Deasemenea şi tot ce este zădarnic şi fără vre-un scop se numeşce deşert, adecă că nu e bun la nimic. Să vedem acum dacă cele omeneşcĭ nu sunt de feliul acestora. „Să mâncăm şi să bem căcĭ mâine murim" (I Corinth. 15, 32). Care e sfârşitul, spune'mĭ? Destrugerea complectă. Ne îmbrăcăm şi ne înfăşurăm în haine scumpe, dară care e sfârşitul? Nimic. Iată acum şi de ale Elinilor: aŭ filosofat, dară în zădar; aŭ arătat o viaţă aspră, însĕ fără folos, căcĭ nu aveaŭ în vedere un resultat folositoriŭ, ci slava deşartă şi onorurĭ din partea celor mulţĭ. Dară slava din partea celor mulţĭ ce este? Nimic, căcĭ dacă aceĭ carĭ acordă onorurile pier, cu atât maĭ mult încă slava şi onorurile ce iĭ le acordă. Cel ce acordă altuia onóre, trebuie ca maĭ'ntêiŭ să şi-o acorde luĭ însuşĭ; dară dacă el nu şi-o acordă sie-şĭ, cum va putea să o acorde altuia? Acum însĕ noĭ căutăm onorurĭ până şi din partea celor maĭ necinstiţĭ şi maĭ de despreţuit. Dară ce feliŭ de onorurĭ sunt acestea?

Aĭ vĕdut că tóte sunt deşertăciunea deşertăciunilor? De aceia şi dice apostolul: „Întru deşertăciunea minţeĭ lor". Dară óre religiunea lor nu e de acest feliŭ? Nu e lemne şi petre? Dumnedeŭ a făcut ca în locul luminăreĭ din sfeşnic să ni se arate sórele. Dară cine óre se închină lumînăreĭ din sfeşnic? Sórele dă lumina; dară când el nu póte din vre-o causă óre-care, atuncĭ lumînarea din sfeşnic ni dă lumina. De ce decĭ nu te închinĭ lumînăreĭ din sfeşnic? «Da, dice, eŭ mĕ închin foculuĭ».—O! ce ridiclic, ce insultă. Priveşce acum şi alta. De ce stingĭ ceia ce tu adorĭ? De ce nimiceşcĭ pe Dumnedeul tĕŭ? De ce nu permiţĭ ca casa ta să se umple de magnificenţa luĭ? Dacă focul este Dumnedeŭ, apoĭ lasă-l ca să-ţĭ consume corpul,

nu-l condamna să stea sub fundul ólei și a căldarei, ci bagă-l în cămara ta, bagă-l în hainele cele de mătase. Dară tu nu numai că nu faci așa, ci încă de s-ar întâmpla din vre-o causă óre-care ca să intre pe furiș, alergi în tóte părțile, pe toți 'i chemi în ajutoriŭ, și ca cum ar fi intrat în casa ta o feară sălbatecă, așa plângi și oftezi, și numesci cea mai mare nenorocire faptul, că Dumnedeul tĕŭ iți stă de față. Eŭ am Dumnedeŭ și fac totul ca să-I pot avea în mine, și m-ași crede în cea mai mare fericire, nu când îmi va visita casa mea numai, ci când eŭ ași putea să-l atrag în inima mea. Atrage și tu focul în inima ta. Tóte acestea sunt de rîs și „deșertăciunea minței lor". Focul este bun spre a te servi cu el, eară nu a i te închina; este făcut ca eŭ să mĕ servesc de el, eară nu ca el să mĕ stăpânească pe mine; el a fost făcut pentru mine, și nu eŭ pentru dênsul. Dacă te închini focului, de ce ședi culcat pe pat și poruncesci bucătariului ca să stea în fața Dumnedeului tĕŭ? Invață bucătăria, fă-te pitariŭ, și de voesci fă-te chiar ferariŭ. Nimic nu póte fi mai onorabil ca exercitarea acestor meșteșuguri, cu care ocasie Dumnedeul tĕŭ te visitează tot-deauna. Consideri ca o insultă arta, în care e de față Dumnedeul tĕŭ? De ce ordoni servitorilor tei, eară tu nu te credi demn? Focul este bun și necesar, fiind-că e creațiunea unui bun creatoriŭ, însĕ nu este Dumnedeŭ; e lucrul lui Dumnedeŭ, dară nu Dumnedeŭ. Nu vedi neorândueala lui? Nu vedi că de'ndată ce se lipesce de vre-o casă, el nu stă într'un loc? ci de va găsi vre-o continuitate totul dărîmă, și nici mânele constructorilor și nici ale altora nu sunt în stare ca să stingă furia lui; el nu cunósce nici prieteni, și nici dușmani, ci pe toți îi tratează la feliŭ. Deci acesta este Dumnedeŭ? Și nu vĕ rușinați a o spune? Cu adevĕrat că bine a dis apostolul: „Intru deșertăciunea minței lor". «Dară, dic ii, sórele este Dumnedeŭ». Dară, spune-mi, de ce, și pentru ce? Că dă lumină mare? Dară nu-l vedi des-ori învins de nori, și fără de voe servind naturei? Nu-l vedi altă-dată în eclipsă și ascuns de lună și de nori? De și de alt-feliŭ norul e mai slab de cât sórele, însĕ cu tóte acestea de multe-ori îl stăpânesce. Dară și aceasta e lucrul înțelepciunei lui Dumnedeŭ. Dumnedeŭ trebuie a fi în totul îndestulat, pe când sórele e lipsit în multe, și aceasta nu e proba dumnedeirei lui. Pentru ca el să se arate și să fie vĕdut are nevoe de aer, și încă de aer ușor, pentru că dacă e prea des, nu lasă razele lui ca să se transmită. Are nevoe și de apă, pen-

tru ca să nu ardă; pentru că dacă nu ar fi isvórele, lacurile, rîurile și mările, care prin aburiĭ împrășciațĭ țin órecare umedélă, nimic nu l-ar putea împedeca de a arde totul. Vedĭ acum ce feliŭ de Dumnedeŭ aĭ? O! câtă nebunie, și cât ridicol! «Dară, dicĭ, e Dumnedeŭ prin faptul că póte vătăma». Și tocmaĭ pentru că vatămă nu este Dumnedeŭ, prin faptul că unde el vatămă, nu are nevoe de ajutoriul nimĕnuĭ, pe când în acele unde el folosesce are nevoe de concursul multor elemente. Atributul luĭ Dumnedeŭ însĕ e de a folosi, și nu de a vătăma; dară când e contrariul, cum póte fi Dumnedeŭ? Dară nu vedĭ că medicamentele otrăvitóre vatămă fără să maĭ aibă nevoe de ajutoriul altora, pe când acele ce folosesc aŭ nevoe de ajutoriul multora? Pentru tine însĕ sórele este și bun, în acelașĭ timp și slab; este bun, pentru ca prin el să cunoscĭ exact pe stăpânul a tóte, și este slab, pentru ca să nu-l poțĭ numi stăpân. «Dară, dicĭ, el face ca să crească plantele și semințele». Însĕ nu cum-va óre pe lângă dênsul și băligariul este Dumnedeŭ? pentru că și el ajută la crescere. Nu cumva óre pe lângă acestia sunt dumnedeĭ și furca și mânele agricultoruluĭ? Arată'mĭ, dacă poțĭ, pe sóre crescênd plantele fără ajutoriul nimĕnuĭ; fără ajutoriul pămêntuluĭ, saŭ a apeĭ, saŭ a agricultureĭ; să'șĭ arunce singur semințele în pămênt, arunce-șĭ apoĭ razele sale și la urmă să-mĭ arate spicele de grâŭ. Dară dacă resultatul acesta nu depinde numaĭ de dênsul, ci și de ploĭ, apoĭ de ce să nu fie Dumnedeŭ și apa? De ce nu și baligariul și sapa? Așa dară la tóte să ne închinăm? spune-mĭ; pe tóte să le adorăm? Vaĭ! câtă nerodie! Dealt-feliŭ spicele de grâŭ maĭ degrabă s-ar putea forma fără sóre, de cât fără pamênt și fără apă, ca și tóte cele-l-alte plante. Dacă nu ar fi pămêntul, nimic din acestea nu s-ar vedea. Dacă pune cine-va pămênt într'un vas de lut, pămênt, dic, amestecat cu băligariŭ mult, și-l pune sub streașina caseĭ, dupre cum fac copiiĭ și femeile, vor resări acolo niscare-va plante, póte slabe în feliul lor, însĕ plante; ast-feliŭ că după această experiență resultatul depinde maĭ mult de pămênt și băligariŭ, de cât de sóre, și prin urmare trebuie a ne închina maĭ mult acestora, de cât sóreluĭ. Sórele are nevoe de ceriŭ, de aer, de ape, ca să nu vatăme; are nevoe de tóte acestea, dic, ca de un frâŭ, care să-ĭ stăpânească sălbătăcia luĭ, ca și a unuĭ cal sălbatec, ca ast-feliŭ să nu-ĭ lase de a'șĭ arunca razele după plac. Dară ia spune-mĭ, unde este el în timpul nopțeĭ? Unde s-a dus să călătoriască Dumnedeul tĕŭ? Nu e atributul luĭ Dumnedeŭ de a se în-

chide unde-va, saŭ de a se sfârşi; acesta cu adevĕrat e atributul corpurilor. «Dară, dicĭ, în sóre este şi o putere óre-care, şi se mişcă». Decĭ această putere e Dumnedeŭ? spune'mĭ. De ce este împedecată această putere, ca să nu stăpâniască puterea luĭ cea ardĕtóre? Earăşĭ ajungem la vorba dintêĭ. Dară ce este apa? Nu cum-va şi ea este Dumnedeŭ, prin faptul că este elementul cel maĭ indispensabil vieţeĭ animale şi vegetale? Şi adecă până când ne vom învêrti în acest labirint? Cu adevĕrat dice apostolul: „Intru deşertaciunea minţeĭ lor, întunecaţĭ fiind la minte“.

Dară cu aceştia cum e posibil de a discuta bună-óră despre înviere? când iĭ nicĭ nu pot suferi să audă, din causă că sunt întunecaţĭ la minte. De aceia şi viaţa lor este atât de desfrânată; de aceia curvesc şi comit cele maĭ grozave necuviinţĭ. Şi cu drept cuvênt; căcĭ ceĭ ce'şĭ aŭ croit Dumnedeŭ după placul lor, negreşit că tóte le fac, şi dacă vor putea să se ascundă de ochiĭ ómenilor, iĭ se cred fericiţĭ, căcĭ nimenĭ nu este care să-ĭ stăpânească. Cu ce va putea decĭ să influinţeze asupra lor vorba despre nemurire, care după dênşiĭ e un mith în tótă puterea cuvêntuluĭ? Dară încă să li spuĭ despre cele din iad? După dênşiĭ şi acesta e un mith. Priveşce acum şi ideea lor satanicească: când iĭ 'şĭ făuresc deĭ desfrânaţĭ, nu dic că sunt mithurĭ, ci cred în iĭ; eară când discută despre iad, dic că poeţiĭ vorbesc de aceasta spunênd poveştĭ, ca ast-feliŭ să se restórne de pretutindenea ideea de viaţă fericită. «Dară, dic iĭ, filosofiĭ aŭ descoperit ce-va maĭ onorabil şi maĭ bun de cât acestea». Cum? Ceĭ ce aŭ introdus destinul, şi spun că totul este lipsit de orĭ-ce îngrijire, că de nimică să nu-ĭ pese cuĭ-va, şi că el este compus din atomurĭ? Saŭ aceĭ cariĭ dic că Dumnedeŭ este corp? Saŭ aceĭ cariĭ transformă sufletele omeneşcĭ în câneşcĭ, şi voesc a convinge pe ómenĭ, că omul odinióră a fost câne, saŭ leŭ, saŭ peşce? Dară când óre veţĭ înceta de a bârfi întunecaţĭ fiind cu mintea? Cu adevĕrat că iĭ vorbesc despre dogme şi despre viaţă şi fac totul ca şi cum pare-că ar fi în întunerec. Ceĭ întunecat nu vede nimic din cele ce staŭ de faţă, ci de multe-orĭ vĕdênd o funie, o ia drept şerpe ce se mişcă, saŭ dacă cade sub un gard, crede că vre-un om saŭ vre-un demon îl stăpâneşce, şi de aicĭ apoĭ tulburare şi vuet mare. De ast-feliŭ de lucrurĭ se tem iĭ, ca să se adeverească dicerea profetuluĭ: „Acolo s-aŭ temut de frică, unde nu era frică“ (Ps. 52, 6), pe când de cele

demne de temut iĭ nicĭ că se sfiesc măcar. Intocmaĭ ca şi copiiĭ, cariĭ purtaţĭ în braţe de mance ating focul cu mânele fără să se gândiască, saŭ luminarea aprinsă din sfeşnic fără nicĭ-o frică, eară când văd vre-un bărbat îmbrăcat cu o haină miţósă (din pĕr de capră, saŭ óe) iĭ tremură de frică. Tot aşa şi Eliniĭ aceştia, dupre cum în adevĕr sunt copiiĭ, pentru care dealt-feliŭ chiar unul din aĭ lor (Platon, Tim. p. 22. 13.) a ḑis că „Eliniĭ pururea sunt copiĭ", pentru că se tem de acele ce în realitate nu sunt pĕcate, precum: murdăria corpuluĭ, îngroparea morţilor, nunta, observaţiunea ḑilelor, şi altele de acest feliŭ, pe când de acele ce cu adevĕrat sunt pĕcate, precum: pederastia, curvia, precurvia, etc. de acestea nicĭ vorbă măcar nu fac. Il veĭ vedea că după ce se întórce de la vre-o înmormântare se spală, dară de pĕcatele cele de mórte nicĭ-odată; îl veĭ vedea încă punĕnd mult interes pentru banĭ, îl veĭ vedea apoĭ superstiţios până la ridicol, bunăóră credĕnd că la cântarea vre-unuĭ cucoş va veni saŭ va pleca cine-va! Cu adevĕrat că sunt întunecaţĭ cu mintea. Spiritul lor e încărcat de multe spaime, ca de exemplu: «Astă-ḑĭ, după ce am ieşit din casă, m-a întâlnit X. cel ânteiŭ; decĭ numaĭ de cât mi se va întâmpla multe rele. Mişelul de servitoriŭ aducĕndu-mĭ ciubotele 'mĭ-a dat maĭ ânteiŭ cea stângă; dară aceasta înseamnă că vor veni asupră'mĭ nenorocirĭ marĭ şi insulte. Chiar eŭ apoĭ ieşind din casă am păşit cu piciorul stâng maĭ 'ntâiŭ; decĭ e semn de nenorocirĭ». Acestea sunt relele cele de pe lângă casă. «Ieşind astă-ḑĭ din casă, mi s-a bătut ochiul stâng de desupt; aceasta e semn de lacrămĭ». Femeile apoĭ, dacă clănţănesc trestiile când isbesc cu spata la ţesutul pânzeĭ, saŭ că'şĭ consumă mult timp la peptănatul lâneĭ, scot de aicĭ vr'un semn. Deasemenea când tortul sbârnâie în stative, saŭ când dinţiĭ de sus aĭ stativeĭ scârţiesc şi fiind întinşĭ prea tare se rup, scot şi de aicĭ vr'un semn, şi în fine miĭ de acestea, care sunt demne de ris. Dacă rage măgariul, saŭ dacă cântă cucoşul, saŭ de strenută cine-va, saŭ alt-ceva, apoĭ ca şi cum ar fi legaţĭ cu miĭ de legăturĭ, saŭ după cum am ḑis, ca stăpâniţĭ de întuneric, pe tóte le bănuiesc, făcĕndu-se prin aceasta de miĭ de orĭ maĭ sclavĭ de cât sclaviĭ. Nu aşa însĕ suntem noĭ, cariĭ ridem de tóte acestea, ca unia ce trăim în lumină, şi suntem înscrişĭ ca cetăţenĭ aĭ ceriuluĭ, neavĕnd nimic comun cu pământul. Noĭ un singur lucru îl credem,

ca spaimă, adecă pĕcatul, și să nu aducem vre-o supărare lui Dumnedeŭ. Nefiind acestea, noĭ rîdem de tóte cele-l-alte, ca și de diavolul, care a introdus tóte acele superstițiunĭ ridicole. Pentru tóte acestea să mulțămim luĭ Dumnedeŭ. Să căutăm ca nicĭ-odată să nu fim prinșĭ în această robie, și dacă vre-unul din prietenii noștri a fost prins, să rumpem legăturile luĭ, să-l eliberăm din această închisóre uriciósă și de rîs. Să-l facem sprinten în călătoria cea spre cerĭŭ, să-ĭ ridicăm în sus aripele cele îngreuiate, și să-l învățăm a filosofa asupra vieței și asupra credinței. Să mulțămim luĭ Dumnedeŭ pentru tóte. Să-l rugăm ca să nu ne arate nevrednicĭ de darul luĭ cel făgăduit nóuĕ. Chiar și noĭ să ne încercăm de a contribui cu cele ce se cer de la noĭ, ca ast-felĭŭ să învățăm nu numaĭ vorbind, ci și făcênd cele ce vorbim, căcĭ numaĭ așa ne vom bucura de miile de bunătățĭ făgăduite nóuĕ. Cărora fie ca cu toțiĭ să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIII.

„Drept aceia, aceasta dic și marturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblațĭ voĭ, precum și cele-l-alte neamurĭ umblă, întru deșertaciunea minței lor, întunecațĭ fiind la minte, înstrĕinațĭ de viața luĭ Dumnedeŭ, pentru necunoșcința care este întru iĭ, pentru împetrirea inimei lor; cariĭ întru nesimțire petrecênd s-aŭ dat pre sine înverșunăreĭ, spre lucrarea a tótă necurăția, întru lăcomie" (Cap. 4, 17—19).

Nu numaĭ către Efesenĭ sunt dise acestea, ci și către voĭ, și nu sunt dise de noĭ, ci de Pavel, saŭ maĭ bine dis nicĭ de către noĭ și nicĭ de către Pavel, ci de către însușĭ Charul Duchuluĭ. Decĭ ast-felĭŭ trebuie a vĕ purta, dupre cum vorbeșce charul. Ascultă însĕ și ce anume vorbeșce el: „Drept aceia, aceasta dic și marturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblațĭ voĭ, precum și

cele-l-alte neamurl umblă, întru deşertăciunea minţeî lor, întunecaţi fiind la minte, înstrěinaţi de viaţa luï Dumneḑeŭ, pentru necunoşcinţa care este întru iï, pentru împetrirea inimeï lor“. Dară dacă este necunoşcinţă, şi dacă este împetrire, pentru ce acusï? Cel care nu cunóşce e maï drept de a fi învăţat, de cât de a fi acusat şi pedepsit. Priveşce însě, cum apostolul imediat li ridică lor orï-ce idee de iertare: „carii, ḑice, întru nesimţire petrecênd s-aŭ dat pre sine înverşunăreï, spre lucrarea a tótă necurăţia, întru lăcomie“, şi apoï imediat adaoge: „Eară voï nu aşa aţi cunoscut pre Christos“ (Vers. 20). Aicï decï arată, că numaï viaţa lor a fost causa împetrireï inimeï lor, eară viaţa aceasta a resultat din propria lor trândăvie şi nesimţire. „Carii, ḑice, întru nesimţire petrecênd s-aŭ dat pre sine“. Decï când tu audi ḑicênd: „I-a dat pre iï Dumneḑeŭ întru minte neiscusită (nepricepută)“ (Rom. 1, 28), aminteşce-ţi de cuvintele acestea că s-aŭ dat pre sine. Dară ce înseamnă aceste cuvinte? Căcï dacă iï de bună voea lor s-aŭ dat pre sine, cum se ḑice că Dumneḑeŭ i-a dat? Şi dacă Dumneḑeŭ i-a dat, cum atuncï de s-aŭ dat iï pre sine? Vedï tu aicï păruta contraḑicere? De cât prin ḑicerea I-a dat pre iï Dumneḑeŭ înseamnă că a îngăduit, a permis Dumneḑeŭ. Vedï decï cum viaţa necurată este şi ea obiectul şi unor ast-feliŭ de dogme? „Că tot cela ce face rele, urăşce lumina, şi nu vine la lumina“ (Ioan 3, 20). Şi în adevěr, cum ar putea un bărbat scelerat, şi maï cu samă dintre aceï ce se tăvălesc în murdăria tuturor corpurilor femeeşcï, şi care nicï măcar idee nu are de sobrietate, cum ar putea, ḑic, unul ca acesta să arate o ast-feliŭ de viaţă neprichănită? «Dară, ḑicï, unia ca acestia şi-aŭ pus corpul în mişcare». Şi de aicï apoï vine împetrirea inimeï, şi întunecarea cugetuluï. Se întâmplă câte-odată ca să se întunece ce-va chiar pe când străluceşce lumina, cum bună-óră cu ochiï când sunt slabï, eară slabï devin saŭ prin influenţa vre-unor umeḑelï vătămătóre, saŭ prin vre-un curent mare. Tocmaï aşa şi în casul de faţă, când înclinarea cea mare către lucrurile pămênteşcï ni întunecă intelectul nostru şi ni acopere cugetul cu desăvêrşire. Dupre cum când suntem în fundul apeï nu putem vedea sórele, din causa apeï ce e deasupra capuluï

nostru ca un gard puternic, tot ast-feliŭ se petrece și cu împetrirea inimeĭ din causa întunecăreĭ ochilor cugetuluĭ nostru, adecă o complectă nesimțire, când nicĭ-o teamă nu maĭ clatină sufletul nostru. „Nu este frica luĭ Dumnedeŭ înaintea ochilor luĭ“ (Ps. 35, 1), și earășĭ: „Dis-a cel nebun întru inima sa, nu este Dumnedeŭ“ (Ps. 13, 1). De nicăirĭ nu vine împetrirea, de cât numaĭ din nesimțire, pentru că numaĭ aceasta astupă poriĭ. Când un curent înghețat se concentrează într'un singur loc, partea aceia a corpuluĭ devine mórtă și fără simțire, și chiar de aĭ arde-o, saŭ aĭ tăia-o, saŭ de ĭ-aĭ face orĭ-ce, ea nu simțeșce. Tot așa și aceia cariĭ s-aŭ fost predat odată desfrânăreĭ; chiar de aĭ arunca asupră-li cuvinte de foc, saŭ tarĭ ca ferul, nimic nu se atinge de iĭ, pentru că nimic nu póte ajunge până la iĭ, și aceasta din causă că deja a murit consciința lor. Decĭ dacă nu veĭ combate nesimțirea, ca ast-feliŭ să te poțĭ atinge de părțĭ și de organe sănătóse, veĭ munci în zadar. „Intru lăcomie“ dice. Prin aceste cuvinte maĭ cu samă li-a răpit orĭ-ce speranță de justificare. «Li-ar fi fost posibil, dacă ar fi voit, dice, nicĭ de a fi lacomĭ, nicĭ de a fi desfrânațĭ, nicĭ de a'șĭ îmbuiba pântecele și a căuta numaĭ de plăcerĭ; ar fi fost posibil a se împărtăși și de averĭ, și de plăcerĭ și de desfatărĭ în mod cumpătat, dară fiind-că aŭ usat de acestea fără măsură, totul aŭ corupt». „Spre lucrarea a tótă necurățenia“, dice. Aĭ vědut cum îĭ lipseșce de orĭ-ce iertare dicênd lucrarea a tótă necurățenia? Adecă nu pentru că iĭ aŭ cădut, aŭ pěcătuit; ci lucraŭ, saŭ maĭ bine dis săvêrșiaŭ aceste rele, și făceaŭ us de ele cu intențiune. „In tótă necurățenia“, eară tótă necurățenia nu e alt-ceva, de cât curvia, precurvia, pederastia, invidia, tótă desfrânarea și murdăria spirituluĭ.

„Eară voĭ nu așa ațĭ cunoscut pre Christos, de vreme ce pre el l-ațĭ audit, și întru dênsul v-ațĭ învățat, precum este adevěrul întru Iisus“ (Cap. 4, 20. 21). Dicerea de vreme ce pre el l-ațĭ audit (εἴγε αὐτόν ἠκούσατε=afară numaĭ dacă l-ațĭ audit) nu este a unuĭ om ce se îndoieșce, ci a unuia care e fórte convins, dupre cum și în alt loc dice: „De vreme ce cu dreptate este la Dumnedeŭ a rĕsplăti necaz celor ce vě necăjesc pre voĭ“ (II Thes. 1, 6). „De vreme ce

pre el l-ațĭ audit, și întru dênsul v-ațĭ învățat, precum este adevĕrul întru Christos, ca să lepădațĭ voĭ, dupre cea maĭ 'nainte viețuire, pre omul cel vechiŭ" (Vers. 21. 21). Așa dară a cunósce pe Christos, constă și în a viețui cu dreptate, căcĭ cel ce viețuiesce cu viclenie și cu rĕutate, nu cunósce pe Dumnedeŭ, și nu este cunoscut nicĭ el de Dumnedeŭ. Ascultă pe apostol ce spune în alt loc: „Mărturisesc iĭ că pre Dumnedeŭ îl sciu, eară cu faptele îl tăgăduiesc" (Tit. 1. 16).

„Precum este adevĕrul întru Iisus ca să lepădațĭ voĭ, dupre cea maĭ'nainte viețuire, pre omul cel vechiŭ", adecă să nu viețuițĭ ca aceștia, căcĭ adevĕrul e printre noĭ, și nu deșertăciunea. Dupre cum credința nóstrĕ este adevĕrată, tot așa e și viața nóstrĕ. Deșertăciunea și minciuna sunt pĕcate, pe când viața cea dreaptă este adevĕrul. Sobrietatea de sigur că este adevĕrul, pentru că are un sfârșit mare și frumos, pe când desfrânarea nu duce la nimic. „Pre omul cel vechiŭ, care se strică după poftele înșelăciuneĭ", dice; adecă, că precum poftele luĭ sunt stricate, sunt corupte, tot astfeliŭ e și dênsul. Și cum óre se strică poftele luĭ? Cu mórtea tóte se nimicesc, căcĭ ascultă ce spune Profetul: „In diua aceia vor peri tóte gândurile luĭ" (Ps. 145, 4). Dară nu numaĭ prin mórte, ci și prin altele multe, precum: frumuseța corporală a dispărut de'ndată ce a venit peste el vre-o bólă saŭ bătrânețe, a murit cu un cuvênt și s-a stricat; puterea luĭ corporală se nimicesce earășĭ, și chiar plăcerile nu maĭ aŭ la bătrânețĭ aceiașĭ dulceață ca la tinerețĭ. Aceasta ni este invederată din istoria luĭ Berzellim, pe carea o cunóscețĭ. Dupre cum lâna se distruge de către chiar ceĭ ce o fabrică, tot ast-feliŭ și omul cel vechiŭ. Și iubirea de slavă, și plăcerile aŭ perdut de multe-orĭ pe om, eară poftele l-aŭ înșelat în tot-deauna. Pentru că în adevĕr faptul în sine nu este vre-o plăcere, ci maĭ mult amărăciune, înșelăciune, ipocrisie și minciună, ca și la teatru, unde persóna care jócă rolurile pare a fi frumósă,—în timp ce schimele ce le face sunt demne de despreț și desgust,—dară de'ndată ce veĭ ridica masca și'ĭ veĭ descoperi fața, veĭ vedea înșelăciunea în tótă golăciunea eĭ. Și în adevĕr că înșelăciune este, când nu ți se arată ceia ce este cu adevĕrat, ci ceia ce nu este. Ast-feliŭ se fac șiretlicurile. De aicĭ, decĭ, apostolul ni prescrie

patru feliurĭ de ómenĭ, adecă două feliurĭ în cuvintele următóre: „Lepădând pre omul cel vechiŭ.... să vĕ înoițĭ de iznoavă cu duchul mințeĭ vóstre, și să vĕ îmbrăcațĭ în omul cel noŭ“, eară cele-l-alte două în epistola către Romanĭ, unde dice: „Vĕd altă lege întru mădularile mele, resboindu-se împotriva legeĭ mințeĭ mele, și dându-mĕ pre mine rob legeĭ pĕcatuluĭ, care este întru mădularile mele“ (Rom. 7, 23). Și aceștia sunt în afinitate cu ceĭ doĭ dintĕiŭ, adecă omul cel noŭ fața de cel dinăuntru, și omul cel vechiŭ fața de cel de dinafară, saŭ maĭ bine dis treĭ sunt și anume: omul cel noŭ, omul cel vechiŭ, și acesta care e și cel maĭ principal și firesc: «Să vĕ înoițĭ de iznoavă cu duchul mințeĭ vóstre“ dice. Pentru ca să nu creadă cine-va că introduce un alt om, spunĕnd de cel vechiŭ și de cel noŭ, privesce ce dice el: „Să vĕ înoițĭ“, dară a se re'noi nu este alt-ce-va, de cât a reîntineri cel bătrân, făcĕndu-se saŭ devenind alt-ceva din ceia ce era. Ast-feliŭ că subjectul e acelașĭ, pe când schimbarea făcută e accidentală; întocmaĭ cum se întâmplă și cu corpul, când acelașĭ corp trece prin multe schimbărĭ fortuite. Și cum s-ar face óre acea re'noire? „Cu duchul mințeĭ vóstre“, dice, adecă, cel ce are duchul în sine, nu săvĕrșiașce nimic vechiŭ, pentru că duchul nu sufere faptele cele vechĭ. „Cu duchul mințeĭ vóstre“ dice, adecă cu spiritul din mintea vóstră. „Și să vĕ îmbrăcațĭ în omul cel noŭ, care dupre Dumnedeŭ s-a zidit“ (Vers. 24). Aĭ vĕdut cum subjectul e unul și acelașĭ, că el este care se desbracă și tot el care se îmbracă? „In omul cel noŭ, dice, care dupre Dumnedeŭ s-a zidit, întru dreptate și întru sânțenia adevĕruluĭ.“ Dară pentru ce el numesce virtutea om? Pentru ce numesce rĕutatea om? saŭ maĭ bine dis de ce sub chipul omuluĭ represintă aceste două acțiunĭ pe care omul le póte săvĕrși? Pentru că fără vre-o acțiune saŭ vre-o energie óre-care nicĭ că se póte omul manifesta, ast-feliŭ că numaĭ acțiunele luĭ îl pot arăta ca om, fie bun, fie rĕŭ. Așa dară dupre cum e ușor omuluĭ de a se desbrăca saŭ îmbrăca, tot așa de ușor este de a practica virtutea saŭ rĕutatea. Tĕnĕrul este puternic; decĭ și noĭ suntem puternicĭ în lucrarea faptelor bune. Cel tĕnĕr nu are sbârciturĭ pe

obraz; decĭ nicĭ noĭ nu avem. Cel têněr nu cade ușor în bolĭ; decĭ nicĭ noĭ. Aicĭ tu privesçe, cum el numesçe virtutea creațiune adusă din neființă la viață. Dară óre ceia-l-altă acțiune a omuluĭ (rěutatea) nu este creațiune dupre Dumnedeŭ? Cătușĭ de puțin, ci este creațiune dupre diavolul, căcĭ el este creatoriul pěcatuluĭ. Omul cel noŭ decĭ, nu s-a creat din apă și din pămênt, ci „s-a zidit de Dumnedeŭ întru dreptate și întru sânțenia adevěruluĭ". Aceste cuvinte sunt dise și spre combaterea minciuneĭ, pentru că mulțĭ dintre ceĭ profanĭ se par a fi dreptĭ, în realitate însě totul e o minciună și amăgire. Sub nume de dreptate se înțelege și aicĭ virtutea în general, adecă totalul virtuților. Ascultă ce spune Christos: „De nu va prisosi dreptatea vóstrě maĭ mult de cât a cărturarilor și a fariseilor, nu vețĭ întra întru împărăția ceriurilor" (Math. 5, 20). Drept se numesçe încă și acela care nu dă nicĭ un motiv de acusare; așa bună-óră și la tribunale noĭ numim drept pe cel nedreptățit, pe cel ce a suferit, și nu și-a resbunat cu nedreptate asupra contrariuluĭ. Decĭ, dacă și noĭ vom putea să ne arătăm dreptĭ uniĭ cătră alțiĭ la înfricoșatul tribunal al stăpânuluĭ nostru, vom putea în acelașĭ timp a ne bucura și de filantropia luĭ. In adevěr, că față de Dumnedeŭ, orĭ și câte am face, nu ne vom putea arăta că suntem dreptĭ în perfecțiune, căcĭ el pretutindenea covârșiașce pe ceĭ dreptĭ, dupre cum dice și Profetul; „Și să biruiesçĭ când veĭ judeca tu" (Ps. 50, 6); însě dacă noĭ nu vom vicia dreptatea ce datorim uniĭ cătră alțiĭ, atuncĭ vom fi dreptĭ. De vom putea dovedi că suntem nedreptățițĭ, atuncĭ vom fi dreptĭ. Dară de ce li dice îmbrăcați-vě, pe când iĭ eraŭ dejà îmbrăcațĭ? Dicerea aceasta se rapórtă la viața și la faptele lor. Atuncĭ (la botez) iĭ aŭ îmbrăcat haina botezuluĭ, eară acum'ĭ îndeamnă de a îmbrăca haina viețeĭ și a faptelor, nu dupre poftele înșelăciuneĭ, ci dupre Dumnedeŭ. Dară sânțenia ce înseamnă? Curățenia viețeĭ, pe carea noĭ suntem datorĭ a o avea. De aceia ne și amintim de sânțenia celor mutațĭ de la noĭ (τὴν ὁσίαν τῶν ἀπελθόντων φαμέν), și dicem dupre cum ni este obiceiul: „am săvêrșit datoriile religióse pentru X. saŭ Z. (ἀφωσιωσάμην καί καθωσιωσάμην), și altele de acest feliŭ, adecă, nimic nu li maĭ datoresc, nu maĭ sunt respundětoriŭ» etc.

*) De noĭ depinde aşa dară, iubiţilor, ca să nu ne desbrăcăm de haina dreptăţeĭ, pe carea şi Profetul o numeşce haina mântuireĭ (Is. 61, 10), pentru ca ast-feliŭ să ne putem asemĕna cu Dumnedeŭ, pentru că şi El s-a îmbrăcat cu dreptatea. Cu acéstă haină să ne îmbrăcăm şi noĭ. A ne îmbrăca însĕ, nimic alt nu invedereazĕ, de cât a nu lepăda acéstă haină nicĭ-odată, căcĭ ascultă ce dice Profetul: „S-a îmbrăcat cu blestemul ca cu o haină, şi a întrat ca apa în maţele luĭ, şi ca untul-de-lemn în ósele luĭ“ (Ps. 108, 17), şi earăşĭ: „Cel ce se îmbracă cu lumina ca cu o haină“ (Ps. 103, 2). Chiar şi printre noĭ este obiceiul de a dice: «cutare s-a îmbrăcat cu cutare» (ὁ δεῖνα ἐνεδύσατο τόν δεῖνα), şi nu pentru un timp óre-care, ci pentru tot-deauna. Ast-feliŭ decĭ, El voeşce de a fi îmbrăcaţĭ noĭ cu virtutea nu o di, nicĭ douĕ saŭ treĭ, ci pentru tot-deauna, şi nicĭ-odată să nu fim golĭ de ea. Nu este atât de slut omul chiar când ar fi cu pielea gólă, pe cât de slut şi de deformat se arată fiind lipsit de virtute. Aicĭ îl vĕd în acéstă stare de sluţenie numaĭ tovarişiĭ luĭ, pe când acolo îl vede stăpânul a tóte şi îngeriĭ. Când tu aĭ vedea pe cine-va trecĕnd prin têrg gol şi desbracat, spune-mĭ, nu te-ar durea, saŭ nu aĭ simţi nicĭ-o compătămire la acéstă privelişte? Decĭ, ce vom dice şi noĭ când tu aĭ trece la deal şi la vale prin oraş desbrăcat şi gol de haĭna virtuţeĭ? Nu vedĭ pe ceĭ carĭ cerşesc, pe cariĭ noĭ obicinuim aĭ numi colindătorĭ (λώταγας), cum cutrieră stradele şi cum noĭ îĭ miluim? Eĭ bine, când chiar şi aceştĭ nenorociţĭ îşĭ perd hainele de pe dênşiĭ în jocurĭ de noroc, noĭ nicĭ nu voim să-ĭ maĭ şcim, şi nicĭ o iertare nu maĭ pot avea din parte-ni. Cum decĭ ne va ierta şi pe noĭ Dumnedeŭ, când am perdut haina virtuţeĭ? Când diavolul vede pe cine-va desbrăcat de virtute, imediat îĭ înegreşce cu funigină faţa, îl râneşce, şi îl forsază la relele şi pĕcatele cele maĭ marĭ. Să devenim decĭ desbrăcaţĭ şi golĭ de avere, ca să nu fim desbrăcaţĭ şi goliţĭ de dreptate. Imbrăcarea cu haĭna bogăţieĭ vatămă haina virtuţeĭ, pentru că aceia e făcută din spinĭ. Ast-feliŭ sunt spiniĭ, şi orĭ-cât de multe haine de acest feliŭ am îmbrăca, cu atât maĭ mult încă ne vom arăta golĭ. Desfrânarea bună-óră desbracă pe cine-va de haĭna virtuţeĭ, pentru că desfrânarea este foc, eară focul acesta mistuie

*) Partea morală. Indemnare către fapta bună, şi povestire asupra femeilor, care aŭ ales viaţa ascetică. (Veron).

o asemenea haină. Bogăţia e o molie, şi dupre cum molia totul strică, necruţând nicĭ chiar haĭnele de mătase, tot ast-felĭŭ şi bogăţia. Decĭ tóte acestea să le lepădăm, pentru ca să devenim dreptĭ, şi pentru ca să ne îmbrăcăm în omul cel noŭ. Nimic vechiŭ, nimic din cele părute, nimic din cele ce se strică şi se perd, să nu maĭ fie pe lângă noĭ saŭ în stăpânirea nóstrĕ. Virtutea nu este grea, şi nicĭ că este greŭ de practicat. Nu vedeţĭ pe ceĭ de prin munţĭ? Aceia şi casele le-aŭ părăsit şi femeile, şi copiiĭ, şi orĭ-ce protecţiune; s-aŭ sustras singurĭ din lume, şi îmbrăcându-se cu sac şi preserându-şĭ cenuşă pe cap şĭ-aŭ atârnat lanţul de grumaz, s-aŭ închis în nişce căsuţĭ micĭ, şi încă nu s-aŭ mărginit aicĭ, ci singurĭ s-aŭ dat la posturĭ şi ajunărĭ incontinue. Dacă aşĭ porunci eŭ unele ca acestea astă-dĭ, óre nu aţĭ fugi cu toţiĭ, ca nicĭ macar să audiţĭ? Nu aţĭ dice că faptul acesta e prea greŭ? Nimic de acest felĭŭ nu dic că trebuie a face; voesc a fi cine-va aşa de virtuos, însĕ nu legiferez. Dară ce dic eŭ? Usază şi de băĭ, îngrijeşce-ţĭ corpul, du-te şi în têrg, aĭ şi casă, şi servitoriĭ serviască-te, fă us şi de mâncărĭ şi de băuturĭ, însĕ de peste tot locul alungă lăcomia, căcĭ aceia este care face pĕcatul. Acelaşĭ lucru întrebuinţat cu lăcomie, a devenit pĕcat, aşa că lăcomia nu este alt-ceva, de cât însuşĭ pĕcatul. Priveşce; când de pildă mânia se va întinde maĭ mult de cât trebuie, atuncĭ ieşind din marginele permise batjocureşce şi insultă, atuncĭ cel stăpânit de ea tóte le face cu nedreptate; tot aşa e şi cu amorul, cu dragostea de banĭ, cu dragostea de slavă şi de tóte cele-l-alte. Să nu-mĭ spuĭ, că aceia aŭ putut, pentru că mulţĭ chiar maĭ slabĭ ca tine, bogaţĭ şi deprinşĭ în dezmerdările vieţeĭ, şi-aŭ luat asupră-li o ast-felĭŭ de viaţă aspră şi anevoiósă. Şi ce vorbesc eŭ de bărbaţĭ? Fete care încă nu împlini-se douĕ-decĭ de anĭ; fete care'şĭ petrecuseră timpul în salóne şi la umbră, salóne pline de mirodeniĭ, care se culcaseră pe aşternuturĭ moĭ şi delicate, dupre cum şi ele eraŭ delicate de la natură; fete care din causa mareĭ îngrijirĭ devenise cu totul bicisnice, care tótă diua nu aveaŭ altă treabă, de cât să se înfrumuseţeze, să se îmbrace cu haine aurite, şi să se bucure de cea maĭ mare dezmerdare: fete care nicĭ măcar pe ele nu se serviaŭ, ci aveaŭ multe servitóre ce li staŭ de faţă; fete care aveaŭ hainele cu mult maĭ fine şi maĭ moĭ chiar de cât corpul, cu cămeşile lor cele fine, care incontinuŭ se ocupaŭ cu trandafiriĭ şi cu cele-l-alte florĭ mirositóre; eĭ bine, iată că de-

odată asemenea feciòre, aprinse de focul luĭ Christos, lepădând de la ele tótă trândăvia și molăciunea de maĭ'nainte, uitând de dezmerdările cum și de vîrsta lor cea fragedă, întocmaĭ ca și nișce luptătorĭ voinicĭ, desbrăcându-se de acele dezmerdărĭ, s-aŭ aruncat cu curaj în luptele contra diavoluluĭ. Póte s-ar părea că eŭ vorbesc lucrurĭ de necredut, și cu tóte acestea sunt adevĕrate. Eŭ însumĭ am audit de nișce ast-felĭŭ de feciòre delicate, că s-aŭ dedat uneĭ așa viețĭ aspre, în cât corpurile lor le-aŭ îmbrăcat cu haine făcute din părul cel maĭ aspru, că umblă desculțe, și că se culcă pe așternut făcut din crengĭ de copacĭ; dară încă ce este maĭ mult că priveghiază nopțile, și nu maĭ întrebuințază nicĭ mirodeniĭ și nicĭ alt-ceva din cele vechĭ, și că chiar capul lor e aprópe neglijat, împletindu-șĭ părul simplu și fără pretențiunĭ, numaĭ dóră să nu cadă în sluțenie. Singura lor masă este sara, masă nu consistând dóră din verdețurĭ saŭ pâne, ci turtă, bob, năut (nobot), masline și smochine; în fine o mizerie incontinuă, și ocupațiunĭ cu mult maĭ grele, de cât ale servitórelor de prin case. Și de ce? Pentru că îngrijesc de cele bolnave, li pórtă paturile lor, li spală picióreIe, și multe din ele pregătesc bucatele. Iată câte póte săvêrși focul și dragostea luĭ Christos! Iată cum buna voință se póte ridica maĭ pre sus de natură! Dară eŭ nimic nu vĕ pretind din acestea; de voițĭ însĕ, întrecețĭ pe femeĭ în o ast-felĭŭ de viață. Săvêrșițĭ măcar din acele ce nu sunt atât de grele. Stăpânițĭ-vĕ mânele ca să nu maĭ răpiască, stăpânițĭ-vĕ de privirele desfrânate.

Care e greutatea? spune-mĭ. Facețĭ tot-deauna cele drepte, nu nedreptățițĭ pe nimenĭ, nicĭ cel sarac, nicĭ cel bogat, nicĭ orășanul și nicĭ cel ce lucrează cu brațele, pentru că dese-orĭ se întâmplă ca nedreptatea să cuprindă și pe ceĭ săracĭ. Póte nu vedețĭ câte lupte și certe se petrec printre cerșetorĭ, și cum tóte le restórnă pe dos? Fă us de căsătorie, aĭ și copiĭ, căcĭ și Pavel unora ca acestora li ordona, unora ca acestora li scria. Lupta aceia este póte mare, stânca e póte prea înaltă și vîrful eĭ e aprópe de cerĭŭ, și tu nu poțĭ ajunge până la o așa înălțime? Apoĭ atuncĭ fă pe cele maĭ micĭ, aibĭ privirea ațintită la cele maĭ de jos. Nu poțĭ ca să-țĭ golescĭ pungele de banĭ? Cel puțin nu răpi averile altora, nu nedreptăți pe alțiĭ. Nu poțĭ posti póte? Cel puțin nu te da pe sine-țĭ îmbuĭbărilor. Nu poțĭ să te culcĭ pe așternuturĭ făcute din nuele de copacĭ? Nu-mĭ arăta paturĭ argintate saŭ lucrate din

os de elefant, ci întrebuinţază pat şi aşternut făcute nu pentru ochii lumeĭ şi pentru paradă, ci pentru odihna ta. De ce îţĭ umpli corabia cu mărfurĭ de acelea, care te îngreuiază în călătorie? Dacă aĭ fi sprinten îmbrăcat, nu te-aĭ teme de nimic, nicĭ de invidie, nicĭ de tâlharĭ şi nicĭ de ceĭ ce uneltesc vicleniĭ asupra ta. Nu te îmbogăţescĭ atâta în banĭ, cât te îmbogăţescĭ în grijĭ; nu te îmbogăţescĭ atâta în poprietăţĭ şi moşiĭ, pe cât te îmbogăţescĭ în primejdiĭ şi multe agoniĭ de mórte, care tóte la un loc îţĭ aduc multe ispite, şi multe pofte. Acestea şi altele ca acestea sufĕr aceĭ ce voesc a stăpâni multe bogăţiĭ. Nu-ţĭ dic: serveşce pe ceĭ bolnav; ceĭ puţin însĕ poruncesce servitoriuluĭ tĕŭ să facă aceasta. Vedĭ aşa dară că nu e ce-va greŭ? Cum se face óre, că fete în vîrsta fragedă să ne întreacă pe noĭ şi să se găsască atât de departe de noĭ? Să ni fie aceasta spre ruşinea nóstrĕ, vĕ rog, că pe când în afacerile lumeşcĭ nu voim cu nicĭ un preţ a li permite să ia parte, nicĭ în resbóe şi nicĭ la premiile acordate luptătorilor, iată că în luptele duchovniceşcĭ ele maĭ mult de cât noĭ sufĕr, şi ele cele ânteĭ răpesc premiul, şi sbóră la înălţimile cele maĭ de sus ca nişce vulturĭ, eară noĭ bărbaţiĭ ne învêrtim aicĭ jos, dupre cum se învêrtesc într'una corbiĭ pri'mprejurul fumuluĭ de grăsime ce iesă de la hogeagul bucătărieĭ. A se gândi cine-va numaĭ la pântece, a proecta într'una cum ar putea să aibă sofragiĭ şi bucătarĭ, este în adevĕr faptul unor croncanĭ (corbĭ) şi a unor cânĭ flămânḍĭ. Ascultă ce-ţĭ voiŭ spune despre femeile din vechime. Marĭ cu adevĕrat aŭ fost acele femeĭ, marĭ şi miraculóse, ca de pildă Sara, Rebeca, Rachela, Debora, Ana, şi acelea de pe timpul luĭ Christos, însĕ nicĭ într'o privinţă ele nu aŭ întrecut pe bărbaţĭ, ci ocupaŭ rândul de pe urmă al luptătorilor. Astă-ḍĭ însĕ cu totul din contra; femeile ne întrec pe noĭ în luptele duchovniceşcĭ şi ne covârşesc. Cât ridilic! Câtă ruşine! Noĭ ca bărbaţĭ suntem—după ordinea stabilită de Dumneḍeŭ—cap al femeeĭ, şi suntem biruiţĭ de dênsa? Suntem biruiţĭ de corp? Am fost rânduiţĭ de Dumneḍeŭ să predominăm pe femeĭ, însĕ nu numaĭ în privinţa corporală, ci şi în privinţa spirituală; adecă să fim premergĕtoriĭ lor şi în virtuţĭ, să fim cu un cuvênt exemple bune de imitat pentru ele. Ceĭ ce stăpâneşce, este datoriŭ, maĭ ales în aceasta a stăpâni, în a birui cu fapta cea bună pe ceĭ stăpâniţĭ, eară dacă cum-va este biruit, apoĭ atuncĭ el nu maĭ este stăpân. Aţĭ vĕḍut cât de mare e puterea venireĭ luĭ Christos? Aţĭ vĕ-

ḑut cum a deslegat blestemul? In acea viaţă îngerească aŭ intrat maĭ multe fecióre, maĭ multe celibatare, de cât femeĭ măritate, şi deci e maĭ mare sobrietatea şi înţelepciunea la acelea, de cât la acestea. De ce vorbeşcĭ cuvinte próste? Femeea nu ar scóte din gură nicĭ un cuvênt cu atâta uşurinţă. De ce 'mĭ spuĭ, de ce 'mĭ vorbeşcĭ despre acele desnădĕjduite? Sexul femeesc este iubitoriŭ de podoabe, şi tocmaĭ aicĭ este defectul cel mare al lor. Dară măcar în aceasta voĭ bărbaţiĭ biruiţi-le, voĭ ceĭ împodobiţĭ de dênsele ca cu propria vóstră podóbă. Eŭ nu cred atât de vinovată pe femeea care se împodobeşce cu sculele eĭ cele aurite, pe cât cred de vinovat pe bărbatul, care se împodobeşce cu lucrurĭ femeeşcĭ; nicĭ nu condamn atâta pe femeea care se gândeşce numaĭ la colanul eĭ cel aurit, pe cât condamn pe bărbatul, care se gândeşce cum să 'şĭ îmbrace femeea cu haine aurite. Ast-feliŭ că şi în această privinţă voĭ barbaţilor sunteţĭ vinovaţiĭ. Voĭ sunteţĭ cariĭ puneţĭ scânteia, şi tot voĭ cariĭ aprindeţĭ focul. De alt-feliŭ nicĭ nu e atât de mare pĕcat pentru femeĭ, pe cât e pentru bărbaţĭ. Tu aĭ fost orânduit de Dumnedeŭ ca să derijezĭ şi să administrezĭ pe femee, peste tot locul tu pretindĭ a avea ântĕetatea, decĭ arată şi în aceasta, că nicĭ un cuvênt nu'ţĭ iesă din gură cu privire la luxul dorit de ea. Femeeĭ maĭ ales îĭ este scusabil de a se împodobi, dară nu bărbatuluĭ. Şi când insuţĭ tu nu evitĭ rĕul, cum óre îl va evita ea? Femeile aŭ şi óre-care vanitate în ele, de cât acest pĕcat este comun şi bărbaţilor. Femeile sunt óre-cum iritabile, dară şi aceasta este comun şi bărbaţilor; însĕ în cele ce ele prisosesc şi întrec pe bărbaţĭ, nicĭ de cum nu maĭ sunt comune. Voiŭ a ḑice de seriositatea, de căldura şi de evlavia lor, cum şi de dragostea lor pentru Christos. De ce însĕ au fost excluse din locul de învăţătóre ce'l aveaŭ pe atuncĭ? Şi aceasta e un semn de deosebirea lor de bărbaţĭ, şi o probă vĕdită despre însemnătatea şi măreţia femeilor de pe atuncĭ. Căcĭ în timp ce Pavel saŭ Petru învăţaŭ, saŭ şi toţĭ aceĭ sânţĭ, era óre drept, era óre posibil ca femeea să fugă şi să se depărteze prin faple de învăţătura lor? Acum însĕ am ajuns într'atâta rĕutate, în cât se cere cu dreptate resolvarea preblemeĭ, de ce femeile nu maĭ învaţă? Dară cu această ocasie să recunóşcem că şi noĭ am ajuns în aceiaşĭ slăbăciune cu dênsele. Acestea le-am spus nu cu scop de a le înălţa pe ele, ci ca noĭ înşine să ne ruşinăm, să ne învaţăm şi să ne îndemnăm ca să reluăm dreptul de ântĕetate ce se cuvine nóuĕ bărbaţilor, nu dupre puterea fisică, saŭ în raport cu ea, ci drep-

tul de ântêetate în privinţa îngrijireĭ, protecţiuneĭ şi virtuţeĭ. Pentru că ast-feliŭ şi corpul va fi atuncĭ în ordine; căcĭ numaĭ atuncĭ se va bucura de cel maĭ bun stăpân şi protector. Fie ca şi femeile şi bărbaţiĭ să vieţuiască dupre voinţa luĭ Dumnedeŭ, pentru ca cu toţiĭ să ne învrednicim în diua cea înfricoşată a ne bucura de iubirea de ómenĭ a stăpânuluĭ nostru, cum şi de bunurile făgăduite nóuĕ, prin Iisus Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIV.

„Drept aceia lepădând minciuna grăiţĭ adevĕrul fie-care cu aprópele luĭ, căcĭ suntem unul altuia mădulărĭ. Mâniaţi-vĕ, şi nu greşiţĭ, sórele să nu apue întru mânia vóstrĕ. Nu daţĭ loc diavoluluĭ" (Cap. 4, 25—27).

Vorbind despre omul vechiŭ în general, la urmă îl şi descrie în parte. De alt-feliŭ atuncĭ învăţătura e sciută maĭ bine, când luăm cunosciuţă şi de amănunţimĭ. Decĭ ce dice el? „Drept aceia lepădând minciuna". Care minciună? Óre despre idolĭ vorbesce el aicĭ? Nu despre aceasta spune, de şi de alt-feliŭ şi idoliĭ sunt minciună, şi acum nimic nu maĭ este comun cu aceia, ci vorbesce de minciuna dintre dênşiĭ, adecă de viclenie şi de bănuiala reciprocă. „Grăiţĭ adevĕrul fie-care cu aprópele luĭ", dice, după care apoĭ adaoge ceia ce-ĭ putea aţiţa pe dênşiĭ la o maĭ mare sfială „căcĭ suntem unul altuia mădulărĭ". Nimenĭ să nu amăgiască pe aprópele luĭ, ceia ce şi Psalmistul dice: „Perde-va Domnul buzele viclene" (Ps. 11, 3). Nu este, şi nimic nu póte provoca duşmănia, ca a amăgi pe alţiĭ şi a-ĭ înşela cu vorbe falşe. Privesce cum el peste tot locul îĭ îndeamnă la dragoste reciprocă şi la concordie, făcênd us de exemplul cu membrele corpuluĭ. «Să nu amăgiască, dice, ochiul pe picior, şi nicĭ piciorul pe ochiŭ». De exemplu: dacă ar fi o grópă adâncă, şi deasupra eĭ ar fi puse niscare-va trestiĭ acoperite cu pămênt, ceia ce de alt-feliŭ ar putea înşela pe ochĭ, óre

în asemenea cas nu se va face us de picior spre a pipăi suprafaţa aceluĭ loc bănuit, de este tare, şi a şci dacă dedesupt e locul gol saŭ nu? Nu va apăsa, dic, cu piciorul acel loc bănuit? Nu cum-va óre l-ar amăgi piciorul, saŭ nu ar voi să 'l încunoşciinţeze de ceia ce este în realitate acolo? Dară ce? Dacă ochiul ar vedea un şearpe saŭ o fează sălbatecă, nu cum-va óre s-ar încerca să amăgiască piciorul? Nu óre atuncĭ imediat dă de veste piciorului, eară acesta aflând de la ochiŭ primejdia nu merge maĭ departe? Dară ce? Când bună-óră nicĭ ochiul şi nicĭ piciorul nu pot ca să cunóscă primejdia exact, ci totul depinde de simţul mirosuluĭ, spre a se afla dacă doctoria e otrăvitóre saŭ nu, nu cum-va, dic, s'ar încerca óre mirosul ca să amăgiască gura? De sigur că nu ar face aceasta, căcĭ atuncĭ şi mirosul s-ar perde împreună cu corpul întreg; şi prin urmare ceia ce i se presintă in realitate, aceia şi spune. Dară ce? Nu cum-va óre limba s-ar încerca să amăgiască pe stomach? Nu dênsa e aceia care când gustă amarul, îl aruncă, eară când găseşce dulcele îl trimite în stomach? Priveşce reciprocitate de serviciŭ, priveşce pronie provenită din adevĕr, şi cu tótă buna-voinţă, cum ar dice cine-va.

Tot ast-feliŭ şi noĭ să nu minţim unul altuia, dacă cu adevĕrat suntem mădulărĭ unul altuia. Aceasta e dovadă de prietenie, eară la din contra e dovadă de duşmănie. „Mâniaţi-vĕ, şi nu greşiţĭ". Priveşce înţelepciune la apostol; dice ca să nu greşim, dară chiar când am greşit eĭ nu ne părăseşce, pentru că nu-ĭ lasă inima luĭ cea părinţască. Dupre cum doctorul sfătuieşce pe bolnav ce trebuie să facă, eară dacă acesta se arată greoiŭ în îndeplinirea prescripţiunilor medicale, eĭ totuşĭ prin sfaturĭ îl convinge şi îl vindecă la urmă, tot asa face şi Pavel. Doctorul, care de la ceĭ ânteĭŭ rĕspuns de nesupunere din partea bolnavuluĭ se înfuriază, pentru că nu a fost ascultat, ba încă şi despreţuit, caută numaĭ slava; pe când aceĭ care caută în tóte chipurile sănătatea bolnavuluĭ, are în vedere un singur lucru: cum să ridice din pat pe acel bolnav şi să-l însănătoşeze. Aceasta o face şi Pavel. A dis: să lepădaţĭ minciuna; dară dacă vre-odată din causa minciuneĭ s-ar nasce mânia, el o vindecă şi pe aceasta imediat, căcĭ ce dice? „Mâniaţi-vĕ şi nu greşiţĭ", adecă, bine este de a nu se mânia cine-va, dară chiar de ar cădea în aceasta patima vre-odată, fie, însĕ nu în asa grad, în cât împăcarea să fie imposibilă, ci „Sórele să nu apue întru mânia vó-

strĕ". Voescĭ a te lăsa să fiĭ stăpânit de mânie? fă-o, însĕ 'ţĭ ajunge un ceas, două sau şi treĭ; sórele să nu vĕ părăsască pe voĭ în dușmănie. A resărit din bunătate, să nu plece de la voĭ strălucind şi luminând pe ceĭ nevrednicĭ. Căcĭ dacă stăpânul l-a trimis pe dênsul din bunătatea cea mare, şi ţi-a iertat greşalele tale, eară tu nu ierţĭ pe ale aprópeluĭ, gândeşce-te singur cât de mare este rĕul. Dară pe lângă aceasta maĭ este şi alt-ceva. Fericitul Pavel s-a temut, ca nu cum-va nóptea să găsiască pe cel nedreptăţit încă cuprins de mânie, şi de aicĭ să se reaprindă focul. Intru cât timp multe se petrec la lumină şi în timpul ḑileĭ, iţĭ este óre-cum scusabil de a te lăsa sub stăpânirea mânieĭ; dară când vine sara împacă-te cu duşmanul, şi stinge rĕul din capul loculuĭ, căcĭ de te va apuca nóptea aşa, nu va fi suficientă ḑiua următóre de a stinge rĕul mărit deja în cursul nopţeĭ, ci chiar de aĭ putea să taĭ o parte din el, totuşĭ nu veĭ putea să-l taĭ cu totul, eară în nóptea următóre fiind încă cuprins de mânie veĭ aprinde focul maĭ mare. Căcĭ dupre cum se întâmplă cu sórele câte-odată, când el neputênd a dovedi ca ceriul cel des şi încărcat cu norĭ în timpul nopţeĭ să-l subţieze şi să pótă împrăşcia în timpul ḑileĭ căldura, eară în nóptea următóre aerul se maĭ îndeseşce încă prin alte negurĭ şi evaporaţiunĭ, ceia ce ni arată în mod cert stricarea timpuluĭ,— tot aşa se întâmplă şi cu mânia.

„Nu daţĭ loc diavoluluĭ" (Vers. 27), ceia ce probează că a ne rĕsboi uniĭ pe alţiĭ, este de a da loc diavoluluĭ, căcĭ pe când noĭ trebuie a ne îngrădi cu zidiŭ uniĭ pe alţiĭ, a sta cu putere contra luĭ, şi tótă mânia a o îndrepta asupră-ĭ, noĭ încă ne întărîtam uniĭ pe alţiĭ şi ne alungăm. Niciodată şi nicăirĭ diavolul nu găseşce un loc maĭ propriŭ şi maĭ potrivit ca în duşmăniĭ. De aicĭ se şi nasc miile de rele ce bântuie omenirea. Pe cât timp petrele zidiuluĭ sunt bine combinate şi lipite, şi nu aŭ printre ele nicĭ un loc gol, de sigur că vor sta înţepenite; dacă însĕ se va întâmpla a se forma vre-o crăpătură printre ele, fie chiar numaĭ cât încape acul, saŭ un fir de păr, pe unde ar putea intra apa, atuncĭ întregul zidiŭ se dărîmă şi se nimiceşce cu totul. Tot ast-feliŭ se întâmplă şi cu diavolul; întru cât timp noĭ vom fi strînşĭ unul lângă altul şi bine alipiţĭ, nimic nu va putea introduce din vicleniile luĭ; când însĕ o mică deschidĕtură s-ar forma printre noĭ, atuncĭ va strĕbate înăuntru ca şi un puhoiŭ. Peste tot locul decĭ, el se încearcă de a pătrunde înăuntru, şi ast-feliŭ a face nu-

maĭ inceputul de-ocamdată; dară tocmaĭ aceasta e pentru dênsul cu greŭ de îndeplinit; odată însĕ ce a reușit, el cu ușurință își intinde acolo mrejele. Pe urmă chiar ceĭ maĭ credincioșĭ daŭ ascultare intrigilor diavolescĭ. și spun minciunĭ, căcĭ iĭ aŭ atuncĭ nu adevĕrul ca punct de plecare în judecata lor, ci dușmănia este aceia care hotărăsce. Căcĭ dupre cum se întâmplă, că pe timpul cât e prietenie, chiar și cele adevĕrate se consideră ca minciunĭ resultate din rĕutate, tot așa se întâmplă și pe când este dușmănie, când *minciunile sunt considerate ca adevĕrurĭ*. Cu un cuvênt atuncĭ totul se schimbă, atuncĭ este o altă minte, altă judecată, alt tribunal, care nu ascultă cu imparțialitate, ci cu cea maĭ mare partinire. Când în balanța cântariuluĭ se adaoge o bucată de plumb, atuncĭ atîrnă greŭ acea parte; întocmaĭ așa e și în casul de față, când greutatea dușmănieĭ e cu mult maĭ grea de cât plumbul. De aceia vĕ rog, ca totul să facem, pentru ca maĭ 'nainte de a apune sórele să stingem orĭ-ce dușmănie. Când dușmănia te stăpânesce în ḑiua ântêĭ, și în cea de a doua, de multe-orĭ apoĭ o veĭ întinde chiar pentru anĭ îndelungațĭ, și ast-feliŭ ea singură va cresce fără de ajutoriul cuĭ-va. Chiar cuvinte vorbite cu altă intențiune, în alt mod vor fi interpretate; chiar mișcările celuĭ dușmănit, și în fine orĭ-ce ar face el, totul contribuie de a înfuria încă maĭ mult și de a preface în feară sălbatecă pe adversariŭ, cum și de a-l face maĭ rĕŭ chiar de cât ceĭ nebunĭ. Nicĭ chiar numele luĭ nu voesce a-l pronunța, și nicĭ nu sufere de a-l auḑi măcar, ci tot ce iesă din gura luĭ este isvorit din rĕutate și din deprinderea de a batjocuri. Dară cum să îmblânzim óre mânia? Cum să stingem flacăra? Dacă vom înțelege și vom simți propriile nóstre greșelĭ, și cât suntem de respunḑĕtorĭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ; dacă vom ințelege că nu ne resbunăm asupra dușmanuluĭ, ci asupra nóstrĕ; dacă vom înțelege că noĭ prin dușmănie mulțămim pe diavolul, pe cel ce cu adevĕrat este dușmanul nostru, și că odată căḑuțĭ în cursele luĭ noĭ nu facem alt-ceva, de cât că pe de-oparte nedreptățim pe aprópele, carele este unul din mădulările nóstre, eară pe de-altă parte că pe dênsul (diavolul) îl cinstim și il prea mărim. Voescĭ numaĭ de cât să fiĭ resbunătoriŭ și dușman? Fiĭ și dușman, însĕ al diavoluluĭ, eară nu al mădulariuluĭ, al frateluĭ tĕŭ. De aceia Dumneḑeŭ ne-a înarmat pe noĭ cu mânia, nu ca să împlântăm sabia în propriul nostru corp, ci pentru ca intreagă să o afundăm în peptul diavoluluĭ. Acolo, de voescĭ, bagă sabia mânieĭ până în mănunchiŭ, și chiar și mănunchiul, și să

nu o scóţi de loc, ci încă să implântezi şi pe a doua. Acéasta se va face atunci numai, când noi ne vom cruţa unii pe alţii, când ne vom afla împăciuitori unii către alţii. Peară averile, peară slava şi prosperitatea în intreprinderi, peară totul în fine; dară de cât tóte acestea mai de preţ şi mai respectat este pentru mine aprópele meŭ, ca cel ce este unul din membrele mele. Acestea le spunem către noi înşi-ne. Să nu nedreptăţim natura nóstrĕ, numai cu scopul de a îngrămădi averi peste averi şi de a ne bucura de slavă deşartă. „Cel ce fură, să nu mai fure", dice (Vers. 28). Ai vĕdut care sunt mădulările omului vechiŭ? Minciuna, rĕsbunarea, tâlhăria. Dară pentru ce óre nu a dis: «cel ce fură să fie pedepsit, să fie torturat, să fie ciuntit», ci într'un mod simplu: „Să nu mai fure, ci mai vârtos să se osteniască lucrând binele cu mânele sale, ca să aibă să dea celui lipsit"? Unde sunt acum acei ce se numesc pe dênşii curaţi, carii fiind plini de tótă murdăria, cutează totuşi a se numi pe sine curaţi? A se depărta de greşale nu înseamnă dóră a fugi numai de pĕcat, ci încă a şi săvêrşi vre-un bine óre-care. Aţi vĕdut cum trebuie a fugi de pĕcate? Aŭ furat,—acesta este pĕcatul; nu aŭ furat, de cât aceasta nu înseamnă dóră că a deslegat pĕcatul, că l-a nimicit, dară cum? S-a ostenit cu mânele sale, şi a dat celui lipsit. Apostolul nu voeşce ca noi să lucrăm numai fără scop, ci a ne osteni muncind, ca să dăm şi altora, pentru că de alt-feliŭ şi tâlharul lucrează şi se osteneşce, însĕ în rĕŭ.

„Tot cuvêntul putred să nu iasă din gura vóstrĕ" (Vers. 29). Şi care cuvênt e putred? Acela care se númeşce, cum s-ar dice, necioplit, vorbă zadarnică, vorbă necinstită, glumă próstă, vorbire próstă. Priveşce cum taie rădăcinele mâniei şi ale minciunei, adecă furătura şi vorba nepotrivită. Când el dice în mod poruncitoriŭ să nu mai fure, nu spune aceasta ca cum ar cunósce că ii fac aşa, ci ca pre cei nedreptăţiţi să-i facă mai blândi, şi ca unia ce aŭ pătimit asemenea rele să nu se mărginiască numai în a sfătui, căci nu vom da samă numai de vorbe, ci şi de fapte. „Ci numai care este bun spre zidirea trebuinţei, ca să dea dar celor ce aud", adecă vorbeşce numai de aceia ce edifică pe aprópele, eară ce este de prisos câtuşi de puţin. Pentru aceia ţi-a dat Dumnedeŭ gură şi limbă, ca să-i mulţămeşci lui, ca să edifici pe a-

própele, dară când tu stricĭ în loc să edificĭ, maĭ bine este a tăcea şi nicĭ-odată a nu maĭ vorbi. Căcĭ şi mânile zidariuluĭ sunt demne de tăiat, dacă în loc să se înveţe a clădi, ele s-ar învaţa a strica. Aceasta dice şi Psalmistul: „Perde-va Domnul tóte buzele cele viclene“ (Ps. 11, 4). Gura decĭ este causa tuturor relelor, şi nu atâta ea, pe cât ceĭ ce usază de ea rĕŭ. De aicĭ apoĭ insultele, de aicĭ bârfelele, blestemurile, de aicĭ apoĭ isvorăsc îndemnurile spre plăcerĭ, de aicĭ omorurile, desfrânările, furturile, şi cu un cuvênt tóte relele de aicĭ se nasc. Dară óre cum gura nasce omorurile? Incepênd cu insulta, ajungĭ la mânie, de la mânie la rănire, eară de la rănirĭ aĭ sfârşit cu omorul. Cum gura nasce desfrânările? «Cutare, dice, te iubesce, a vorbit despre tine plăcut», eară tu audind ţi-aĭ dămolit mânia, şĭ dejá a şi început a se aprinde în sufletul tĕŭ pofta de acea persónă. Pentru aceia dice Pavel: „ci numaĭ care este bun“. Find-că mulţimea cuvintelór e prea mare, de aceia cu drept cuvênt el a dis în mod nehotărît, ordonând de a vorbi numaĭ de acelea, al căror tip l-a indicat în general. Şi care e tipul indicat? „ci numaĭ care este bun“, dice, „spre zidirea trebuinţeĭ“. Saŭ póte că vorbesce şi de acele cuvinte, care ar putea aduce vre-o mulţămire ascultătoriuluĭ. De pildă: fratele tĕŭ a curvit; eĭ bine, nu asvirli asupră-ĭ insulte, nicĭ să te fălescĭ pentru că nu aĭ cădut ca şi el, căcĭ prin aceasta cu nimic nu aĭ folosit pe auditoriŭ, ci chiar l-aĭ vătămat, şi cu drept cuvênt, căcĭ i-aĭ băgat în inimă un cuiŭ. Decĭ când tu sfătuiescĭ pe altul, ce trebuie să facă, adresază-te luĭ cu multă graţie; când voescĭ a-l învăţa, aibĭ gura plăcută în vorbă; când îl înveţĭ bună-óră că pe nimenĭ să nu vorbiască de rĕŭ, prin aceasta maĭ mult de cât orĭ-ce alt l-aĭ învăţat un mare adevĕr şi ĭ-aĭ dat dar nepreţuit: „Spre zidirea trebuinţeĭ, dice, ca să dea dar celor ce aud“. Decĭ dacă tu conversezĭ despre pietate, despre evlavie, despre bine-facere şi milostenie, tóte acestea vorbite graţios vor muia spiritul auditoriuluĭ, şi-ĭ vor da dar. Dară dacă póte aĭ mişcat buzele în semn de rîs, dacă aĭ vorbit ce-va necuviincios, maĭ mult aĭ aţiţat spre mânie pe auditoriŭ; de cum-va aĭ lăudat viclenia, apoĭ totul aĭ stricat, totul aĭ nimicit. Prin cuvintele: „ci numaĭ care este bun spre zidirea trebuinţeĭ, ca să dea dar celor ce aud“, póte că tinde şi la aceia, cum ar putea să-ĭ facă

graţioşî faţă de auditoriŭ. Dupre cum aromatele daŭ graţiĭ celor ce le întrebuinţază, tot ast-feliŭ şi cuvêntul bun. De aceia şi dice cine-va: „Mir vărsat este numele tĕŭ“ (Cânt. Cântărilor 1, 2). Cu alte cuvinte apostolul 'ĭ face pe dênşiĭ ca să respire din acel miros plăcut. Aĭ vêdut cum el îndeamnă şi de astă-dată, dupre cum face pretutindenĭ, ca fie-care să contribuie la edificarea aprópeluĭ dupre puterea sa? Cel ce îndeamnă pe alţiĭ de a face acestea, cu atât maĭ mult se va îndemna pe sine. „Şi să nu întristaţĭ pre Duchul cel sânt“ dice. Aceasta e cu mult maĭ înfricoşat şi maĭ grozav, ceia ce de alt-feliŭ o spune şi în epistola către Thesalonicenĭ, unde dice: „Cel ce defaimează, nu defaimează pe om, ci pe Dumnedeŭ“ (I. Thes. 4, 8), adecă, dacă aĭ pronunţat vr'un cuvênt insultătoriŭ, dacă aĭ atacat pe fratele tĕŭ, nu pe el l-aĭ atacat, ci pe Duchul Sânt, pe carele l-aĭ întristat. Apoĭ adaoge şi bine-facerea căpătată de la el, pentru ca ast-feliŭ maĭ mare să li fie şi acusaţiunea. „Şi să nu întristaţĭ pre Duchul cel sânt, dice, întru care v-aţĭ pecetluit spre diua rescumpărăreĭ“. Acest Duch ne-a arătat pe noĭ turmă împărătească; acest duch ne-a depărtat pe toţĭ de la faptele cele dinainte; acest duch este carele nu ne-a părăsit a fi împreună cu ceĭ căduţĭ în urgia luĭ Dumnedeŭ, şi tu încă îl întristezĭ? Aĭ vêdut cum acolo el exprimă cea maĭ mare frică, dicênd: „cel ce defaimează, nu pre om defaimează, ci pre Dumnedeŭ“? pe când aicĭ el se pronunţă intr'un mod îndemnătoriŭ: „Să nu întristaţĭ pre Duchul cel sânt al luĭ Dumnedeŭ, întru care v-aţĭ pecetluit“.

*) Această pecete să fie pusă pe gura ta, şi să nu o ridicĭ nicĭ-odată. Gura duchovnicească nu pronunţă cuvinte próste şi insultătóre. Să nu dicĭ: «nu e nimic dacă voiŭ spune ce-va uricios, dacă voiŭ batjocuri pe cutare». Pentru aceia rĕul este mare, fiind-că se crede că nu e nimic. In adevĕr, cele ce se cred a nu fi nimic, uşor sunt şi despreţuite, eară cele despreţuite odată, cu trecerea timpuluĭ capătă maĭ mult despreţ, şi ast-feliŭ devin nevindecabile. Aĭ gură spirituală. Judecă decĭ, ce fel de cuvinte ies din ea, şi care anume sunt demne de dênsa. Tu numeşcĭ pe Dum-

*) Partea morală. Nu trebuie a insulta pe alţiĭ şi a vorbi cuvinte próste. (Veron).

neḑeŭ tată, și cu tóte acestea insulți pe fratele tĕŭ? Judecă singur, din ce causă și de unde tu numeșcĭ tată pe Dumneḑeŭ? póte că de la natură? dară nu o poțĭ ḑice aceasta; póte că prin virtutea ta? dară nicĭ aceasta nu o poțĭ susține. Așa dară de unde? De nicăire, de cât numaĭ din filantropia luĭ, din iubirea luĭ cea părințască, din mila luĭ cea mare. Decĭ când tu numeșcĭ tată pe Dumneḑeŭ, nu numaĭ aceasta să o aĭ în vedere, că insultând tu comițĭ fapte nedemne de acea înrudire nobilă, ci încă și aceia că înrudirea acea nobilă tu o aĭ capătat prin filantropia luĭ. Decĭ dacă tu aĭ primit înrudirea din filantropia luĭ, nu necinsti acea filantropie, purtându-te către frațiĭ teĭ cu cruḑime. Chemĭ pre Dumneḑeŭ tată, și tu insulțĭ? Dară aceastā purtare nu este demnă de fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ, ci departe de dênșiĭ ast-feliŭ de necuviințĭ grave. Care e anume lucrul fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ? Acela de a ierta pĕcatele dușmanilor luĭ, a se ruga pentru ceĭ ce l-aŭ rĕstignit, a'șĭ vărsa sângele luĭ pentru ceĭ ce-l uraŭ. Acestea cu adevĕrat că sunt demne de fiul luĭ Dumneḑeŭ, adecă pe dușmanĭ, pe ceĭ nerecunoscĕtorĭ, pe tâlharĭ, pe ceĭ obraznicĭ, pe intriganțĭ și în fine pe toțĭ de acest feliŭ, pe aceștia, ḑic, 'ĭ-a făcut frațĭ aĭ luĭ și clironomĭ, eară nu i-a insultat ca pe niște robĭ. Judecă singur ce feliŭ de cuvinte a pronunțat gura ta, și care din ele sunt demne de masa cea duchovnicească; de care anume bucate se atinge ea, pe care anume le-a gustat, și de care hrană se bucură. Creḑĭ că nimic nu aĭ făcut, dacă aĭ insultat pe fratele tĕŭ? Cum decĭ îl maĭ numeșcĭ frate? Și dacă nu 'țĭ este frate, cum de ḑicĭ: „Tatăl nostru"? pentru că vorba „nostru" semnifică maĭ multe persóne. Judecă singur, cu cine aĭ stat împreună în timpul sântelor taine? Cu cherubimiĭ și cu serafimiĭ. Dară serafimiĭ nu insultă, ci 'șĭ deschid gura numaĭ la o singură trebuință, la a înălța doxologiĭ luĭ Dumneḑeŭ, la a-l glorifica. Decĭ cum veĭ putea să ḑicĭ cu aceia: «Sânt, Sânt, Sânt», dacă cu aceiașĭ gură tu pronunțĭ insulte? Spune-mĭ, te rog: dacă bună-óră în curtea împărătească ar fi un vas împărătesc de mare preț, destinat anume pentru bucate împărăteșcĭ, și dacă unul dintre servitorĭ ar întrebuința acel vas la scóterea gunóelor, óre după aceia ar maĭ îndrăzni cine-va să'l întrebuințeze earășĭ pentru păstrarea bucatelor împărăteșcĭ, și a-l pune lângă cele-l-alte vase, pe câtă vreme a fost deja murdarit? Cătușĭ de puțin, nu se va întâmpla una ca aceasta. Ast-feliŭ e și cu vorba cea rea, așa e și cu insulta. „Tatăl nostru" ḑicĭ,

și apoĭ imediat adaogĭ: „carele eștĭ în ceriurĭ“, eară acest cuvênt te-a și înălțat, a înaripat cugetul tĕŭ, și 'țĭ-a arătat că tu aĭ tată în ceriurĭ. Deci nimic să nu facĭ, nimic să nu pronunțĭ din cele de pe pămênt. Te-a aședat în rândul celor de sus, te-a primit în chorul îngerilor, și tu te pogorĭ jos? Staĭ pe lângă tronul împărătesc, și tu încă insulțĭ? Nu te temĭ că împăratul a tóte va considera faptul acesta ca insultă adusă luĭ? Dacă unul din servitoriĭ noștri ar lovi pe un altul, saŭ l-ar insulta, chiar de ar avea dreptate, óre nu l-am pedepsi imediat, nu am considera faptul ca insultă contra nóstră? Tu însĕ staĭ împreună cu Cherubimiĭ pe lângă tronul împărătesc, și încă insulțĭ pe fratele tĕŭ? Nu priveșcĭ aceste vase sânțite? Óre nu spre unul și acelașĭ scop este întrebuințarea lor? Nu cum-va óre ar îndrăzni cine-va a le întrebuința în alt scop? Dară tu eștĭ încă cu mult maĭ sânțit de cât tóte vasele acestea; de ce dară te murdăreșcĭ pe sine-țĭ? Te-aĭ ridicat la ceriurĭ, și încă insulțĭ? Trăieșcĭ împreună cu îngeriĭ, și încă insulțĭ? Te-aĭ învrednicit de sărutarea stăpânuluĭ, și încă insulțĭ? Țĭ-a împodobit Dumnedeŭ gura cu imnurĭ îngereșcĭ, cu hrană nu numaĭ îngerească, ci chiar maĭ presus de îngerească—cu sărutarea luĭ, și tu încă insulțĭ pe fratele tĕŭ? Nu, vĕ rog, faptul acesta este causa multor rele, deci departe fie de sufletul chreștinuluĭ. Póte că nu vĕ putem convinge vorbindu-vĕ acestea, și nu vĕ putem intórce din calea apucată? Apoĭ atuncĭ ni se impune de a vĕ înfricoșa. Ascultă deci ce spune Christos: „Cine va dice fratelui sĕŭ, nebune, vinovat va fi de focul gheeneĭ“ (Math. 5, 22). Deci dacă o ast-feliŭ de vorbă, care e maĭ ușóră de cât cele-l-alte atrage după sine gheena, dară cel care pronunță maĭ grele cuvinte, de ce óre nu va fi vrednic? Să învățăm deci gura ca să se deprindă a vorbi și a pronunța cuvinte plăcute, pentru că de aicĭ vom avea un mare câștig, pe când de la insulte ne vom alege cu marĭ pagube. Pentru a ajunge la acéstă țintă, nu ni se cer cheltuelĭ marĭ. Să punem gureĭ ușă și încuietóre. Să mușcăm limba, când va scóte vr'un cuvênt nepotrivit; să ne înădușim pe noĭ înșine, când vr'un cuvênt greŭ va ieși printre dințĭ. Să rugăm pe Dumnedeŭ, să rugăm pe cel insultat ca să nu pătimim și noĭ pe nedreptul. Pe noĭ înșine ne-am lovit, eară nu pe acela, pe noĭ ne-am rănit, eară nu pe el. Pe ranele luĭ sângerânde să punem ca doctorie rugăciunea și împăcarea cu cel insultat. Dacă noĭ avem atâta grijă când e vorba de cu-

vinle, apoĭ cu atât maĭ mult, când e vorba de fapte noĭ trebuie a ne impune legĭ puternice. Chiar prietenĭ de am avea, saŭ rude, saŭ în fine orĭ-cine, şi'ĭ vom spune ce-va rĕŭ, saŭ îl vom batjocuri, pe noĭ înşi-ne să ne dăm de vinovaţi, şi vom lua iertare. Să aflăm în fine ce feliŭ de pĕcat este acesta, şi când vom afla bine, să ne depărtăm în grabă de el. Eară Dumnedeul păceĭ să vĕ păzască pre voĭ şi limba vóstrĕ, şi să o ingrădiască cu zidiul temereĭ de dênsul, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XV

„Tótă amărăciunea, şi mânia, şi iuţimea, şi strigarea, şi hula să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“ (Cap. 4, 31).

Dupre cum într'un ştiubeiŭ necurat nu ar putea niciodată ca să stea albinele,—pentru care ceĭ cunoscĕtorĭ curăţă de la început cu mirodeniĭ şi cu plante mirositóre, saŭ cu vinaţurĭ aromate, saŭ şi cu altele de acest feliŭ, ştiubeile în care vor a pune roiĭ ceĭ tinerĭ, ca ast-feliŭ albinele să nu găsască în ele vr'un miros desplăcut şi să fugă,—tot ast-feliŭ se întâmplă şi cu Duchul Sânt. Spiritul nostru este ca un feliŭ de ştiubeiŭ, saŭ ca un feliŭ de roĭniţă, ce e destinată de a primi în ea roiĭ charurilor spirituale, însĕ dacă este înăuntru amărăciune şi mânie, roiĭ aceia fug. Pentru aceia acest fericit şi înţelept agricultor, ni curăţă maĭ ântêiŭ bine vasul în care vom primi pe Duchul Sânt, nu cu cósa saŭ cu vr'un alt object de fer, şi ne chiamă de a primi acest roiŭ duchovnicesc în el, după ce e deja curăţit cu rugăciunile, cu ostenelele şi cu altele de acest feliŭ. Priveşce cum el ni curăţă maĭ'ntêiŭ inima. Deja ne-a scăpat de minciună şi de urgie; acum ni arată earăşĭ cum am putea ca să smulgem rĕul din rădăcină, adecă dacă ne vom sili a nu fi amărîţĭ cu cugetarea. Dupre cum se întâmplă cu veninul, când fiind chiar puţin, şi făcêndu-se o mică mişcare numaĭ, ameninţă de a sparge beşica, dară când ar fi încă în cantitate maĭ mare şi maĭ amar de cât trebuie, aşa că vasul (beşica) care'l conţine să nu'l maĭ pótă purta în marginele hotărîte, se spar-

ge beşica din causa prea mareĭ cantităţi, şi iese şi sĕ împrăscie iu tot corpul vătămându-l, fără a-l putea împedeca cu ce-va, dupre cum vatămă focul cel pustiitoriŭ,—întocmaĭ aşa se petrece şi cu amărăciunea, iuţimea, mânia, şi cu cele-l-alte patimĭ ale sufletuluĭ. Când într'un oraş e introdusă vre-o feară sălbatecă, pe nimenĭ nu póte vătăma întru cât e închisă în cuşcă de fer, orĭ cât ar răcni ea şi orĭ cât ar fi de sălbatecă; dară când înfuriată peste măsură ar reuşi să rupă gratiile cele de fer de la cuşcă şi ar putea să fugă de acolo, la moment ar umplea de grózá întregul oraş şi toţĭ ar fugi. Ast-feliŭ se întâmplă şi cu natura veninuluĭ şi a amărăciuneĭ din noĭ. Pe câtă vreme e stăpânit în limitele sale, nu face nicĭ un rĕŭ mare; când însĕ se sparge membrana care îl conţine şi nu maĭ este nicĭ o pedecă care să-l opriască de a se împrăşcia în tot organismul, atuncĭ chiar de ar fi fórte puţin ca cantitate, va molipsi însĕ tóte cele-l-alte elemente prin propria sa rĕutate, din causa prea mareĭ puterĭ ce o are ca calitate. Căcĭ aflându-se de acelaşĭ feliŭ cu sângele, în acelaşĭ loc şi de aceiaşĭ calitate, şi producênd în el o căldură maĭ mare ca de ordinar, şi tot sângele ce este pri'mprejur trecênd într'o temperatură peste marginele simetrieĭ, din causa liguidităţeĭ luĭ, produce chlorosa (gălbănarea); decĭ împreună cu acest sânge stricat, el (veninul) se împrăşcie prin tóte membrele corpuluĭ, fiind-că totul a viciat deja, eară pe om il face fără voce, îl face de a'şĭ da duchul. Dară pentru ce óre vi s-aŭ spus vóuĕ cu atâta amănunţime aceste împrejurărĭ? Pentru ca din povestirea amărăciuneĭ sensibile să ajungem la acea a amărăciuneĭ morale, care vatămă maĭ 'ntâiŭ spiritul ce o a născut, resturnând totul pe dos, după care apoĭ simţind rĕutatea eĭ cea nesuferită, să fugim de dênsa. Dupre cum aceia vatămă întregul organism, ast-feliŭ şi aceasta vatămă tóte facultăţile intelectuluĭ, şi duce pe cel stăpânit de ea în prăpastia gheeneĭ. Vi s-aŭ spus acestea, dic, ca examinându-le cu precisiune, să fugim de acest rĕŭ, să înfrânăm această feară sălbatecă, şi chiar să scótem rĕul din rădăcină, dând ascultare luĭ Pavel, care dice: „Tótă amăraciunea“ nu să se tempereze, ci „să se lepede de la voĭ“. Pentru că de ce îmĭ trebuie mie ast-feliŭ de lucrurĭ rele? De ce'mĭ trebuie să am în stăpânirea mea o ast-feliŭ de feară sălbatecă, carea la urmă sfârşasce în a'mĭ abate spiritul din calea bineluĭ, şi a-l trage după sine în exilul perpetuŭ?

Să dăm ascultare luĭ Pavel, carele dice: „Tótă a-

mărăciunea să se lepede de la voĭ". Dară vaĭ! câtă denaturare în noĭ! Unia sunt atât de simpli, in cât chiar se fericesc pe dênşiĭ pentru aceasta, se fălesc cu acest rĕŭ, se mândresc; de şi e necesar de a face totul ca noĭ să ne mândrim, şi să ne fericim pentru altele, eară nu pentru aceasta. «Cutare om, diciĭ tu, este veninos, este scorpie, e un şerpe, o adevĕrată viperă, pentru care toţĭ îl cred de teribil.» Dară de ce te temĭ de cel veninos, omule? «Să nu mĕ vatăme, dicĭ, să nu'mĭ pricinuiască vre-un rĕŭ, căcĭ eŭ sunt fără experienţă în aceste lucrurĭ. Mĕ tem ca nu cum-va să mĕ iee pe mine, om simplu şi fără să fi prevĕdut vicleniile luĭ, să mĕ prindă în cursele luĭ, şi să mĕ încurce în mrejele luĭ, cele pregătite spre amăgirea nóstrĕ».... Acum chiar mĭ-a venit a ride, căcĭ în adevĕr acestea sunt vorbe de copiĭ, ce se tem de acelea de care nu trebuie a se teme. Nimenĭ nu merită maĭ mult despreţ, şi de nimenĭ nu trebuie a ride maĭ cu poftă, ca de omul veninos şi viclean, pentru că nimic nu e atât de slab, ca amărăciunea, carea face pe ómenĭ proştĭ şi fără de minte. Dară nu vedeţĭ că rĕutatea e órbă? Nu aţĭ audit că cel ce sapă grópa altuia, singur cade în ea? «Dară cum să nu ne temem de un spirit plin de tulburare»? dicĭ tu. Dacă e vorba ca noĭ să ne temem de ceĭ veninoşĭ ca de demonizaţĭ şi de ceĭ nebunĭ, cariĭ fac totul fără conşciinţă, sunt de acord şi eŭ; dară ca să ne temem de dênşiĭ pentru că ar putea face lucrurĭ marĭ contra nóstrĕ, aceasta nicĭ-odată nu va fi. Nimic nu e maĭ propriŭ pentru iconomisirea lucrurilor, ca înţelepciunea nóstrĕ, şi tot-odată nu póte fi vre-o altă pedecă înţelepciuneĭ nóstre, ca viclenia, rĕutatea şi bănuiala. Nu vedeţĭ corpurile celor cholericĭ (care aŭ prea mult venin în ele) cât sunt de desgustătóre, şi cum s-a veştedit în ele orĭ-ce urmă de înflorire? cum sunt slabe, bicisnice, şi neapte de orĭ-ce? Întocmaĭ aşa sunt şi spiritele celor veninoşĭ. Chlorosa (gălbănarea) spiritului nu e alt nimic, de cât rĕutatea. Nu este puternică rĕutatea decĭ, nu este de loc. Voiţĭ póte ca ceia ce dic să o probez prin exemplu, punêndu-vĕ faţă în faţă icóna omuluĭ rĕutăcios cu a celuĭ sincer? Abesalom era rĕutăcios şi căuta ca pre toţĭ să-ĭ atragă în partea sa. „Şi a mânecat Abesalom, dice, şi a statut spre mâna căeĭ porţeĭ, şi a fost când venia la împăratul la judecată orĭ-ce om, carele avea judecată, striga către el Abesalom şi dicea luĭ: din care cetate eştĭ

tu?", voind prin aceasta a'şĭ apropia pe fie-care. Priveşce, cât vicleşug avea. David însĕ era sincer. Şi acum priveşce şi sfârşitul amândurora, priveşce de câtă rĕutate era plin sufletul aceluia, care fiind-că nu avea în vedere de cât cum ar putea să vatăme pe tatăl sĕŭ, era orbit în tóte cele-l-alte. Nu însĕ aşa facea David, ci dupre cum dice scriptura: „Cel ce umblă drept, umblă cu nădejde, eara cel ce strîmbează căile sale, se va cunósce" (Pilde 10, 10), şi cu drept cuvênt, căcĭ cel ce umblă drept, nu spionează, nu se uită cu curiositate în tóte părţile, nu se gândeşce să facă nicĭ un rĕu. Decĭ să dăm ascultare şi să credem pe fericitul Pavel, să jelim şi să plângem pre ceĭ veninoşĭ, să facem tot posibilul ca să scótem rĕutatea din spiritul lor. In adevĕr că fie-care om are în sine venin, element de alt-feliŭ folositoriŭ; vorbesc de veninul cel indespensabil, fără de care omul nu póte trăi. Dară dacă de multe-orĭ noĭ scótem afară chiar din acest venin, de şi póte ne foloseşce mult, apoĭ cum nu este cu adevĕrat absurd, ca să nu facem nimic cu veninul din spirit, nicĭ să ne încercăm de a-l deşerta, ca pe un element nu numaĭ nefolositoriŭ, ci încă mult vătămătoriŭ chiar? „De i se pare cuĭ-va între voĭ, că este înţelept în veacul acesta, nebun să se facă, ca să fie înţelept" (I Corinth. 3, 18), dice acest fericit. Acum ascultă şi pe Luca, carele dice: „Şi frângênd în casă pâne primiaŭ hrana cu bucurie şi cu prostimea inimeĭ, lăudând pre Dumnedeŭ, şi avênd char către tot poporul" (Fapt. 2, 46. 47). Dară nu vedem noĭ şi astădĭ pe ceĭ sincerĭ şi simpli bucurându-se de cinste din partea tuturor? Nimenĭ nu inviduieşce pe unul din aceştia când face bine, nimenĭ nu intervine când el greşaşce în ce-va, ci toţĭ se bucură când el face bine, precum şi când face vr-un rĕŭ toţĭ îl compătimesc. Dacă însĕ vr'un om veninos ar prospera vre-odată, ca de o întâmplare rea toţĭ sunt trişti, pe când dacă face vre-o faptă urîtă, toţĭ se bucură. Decĭ să-ĭ jelim şi să ni fie milă de dênşiĭ, căcĭ în orĭ ce parte se vor întórce iĭ vor găsi numaĭ duşmanĭ. Şi Iacob era sincer, şi tocmaĭ prin această calitate a învins pe rĕutăciosul Isav. „Inţelepciunea nu locuieşce în sufletul rĕutăcios", dice Solomon în pildele sale.

„Tótă amarăciunea să se lepede de la voĭ" adecă să nu maĭ rĕmână nimic. O dice aceasta apostolul

căcí el cunoșcea bine, că odată mișcată ea va aprinde întregul interior al omuluī, după cum se aprinde o șură de paie numaī de la o simplă scântee. Ce anume este amărăciunea, vom pricepe exact, când vom examina. Bărbatul bănuitoriŭ, perfid, carele vecīnic e pregătit de a face rĕŭ, carele tóte le vede și le bănuieșce în rĕŭ, unul ca acesta e stăpânit de amărăciune, și din el nu se nașce de cât numaī mânia și iuțimea. Intr'un ast-feliŭ de suflet nu locuieșce mulțămirea și veselia cea spirituală, căcī rădăcina mânieī și a iuțeleī este amărăciunea. Un ast-feliŭ de om vecīnic e trist, vecīnic gânditoriŭ, vecīnic cu fruntea încrețită, și nicī-odată nu are sufletul liniștit. Dară, dupre cum am dis, singurī iī culeg maī 'ntêiŭ ródele rĕutăților lor. „Și strigarea“, dice maī departe. Dară de ce împedecă óre strigarea? Pentru că chreștinul adevĕrat trebuie a fi tot-deauna calm. «Dupre cum calul pórtă în spete pe călăreț, tot așa și strigarea duce în spete iuțimea. Decī împedecă calul, dice, și atuncī aī nimicit pe călăreț.»

*) Audă acestea maī cu sămă femeile, care pentru fie-ce lucru țipă și rĕcnesc. Intr'un singur cas e folositoriŭ de a striga și a rĕcni, în a predica și a învăța; aiurea de loc, și nicī chiar în rugăciunī. Dacă voeșcī să aflī din chiar firea lucrurilor, eī bine, nu rĕcni nicī-odată, și să șciī că nicī-odată nu te veī iuți. Iată leacul calmăreī. Dupre cum nu e posibil ca cel ce nu rĕcneșce să se iuțiască, tot așa nu e posibil ca cel ce strigă și rĕcneșce să nu se iuțiască. Să nu'mī spuī de cel ce ține minte rĕul, de cel ce'șī resbună, să nu'mī spuī de amărăciunea și de veninul ce de la natură îl avem în noī, căcī noī discutăm cum am putea scóte din rădăcină această patimă. Așa că nu puțin contribuie la ajungerea scopuluī propus, dacă noī ne vom deprinde de a nu maī striga nicī-odată, și de a nu maī țipa. Când tu veī lepăda de la tine țipetul și rĕcnetul, prin aceasta taī aripile iuțeleī, și împedicī de a se maī umfla buba din inima ta. Dupre cum nu e posibil de a te lupta cu cine-va, fără să ridicī mânele în sus, tot așa nu e posibil ca țipând să nu te iuțeșcī. Leagă mânele luptătoriuluī cu pumnul, și apoī ordonă'ī ca să se lupte; dară nu va putea să o facă. Tot așa e și cu mânia și iuțimea. Strigarea și țipetele iritează chiar și pe cel ce de feliul luī nu este póte iritabil. De aicī maī ales vine iuțimea la unia, de

*) Partea morală. Nu trebuie a se iuți cine-va, și stăpâneie nu trebuie a bate pe servitórele lor fără rânduéală (Veron.)

aicĭ şi femeile se înfuriază pe servitórele lor, umplu tótă casa lor de ţipete şi răcnete, şi de multe-orĭ chiar ceĭ ce trec pe uliţă, dacă casa e la stradă, aud ţipetele stăpâneĭ şi plânsetele servitóreĭ. Ce póte fi, cu adevĕrat, maĭ uricios ca acest fapt? «Audĭ tu bocetele? se întreabă vecinele; óre ce s-a întâmplat acolo»? şi tóte imediat se tupilează şi se uită prin gard să vadă ce este. «Cutare, dice, î-şĭ bate servitórea». Repet încă: ce póte fi maĭ uricios şi maĭ fără ruşine? Dară ce? Nu trebuie a lovi óre? Nu dic aceasta; trebuie de sigur, însĕ nu incontinuŭ şi nicĭ fără măsură, nicĭ din causa unor greşelĭ óre-care, ca bună-óră dacă ar lipsi de a face vre-un serviciŭ, ci, dupre cum dic în tot-deauna, numaĭ atuncĭ când servitórea îşĭ vatămă sufletul sĕŭ. Dacă pentru această causă o baţĭ, toţĭ te vor lăuda, şi nimenĭ nu te va acusa; dară dacă o baţĭ numaĭ din causa ambiţiunilor saŭ şi a nedreptăţeĭ tale, toţĭ te vor desaproba pentru crudime şi neomenie. Şi ceia ce este maĭ uricios, că sunt unele stăpâne atât de sălbatice şi neomenóse, că bat într'atât de mult, în cât vinătăile nu se trec de pe corp timp de maĭ multe dile. Desbrăcând pe bietele fete servitóre, le leagă de multe-orĭ de piciórele paturilor, şi chiamă şi pe bărbat ca să vadă acest fapt. Vaĭ! şi cum nu-ţĭ trece prin minte în acel timp amintirea gheeneĭ? spune-mĭ; căcĭ după ce desbracĭ pe servitóre, apoĭ o maĭ arăţĭ încă şi bărbatuluĭ? Şi nu te ruşinezĭ dacă el te desaprobă? Şi ceia ce este maĭ mult încă, că îl aţiţĭ şi pe dênsul şi îl forsezĭ ca să o lege, după ce maĭ ântêiŭ aĭ ocărît pe acea nenorocită cum ţi-a venit la gură, numind'o Thesalidă, fugară şi altele de acest feliŭ. Mânia ta nu 'ţĭ maĭ cruţă nicĭ chiar gura, ci are în vedere numaĭ un singur lucru, cum să 'ţĭ satisfacĭ contra aceleĭ nenorocite, fie chiar că te necinsteşcĭ singură. Şi după aceasta apoĭ se pune pe scaun, întocmaĭ ca şi un tiran, chiamă pe copiĭ, chiamă pe ceĭ-l-alţĭ servitorĭ, şi în fine pe bărbatul eĭ cel lipsit de minte îl face ca un feliŭ de calăŭ. Dară óre de acestea trebuie să se petreacă în casele chreştinilor? «Dară sunt viclene servitórele, dicĭ, şi impertinente, sunt neruşinate şi incorigibile». Şciŭ şi eŭ, însĕ e posibil de a le îndrepta pe altă cale, cu ameninţările, cu înfricoşările, cu cuvintele care pot a o mişca maĭ mult, şi pe tine te apără de ruşine. Tu care eştĭ liberă, aĭ pronunţat vorbe uriciόse, şi nu te ruşinezĭ óre maĭ mult, de cât voeşcĭ să o ruşinezĭ pe ea? Dară apoĭ dacă ea trebuie a se duce la baie, va purta pe spetele eĭ vinătăile ce î-aĭ făcut, care vor fi dovada cea maĭ evidentă despre crudimea ta.

«Dară sunt de nesuferit, ḑicĭ, şi nu merită nicĭ-o iertare». Sciŭ şi eŭ, însĕ, dupre cum am maĭ ḑis, întórce-o din calea cea retăcită prin alte mijlóce, şi nu numaĭ cu bătăile şi cu gróza, ci maĭ întrebuinţază şi vorba bună, maĭ întrebuinţază şi blândeţa. Dacă ea este credinciósă, închipui-ţĭ că a devenit sora ta. Tu eştĭ stăpână, eară ea te servesce. Dacă e beţivă, împedecă ocasiile beţieĭ, cheamă pe bărbatul tĕŭ şi sfătuiţi-o împreună. Póte nu vedĭ şi nu pricepĭ cât de uricios lucru e de a vedea pe o femee bătĕnd? Ceĭ ce aŭ legiferat asupra bărbaţilor diferitele muncĭ, fórte rar aŭ ajuns la cruḑimea de a ordona să se bată vre-o femee, ci mânia lor s-a întins póte până la a dispune ca să se lovească cu piciorul. Atâta sfială aŭ avut către natura femeilor, în cât chiar dacă era vre-o necesitate absolută, totuşĭ nu se atingeaŭ măcar de femee, dacă maĭ ales era şi îngrecată. Prin ast-feliŭ de purtare femeile se fac urîte bărbaţilor lor. «Dară ce e de făcut, dacă ea curvesce»? Mărit'o după bărbat, împedecă ocasiunile curvieĭ, nu da voe ca să se facă necuviinţĭ în casa ta. «Dară dacă este tâlhăriţă, ḑicĭ, ce să fac»? Păzesce-te şi priveghiază. Dară tu ḑicĭ: «apoĭ eŭ să o păzesc, eŭ să fiŭ păzitoriul eĭ»? O! câtă lipsă de minte! Şi de ce, mĕ rog, nu aĭ fi păzitoriul eĭ? Óre nu are şi ea acelaşĭ spirit ca şi tine? Nu a învrednicit'o Dumneḑeŭ şi pe ea de a avea aceleaşĭ însuşirĭ ca şi tine? Nu din aceiaşĭ masă duchovnicească se împărtăşesce ca şi tine? Nu este şi ea partaşă aceliaşĭ binefacerĭ? «Dară ce să fac, ḑicĭ tu, dacă e rea de gură, dacă rĕspunde şi e beţivă»? Aşa va fi; de cât eŭ te întreb, câte femeĭ libere, voiŭ să ḑic câte stăpâne nu sunt óre de acest feliŭ? Dară Dumneḑeŭ a poruncit bărbaţilor ca să sufere tóte defectele femeilor, numaĭ să nu fie curvă, ḑice, eară cele-l-alte defecte suferi-le. Chiar de ar fi femeea beţivă, saŭ rea de gură, saŭ pismaşă, saŭ luxósă şi prin luxul eĭ 'ţĭ cheltuiesce averea ta, tu formează-o, căcĭ de aceia eştĭ capul eĭ; pe dênsa o aĭ de tovarăş vieţeĭ, şi de dênsa aĭ nevoe. Aşa dară formează-o dupre cum trebuie, fă în fine cele ce depind de tine. Chiar de ar rĕmânea necorejată, chiar de ar fura din casă, tu păzesce-ţĭ ale tale; dacă este rea de gură, astupă-ĭ gura, ad-o la tăcere, însĕ nu prin bătae. Aceasta e cea maĭ înaltă filosofie. Acum însĕ vedeţĭ la câtă absurditate aŭ ajuns unele dintre stăpâne, că descopĕr capul servitórelor şi le trag de pĕr prin casă... De ce v-aţĭ înroşit tóte la auḑul acestora? Cuvêntul meŭ nu e îndreptat asupra tuturor stăpânelor, ci numaĭ asupra acelora care aŭ căḑut în

ast-feliŭ de sălbătăcie. „Femee cu capul desvălit să nu fie“, dice Pavel, şi tu descoperĭ capul eĭ de brobódă? Vedĭ cum te insulţĭ singură? Când tu te arăţĭ cu capul gol, considerĭ faptul ca o insultă, şi când apoĭ singură desgolescĭ pe servitóre, nu ţi se pare a fi insultă? Şi apoĭ dicĭ că nu se cuminţesce, că nu se îndreaptă? Cuminţesce-o cu băţul şi cu lovilurile cumpătate. Dară tu câte defecte nu aĭ, şi totuşĭ nu te îndreptezĭ? Acestea nu le dic dóră pentru acelea, ci pentru voĭ, care sunteţĭ libere, ca nimic nedemn, nimic uricios să nu faceţĭ, ca să nu vĕ vătămaţĭ pre voĭ înşi-vĕ. Dacă te veĭ deprinde de a te purta cu blândeţă către servitóre şi nu cu rĕutate, cu atât maĭ mult faţă de bărbatul tĕŭ veĭ fi aşa. Aşa dară filosofia purtăreĭ vóstre către servitóre, vĕ va folosi fórte mult în a vĕ atrage favórea bărbaţilor. „Cu ce măsură veţĭ măsura“, dice Mântuitoriul, cu aceia vi se va înapoia“ (Math. 7, 2). Pune friŭ gureĭ. Chiar dacă servitórea 'ţĭ respunde când tu o povăţuiescĭ, să nu ţi se pară greŭ de reuşit; nepărêndu-ţi-se greŭ acest lucru, tu aĭ ajuns la cea maĭ 'naltă filosofie. Sunt unele stăpâne care pe lângă altele maĭ adaogă încă şi blestemurĭ asupra servitórelor. Nimic nu e maĭ uricios de cât ca cine-va la mânie să blesteme. «Dară ce să fac, dicĭ tu, dacă servitórea se împodobesce şi caută să se facă plăcută»? Impedec-o de la aceasta, pentru care sunt de acord; însĕ împedec-o incepênd cu tine maĭ 'nteiŭ, nu atâta prin grózá, cât prin exemplu. Fiĭ în tóte model de exemplu bun.

„Şi hula să se lepede de la voĭ“. Privesce cum progresază rĕul. Amărăciunea nasce mânia, mânia nasce iuţimea, iuţimea nasce strigarea, şi din strigare se nasce hula, adecă vorbele cele próste, hula nasce bătăile, bătăile aduc rănĭ, eară ranele causază mórtea. Dară Pavel nu a voit să le înşire şi pe aceste din urmă, ci a dis numaĭ în general: „Să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“. Şi ce este óre: „împreună cu tótă rĕutatea“? Sunt uniĭ ómenĭ carĭ muşcă pe furiş ca şi câniĭ, cariĭ nicĭ nu hămăiesc şi nicĭ nu supără pe cel ce trece pe lângă dênşiĭ; când însĕ sunt netediţĭ cu mâna şi li se arată un feliŭ de blândeţă, iĭ luându-ĭ ca nepăsătoriŭ şi fară băgare de samă, se repĕd şi 'şĭ înfing dinţiĭ. Aceştia sunt cu mult maĭ primejdioşĭ, de cât aceĭ carĭ ţi se daŭ pe faţă de duşmanĭ. Nişte ast-feliŭ de ómenĭ sunt în tótă puterea cuvêntuluĭ cânĭ, căcĭ nicĭ nu strigă, nicĭ nu

se iuțesc, nicĭ nu amenință pe cine-va când sunt neliniștițĭ, ci pe furiș împletesc tot felul de viclenĭĭ, făuresc miĭ de rele, și'șĭ rĕsbună prin fapte pipăite. Pe unia ca aceștia 'ĭ vizază apostolul. „Să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea", adecă păzesce-te nu numaĭ de vorbele cele próste, ci și de faptele cele vrednice de hulă. «Eŭ, pare că dice apostolul, de aceia am pedepsit limba ta, și am oprit strigarea și rĕcnetul, pentru ca să nu se aprindă focul maĭ tare; dară dacă tu încă întreţiĭ înăuntrul tĕŭ cărbuniĭ și flacăra, apoĭ la ce 'ţĭ va fi de folos tăcerea? Saŭ póte nu sciĭ că focurile atuncĭ sunt maĭ grozave, când ard înădușit și nu sunt vĕdute de ceĭ ce staŭ afară? Nu sciĭ că și plagele sunt maĭ primejdióse, pe câtă vreme nu aŭ început a se usca la suprafaţă? Nu sciĭ că și frigurile acelea sunt maĭ primejdióse, care ard așa dicĕnd interiorul omuluĭ? Ast-felŭ și iuţimea e maĭ grozavă ca tóte cele-l-alte, căcĭ ea prăpădesce spiritul omuluĭ. Dară și aceasta „să se lepede de la voĭ, dice, împreună cu tótă rĕutatea", fie mare, saŭ mică».

Să ascultăm decĭ pe Pavel, și tótă amărăciunea cum și tótă rĕutatea să o alungăm de la noĭ, ca să nu intristăm pe Sântul Duch. Să scótem din rădăcină amărăciunea, și să o tăiem cu totul, pentru că din amărăciune nu iesă nimic bun, nimic sănătos pentru suflet, ci tóte nenorocirile, lacrimile, plânsetele și suspinele. Dară nu vedeţĭ voĭ, cum simţim repulsiune către acele feare sălbatice, ce rĕcnesc și urlă, cum de exemplu e leul, ursul, lupul și altele de acest felŭ? Nu însĕ tot așa și óea; de ce? pentru că din gâtul eĭ nu iesă rĕcnet saŭ urlare, ci o voce blajină. Chiar și dintre instrumentele musicale, acele care ţipă sunt despiăcute urecheĭ, ca de pildă: timpana, trimbiţele, etc., pe când acele care aŭ un sunet maĭ dămol, ca de exemplu: chitara, fluerul, flautul, naiul, etc. acestea sunt plăcute la aud. Decĭ așa să ni exercităm spiritul nostru, ca să nu ţipăm, și cu acest metod noĭ vom scapa de iuţime. Când noĭ am reușit de a tăia din rădăcină această patimă, singurĭ maĭ ânteiŭ ne vom bucura de liniștea sufletească, și cu mulţămire vom pluti pe marea acesteĭ vieţĭ spre limanul ceĭ fericit; căruia fie a ne învrednici, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVI.

„Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se lepede de la voi, împreună cu tótă rĕutatea. Fiți unul către altul buni, milostivi, iertând unul altuia, precum și Dumneḑeŭ v-a iertat vóuĕ întru Christos“ (Cap. 4, 31. 32).

Nu e deajuns numai de a te lăsa de rĕutate, dacă voeșci a te bucura de împărăția ceriurilor, ci e necesitate și de săvêrșirea multor fapte bune. Pentru ca să scăpăm de gheena, trebuie a ne depărta de rĕutăți, dară de voim a ne bucura de împărăția ceriurilor, e absolut necesar de a ne ținea strînși legați de virtute. Saŭ póte nu sciți, că și in judecățile lumeșci, când se examinează cu amănunțime fie-care din faptele săvêrșite, și când ia parte la aceasta întreaga cetate, nu sciți, ḑic, că așa se procedează? Căci era un vechiŭ obiceiŭ și la ceĭ lumeșci de a încununa cu cunună de aur, nu pe cel care nu a făcut nicĭ un rĕŭ cetățeĭ,—căci pentru aceasta ajungea faptul că nu era responsabil de nimic,—ci pe acela, care era dovedit că a făcut cele mai mari binefacerĭ. In acest mod numai unul ca acesta se cădea de a se bucura de cinste. Dară nu sciŭ cum se face, că puțin trebuia ca eŭ să uit tocmaĭ aceia ce era necesar de a vĕ spune. Partea ântêĭ a acesteĭ omiliĭ o resum aicĭ, avênd nevoe numaĭ de o mică corectare. Decĭ fiind-că ḑiceam, că spre a nu cădea în gheena ajunge depărtarea de rele, pe când vorbeam mi-aŭ trecut prin minte o amenințare grozavă, carea aduce după sine pedeapsa nu asupra celor ce aŭ cutezat de a face vr'un rĕŭ óre-care, ci asupra acelora cariĭ aŭ lipsit de a face binele, saŭ maĭ bine ḑis, asupra celor ce aŭ neglijat de a face chiar una dintre faptele, cele bune ordonate nóuĕ. Și care este acea amenințare? «Sosind ḑiua cea înfricoșată, ḑice, și judecătoriul stând pe tron, oile le-a pus deadreapta, eară caprele deastânga, și către oĭ a ḑis: „Veniți bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de moșceniți împărăția cea gătită vóuĕ de la întemeerea lumeĭ, că am flămânḑit și mĭ-ați dat să mănânc“. (Math. 25, 34. 35). Aceasta e și bine; pentru că trebuia ca iĭ să primiască rĕsplata filantropieĭ lor. Însĕ ca acei ce nu aŭ împărtășit pe ceĭ lipsiți din ceia ce aveaŭ, să fie

pedepsiţi nu numai cu lipsirea bunătăţilor, ci încă să fie şi trimişi în focul gheenei, ce raţiune póte avea? Are o raţiune foarte însemnată, şi încă nu mai mică ca cea dintêi. Prin acestea noi învăţăm, că cei ce fac binele se vor bucura de bunătăţile cele din ceriuri, pe când acei ce de şi póte nu pot fi acuzaţi pentru vr'un rêŭ, dară totuşi fiindcă aŭ neglijat de a practica fie chiar una din faptele bune, vor fi târiţi în focul gheenei împreună cu cei ce aŭ făcut tótă viaţa lor numai rele. Ar putea dice cine-va, că chiar numai de nu ar face binele,—de şi póte nu face fapte rele,—şi totuşi faptul acesta e în sine o parte din rêutate, pentru resonul că este resultat din trândăvie, eară trândăvia e o parte din rêŭ, saŭ mai bine dis, nu numai o porţiune, ci chiar causa şi rădăcina rêului, pentru că în definitiv trândăvia învaţă pe om tóte relele. De cât e mai bine ca să nu ni mai punem nişte ast-feliŭ de întrebări necugetate, ca de exemplu: cel ce nu a făcut nici un rêŭ în viaţa sa, dară în acelaşi timp nu a făcut şi nici un bine, în care anume loc va sta?... pentru că chestiunea e limpede. A nu face cine-va binele, este acelaşi lucru cu a face rêul. Căci spune-mi: de ar avea cine-va un servitoriŭ, care nu ar fura, nu ar insulta, şi nici nu ar rêspunde stăpânului, însĕ ar fi beţiv póte, şi ar sta tótă diua fără să facă vre-o treabă, şi nu ar face nimic din cele ce ca servitoriŭ e datoriŭ de a face, ei bine, óre pe unul ca acesta nu l-ar biciui stăpânul, nu l-ar bate? spune-mi; şi cu tóte acestea el n-a făcut nici un rêŭ. Însĕ chiar faptul că nu a făcut nimic, este în sine rêŭ. Dară să întindem vorba mai departe, să ne raportăm şi la viaţa de tóte dilele. Fie un agricultor, bună-óră, care întru nimic nu ni vatămă interesele nóstre, nici nu ne hulesce, nici nu fură, ci numai că îşi leagă mânele sale, şéde acasă totă diua, nici nu ară, nici nu samănă, nici nu înjugă boii, nici vie nu lucrează, şi în fine nici nu se dedă la munca pămêntului; ei bine, óre nu pedepsim noi pe unul ca acesta? De şi pe nimeni nu a nedreptăţit, totuşi el nedreptăţesce, dupre vorba comună, prin faptul că cu nimic nu contribuie din parte-i la prosperarea comunităţei în general. Dară ce? spune-mi: dacă unul dintre meseriaşi, bună-óră, nu ar vătăma pe vr'un tovărăş de aceiaşi meserie, saŭ şi pe altul care are altă meserie, dară totuşi prin faptul că el nu lucrează nimic, nu óre ni se vatămă interesele întregei comunităţi? Voesci să întindem vorba şi asupra corpului nostru? Iată, bună-óră, că mâna nici nu lovesce capul, nici nu taie limba, nici nu scóte ochii, şi nici nu face vr'un alt rêŭ de

acest feliŭ, ci numaĭ că stă nelucrătóre, și nu'șĭ îndeplineșce serviciul eĭ față de întregul corp; eĭ bine, óre nu merită de a fi tăiată maĭ bine, de cât se maĭ fie purtată în nemișcare și vătămând corpul în general? Dară ce? Dacă gura de pildă, nu ar mușca mâna, nicĭ peptul, și cu tóte acestea ar lipsi de a'șĭ face datoriile eĭ, apoĭ nu ar fi maĭ bine óre de a o astupa cu totul? Decĭ, dacă fiind vorba de servitorĭ, de meseriașĭ, și de corpul nostru, și noĭ găsim că este o mare nedreptate, nu numaĭ de a nu face vr'un rĕŭ, ci încă chiar și când lipseșce de a face vr'un bine ce-ĭ este impus prin firea lucruluĭ, cu atât maĭ mult se póte ḑice acesta, când e vorba de corpul luĭ Christos. Pentru aceia și fericitul Pavel, trăgêndu-ne de la faptele cele rele, ne duce spre fapta bună.

*) Ce folos este, spune-mĭ, dacă tu aĭ scos din pământ toțĭ spiniĭ, dară nu aĭ aruncat în ogor semințele cele bune și trebuitóre? Osteneala ta remanênd zadarnică, te va re'ntórce earășĭ la paguba dintêiŭ. Pentru aceia și Pavel purtându-nĭ de grijă, nu a mărginit ordinațiunile sale numaĭ la sustragerea și tăierea din rădăcina a relelor, ci ne îndeamnă ca cât maĭ grabnic să ne înfățoșăm cu plantațiunea complectă a bunătăților. Ḑicênd el: „Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula să se lepede de la voĭ împreună cu tótă rĕutatea", a adăogat imediat: „Și fițĭ unul către altul bunĭ, milostivĭ, iertând unul altuia", căcĭ acestea sunt pornirĭ sufleteșcĭ și dispozițiunĭ lăuntrice bune și cu adevĕrat chreștineșcĭ. Nu e de ajuns de a ne scăpa de o aplecare óre-care a spirituluĭ, și apoĭ a cădea earășĭ în alta, ci e nevoe ca să fim vecĭnic în mișcare, și însuflețițĭ de dorința de a fugi de rele, ca ast-feliŭ să ajungem în deplina stăpânire a bunătăților. Căcĭ dacă și corpul s-ar putea isbăvi vre-odată de culórea cea neagră, nu de odată însĕ ar putea deveni alb. Dară e mult maĭ nimerit ca să scótem exemplele din faptele cele pendinte de voința nóstrĕ, de cât din acele naturale. Cel ce nu este dușman, nu se póte ḑice că este prieten în totul, ci este, așa ḑicênd, neutru, adecă nu arată nicĭ dușmănie, nicĭ prietenie, dupre cum se găsesc față de noĭ ceĭ maĭ mulțĭ dintre ómenĭ.

*) Partea morală. Cum că trebuie a săvêrși cele contrare rĕutățeĭ, care dejà a fost îndepărtată; pentru că nu este nicĭ un folos, dacă iuțimea a fost desrădăcinată, și cu tóte acestea dragostea nu e întinsă cu îmbelșugare (Vernu).

Cel ce nu lăcrămează, nu se póte ḑice că în general el rîde, ci este, aşa ḑicênd, în starea de mijloc. Tot asemenea şi în casul de faţă. In adevĕr, că cel ce nu este veninos, nu se póte ḑice că în general el este bun, dupre cum nu s-ar putea ḑice nicĭ de cel ce nu este furios, că în general el este milostiv. Şi privesçe cum fericitul Pavel, în puterea celeĭ maĭ eminente legĭ de agricultură, curăţă şi lucrează pămêntul încredinţat luĭ de marele agricultor. A nimicit seminţele cele falşe şi vătămătóre, după care apoĭ el se rógă şi îndeamnă, ca să se planteze numaĭ plantele cele veritabile. „Fiţĭ unul cătră altul bunĭ", ḑice, căcĭ dacă veĭ lăsa *nelucrată ţearina din care aĭ smult* spiniĭ, tu singur veĭ suferi earăşĭ din causa plantelor nefolositóre ce vor resări. De aceia e necesar ca tu să preîntimpinĭ această nelucrare şi nerodire a ţearineĭ tale cele duchovnicesçĭ, prin aruncarea seminţelor, plantarea şi cultivarea plantelor bune, adecă a faptelor bune. A nimicit iuţimea, şi în locul eĭ a sădit bunătatea; a nimicit amărăciunea, şi în locu-ĭ a pus milostivirea; a smuls din rădăcină rĕutatea şi hula, eară în locul lor o plantat iertarea, căcĭ, când el ḑice: „iertând unul altuia", la aceasta se rapórtă; adecă ni ḑice: «fiţĭ iertătorĭ, fiţĭ îngăduitorĭ unul altuia». Darul acesta e cu mult maĭ mare de cât darul în banĭ. Cel ce iartă datornicului datoria bănească ce o are la dênsul, face de sigur un lucru frumos şi admirabil, însĕ darul acesta se mărginesçe numaĭ în corp, de şi el îşĭ atribuie o resplată în cele duchovnicesçĭ şi în acordarea darurilor spirituale; însĕ cel ce iartă greşalele altuia, folosesçe şi sufletuluĭ sĕŭ, cum şi sufletuluĭ celuĭ ce a primit iertarea. Cu modul acesta, el a făcut mai blând şi maĭ îngăduitoriŭ nu numaĭ spiritul sĕŭ, ci şi al aceluia. Nu aruncându-ne cu furie asupra celor ce ne-aŭ nedreptăţit, noĭ vom putea vreo-dată a'ĭ îmblânḑi şi a'ĭ umili atâta, pe cât le atingem sufletele lor iertându-ĭ. Cu modul acela noĭ nu am folosit nicĭ nóuĕ, şi nicĭ acelora, ci pe ambiĭ am vătămat,—pe deoparte noĭ imitând pe maĭ mariĭ Iudeilor în rĕsbunarea lor, eară pe de alta aceia maĭ mult aprinḑêndu-se în mânia lor. Pe când dacă noĭ vom resplăti nedreptatea cu blândeţa, li-am dămolit tótă iuţimea lor, am aşeḑat chiar înăuntrul lor un tribunal, carele ni va da nóuĕ votul, adecă ne va ierta, eară pe dênşiĭ îĭ va pedepsi maĭ grozav, de cât cum ĭ-am pedepsi noĭ chiar. Singurĭ iĭ se vor osindi şi se vor desaproba, căutând orĭ-

ce ocasie, prin care să'şi plătească datoria lor cu o maĭ mare măsură, sciind bine că a resplăti în mod egal, e tot una cu a remâuea maĭ pe jos, şi de aceia vor lua exemplu de la noĭ purtându-se cu blândeţă. Se vor încerca prin urmare ca să covîrşască în măsură, pentru ca ast-feliŭ paguba ce aŭ causat-o altora să o ascundă printr'o maĭ mare resplată făcută celor ce aŭ pătămit din causa lor, şi ast-feliŭ iĭ vor usa de cea maĭ mare blândeţă. Căcĭ ómeniĭ când sunt recunoscĕtorĭ, nu atâta se măhnesc pentru ceĭ reĭ, cât se măhnesc pentru ceĭ bunĭ, cariĭ pătimesc rele din partea celor ce-ĭ nedreptăţesc. Cu adevĕrat că e culmea rĕutăţeĭ, a huleĭ şi a despreţuluĭ de a te arunca asupra celuĭ ce pătimesce, în loc să-l ajuţĭ şi să-ĭ facĭ bine; pe când purtându-te aşa, adecă dacă nu te veĭ porni cu rĕutate asupră-ĭ, veĭ avea laudă şi aprobare din partea tuturor. Decĭ de voiescĭ a-ţĭ resbuna, resbună-ţĭ în acest mod: resplătesce cu bine pe ceĭ reĭ, pentru ca ast-feliŭ să-ĭ facĭ datornicĭ ţie, şi să căştigĭ o biruinţă strălucită. Aĭ suferit vr'un rĕŭ? Resplătesce-ĭ cu binele, pentru că ast-feliŭ iţĭ veĭ rĕsbuna pe duşman. Dacă tu te aruncĭ asupra luĭ, toţĭ te vor despreţui tot aşa ca şi pe dênsul, eară dacă tu aĭ răbdat, se va întâmpla din contra, căcĭ pe tine toţĭ te vor aproba şi te vor admira, eară pe acela toţĭ îl vor acusa. Ce suferinţă maĭ mare ar putea fi pentru un duşman, de cât de a vedea cu ochiĭ luĭ pe victimă, cum este aprobată şi admirată de toţĭ ceĭ-l-alţĭ? Ce poate fi maĭ amar pentru un duşman, de cât de a se vedea hulit de toată lumea în faţa victimeĭ luĭ? Dacă tu te aperĭ şi îl şi pirăşcĭ póte, apoĭ şi tu singur ţi-aĭ rĕsbunat, pe când dacă iĭ ierţĭ, în locul teŭ toţĭ te vor apăra contra luĭ. Aceasta este maĭ grozav de cât orĭ-ce suferinţă, adecă de a vedea pe contrariul sĕŭ că are atâţia apărătorĭ. De veĭ deschide tu gura contra luĭ, aceia vor tăcea, pe când dacă tu tacĭ, nu numaĭ cu gura ta, ci cu a multora îl veĭ acusa şi ast-feliŭ maĭ mult 'ţĭ veĭ rĕsbuna. Mulţĭ te vor acusa, dacă tu iĭ insulţĭ, pentru că vor lua cuvintele tale ca isvorîte din patimă, pe când dacă tu cel nedreptăţit nu îl veĭ vorbi de rĕŭ, apoĭ maĭ cu samă atuncĭ resbunarea ta va fi scutită de orĭ-ce bănuealǎ şi va fi curată. Când ceĭ ce nu aŭ pătimit nicĭ un rĕŭ sufĕr totuşĭ şi compătimesc şi iĭ ca nedreptăţiţĭ, aşa dicĕnd, din causa blândeţeĭ tale cele exagerate, o asemenea rĕsbunare pentru tine e curată de orĭ-ce bănuială.

«Dară ce? dicĭ tu, dacă nimenĭ nu mĕ va apăra»? Află însĕ, că nu sunt atât de petrificaţĭ ómeniĭ, în cât vĕdên-

du-te înzestrat de atâta filosofie, să nu te admire. Chiar de nu ți-ar lua apărarea atuncĭ, o vor face aceasta maĭ în urmă, când iĭ vor judeca maĭ amănunțit împrejurările; atuncĭ iĭ formându-șĭ convingerea nevinovățieĭ tale, vor critica aspru și vor acusa pe acela. Și chiar dacă nimenĭ nu te-ar admira, tu singur te veĭ admira de răbdarea ta, de și nu aĭ spune póte nimĕnuĭ. Judecata bineluĭ, care este sădită în noĭ,—chiar de am ajunge la rĕutatea cea maĭ mare,—este nepărtinitóre și nu se abate din calea cea dreaptă. Pentru ce credețĭ că Domnul nostru Iisus Christos a ḑis vorbele acestea: „De te va lovi cine-va peste fața obrazuluĭ cea dreaptă, întórce-ĭ luĭ și pe cea-l-altă“? (Math. 5, 39). Nu óre pentru aceia, că cu cât cine-va este maĭ mult răbdătoriŭ, cu atât maĭ mult se va folosi și pe dênsul, cum și pe adversariul sĕŭ? De aceia a și ordonat ca să întorcĭ și obrazul cela-l-alt, ca ast-feliŭ să satisfacĭ pofta celuĭ mâniat. Dară apoĭ cine e atât de sălbatec, ca să nu se rușineze după aceasta? Câniĭ, se vorbeșce că fac ast-feliŭ: când cânele latră și se repede asupa cuĭ-va, dacă acesta se aruncă jos la piciórele câneluĭ, ĭ-a temperat tótă furia, și după aceia cânele nu maĭ face nimic. Decĭ dacă câniĭ se îmblânzesc cu cel ce era gata de a fi sfâșiat de iĭ, cu cât maĭ virtos omul care e din fire ființă cugetătóre. Dară e demn de a nu trece cu vederea o mică alusiune, care 'mĭ-a fost venit în minte maĭ adineóre, și pe care o am fost adus de mărturie. Și care este aceasta? Ḑiceam de Iudeĭ și de maĭ mariĭ lor că eraŭ acusațĭ de rĕsbunătorĭ. De și legea li permitea, căcĭ ḑice: „Ochiŭ pentru ochiŭ, și dinte pentru dinte“ (Levit. 24, 20), însĕ nu ca să'șĭ scótă ochiĭ uniĭ altora, ci ca prin frică de a nu suferi, să-ĭ opriască de a face ce-va rĕŭ, cu alte cuvinte să nu facă rĕŭ altora, ca nu cum-va să sufere de la dênșiĭ. A ḑis decĭ: „Ochiŭ pentru ochiŭ“, pentru ca să lege mânele acelora, și nu ca să le îngădue pe ale tale de a-ĭ lovi, nu numaĭ să apere ochiĭ tĕĭ de vre-o vătămare, ci și aĭ acelora să-ĭ păstreze sănătoșĭ. Dară ceia ce căutam să aflu, era aceasta: de ce, fiindu-lĭ permisă apărarea, eraŭ acusațĭ când făceaŭ așa? Ce înseamnă aceasta? Aicĭ se vorbeșce de rĕutatea inimeĭ. Căcĭ în adevĕr, e deajuns unuĭ om de înțelegere de a vedea că a covirșit pe un altul cu puterea luĭ, pentru ca imediat să ierte pe contrariul sĕŭ pentru ceia ce i-a făcut; pe când ținênd ură pentru rĕul causat, omul vindicativ nicĭ-odată nu iartă.

Decĭ faptul rĕsbunăreĭ nu este resultatul mânieĭ, saŭ al uneĭ iuţimĭ necumpătate, ci al rĕutăţeĭ inimeĭ cu premeditare. Dumnedeŭ îngăduie, póte, numaĭ celor prinşĭ fără de veste în vre-o primejdie, ca să se apere, şi să alerge şi la rĕsbunare, şi pentru aceia dice: „Ochiŭ pentru ochiŭ", pe când aiurea dice: „Căile celor ce ţin minte rĕul, sunt spre mórte" (Prov. 12, 29). Decĭ dacă acolo, unde era îngăduit de a vătăma ochiul în locul celuĭ vătămat, şi atâta pedeapsă se dădea celor vindicativĭ, cu cât maĭ mult nu vom fi óre pedepsiţĭ noĭ, cărora ni s-a poruncit de a ne preda pe noĭ înşine suferinţelor?

Decĭ să nu fim rĕutăcioşĭ şi rĕsbunătorĭ, ci să stingem din noĭ iuţala, ca să ne arătăm vrednicĭ de filantropia luĭ Dumnedeŭ. „Cu ce judecată veţĭ judeca, veţĭ fi judecaţĭ; şi cu ce măsură veţĭ măsura, se va măsura vóuĕ" (Math. 7, 2). Aşa dară să fim către alţiĭ filantropĭ şi îngăduitorĭ, pentru ca să putem înlătura cursele din viaţa aceasta, şi tot-odată pentru ca să ne bucurăm şi noĭ de iertare în diua cea viitóre, prin charul şi iubirea de ómenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVII.

Şi fiţĭ unul către altul bunĭ, milostivĭ, iertând unul altuia, precum şi Dumnedeŭ v'a iertat vóuĕ întru Christos. Fiţĭ dară următorĭ luĭ Dumnedeŭ, ca nişte fiĭ iubiţĭ, şi umblaţĭ întru dragoste, precum şi Christos v-a iubit pre voĭ, şi s-a dat pre sine pentru noĭ aducere şi jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros cu bună mireazmă" (Cap. 4, 32 şi Cap. 5, 1. 2).

Faptele cele trecute aŭ maĭ multă putere, şi se par a fi maĭ minunate şi maĭ de credut. Pentru aceia şi Pavel îşĭ însoţesce sfaturile sale cu fapte de acelea ce deja s-aŭ petrecut. Nişte ast-feliŭ de fapte aŭ o mare putere, fiind-că e vorba de Christos, carele le a săvêrşit. A zice simplu: «iartă, şi ţi se va ierta, saŭ de nu veţĭ ierta, nu se va

ierta nicĭ vóuĕ», aŭ mare putere asupra ómenilor filosofĭ şi asupra celor ce urmează a crede, pe când Pavel nu îndeamnă numaĭ cu de acestea, ci şi cu cele ce deja aŭ existat. Prin vorbele de maĭ sus iĭ vor putea să fugă de pedeapsă, pe când prin cele ce ni spune Pavel, vor putea a se face părtaşĭ binelui Să imitezĭ pe Christos. Este deajuns numaĭ aceasta ca îndemnare spre virtute, de a imita adecă pe Dumnedeŭ. Aceasta e cu mult maĭ mare de cât orĭ-ce, pentru că „El resare sórele preste ceĭ rĕĭ, şi preste ceĭ bunĭ, şi ploua peste ceĭ dreptĭ, şi peste ceĭ nedreptĭ". (Math. 5,45). Nu dice simplu, că să urmăm, adecă să imităm pe Dumnedeŭ, ci că să-l imităm chiar când am primit de la el binele. El voesce ca noĭ să avem uniĭ cătră alţiĭ iubire părintească. O ast-fel de iubire e aceia ce se numesce filantropie şi îndurare. Şi fiind-că nu e posibil ca ómeniĭ existând să nu supere şi să nu se supere, de aceia a găsit al doilea medicament, acela adecă de a ierta unul altuia. De şi de alt-felĭŭ nu e tot una, căcĭ dacă tu aĭ iertat pe fratele tĕŭ, şi el te-a iertat la rândul luĭ, pe Dumnedeŭ personal cu nimic nu l-aĭ îndatorit. Tu însă, aĭ iertat pe tovarăşul tĕŭ de suferinţĭ, pe cel împreună, sclav, pe duşman, şi în fine pe cel ce-l ura pe dênsul. „Precum şi Dumnedeŭ v-a iertat vóuĕ întru Christos", dice, punêndu-ni înainte prin aceste cuvinte o mare enigmă. «El ni-a iertat nóuĕ nu fără primejdie, dice, ci cu pericolul fiuluĭ sĕŭ. Pentru ca să te ierte pe tine, el a sacrificat pe fiul sĕŭ, tu însĕ de multe-orĭ nu ierţĭ pe tovarăşul tĕŭ, de şi nu vedĭ vre-o primejdie saŭ vre-o cheltueală dacă aĭ ierta». „Fiţĭ dară următorĭ luĭ Dumnedeŭ, ca nişte fiĭ iubiţĭ, şi umblaţĭ întru dragoste, precum şi Christos v-a iubit pre voĭ, şi s-a dat pre sine pentru noĭ aducere şi jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros cu bună mireazmă". Pentru ca să nu credĭ că faptul acesta s-a petrecut în mod silnic, ascultă ce dice el, că s-a dat pre sine pentru noĭ. Decĭ, dupre cum stăpânul a tóte te-a iubit pe tine, iubesce şi tu tot aşa pe prietenul tĕŭ. Póte că nu veĭ putea a-l iubi întocmaĭ aşa, însĕ tu iubesce-l pre cât poţĭ. Vaĭ! ce ar putea fi óre maĭ fericit ca asemenea voce? De aĭ vorbi chiar de împărăţie, saŭ de orĭ-ce din lume, nimic nu este egal. Când tu ierţĭ frateluĭ tĕŭ, prin aceasta imitezĭ pe Dumnedeŭ şi te asemĕnezĭ luĭ. Trebuie a ierta frateluĭ tĕŭ gre-

șalele, maĭ mult de cât ĭ-aĭ ierta datoria bănească, pentru că dacă ĭ-aĭ iertat datoria bănească nu aĭ urmat pe Dumnedeŭ, pe când dacă ĭ-aĭ iertat greșalele, pe dênsul l-aĭ imitat. Și cum veĭ putea să diceĭ «sunt sărac și nu pot ierta», pe când tu nu iertĭ chiar aceia ce'țĭ stă prin putință? Nu cum-va aicĭ e vr'o pagubă pentru tine? Nu cum-va aicĭ e vorba de bogăție multă, de averea ta, saŭ de prosperitatea ta? Iată acum și altă povățuire maĭ nobilă: „Ca niște fiĭ iubițĭ" dice, adecă „sunteți datorĭ și din alt punct de vedere de a imita pe Dumnedeŭ, căcĭ pe lângă că ațĭ luat bine-facerile acordate de el, vĕ numițĭ și fiĭ luĭ ceĭ iubițĭ». „Ca niște fiĭ iubițĭ". O dice aceasta, pe resonul că nu toțĭ fiiĭ imitează pe părințiĭ lor, ci numaĭ aceĭ iubițĭ. „Și umblațĭ întru dragoste". Iată basa tuturor, căcĭ unde este dragostea, acolo nu póte fi nicĭ iuțime, nicĭ mânie, nicĭ bulă, ci tóte sunt alungate. Pentru aceia și pune el la urmă capitalul tuturor bunătăților, adecă dragostea, ca și cum pare că ar dice: «cum aĭ devenit tu fiŭ al luĭ? Prin faptul că ți s'aŭ iertat pĕcatele. Decĭ dară purcedênd de la acelașĭ principii, prin care tu te-aĭ învrednicit de o ast-feliŭ de cinste, iartă și tu aprópeluĭ tĕŭ» Spune-mĭ, te rog, dacă tu fiind legat și rĕspundĕtoriŭ de multe rele, te-ar lua cine-va și te-ar duce în palatele împărătescĭ.... de cât e maĭ bine să lăsăm aceasta, și să luăm alt exemplu. Dacă tu bună-óră aĭ fi bolnav de frigurĭ și chiar aprópe de mórte, și te-ar lua cine-va și ți-ar da vr'un medicament folositoriŭ, óre nu aĭ prefera pe bine-făcĕtoriul tĕŭ înaintea tuturor? ba încă și numele medicamentuluĭ bine-făcĕtoriŭ, nu l-aĭ avea vecinic în minte? Decĭ dacă noĭ păstrăm în sufletele nóstre până și timpurile, locurile și împrejurările prin care ne-am folosit, apoĭ cu atât maĭ mult trebuie a păstra în sufletul nostru faptele petrecute cu mântuirea nóstrĕ. Fiĭ așa dară ca amorezat după dragostea evanghelică. Prin dragoste tu te-aĭ mântuit, și tot prin ea aĭ devenit fiŭ al luĭ Dumnedeŭ. Chiar și tu dacă aĭ putea să mântuescĭ pe un altul, óre nu aĭ întrebuința tot acelașĭ medicament, și nu aĭ da aceleașĭ povățuirĭ tuturor: iertațĭ și se va ierta vóuĕ? Acest fapt de a îndemna ast-feliŭ, este isvorit din suflete recunoscĕtóre, libere și nobile. „Precum și Christos ne-a iubit pre noĭ". Tu crutĭ și iubeșcĭ pe prieteniĭ tĕĭ, pe când el cruță și iubeșce pe dușmanĭ; de unde e cert, că faptul săvêrșit de stăpânul a tóte e cu mult maĭ mare. Dară de ce este pusă aicĭ acea particulă „precum", de

cât că numai atunci *ne vom bucura de charurile sale*, când și noi vom face bine vrăjmașilor noștri? „Și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfă lui Dumnedeŭ, întru miros de bună mireazmă". Vedi, așa dară, că a suferi pentru vrăjmași este miros de bună mireazmă și jertfă bine primită? Chiar de ai muri pentru dênșii, atunci este jertfă adevĕrată, atunci vei fi cu adevĕrat următoriŭ al lui Dumnedeŭ.

„Eară curvia, și tótă necurăția, saŭ lăcomia, nici să se numiască între voi, precum se cuvine sânților" (Vers.3). Mai sus a vorbit despre patima cea veninósă, mânia, eară aici a ajuns la expunerea unui rĕŭ mai inferior. Cum că pofta e un rĕŭ mai inferior, ascultă cum și Moisi vorbeșce mai ântêiŭ în lege ca „să nu ucidi", ceia ce purcede din mânie, și apoi dice: „Să nu precurveșci", ceia ce isvorășce din poftă. Dupre cum amărăciunea, și strigarea și în fine tótă rĕutatea și hula *sunt resultate din mânie*, tot așa și din poftă resultă curvia, necurăția și lăcomia, căci prin acestea dovedim că iubim banii și corpurile. Dară dupre cum acolo el a nimicit strigarea, care este echipajul, așa dis, în care se preumblă iuțimea, tot așa și aici el a rĕsturnat vorba nebunească și măscărăciunea, care sunt echipajul în care se resfață curvia, căci dice: „Și măscărăciunea, și vorba nebunească, și glumirea care nu se cuvine, ci mai virtos mulțemita" (Vers. 4). Să nu spui glume próste, nici măscărele, și atunci tu ai stins flacăra poftei. „Nici să se numiască între voi", dice, adecă nici măcar *să faceți vr'o amintire de ele*. Aceasta scriind și Corinthenilor, dicea: „Cu adevĕrat că se aude între voi curvie" (I Corinth. 5, 1), adecă, «să nu mai fie așa, ci faceți-vĕ toți curați, căci vorbele sunt căile pe care călătoresc faptele». Apoi ca să nu se pară că cuvêntul este prea aspru și anevoios, interdicênd gluma a adaos și causa, spunênd: „care nu se cuvine", adecă, care față de voi este nepotrivită. „Ci mai virtos mulțămita", adecă cu aceasta să vĕ îndeletniciți, căci aceasta e potrivită chreștinului adevĕrat. Căci în adevĕr, ce foloseșci spunênd glume? Dóră numai că ai provocat risul. Spune-mi, te rog, óre curelariul va putea face vr'un *object atingĕtoriŭ de* meșteșugul seŭ din materii ce nu aparțin curelăriei? De sigur că nu. Așa dară cele ce nu sunt spre folosul nostru, sunt considerate de nimicuri.

*) Nicĭ un cuvênt, decĭ, să nu ni fie zădarnic, pentru că de la vorbe zadarnice lesne cădem la absurdităţi. Timpul present nu ni este dat pentru petrecerĭ, ci e timp de jale, de necazurĭ şi de durerĭ, şi tu încă vorbeşcĭ glume próste? Dar care luptătoriŭ intrând în stadiŭ (locul luptelor olimpiace) îşĭ părăseşce lupta începută cu antagonistul luĭ, şi se deda la glume? Diavolul stă de faţă, el se învêrteşce rĕcnind prĭ'mprejurul tĕŭ ca să te răpiască, tóte le mişcă şi tóte le intórce asupra capuluĭ tĕŭ, întrebuinţază tóte mijlócele ca să te scótă din templu, scrîşneşce cu dinţiĭ, mugeşce, scóte din nările luĭ foc şi pară contra mântuireĭ tale, şi tu încă maĭ staĭ pe loc vorbind glume, şi vorbe nebuneşcĭ, şi cu un cuvênt vorbe de acele ce nu se cuvine a le vorbi? Dară atuncĭ el te va putea lua în stăpânire cu multă uşurinţă. Ne jucăm, iubiţilor. Voeşcĭ să afli conduita sânţilor fiind în viaţă? Ascultă pe Pavel, care dice: „Treĭ anĭ diua şi nóptea n-am încetat cu lacrămĭ învăţând pre unul fie-care dintre voĭ" (Fapt. 20, 31). Decĭ dacă el a pus atâta interes pentru Efesenĭ şi aceĭ din Milet, şi a întrebuinţat atâta timp, nu vorbind glume, ci îndemnându-ĭ cu lacrămĭ, apoĭ ce ar putea dice cine-va despre ceĭ-l-alţĭ mulţĭ, pe carĭ acest fericit ĭ-a atras la chreştinism? Ascultă-l încă, ce spune Corinthenilor: „Din multă scârbă şi necaz al inimeĭ am scris vóuĕ cu multe lacrimĭ" (II Corinth. 2, 4), şi earăşĭ: „Cine este neputincios, şi eŭ să nu fiŭ neputincios? Cine se sminteşce, şi eŭ să nu mĕ aprind"? (Ibid. 11, 29). Ascultă-l încă ce vorbeşce în alt loc: „Că ceĭ ce suntem în cortul acesta suspinăm îngreuindu-ne" (Ibid. 5, 4), şi cum s'ar dice, în fie-care di îl vedĭ dorind ca să iasă din această lume, şi tu încă rîdĭ şi te jocĭ? E timpul lupteĭ, şi tu încă întrebuinţezĭ cele de ale dănţuitorilor? Nu vedĭ feţele resboĭnicilor cât sunt de triste şi de abătute? Cum li sunt de încreţite sprincenele şi încărcate de frică? Priveşce ochiul lor cel aspru, inima lor care saltă şi se sbate cu putere, mintea lor cea abătută, tremurândă şi în agonie; priveşce apoĭ şi ordinea lor, disciplina şi tactul lor ostăşesc, în acelaşĭ timp însĕ şi tăcerea lor, când în tabăra sunt puşĭ în rând de bătae; şi nu dic ca să nu pro-

*) Partea morală. Nu trebuie a vorbi în zadar. Contra celor glumeţĭ, celor caraghioşĭ şi fluşturaticĭ, şi că în tóte acestea numaĭ evlavia covirşitóre câştigă. (Veron).

nunțe nicĭ o vorbă măscărăciósă, ci încă că nicĭ așa degeaba să nu vorbiască. Eĭ bine, dacă aceia aflându-se în fața unor resboinicĭ vĕduțĭ și simțițĭ, și totușĭ întrebuințază atâta tăcere, de și nu pot fi vătămațĭ din causa vorbelor, apoĭ tu, care aĭ luptă și în cuvinte, și încă maĭ mult de cât luptă, lașĭ descoperită această parte a ta? Saŭ póte nu șciĭ, că de aicĭ vine, că noĭ ajungem la a ne gândi cum să facem rĕŭ altora? Te jocĭ și te desfătezĭ, vorbeșcĭ caraghiozlâcurĭ, cu care provocĭ rîsul altora, și credĭ că lucrul acesta e o nimică? Câte jurăminte falșe nu vin de la glume, câte pagube, câte vorbe murdare nu ies de acolo? «Dară, dicĭ tu, glumele nu sunt de acest feliŭ». Ascultă însĕ cum el a scos tótă gluma. Acum e timp de rĕsboiŭ și de luptă, timp de privighere și de pază, timp de înarmare și de punere în ordine de bătae. Ascultă, dic, pe Christos, care dice: „Lumea se va bucura, eară voĭ vĕ vețĭ întrista“ (Ioan 16, 20). Christos a fost rĕstignit pentru tine, și tu rîdĭ? El a fost bătut și a pătimit atâtea din causa nenorocireĭ tale și a strîmtorăreĭ ce te cuprinsese, și tu încă te dezmerdĭ în petrecerĭ? Și cum nu-l veĭ întărîta maĭ mult asupra ta? Dară fiind-că unora se pare faptul acesta a fi indeferent, și că ar fi greŭ de a se păzi cine-va de această obicinuință, să discutăm puțin asupra luĭ, și să aflăm cât de mare e rĕul provenit de aicĭ. De alt-feliŭ și aceasta e opera diavoluluĭ, de a face ca noĭ să desprețuim faptele ca indeferente. Maĭ 'nteiŭ chiar de ar fi indeferent faptul acesta, totușĭ nu trebuie a-l desprețui, șciind bine că de aicĭ se nasc și se inmulțesc cele maĭ marĭ rele, care la urmă se sfârșesc cu curvie, de unde se și învederează că nu este indeferent. Să vedem acum de unde se nasc acele rele, saŭ maĭ bine dis, să vedem ce feliŭ trebuie a fi omul sânt, liniștit, blând, omul măhnit și scârbit de greutatea ce apasă asupră-ĭ. Cel ce vorbeșce glume, nu póte fi cuvios, nu póte fi sânt; chiar Elin de ar fi, unul ca acesta este ridicul, căcĭ numaĭ celor de pe scena teatruluĭ li se îngăduie aceasta. Unde este gluma, acolo este și măscărăciunea, unde este rîs fără timp, acolo este și vorba murdară. Ascultă pe profetul ce dice: „Slujițĭ Domnuluĭ cu frică, și vĕ bucurațĭ luĭ cu cutremur“ (Ps. 2, 11). Vorba murdară face spiritul ușurel și trândav; ea de multe-orĭ a născut insultele, și tot din causa eĭ se întâmplă lupte intre individĭ și chiar resbóe între popóre. Dară ce? Încă nu aĭ ajuns cu totul în vîrsta bărbătească? Dacă aĭ ajuns, apoĭ leapădă-te de cele ale co-

-piilor. Tu nu voescĭ ca servitoriul tĕŭ să vorbiască în peaţă cuvinte fără vr'un folos, şi cu tóte acestea tu, care spuĭ că eştĭ servitoriul luĭ Dumnedeŭ, vorbeşcĭ glume şi caraghioslâcurĭ în peaţă? E plăcut lucru a nu se înşela un spirit privighetoriŭ; pe când pe un spirit uşurel şi neprevedĕtoriŭ cine nu-l va putea vina şi prinde în cursă? El însuşĭ se va slăbi cu totul, şi nu va maĭ fi nevoe de cursa şi de siluirea diavoluluĭ. Pentru ca să cunoşcĭ, apoĭ priveşce şi chiar numele ce se dă unuĭ ast-feliŭ de om. Glumeţ înseamnă un om nestatornic, un om lesne schimbăcios (εὐτράπελος), uşurel, şi care se face de tóte; însĕ o ast-feliŭ de purtare departe fie de ceĭ ce se numesc chreştinĭ. Un ast-feliŭ de om iute se schimbă în ideile luĭ, iute sare din una'n alta. El trebuie ca să-şĭ schimbe necontenit şi schimele (gesturile), şi vorbele, şi rîsul, şi umbletul, şi în fine totul imitează, şi gândul seŭ e preocupat vecînic, cum ar putea să inventeze maĭ multe comicăriĭ, căcĭ de ele are nevoe. Prin forţa lucrurilor el îşĭ atrage multe duşmăniĭ din partea celor luaţi în rîs de dênsul, fie că aŭ fost faţă şi aŭ vĕdut, fie că dacă nu aŭ fost faţă, aŭ audit de la alţiĭ. Decĭ, departe de chreştin de a'şĭ bate joc de cine-va. Dacă lucrul acesta e bun, de ce simţiţĭ un feliŭ de repulsiune către mimicĭ? Te facĭ mimic (imitătoriŭ al altora) şi nu te ruşinezĭ? Pentru ce nu permiteţĭ femeilor vóstre de a face aceasta? Óre nu e acesta un obiceiŭ nedemn, şi un fapt nepotrivit unuĭ om cuminte? Intr'un spirit glumeţ multe şi marĭ rele locuiesc, mare uşurinţă şi un pustiŭ complect de ideĭ sănătóse. Intr'un ast-feliŭ de spirit s-a slăbit armonia generală, a devenit şubredă întreaga clădire, frica de Dumnedeŭ a fost alungată, evlavia a fost depărtată. Limba o aĭ nu ca să te momiţăreşcĭ şi să batjocureşcĭ pe altul, ci ca să mulţămeşcĭ luĭ Dumnedeŭ. Nu vedĭ pe bufonĭ şi pe şarlatanĭ, saŭ scamatorĭ? Aceştia sunt aşa dişiĭ glumeţĭ. Alungaţĭ, vĕ rog, din spiritele vóstre o ast-feliŭ de patimă respingĕtóre, pentru că este fapt de parasiţĭ, fapt al mimicilor, al paiaţilor şi al femeilor desfrânate. Departe fie de spiritele femeilor măritate, departe de spiritele nobile, saŭ şi ale sclavilor. Când cine-va este necinstit, când este desfrânat, acesta forsamente este şi măscărăcios. Mulţĭ iaŭ aceasta faptă ca o virtute, şi cu tóte acestea e maĭ demnă de jĕlit. 'Dupre cum pofta treptat şi câte puţin duce la curvie, tot aşa şi cu glumele La început se par a fi plăcute, dară maĭ apoĭ nimic nu e maĭ uricios ca ele. Căcĭ ascultă ce dice scriptura: „Îna

intea tunetuluĭ trece fulgerul, eară pe dinaintea omului ruşinos trece charul“ (Sirach. 32, 10). Nimic nu este maĭ neruşinat, ca măscărălile şi glumele próste. Gura omuluĭ glumeţ nu este plină de char (graţiĭ), ci de durerĭ. Să alungăm acest obiceiŭ de pre la mesele nóstre. Sunt unia, cariĭ învaţă şi pe cerşitorĭ ca să facă aşa. Vaĭ! câtă ticăloşie, ca să facă pe aceştĭ nenorocițĭ şi amărîţĭ de a spune glume uriciósе! Dară apoĭ, la urmă unde nu se găseşce această bólă? Dejà ea a intrat şi în biserică, ba încă s-a atins şi de scripturĭ. Să vĕ spun ce-va ca să vĕ probez cât e de mare acest rĕŭ? Mĭ-e ruşine, de sigur, dară cu tóte acestea am să spun. Voesc a arăta de unde a venit rĕul, ca să nu se pară că vorbesc nimicurĭ, şi că am poftă de a discuta cu voĭ nimicurĭ, ci ca să vĕ pot depărta cu chipul acesta de o asemenea rătăcire. Şi să nu creadă cine-va că eŭ inventez, vĕ voĭ spune exact ceia ce am audit. S-a întâmplat ca cine-va să se găsască la masa unuia dintre aceĭ ce se cred că sciŭ lucrurĭ marĭ.... dară simţ că v-am provocat rîsul, şi cu tóte acestea am să spun. Eĭ bine punêndu-se masa cu bucatele, gazda dicea celor de faţă: «luaţĭ, copiĭ, ca nu cum-va să se mânie burta» (parodie asupra textuluĭ din Psalmul 2, 8. unde se dice: δράξασθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῇ κύριος = «luaţĭ învăţătură, ca nu cum-va să se mânie domnul», care parodiat dice: δράξασθε παιδία, μή ποτε ὀργισθῇ κοιλία = luaţĭ, copiĭ, ca nu cum-va să se mânie burta. Trad). Alţiĭ earăşĭ dic: «Vaĭ ţie mamona, dară maĭ vaĭ de cel ce nu te are». Şi în fine aŭ introdus multe de aceste glume próste şi absurdităţĭ, ca de exemplu când vĕd stelele resărind se întreabă: acum óre nu este vre-o nascere? Le spun acestea contra absurdităţeĭ, şi contra obiceiurilor rele, pentru că, în adevĕr, asemenea vorbe ies dintr'un spirit pustiŭ de evlavie. Óre niste ast-feliŭ de cuvinte nu sunt demne de trăsnetele ceriuluĭ? Şi multe ar găsi cine-va de acest feliŭ, care se vorbesc de unia. De aceia vĕ rog, ca alungând de pretutindene acest obiceiŭ, să vorbim numaĭ de acelea ce sunt convenabile, şi nicĭ de cum gurile sânte să nu maĭ rostiască cuvintele ómenilor necinstiţĭ şi desfrânaţĭ. „Ce împărtăşire are dreptatea cu fară-delegea? Saŭ ce împreunare are lumina cu întunerecul“? (II Corinth. 6, 14). E de dorit decĭ, ca să fugim de tóte aceste absurdităţĭ, şi să ne păstrăm cugetul nevătămat de ast-feliŭ de lucrurĭ, ca ast-feliŭ să ne putem bu-

cura de bunurile făgăduite nóuĕ. Omul glumeț iute devine și ocărîtoriŭ al altora, dară ca batjocuritoriŭ și bărfitoriŭ al altora el își îngrămădesce asupra capuluĭ miĭ de rele. Decĭ, iubiților, punênd în rânduealá cele douĕ aplecărĭ ale spirituluĭ nostru, voiŭ să dic pofta și mânia, și legându-le la un loc cu dreapta judecată, ca pe nisce caĭ iuțĭ de la trăsură, să le dăm ca vizitiŭ mintea nóstrĕ, ca ast-feliŭ să putem lua premiul chemăreĭ nóstre de sus. Căruia fie ca să ne învrednicim cu toțiĭ, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVIII.

„Că aceasta să sciți, că tot curvariul, saŭ necuratul, saŭ lacomul, care este slujitoriŭ idolilor, n-are moșcenire întru împărăția luĭ Christos și Dumnedeŭ. Nimenĭ pre voĭ să nu vĕ înșale cu cuvinte deșarte, că pentru acestea vine mânia luĭ Dumnedeŭ preste fiiĭ neascultăreĭ“ (Cap. 5, 5. 6).

Aŭ fost, după cât se pare, și la strĕmoșiĭ noștri unia, cariĭ deslegaŭ mânele poporuluĭ, și puneaŭ în practică cele spuse la Iezechiil (cap. 13, 19), saŭ maĭ bine dis ceĭ ce săvêrșaŭ cele ale pseudoprofeților, cariĭ pentru un pumn de orz spurcaŭ pe Dumnedeŭ în fața poporuluĭ sĕŭ. Aceasta mi se pare că și acum se practică de unia. Când noĭ dicem, că cel ce chiamă pe fratele sĕŭ nebun, se duce în gheena, alțiĭ spun: «da? cel ce chiamă nebun se duce în gheena? nu, nu se póte», dic iĭ. Deasemenea când noĭ dicem că lacomul este idololatru, și aceasta earășĭ o resping cu despreț, spunênd că acest cuvênt este exagerat, și cu acest chip iĭ își bat joc de tóte poruncile. La unia ca aceștia făcênd alusiune Pavel, scrie Efesenilor: „Aceasta să sciți, că tot curvariul, saŭ necuratul, saŭ lacomul, care este slujitoriŭ idolilor, n-are moșcenire întru împărăția luĭ Christos și Dumnedeŭ“, după care apoĭ adaoge: „Nimenĭ pre voĭ să nu vĕ înșale cu cuvinte deșarte“. Așa dară acestea sunt cuvinte deșarte,

care aŭ óre-care graţiĭ momentane, însĕ nu se pot representa în realitate, căcĭ nu e de cât o înşălăciune. „Pentru acestea vine mânia luĭ Dumnedeŭ preste fiiĭ neascultăreĭ“, adecă pentru curvie, pentru lăcomie, pentru necurăţie, saŭ că póte pentru acestea, şi pentru înşălăciune, fiind că sunt înşălătóre. Fiĭ aĭ neascultăreĭ numesce pe ceĭ ce nu ascultă de el. „Decĭ să nu vĕ faceţĭ împreună părtaşĭ aĭ acestora, ca eraţĭ óre-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul“ (Vers. 7. 8). Privesce cu câtă înţelepciune ĭ-a îndemnat. Maĭ ântéiŭ începe cu Christos şi le dice: «să vĕ iubiţĭ unul pe altul şi pre nimenĭ să nu nedreptăţiţĭ», apoĭ îĭ îndeamnă cu frica de pedeapsă şi de gheena. „Eraţĭ óre-când în întunerec, dice, eară acum lumină întru Domnul“, ceia ce dice şi în epistola către Romanĭ: „Care dară róda aţĭ avut atuncĭ întru acelea, de care acum vĕ ruşinaţĭ“ (Rom. 6, 21)? şi li aduce aminte de rĕutatea lor cea maĭ dinainte, ca cum li-ar dice: «pricepeţĭ decĭ, ce eraţĭ voĭ odinióră, şi ce aţĭ devenit acum; nu vĕ întórceţĭ înapoĭ la rĕutatea de maĭ înainte, nicĭ nu abusaţĭ de charul luĭ Dumnedeŭ. „Eraţĭ óre-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul“, nu doră prin meritul vostru, ci prin charul luĭ Dumnedeŭ acordat vóuĕ, căcĭ voĭ nu aţĭ fost vrednicĭ de el». „Ca fiiĭ lumineĭ să umblaţĭ“. Dară ce înseamnă: „fiiĭ lumineĭ“? Aceasta o arată maĭ departe. „Că róda Duchuluĭ este întru tótă bunătatea, şi dreptatea, şi adevĕrul. Cercând ce este bine plăcut Domnuluĭ“ (Vers. 9, 10). Când el dice: „întru tótă bunătatea“, face alusiune la ceĭ ce se iuţesc şi la ceĭ veninoşĭ; eară când dice: „şi dreptatea“, are în vedere pe ceĭ lacomĭ, şi când dice: „şi adevĕrul“, el se rapórtă la plăcerile cele minciunóse. «Decĭ nu acelea pe care vi le-am spus maĭ sus, dice, trebuie a le practica, ci cele contrare lor, şi în tóte acestea să aduceţĭ ródă duchovnicească» Aşa dară, acelea sunt isvorîte dintr'o minte copilărească. „Şi nu vĕ amestecaţĭ cu faptele cele fără de ródă a le întunereculuĭ, ci maĭ vîrtos şi le defăimaţĭ“ (Vers. 11), eară maĭ departe adaoge: „Că cele ce se fac întru ascuns de către dênşiĭ, ruşine este a le şi greĭ. Eară tóte vadindu-se de lumină, se

arată, că tot ce se arată, lumină este" (Vers. 12. 13). A dis că lumină sunteți, dară lumina vădesce cele ce se fac într'ascuns. „Dacă voi, dice, ați fi virtuoşi şi admirați, de sigur că ce-i rĕŭ nu s-ar putea ascunde. Căci precum sfeşnecul aprins luminează pe toți şi pe tóte din casă, eară hoțul nu ar putea intra, tot ast-feliŭ şi lumina vóstră strălucind, ceĭ reĭ vor fi vădițĭ şi prinşĭ". Aşa dară trebuie a mustra pe alțiĭ pentru faptele lor. Dară atuncĭ cum de dice Mântuitoriul: „Nu judecațĭ, ca să nu fițĭ judecațĭ." (Math. 7, 1)? El a permis a mustra, dară nu a condamna, adecă a învăța, şi a maĭ dis aceasta cu privire la cele maĭ micĭ greşale, de pildă: „Ce vedĭ paiul în ochiul fratelui tĕŭ, eară bârna care este în ochiul tĕŭ, nu o simțĭ" (Ibid. 7, 3)? Şi ce este aceasta ce el spune? Dupre cum rana, pe cât timp stă ascunsă şi curge pe desupt—fiind acoperită deasupra—nu se bucură de nicĭ-o îngrijire, tot ast-feliŭ şi pĕcatul: întru cât timp este ascuns, ca cum ar fi în întunerec, el cutează mult în linişte, dară când se dă pe față, se face lumină, nu dóră că pĕcatul devine lumină, ci cel ce l-a făcut, se arată la lumină. Când el este adus la mijloc, când a căpătat povețe, când s-a pocăit, şi câştigat iertarea, óre nu aĭ alungat întunerecul de la dênsul? Nu aĭ vindecat atuncĭ rana luĭ? Nu aĭ prefăcut nerodirea luĭ în rod bun? Saŭ că spune aceasta prin vorbele de maĭ sus, saŭ că dice, că viața vóstrĕ fiind arătată, este lumină, pentru că în definitiv nimenĭ nu'şĭ ascunde viața cea nepătată, pe când cele dosite se ascund tocmaĭ spre a fi la întunerec. „Pentru aceia dice: „deşteaptă-te cel ce dormĭ, şi te scólă din morțĭ, şi te va lumina Christos" (Vers. 14). Prin cel ce dórme şi este mort, el înțelege pe omul aflat în pĕcate, pentru că şi acesta emană din el duhóre rea, ca şi omul mort, şi acesta e nedeşceptat, ca şi cel ce dórme, nu vede nimic, ca şi acela, ci numaĭ că visază şi îşĭ închipuie. „Şi te va lumina Christos" (καί ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός), ceia ce este maĭ exact, pe când alțiĭ dic: „Şi te veĭ atinge de Christos" (καί ἐπιψαύσεις τοῦ Χριστοῦ). Depărtează-te de pĕcat, şi veĭ putea vedea pe Christos. „Tot cel ce face rĕle uraşce lumina, şi nu vine la lumină", (Ioan 3, 20), dice Mântuitoriul, pe când cel ce nu face rele, vine. Aceste vorbe nu le spune numaĭ cu privire la ceĭ necre-

dincioşĭ; mulţĭ şi dintre ceĭ credincioşĭ chiar, se dedaŭ la rĕutăţĭ maĭ marĭ de cât ceĭ necredincioşĭ. De aceia se pot spune şi celor credincioşĭ: „Deşteaptă-te cel ce dormĭ, şi te scólă din morţĭ, şi te va lumina Christos". Către unia ca aceştia se potriveşce a li se spune şi aceasta: „Dumneḑeŭ nu este al morţilor, ci al viilor" (Math. 22, 32).

*) Decĭ, dacă Dumneḑeŭ nu este Dumneḑeul morţilor, să viem. Unia ḑic, că lacomul nu este idololatru, şi că ḑicerea aceasta e exagerată. Dară vorba nu e de loc exagerată, ci adevĕrată. Cum însĕ, şi în ce mod? Ascultă. Omul lacom s-a depărtat de Dumneḑeŭ, întocmaĭ ca şi idololatrul. Şi ca să nu credĭ că vorba e spusă fară rost, ascultă hotărîrea luĭ Christos, care spune: „Nu puteţĭ sluji luĭ Dumneḑeŭ, şi luĭ mamona" (Math. 6, 24). Decĭ dacă nu e cu putinţă a sluji şi luĭ Dumneḑeŭ şi luĭ mamona în acelaşĭ timp, apoĭ ceĭ ce slujesc luĭ mamona, singurĭ s-aŭ scos din slujba luĭ Dumneḑeŭ; ceĭ ce aŭ tăgăduit stăpânia luĭ şi slujesc auruluĭ ne'nsufleţit, e cert că sunt idololatri. «Dară, ḑicĭ, apoĭ dóră n-am făcut idol, nicĭ nu am rîdicat templu, nicĭ nu ĭ-am sacrificat oĭ, nicĭ nu am vĕrsat vin ca semn de libaţiĭ, ci am întrat în biserică, şi mĭ-am ridicat mânile către fiul luĭ Dumneḑeŭ cel unul născut, şi mĕ împărtăşesc cu sântele taine, iaŭ parte la rugăciunĭ, şi în fine fac tóte cele-l-alte dupre cum se cade unuĭ Chreştin. Aşa dară cum eŭ mĕ închin idolilor»? Apoĭ tocmaĭ aceasta e maĭ de minunat, că după ce aĭ căpătat deja experienţa şi aĭ gustat din filantropia luĭ Dumneḑeŭ, după ce aĭ aflat că bun este Domnul, tu aĭ lăsat pe cel bun, şi aĭ primit în braţele tale pe tiranul cel crud, şi te prefacĭ că slujeşcĭ luĭ Dumneḑeŭ, pe când de fapt tu ţĭ-aĭ băgat gâtul în jugul cel greŭ şi uricios al iubireĭ de argint. Nu mĭ-aĭ spus nimic despre faptele tale, ci numaĭ de darurile stăpânuluĭ. Spune-mĭ, te rog, pe ostaş de unde îl judecăm noĭ? Când e de gardă pe lângă împărat, când se hrăneşce de dênsul, şi e chemat de dênsul, saŭ când cugetă aceleaşĭ ca şi dênsul? A se preface că este pentru împărat şi că execută ordinele luĭ, eară pe de altă parte a încuraja uneltirile duşmanilor, ḑicem că faptul acesta e maĭ uricios,

*) Partea morală. Trebuie a ne lepăda de faptele cele rele, de lumina faptelor bune a ne apropia, şi a nu trece cu vederea pe fraţiĭ ce pĕcătuiesc. (Veron).

de cât dacă s-ar fi desfăcut singur de slujbă și s-ar fi predat acelor dușmani. Și tu acum insulți pe Dumnedeŭ ca și un idololatru, nu numaĭ cu gura ta, ci și cu ale miilor de ómenĭ nedreptățițĭ de tine. Însĕ, dicĭ, că nu este idololatru. Dară când iĭ vorbesc: ah! chreștinul, lacomul, etc. atuncĭ nu insultă numaĭ cel care face aceasta, ci silesce de multe-orĭ și pe ceĭ nedreptățițĭ de a face același lucru, și dacă póte nu vorbesc, apoĭ aceasta să se atribuie maĭ mult evlavieĭ lor. Saŭ póte că nu vedem petrecêndu-se așa lucrurile? Ce altă face idololatrul, de cât că se închină patimilor, de care e stăpânit de multe-orĭ? Când noĭ dicem că se închină idolilor, el respunde: «nu, ci mĕ închin Afroditeĭ saŭ luĭ Areu» (Marte). Iĭ întrebăm apoĭ, ce este acea Afrodită? la care ceĭ maĭ marcanțĭ dintre dênșiĭ respund, că este plăcerea. Noĭ iĭ întrebăm ce este acel deŭ Areu, la care ni rĕspund, că este mânia. Tot ast-feliŭ te închinĭ și tu luĭ mamona. Dacă dicem, cine este mamona? rĕspunsul e: lăcomia. Și tu te închinĭ eĭ? «Nu mĕ închin», dicĭ. Dară de ce óre? póte pentru că nu'țĭ plecĭ genunchile înaintea eĭ? Dară tu cu atât maĭ mult te închinĭ eĭ prin lucrurile și faptele ce le săvêrșescĭ, și aceasta e cea maĭ mare închinare. Și pentru ca să aflĭ că este așa, privesce la închinarea luĭ Dumnedeŭ. Cine óre i se închină maĭ mult? Aceĭ carĭ staŭ la rugăciune regulat, saŭ aceĭ carĭ fac voea luĭ? E învederat că aceștĭ din urmă. Tot ast-feliŭ sunt și aceĭ ce se închină luĭ mamona, căcĭ iĭ făcênd voea luĭ mamona, maĭ mult luĭ se închină, de și aceia închinându-se patimilor, de multe orĭ sunt afară de acele patimĭ. Așa bună-óră ar putea vedea cine-va de multe-orĭ un închinătoriŭ a luĭ Areu abținêndu-se de mânie, pe când tu nu facĭ nicĭ odată așa, ci te-aĭ aservit cu totul patimeĭ. Nu sacrificĭ oĭ? În schimb însĕ sacrificĭ ómenĭ, suflete cugetătóre, pe unele prin fóme, pe altele prin blestemurĭ. Nicĭ o jertfă nu e maĭ demnă de bachus (Διόνυσος), deul bețieĭ și al orgiilor. Cine a vĕdut vre-odată suflete sacrificate? Blĕstĕmat să fie templul lăcomieĭ! Dacă te-aĭ duce la templul idolilor, aĭ vedea sângele caprelor și al boilor vărsat pe altare și infectat, eară de te-aĭ duce la templul celuĭ lacom, veĭ vedea sângele ómenilor turnat pe jos; veĭ vedea acolo nu aripĭ de paserĭ ardênd, nu fum ieșind și împrăștiindu-se în aer, ci corpurĭ de ómenĭ nimicite. Unia s-aŭ aruncat de pe stâncĭ în prăpastie, alțiĭ 'șĭ-aŭ pus lațul în gât, eară alțiĭ și-aŭ petrecut sabia prin grumaz. Aĭ vĕdut jertfe crude și neomenóse? Voescĭ a vedea maĭ grozave ca acestea? Eŭ ițĭ voiŭ arăta nu

corpurĭ de ómenĭ, ci suflete de ómenĭ sfâşiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfâşia şi sufletele, negreşit cu o sfâşiere potrivită lor, dupre cum este şi mórtea sufletelor. „Sufletul care pĕcătuieşce, acela va muri" (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletuluĭ nu este ca a corpuluĭ. ci e cu mult maĭ grozavă. Mórtea corpuluĭ despărţind corpul de suflet, pe corp l-a liniştit de multele grijĭ şi dnrerĭ, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoĭ corpul descompunêndu-se cu timpul şi risipindu-se in maĭ multe părţĭ, acestea earăşĭ se unesc impreună cu aceiaşĭ rănduealâ ca şi maĭ 'nainte, şi aşa feliŭ corpul işĭ reia sufletul sĕŭ. Mórtea sufletuluĭ însĕ e cu mult maĭ înfricoşată şi maĭ grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăşĭ se uneşce cu acesta la timpul hotărit, după care apoĭ este aruncat în focul cel nestins. Aşa dară dupre cum este mórte sufletească, tot aşa este şi sfâşiere sufletească. Care este sfâşierea corpuluĭ? Aceia că el móre, şi este despărţit de energia sufletuluĭ. Care este sfâşierea sufletuluĭ? Şi aceasta este mórte, căcĭ dupre cum corpul atuncĭ móre, când sufletul îl părăsăşce de energia sa, aşa şi sufletul atuncĭ móre, când il părăsăşce Sântul Duch de energia sa. Nişte ast-feliŭ de morţĭ se petrec maĭ ales la templul lăcomieĭ. Ele nu se satură, nicĭ că sunt mulţamite numaĭ cu sângele ómenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, saŭ maĭ bine ḑis, dacă nu vor lua in stăpânirea lor ambele suflete—al celuĭ ce a jertfit şi al celuĭ ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomieĭ. Maĭ'ntêiŭ este necesitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul sĕŭ pe cel ce era viŭ până atuncĭ, căcĭ când acesta scóte din gura luĭ blestemurĭ, când batjocureşce, şi când işĭ perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletuluĭ nu sunt incurabile?

Aĭ vĕḑut decĭ că cuvêntul nu este exagerat? Voeşcĭ a auḑi şi alt-ceva, şi a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar maĭ uriciósă de cât aceasta? Idololatriĭ adorează şi sĕ închină fâpturilor luĭ Dumneḑeŭ, căcĭ ascultă: „Şi aŭ cinstit, ḑice, şi aŭ slujit fâptureĭ de cât făcĕtoriuluĭ" (Rom. 1, 25), eară tu te inchinĭ fâptureĭ tale, pentru că Dumneḑeŭ nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesaţul tĕŭ cel necumpătat. Priveşce acum rîsul şi nebunia celor lacomĭ. Ceĭ ce se închină idolilor, cel puţin respectă pe idolĭ, şi de ar vorbi cine-va de rĕŭ contra acestora, saŭ i-ar insulta, iĭ se înfuriază şi se rĕscólă asupra luĭ, pe când tu, stăpânit ca de o beţie, te închinĭ

unuĭ lucru, care nu numaĭ că nu este scutit de acusațiunĭ, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-felĭŭ decĭ, tu eștĭ cu mult maĭ rĕŭ de cât idololatriĭ, și nu aĭ nicĭ un cuvênt de apărare, ca să ḑicĭ, că faptul acesta nu este rĕŭ. Dacă și aceia sunt fără scusă, cu atât maĭ mult tu, care de miĭ de orĭ eștĭ acusat pe la judecătoriĭ din causa lăcomieĭ, și vorbeșcĭ de rĕŭ pe toțĭ. Dacă voeșcĭ, să cercetăm și de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înțelept (Înțelepciunea luĭ Solomon, Cap. 14, 15) ḑice, că un om bogat mâhnit de mórtea cea fără de timp a fiuluĭ sĕŭ, și negăsind nicĭ-o mângâere în jalea luĭ, a făcut chipul fiuluĭ sĕŭ, la care uitându-se necontenit i se părea că îl are prin acea icónă. Lingușitoriĭ însĕ, al căror Dumneḑeŭ este pântecele, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatăluĭ, aŭ transformat obiceiul în idololatrie. Așa dară idololatria a fost introdusă din causa slăbăciuneĭ spirituluĭ, dintr'o obicĭnuință neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de orĭ-ce rațiune. Dară lăcomia nu așa. De sigur că a intrat și ea în lume din causa slăbăciuneĭ spirituluĭ, și chiar s-ar putea ḑice că dintr'o împrejurare cu mult maĭ rea, căcĭ nu a scos cine-va pe fiul seŭ mort din casă, nicĭ n-a căutat mângâere în jelania sa, nicĭ lingușitoriĭ nu l-aŭ împins de a-ĭ face icóna, însĕ cum? Vĕ voiŭ spune îndată. Cain a înșălat pe Dumneḑeŭ, căcĭ oprind pentru dênsul ceia ce trebuia să se dee ca sacrificiŭ luĭ Dumneḑeŭ, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al sĕŭ, adecă ce a fost maĭ rĕŭ, și cu chipul acesta rĕul s-a inceput cu Dumneḑeŭ. Dacă noĭ suntem aĭ luĭ Dumneḑeŭ, apoĭ cu atât maĭ mult a luĭ Dumneḑeŭ este și protia asupra averilor nóstre. Incă și aplecarea femeilor spre pofte a venit tot din lăcomie. Am vĕḑut fetele ómenilor, ce aŭ căḑut în pofte, și cum din acestea aŭ căḑut earăși în iubirea de banĭ. A dori ca să aĭ maĭ mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poftelor lumeșcĭ, de nicăirĭ nu vine, de cât că s-a rĕcit iubirea. A voi ca să aĭ maĭ mult, de nicăirĭ nu vine, de cât din prostie, din misantropie și din mândrie. Nu veḑĭ pământul cât e de mare? și cu tóte acestea cu cât maĭ trebuitorŭ este aerul, și cerul? Pentru ca Dumneḑeŭ să-țĭ stingă lăcomia, privesce în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă și așa răpeșcĭ? Auḑĭ că lăcomia este idololatrie, și nicĭ așa nu tremurĭ? Voeșcĭ a clironomisi pămêntul? Eĭ bine, nu veĭ avea clironomie în cerurĭ. Te grăbeșcĭ să lașĭ altora clironomie, ca pe tine să te lipseșcĭ de ea? Spune-mĭ, dacă cine-va

ți-ar bărăzi tótă puterea, óre nu aĭ primi-o? Eată că e cu putință acum, dacă tu aĭ voi. De și unia dic că se scârbesc când lasă altora averile, și că ar fi voit, ca maĭ degrabă să le mănânce iĭ,de cât să vadă pe alțiĭ devenind stăpânĭ pe ele, iată că nicĭ eŭ nu te voiŭ scóte din această idee, care nu este, de cât a unuĭ suflet slab; dară cel puțin macar aceasta să se facă: prin testamentele tale lasă pe Christos clironom. Aceasta ar fi trebuit ca să o făcĭ pe când eraĭ în viață, căcĭ atuncĭ aĭ fi probat buna ta disposițiune, dară cu tóte acestea lă-te generos măcar silit de împrejurărĭ. Chiar și Christos de aceia a poruncit de a da eleimosină la săracĭ, ca să ne facă filosofĭ fiind noĭ în viață, ca să ne convingă de a despreţui averile, de a ne învăța ca să ne ridicăm maĭ pre sus de cele pămêntescĭ. Dară ca tu să daĭ averea ta când deja eștĭ în gura morțiĭ și când nu maĭ eștĭ stăpân pe sine-țĭ, aceasta nu înseamnă că aĭ despreţuit averile. Atuncĭ tu nu daĭ din a le tale cu propria ta voință, ci împins de necesitate; atuncĭ mulțămirea se cuvine morțiĭ, eară nu ție; aceasta nu resultă din afecțiunea ta către ceĭ cărora li aĭ lăsat averea, ci din siluirea morțiĭ. Dară cel puțin facă-se aceasta măcar, fă, dic, ca macar atuncĭ să te scapĭ de patimă. Amintesce-țĭ ceia ce aĭ răpit de la alțiĭ, amintesce-țĭ de cele cu care aĭ înșalat pe alțiĭ, tóte înapoesce-le împătrit, și așa te veĭ justifica înaintea luĭ Dumnedeŭ. Dară sunt unia cariĭ ajung la atâtă nebunie și împetrire, în cât chiar nicĭ atuncĭ nu vor să înțeleagă frica de rĕspundere, ci ca cum pare că s-ar sili ca să-șĭ atragă asupră-li o maĭ grozavă pedeapsă din partea luĭ Dumnedeŭ, totul fac ca să 'șĭ îngreuieze posițiunea lor. De aceia fericitul Pavel scria Efesenilor: „Ca fiĭ luminel să umblațĭ“. Cel lacom însĕ, trăiesce maĭ mult în întunerec, eară întunerecul cel mare prăpădesce totul.

„Si nu vĕ amestecațĭ, dice, cu faptele cele fără de ródă ale întunerecului, ci maĭ vîrtos și mustrațĭ.. Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșiĭ, rușine este ale și grăi“. Audițĭ, vĕ rog, toțĭ cățĭ avețĭ ca principi practic al vieţeĭ, de a nu fi urîțĭ de nimenĭ, ci încă chiar de a fi iubițĭ de toțĭ. Iată că acela răpesce diua-miada mare, și tu te temĭ de a-l mustra, căcĭ dicĭ: «ce folos voiŭ avea, dacă el mĕ va urî»? Te temĭ de ură dacă tu îl veĭ mustra după dreptate? Dară aceasta nu este o ură zadarnică. Mustră pe fratele tĕŭ, ia-țĭ

asupra ta dușmănia luĭ provenită din dragostea ce tu aĭ către Christos, și împedecă-l de a cădea în prăpastia spre care se duce. A te împărtăși din masa luĭ, a pronunța cuvinte bune, a-l încărca de salutărĭ și de laude, pe care nu le merită, tóte acestea nu daŭ dovada uneĭ prieteniĭ marĭ. Noĭ trebuie de a presenta niște ast-feliŭ de darurĭ prietenilor noștri, ca prin ele să smulgem sufletele lor de sub mânia luĭ Dumnedeŭ, să-ĭ ridicăm când îĭ vedem zăcênd în cuptorul reutățeĭ. «Dară nu se îndreaptă», diciĭ tu. Nu face nimic, tu fă-țĭ datoria ce te privesce, spre a te justifica înaintea luĭ Dumnedeŭ. Nu ascunde talantul în pămênt. De aceia aĭ cuvêntul, de aceia aĭ limbă și gură, ca să îndrepțĭ pe aprópele. Singure animalele nu se îngrijesc de aprópele lor, eară tu, care chemĭ tată pe Dumnedeŭ, și frate po aprópele têŭ, îl vedĭ pe acesta făcênd o mulțime de rele, și tacĭ preferând maĭ mult dragostea de cât folosința luĭ sufletească? Nu, vĕ rog, căcĭ nu póte fi o altă probă maĭ mare de iubire adevĕrată, de cât aceia de a nu trece cu vederea pe frațiĭ, cariĭ greșesc. Aĭ vĕdut póte pe unia dușmănindu-se; eĭ bine, intervină între dênșiĭ și rupe dușmănia. Aĭ vĕdut pe alțiĭ răpind cu lăcomie averile streine; împedecă-ĭ de la aceasta. Aĭ vĕdut póte nedreptățițĭ; ia-li apărarea, căcĭ prin aceasta nu li-aĭ folosit lor atâta, pe cât ție singur. De aceia suntem prietenĭ, ca să ne ajutăm și să ne folosim uniĭ pe alțiĭ. In alt mod veĭ asculta cele ce 'țĭ spune prietenul, și in alt mod cele spuse de cine s-ar întâmpla, pentru că pe unul ca acesta póte îl bănuiescĭ, dupre cum bănuiescĭ póte și pe dascal, însĕ pe prieten nicĭ de cum. „Că cele ce se fac întru ascuns de cătră dênșiĭ, dice, rușine este ale și grăi. Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată, că tot ce se arată lumină este". Dară ce voesce să spună aicĭ? El voesce a dice, că unele pĕcate se fac aicĭ pe ascuns, eară altele pe față, acolo însĕ nu va fi așa, căcĭ nimenĭ nu va fi care să nu-șĭ cunóscă greșalele sale. De aceia dice: „Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată". Dară ce? Óre vorbesce aicĭ despre idololatrie? Nu, ci este vorba de viață și de pĕcate. „Ca tot ce se arată, lumină este."

De aceia vĕ rog, ca nicĭ să nu vĕ leneviți mustrând pe alțiĭ, și nicĭ să nu vĕ supărațĭ când sunteți mustrațĭ. Pe cât timp se face ce-va la întunerec, se săvêrșasce cu maĭ mare nepăsare, eară când maĭ sunt și alțĭ marturĭ,

atuncĭ faptul se scóte la lumină. De aceia noĭ să facem totul ce nĭ stă prin putință, ca să scăpăm pe frațiĭ noștri de mórtea sufletească; să lĭ împrăștiem întunerecul di'mprejurul lor, ca ast-felĭŭ să pótă vedea sórele dreptățeĭ. Când sunt maĭ mulțĭ luminătorĭ, calea virtuțeĭ lĭ va fi maĭ lesniciósă, căcĭ lumina se întinde tot maĭ mult, împrăștiind întunerecul, eară ceĭ din întunerec maĭ mult încă vor fi stăpânițĭ de el. Dară dacă s'ar întâmpla din contra, adecă dacă grosimea, saŭ maĭ bine dis desimea păcatelor și a întunerecululuĭ vor stăpâni lumina, și-ĭ vor nimici strălucirea eĭ, apoĭ e teamă ca nu cum-va să se stingă și aceștĭ luminătorĭ. Așa dară, pentru ca să putem folosi altora, și să ne folosim și pe noĭ în același timp, e necesar de a sta așa, adecă de a remânea în lumină, ca ast-felĭŭ pentru tóte să înălțăm slavă luĭ Dumnedeŭ, prin charul și filantropia unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecil vecilor. Amin.

OMILIA XIX.

„Socotițĭ drept aceia cum să umblațĭ cu pază, nu ca niște neînțelepțĭ, ci ca ceĭ înțelepțĭ, rĕscumpărând vremea, că dilele rele sunt. Drept aceia nu fițĭ nepricepuțĭ, ci cunoscĕnd ce este voea luĭ Dumnedeŭ" (Cap 5, 15—17).

Earăși curăță rădăcina amărăciuneĭ, earăși taie din fund ocasia iuțeleĭ, căcĭ ce dice? „Socotițĭ cum să umblațĭ". Printre lupĭ iĭ sunt ca niște oĭ, drept care lĭ poruncesce de a fi ca porumbiĭ, „Și fițĭ proștĭ ca porumbiĭ" (Math. 10, 16). După ce iĭ eraŭ printre lupĭ, și lĭ era poruncit a nu se apăra, ci a suferi rĕul, de și ar fi fost deajuns ca să devină destul de slabĭ prin cele dise maĭ înainte, cu tóte acestea privesce exagerația apostoluluĭ, când maĭ adaoge încă în a-ĭ sfătui și a se asigura ast-felĭŭ și pe el, și pe dânșiĭ. Cetățĭ întregĭ purtaŭ resboiŭ cu dânșiĭ, ba încă resboiul a intrat și în casa familiară, unde se rĕsculase tatăl contra fiiuluĭ, fiul contra tatăluĭ, muma

contra fiiceĭ, şi fiica contra mumeĭ. Şi de unde proveniaŭ aceste desbinărĭ? Aŭ audit pe Christos spunênd: „Care nu se leapădă de tóte avuţiile sale, nu póte fi vrednic de mine". (Luca 14, 33), şi earăşĭ: „Cel ce iubesce pre tată şi pre mumă maĭ mult de cât pre mine, nu este mie vrednic" (Math. 10, 37). Decĭ ca să nu creadă că introduce resbóe şi lupte fără scop, de unde urma a se nasce o mare mânie asupra lor, de şi eraŭ causa duşmănieĭ tocmaĭ iĭ, apostolul li spune: „Socotiţĭ cum să umblaţĭ cu paza", adecă, «afară de predică de nicăirĭ aiurea să nu daţĭ ocasie de duşmănie contra vóstrĕ; numaĭ aceasta să vĕ fie motiv de duşmănie. Nimenĭ dintre voĭ să nu acuse pe un altul, ci să'ĭ arătaţĭ tótă cinstea şi supunerea vóstrĕ, când cu nimic nu se vatămă predica, când cu nimic nu sunteţĭ împedecaţĭ în evsevia vóstrĕ, căcĭ dice: „Daţĭ dară tuturor cele ce sunt cu datorie; celuĭ cu dajdia, dajdie, celuĭ cu dijma, dijma" (Rom. 13, 7), pentru că dacă în tóte cele-l alte vĕ vor vedea blândĭ şi ascultătorĭ, se vor ruşina». „Nu ca nişte neînţelepţĭ, ci ca ceĭ înţelepţĭ, rescumpărând vremea". Prin aceste cuvinte el nu voesce a ne sfătui ca să fim nestatornicĭ şi lesne schimbătorĭ în afacerile nóstre, ci ca cum ar dice: «timpul nu este al vostru; voĭ acum sunteţĭ bejenarĭ şi trecĕtorĭ, sunteţĭ streinĭ şi necunoscuţĭ aicĭ; nu căutaţĭ cinste, nu căutaţĭ slavă, nu căutaţĭ stăpânie şi nicĭ rĕsbunare; tóte le răbdaţĭ, şi cu aceasta rescumpăraţĭ vremea; plătiţĭ orĭ-ce v-ar cere, fie chiar că aţĭ da totul.» Gândesce-te la cele ce'ţĭ spun: cine-va are o casă strălucită şi într'una din dile intră acolo tâlharil, cu scop de a-l omorî; de cât acela dând mulţĭ banĭ tâlharilor a scăpat teafăr, cu care ocasie noĭ dicem, că el s-a rescumpărat. Eĭ bine, iată şi tu aĭ o casă mare, şi o credinţă adevĕrată. Într'una din dile vin rĕŭ-făcĕtoriĭ ca să'ţĭ iee totul; dară eŭ'ţĭ dic: dă orĭ-ce ar cere iĭ, numaĭ capitalul scapă, voiŭ să dic credinţa ta. „Că dilele sunt rele". Care este rĕutatea dileĭ? Rĕutatea dileĭ trebuie a dura in acea di. Ce este rĕutatea corpuluĭ? Bóla. Ce este rĕutatea spirituluĭ? Viclenia luĭ. Ce este rĕutatea apeĭ? Amărăciunea eĭ. Şi in fine rĕutatea fie-căruĭ lucru, este inseşĭ firea aceluĭ lucru. Decĭ dacă rĕutatea este în di, apoĭ trebuie a fi numaĭ in acea di, în acele ore, in fine în acea lumină a dileĭ. Şi Christos dice: „Ajunge dileĭ rĕutatea eĭ"

(Math. 6, 34). De aicĭ noĭ vom putea cunóşce şi semnificaţia diceređ apostoluluĭ. Decĭ cum el numeşce dilele rele? Cum numeşce timpul rĕŭ? El nu numeşce rea diua în sine, saŭ esenţa dileĭ, şi nicĭ nu numeşce rele creaturile luĭ Dumnedeŭ, ci ceia ce se petrece în ele, dupre cum şi noĭ avem obiceiul de a dice: «adĭ am petrecut o di rea şi próstă»; de şi de alt-felĭŭ cum ar fi fost próstă, dacă nu din causa celor ce s-aŭ petrecut în cursul eĭ? Dară cele petrecute în cursul eĭ, sunt unele bune, şi acestea sunt de la Dumnedeŭ, pe când acele rele sunt de la ómenĭ rĕĭ. Aşa dară ómeniĭ sunt creatoriĭ relelor întâmplate în timpurĭ, şi de aceia prin abus se numesc timpurile rele, dupre cum şi noĭ obicĭnuim a le numi. „Drept aceia nu fiţĭ nepricepuţĭ, dice, ci cunoscênd ce este voea luĭ Dumnedeŭ."

„Şi nu vĕ îmbătaţĭ de vin, întru care este curvia" (Vers. 18). Necumpătarea vinuluĭ face pe ómenĭ furioşĭ, îndrăzneţĭ şi lesne a greşi, iuţĭ şi de nesuferit. Vinul s-a dat spre a înveseli inima omuluĭ, eară nu pentru beţie; dară acum dacă nu se îmbată cine-va, e credut faptul acesta ca resultatul nevoĭniciei şi de rîs. Care speranţă de mântuire vom avea? E de rîs, spune-mĭ, de a nu se îmbăta cine-va? pe când e cu totul contrar, căcĭ a se îmbăta trebuie a fi de rîsul şi despreţul tuturor. Chiar şi omul ordinar trebuie a sta departe de beţie, dară cu cât maĭ mult încă ostaşul, care se învêrteşce printre spade, sânge şi masacrurĭ; cu atât maĭ mult, dic, ostaşul, când şi din altă parte este stăpânit de mânie, voiŭ să dic, din causa putereĭ şi a stăpâniređ pe care le represintă, şi pentru că incontinuŭ el este băgat în certe şi intrigĭ. Voeşcĭ să afli în ce împrejurare vinul este bun? Ascultă scriptura, care dice: „Daţĭ băutură, care îmbată, celor ce sunt în supărărĭ, şi vin să bea celor ce sunt în durerĭ" (Pilde 31, 6), şi cu drept cuvênt, căcĭ vinul móie pe omul aspru şi posomorit, şi-ĭ împrăşcie norii mânieĭ. „Vinul veseleşce inima omuluĭ" (Ps. 103, 16). Decĭ cum vine beţia din vin, pe câtă vreme nu e posibil ca vinul să lucreze asupra omuluĭ cele contrare destinaţiuneĭ sale? Aşa dară e cert, că beţia nu derivă din vin, ci din necumpătarea celuĭ ce'l bea. Vinul nu ni-a fost dat pentru alt-ceva, de cât numaĭ pentru sănătatea corpuluĭ, însĕ, necumpătarea impedică şi aceasta. Ascultă pe acest fericit ce scrie şi vorbeşce luĭ Timotheiŭ: „Puţin vin primeşce pentru

stomachul tĕŭ, și pentru cele dese slăbaciunile tale“ (I Thimoth. 5, 23). Pentru aceia Dumneḑeŭ a făcut corpurile nóstre cu atâta simetrie, ca să ne săturăm cu puțin, învățându-ne de aicĭ, că el ni-a făcut sprintenĭ pentru o altă viață. El voia ca de la început să ni dea acea viață, dară fiind-că ne-am făcut nevrednicĭ de ea, a amânat'o; însĕ chiar in timpul acesta de amânare nu ne-a permis ca să usăm de vin in mod necumpătat. Un pahar mic de vin și o pâne e deajuns spre a umplea pântecele omuluĭ. Dumneḑeŭ a făcut pe om maĭ cumpătat de cât tóte cele-l-alte vietățĭ pe care el le stăpânesçe, și prin analogie și corpul sĕŭ e cu mult maĭ mic de cât al multora, ceia ce nimic nu invederează, de cât că ni s-a înlesnit putința de a călători cu ințime către o altă viață. „Nu vĕ îmbătațĭ de vin, ḑice, întru care este curvia“, pentru că beția nu numaĭ nu salveaza ci și prăpădesçe, și nu numaĭ corpul, ci și sufletul. „Ci vĕ umpleți de Duchul, vorbind întru voĭ în psalmĭ, și laude, și cântărĭ duchovnicesçĭ, laudând și cântând întru inimele vóstre Domnuluĭ; mulțamind pururea pentru tóte, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, luĭ Dumneḑeŭ și Tatăl, plecându-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ“ (Vers. 19—21). «Voesçĭ, ḑice, să te veselesçĭ? Voesçĭ să'țĭ petrecĭ ḑiua cum se cade? Eĭ bine, eŭ 'țĭ daŭ băutura spirituală. Beția taie chiar vocea cea maĭ armoniósă, gângăvesçe și împleteresçe limba nóstrĕ, strîmbă ochiĭ, și în fine schimonosesçe totul din noĭ. Învață a cânta, și veĭ vedea câtă plăcere veĭ simți, pentru că ceĭ ce cântă cântărĭ duchovnicesçĭ se umplu de Duchul Sânt, pe când ceĭ ce cântă ode satanicesçĭ se umplu de duchul cel necurat.» Ce înseamnă óre: „întru inimele vóstre Domnuluĭ“? Adecă a fi cu atențiune la ceia ce cântă, a fi cu ințelepciune, pentru că ceĭ ce nu iaŭ sama, ci cântă cum s-ar întâmpla, li rătăcesçe inima și cugetul în timpul pe când pronunță vorbele. „Mulțamind pururea pentru tóte, ḑice, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, luĭ Dumneḑeŭ și Tatăl, plecându-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ“, adecă, după cum ḑice tot acest fericit: „Întru tóte prin rugăciune cu mulțamită cererile vóstre să se arate luĭ Dumneḑeŭ“ (Filip 4, 6), căcĭ nimic nu inveselesçe

atât pe om, ca atuncî când el este recunoscĕtoriŭ. Maî cu samă noî putem a mulţămi luî Dumneḑeŭ, depărtând spiritul nostru de la cele spuse maî'nainte, şi curăţindu-l prin cele arătate. „Ci vĕ umpleţi de Duchul“, ḑice. Aşa darĕ, e în noî acest Duch? Negreşit că este în noî, saŭ că maî drept vorbind póte fi în noî, căcî dacă alungăm orî ce minciună de la noî, dacă îndepărtăm amărăciunea, şi mânia, şi iuţimea, curvia şi tótă necurăţia; când în fine devenim bunî, milostivî, şi iertăm unul altuia; când măscărăciunea şi glumele próste nu sunt cu noî; când noî înşi-ne ne pregătim de a fi vrednicî, apoî ce póte împedeca pe Duchul Sânt de a nu se pogorî asupra nóstrĕ? Şi nu se pogóră încă, cum s-ar întâmpla, ci umple inimele nóstre. Când interiorul nostru are atâta lumină, la urmă nicî nu ni se pare a fi atât de grea practicarea virtuţeî, ci lesniciósă şi uşóră. «Mulţămind pururea“, ḑice. Adecă ce? Noî trebuie a-î mulţămi pentru tóte cele ce se întâmplă? Da; chiar de am fi în vre-o bólă, şi chiar de am fi în sărăcia cea maî mare; căcî dacă chiar în legea veche un înţelept sfătuiesce şi ḑice: „Tot ce se va întâmpla ţie, primesce, şi întru schimbările smereniei tale depărtează de la tine mânia“ (Sirach 2, 4). adecă rabdă îndelung, apoî cu atât maî mult noî ceî din legea nóuă trebuie a-î mulţămi pururea chiar în suferinţele nóstre. Chiar de nu scii cuvêntul pentru care suferî, tu mulţămesce-î luî, căcî aceasta este adevărata mulţămire. Dacă tu-î mulţămescî când prosperezî şi 'ţî merg bine tóte afacerile, nu e nimic de mirare; ceia ce se cere, este de a-î mulţămi când eştî în scârbe, în supărărî şi în necazurî. Nu vorbi nimic maî mult, de cât acest cuvênt scurt: mulţămescu-ţî ţie Stăpâne. Şi ce ḑic eŭ despre scârbele de aicî? Noî trebuie a mulţămi luî Dumneḑeŭ chiar pentru gheena, pentru suferinţele şi pedeapsa de acolo. Acest fapt ne va folosî mult, fiind cu băgare de samă, căcî vom avea, ca în loc de frâŭ, pusă în inimele nóstre frica de gheena.

*) Decî, noî să mulţămim luî Dumneḑeŭ nu numaî pentru binefacerile cele arătate ce le primim de la dênsul, ci şi pentru cele nearătate, şi chiar pentru acelea care ni le acordă fără voea nóstrĕ, pentru că de multe-orî fără

*) Partea morală. Nu trebuie a examina cu minuţiositate greşalele altora, ci a ne pleca uniî altora întru frica luî Dumneḑeŭ, şi luî a-î mulţămi pentru tóte. (Veron.)

să voim noi şi fără să şcim, el ni face bine. Dacă póte nu credeţi, eŭ vĕ voiŭ clarifica acest fapt. Elinii cei necuraţi şi necredincioşi nu óre atribuie sórelui totul, cum şi idolilor lor? Dară ce? Nu óre el li face bine şi acestora? Nu óre e resultatul aceliaşi pronii că aceia trăiesc, sunt sănătoşi, fac copii, şi cele-l-alte? Dară aşa numiţii Marcioniştii? Nu şi aceştia hulesc pe Dumnedeŭ ca şi Manicheii? Şi cu tóte acestea nu şi lor li face bine pe fie-ce di? Dacă însĕ el face bine şi acelora, cari nu-l cunosc, cu atât mai mult nóuĕ. Ce altă îndeletnicire e mai demnă de Dumnedeŭ, de cât de a face bine neamului omenesc, fie prin pedeapsă, fie prin iertare? Aşa dară nu numai când suntem în prosperitate să-i mulţămim, căci aceasta nu e vre-o treabă mare. Aceasta o şcia şi diavolul, pentru care şi dicea: „Aŭ dóră în zadar se teme Iob de Domnul? Aŭ n-ai îngrădit tu tóte cele dinafara şi cele dinăuntru ale casei lui? Şi tóte cele ce sunt pri'mprejurul lui?... ci trimite mâna ta, şi te atinge de tóte câte are el, şi nu te va bine-cuvênta" (Iob. 1, 9—11). Şi cu tóte acestea nimic mai mult n-a câştigat spurcatul, şi nici să fie de a câştiga vre-odată ce-va de la noi, ci chiar când suntem în sărăcie, când suntem în bóle şi în strîmtorări, să-i adresăm mulţămiri lui Dumnedeŭ. Când dic mulţămire nu înţeleg numai cu cuvintele şi cu limba, ci cu faptele, cu cugetul şi cu inima nóstrĕ. Să-i mulţămim din tot sufletul nostru, pentru că el ne iubesce mai mult de cât născĕtorii noştri, şi pe cât de mare este deosebirea între bunătate şi rĕutate, pe atât de mare e deosebirea între iubirea lui Dumnedeŭ şi acea a născĕtorilor noştri. Aceste cuvinte nu sunt ale mele, ci ale lui Christos, care ne-a iubit pre noi, căci ascultă ce dice el: „Care om este dintre voi, de la care de va cere fiul sĕŭ pâne, aŭ dóră peatră-i va da lui?...., Deci dacă voi rĕi fiind, şciţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai vîrtos Tatăl vostru cel din ceriuri, va da cele bune, celor ce cer de la dênsul"? (Math. 7, 10—12). Şi earăşi ascultă ce dice aiurea: „Aŭ dóră va uita femeia pe pruncul sĕŭ, saŭ nu-i va fi milă de fiii pântecelui sĕŭ? că de va şi uita femeia pre aceştia, dară eŭ nu te voiŭ uita pre tine, dice Domnul" (Isaia 49, 15). Dacă el nu ne-ar iubi, apoi pentru ce

ne-a făcut? Nu cum-va avea el vre-o trebuință? Nu cum-va noi îndeplinim vre-o necesitate a lui, saŭ vre-o slujbă? Nu cum-va are vre-o nevoe de noi? Dară ascultă ce dice Profetul: „Dis-am Domnului: Domnul meŭ eștĭ tu, că bunătățile mele nu-țĭ trebuiesc" (Ps. 15, 2). Dară nerecunoscĕtoriĭ și nesimțitoriĭ dic, că dacă Dumnedeŭ este bun, apoĭ de bunătatea luĭ este absolut necesar a fi legată egalitatea către toțĭ. Dară spune-mĭ nerecunoscĕtoriule: Ce anume dicĭ tu că nu este din bunătatea luĭ Dumnedeŭ, și de ce egalitate vorbeșcĭ? «Cutare, dicĭ, e beteag din copilărie, un altul se înfuriază și este demonizat, un altul a petrecut tótă viața în sărăcie și a ajuns la adâncĭ bĕtrânețe tot în sărăcie, un altul și-a consumat tótă viața în bóle; apoĭ aceasta, dicĭ, e faptul proniei luĭ? Unul este surd, altul mut, unul sărac, pe când un altul, de și stricat și spurcat cu desăvêrșire se bucură totușĭ de averĭ, ține și întreține amante și parasițĭ, are casă strălucită, și în fine trăiesce o viață trândavă». Și cu alte cuvinte bolborosesc multe de aceste acusațiunĭ contra proniei luĭ Dumnedeŭ. Dară ce am putea dice noĭ către aceștia? Dacă ar fi Elinĭ și ne ar întreba: de cine se guberneasă lumea? și noĭ 'ĭ-am întreba earășĭ același lucru. Dară ce? Óre tóte ce se vĕd, sunt fără nicĭ o îngrijire din partea cuĭ-va? Dară cum cinstițĭ voĭ deiĭ, și vĕ închinațĭ demonilor și eroilor? căcĭ dacă este pronie, apoĭ acea pronie adumbresce pe toțĭ. Dacă unia ar fi nemulțămițĭ în sufletul lor, fie iĭ Chreștinĭ saŭ și *Elinĭ*, și s-ar clătina în tóte părțile, ce am putea să li spunem? Ia spune-mĭ, te rog: óre atâtea bunătățĭ, ce le vedem, ar putea să se desfășure în mod automatic? Lumina de tóte dilele, ordinea și pronia, drumul stelelor, succedarea regulată a dilelor și a nopților, continuitatea natureĭ în plante, în vietățĭ și în ómenĭ, de unde vin acestea? Cine, spune-mĭ, este, care guberneasă tóte acestea? Dară dacă nu se interesază nimenĭ, ci totul se mișcă automatic, apoĭ cine invêrtind această camară frumósă și mare,—voiŭ să dic cerul—a aședat'o deasupra pământuluĭ, saŭ și pe ape? Cine dă timpurile cele fertile și trimite ploile cele îmbelșugate? Cine a aședat în semințurĭ și în plante atâta putere creatóre? Căcĭ tot ceia ce vine automatic, e fără rânduealǎ, pe când ordinea și buna orânduealǎ se face numaĭ cu artă. Dară spune-mĭ, óre în lucrurile de pre lângă noĭ, care se fac așa dicênd automatic, nu vedem noĭ multă neorânduealǎ, mult vuet și tulburare? Și nu dic de acel fapt întâmplat automatic, ci de

un lucru făcut de cine-va, însĕ fără vre-o artă. De exemplu: fie bună óră lemne și petre, fie și var grămădite tóte la un loc; apoi apuce-se un om fără experiență de clădire; clădească el, dic, și ridice casa. Eĭ bine, nu ar strica el lotul? Fie, apoĭ, o corabie și aibă tóte cele trebuitóre, afară de căpitanul care să o cârmuiască; eĭ bine acea corabie—bine lucrată de alt-feliŭ—va putea ea óre pluti singură? Dară apoĭ pămêntul acesta atât de mare, cum de stă el pe ape, și cum de s-a învîrtoșat în trecerea timpului, fără de vr'o putere, care să-l combine și să-l înlăriască în așa feliŭ? Care ar fi explicarea la tóte acestea? Dară dacă pămêntul sprijine și ceriul, iată și o altă greutate asupra luĭ, pe când dacă ceriul ar fi pus pe ape, iată și o altă nedumerire. În adevĕr că nedumerirea aceasta încetează din moment ce noĭ vom vedea aicĭ resultatul proniei divine. Faptul e cert, că cele ce se pórtă pe ape nu trebuie a fi convexe, ci concave. Și pentru ce aceasta? Pentru că întregul corp al objectuluĭ concav se acufundă în apă, dupre cum e cu corabia, pe când corpul convex este cu totul afară, și numaĭ marginele luĭ se sprijinesc, ast-feliŭ că are nevoe de un alt corp întocmaĭ, puternic și greŭ ca și el, ca așa să pótă purta greutatea de pe el. Dară óre aerul pórtă ceriul? Însĕ aerul e cu mult maĭ ușurel și maĭ rar, și nu póte să supórte chiar o mică greutate, ne cum o greutate atât de mare ca a ceriuluĭ. Dară aicĭ care póte fi rĕspunsul? Óre nu e de o mie de orĭ ridicul de a cugeta ast-feliŭ de lucrurĭ, și a cere rațiunea de ce și pentru ce? În general vorbind, dacă am voi a cerceta cu amănunțime și am scărmăna cuvêntul de ce și pentru ce, asupra proniei divine, eĭ bine, secule întregĭ nu ni-ar ajunge, pentru că vom întreba, ceia ce cercetam maĭ adineórea: tóte acestea sunt resultatul proniei, saŭ al ne-preîngrijireĭ? Dacă nu sunt al proniei divine, earășĭ vom întreba: dară cum s-aŭ făcut? Însĕ nu aĭ ce respunde. Veĭ dice póte, că nu scií? Eĭ bine, cu atât maĭ mult nu trebuie ca să cercetezĭ despre lucurile omenescĭ, și nicĭ să le vênturĭ fără folos. Și de ce óre? Pentru că omul este cea maĭ cinstită făptură dintre tóte cele l-alte; pentru că tóte acestea s-aŭ făcut pentru dênsul, și nu el a fost făcut pentru dênsele. Dacă tu nu scií și nu pricepĭ chiar înțelepciunea proniei luĭ și a iconomiei luĭ, apoĭ cum veĭ putea șci rațiunele cele atingĕtóre de persóna luĭ? Spune-mĭ, te rog, de ce părțile de nord a le pămêntuluĭ sunt nelocuite? de

ce cele de sud? De ce a făcut pe om atât de mic, și atât de departe de ceriŭ, în cât maĭ că se îndoiesce despre fenomenele de sus? Spune-mĭ, de ce în timpul iernei nóptea e maĭ mare, și în timpul vereĭ e maĭ mică de cât diua? Pentru ce atâta frig, atâta ferbințală? Pentru ce corpul e muritoriŭ? Și altele miĭ de întrebărĭ ițĭ fac, și dacă voescĭ, nu voiŭ înceta a te întreba, și tu nu veĭ sci ce să rĕspunzĭ nimic, ast-feliŭ că chiar din faptul acesta, că nu ni sunt cunoscute cuvintele de ce și pentru ce, noĭ putem vedea resultatul proniei divine. Ar putea crede cine-va pe om ca pricină a tóte, dacă nu cum-va aceasta ni-ar mărgini cugetarea nóstrĕ. «Dară cutare, dicĭ tu, este sărac, și sărăcia e rĕŭ lucru. Altul e bolnav, eară bóia e greŭ de suportat». Ce este bóla? Ce este beteșugul la om? Nimic nu sunt acestea, omule; un singur rĕŭ există: a pĕcătui și numaĭ acest rĕŭ suntem datorĭ a-l examina. Noĭ însĕ, lăsând la o parte adevĕratele cause ale relelor, în adevĕr demne de cercetat, ne amestecăm fără reson în alte chestiunĭ. Pentru ce niciĭ unul dintre voĭ nu cerceteaza, de ce a pĕcătuit? Óre în mine stă a pĕcătui? Óre nu în mine? Și de ce am nevoe ca să rătăcesc în multe cuvinte? ci să caut maĭ bine rĕul chiar în mine. Óre m-am stăpânit de mânie? Óre m-am stăpânit de iuțală? saŭ că póte am făcut aceasta de rușine, saŭ de frica ómenilor? Apoĭ după ce voiŭ găsi obârșia rĕuluĭ, voiŭ afla, de sigur, că a pĕcătui zace în mine însu-mĭ. Dară nimenĭ nu examineaza aceste fapte, nimenĭ nu le censurează cu minuțiositate, ci simplu și maĭ mult la suprafață, după cum dice și Iob: „Omul înt'alt chip înótă cu cuvintele“ (Iob. 11, 12). Ce'țĭ pasă ție, dacă cutare e orb, dacă altul e sărac? Dumnedeŭ nu ți-a ordonat ție de a pîndi pe alțiĭ, ci de a te pîndi pe tine singur ce facĭ. Dacă póte te îndoiescĭ că ar fi vre-o putere care privighează și diriguiesce totul din lume, de sigur că eștĭ cel maĭ prost dintre toțĭ ómeniĭ; eară dacă credĭ și eștĭ convins de aceasta, apoĭ de ce te îndoiescĭ, că trebuie a mulțămi luĭ Dumnedeŭ? „Mulțămind pururea pentru tóte luĭ Dumnedeŭ și Tatăl“ și tu de ce te îndoiescĭ? Du-te la doctor acasă, și veĭ vedea cum el taie și arde rana bolnavuluĭ ce se găsesce acolo. Du-te la atelierul de lemnărie, și nu aĭ să cercetezĭ cu atâta amănunțime, de și póte că nu sciĭ nimic din cele ce se fac acolo, de și multe ți se par cu anevoe de explicat, ca de pildă când sculptează lemnul și-l transformă în ob-

ject de artă. Dară te voiŭ duce la un alt meşteşug maĭ lesnicios, şi acolo maĭ mult încă te veĭ confusa: de pildă pictura. Eĭ bine, nu ţi se pare că ceia ce pictorul face, este fără scop? Ce înseamnă acele liniĭ trase, şi acele învêrtiturĭ de liniĭ? Dară dacă se pun culorile necesare, atuncĭ arta aceasta ţi se pare frumósă, şi cu tóte acestea nicĭ aşa nu veĭ putea afla exact. Dară de ce să vorbesc de lemnarĭ şi pictorĭ? Albina cum 'şĭ face fagurul? spune'mĭ, şi atuncĭ veĭ vorbi şi de Dumnedeŭ. Află maĭ ânteiŭ cu exactitate despre activitatea furnicilor, a paianjenuluĭ, a rândunelei, şi atuncĭ veĭ vorbi şi de Dumnedeŭ. Spune'mĭ despre acestea, dară nu poţĭ respunde. Aşa dară nu aĭ să încetezĭ, omule, de a căuta cele de prisos? pentru că cu adevĕrat că tóte acestea sunt de prisos; nu veĭ înceta de a cerceta în zadar? Nimic nu este maĭ înţelept ca această neşciinţă, când aceĭ ce spun cu glas mare că nu şciŭ, sunt maĭ înţelepţĭ ca toţĭ ceĭ-l-alţĭ, pe când ceĭ ce cercetează cu minuţiositate sunt maĭ proştĭ de cât toţĭ. Ast-feliŭ decĭ, a trimbiţa cine-va cu glas mare că şcie, nu este tot-deauna fapt de înţelepciune, ci câte-odată e chiar nebunie. Când un om ar spune în gura mare, că el întindênd funiĭ a măsurat aerul de la pământ la ceriŭ, şi un altul ar ride cu sgomot, şi s-ar arăta că el nu şcie, pe care din doĭ am ride? spune-mĭ; pe cel ce spune că şcie, saŭ pe cel ce dice că nu şcie? De sigur că pe cel ce dice că şcie. Aşa dară cel ce dice că nu şcie, e maĭ înţelept de cât cel ce se laudă că şcie. Când cine-va ar spune în gura mare, că el şcie câte vedre de apă sunt în marea, eară un altul ar dice că nu şcie, eĭ bine, óre neşciinţa acestuia nu este maĭ înţeleaptă de cât şciinţa aceluia? De sigur că da. Şi de ce? Fiind că neşciinţa unuĭ lucru este scusabilă; fiind că cel ce dice că nu şcie, cunósce deja o parte a aceluĭ lucru. Şi care e acea parte? Că faptul e nepriceput de mintea omuluĭ, şi aceasta nu e puţin lucru. Cel ce dice că el şcie un fapt óre-care, maĭ presus de mintea luĭ, apoi tocmaĭ acela este care nu şcie ce vorbeşce, şi de aceia se face de ris.

Vaĭ! prin câte nu ne învăţăm noĭ de a înfrâna curiositatea şi vorba cea multă şi fără rânduealǎ, şi cu tóte acestea tot nu ne stăpânim, ci censurăm viaţa altora, de ce cutare e beteag, de ce cela-l-alt e sărac? Şi cu chipul acesta, tot vorbind în zadar, noĭ am putea să cădem într'o nesfârşită aiurare: de ce cutare, bună-óră, este fe-

mee, și nu bărbat, saŭ de ce nu sunt toți bărbați? de ce boŭ, de ce asin, de ce câne, de ce lup, de ce peatră, de ce lemn, și in fine cuvêntul s-ar întinde la infinit. De aceia și Dumnedeŭ a pus hotare și măsură cunoscinților nóstre, pe care le-a aședat în natură. Și privesce cât e de mărginită curiositatea omuluĭ, căcĭ când noĭ privim înălțimea și distanța de la pămênt la ceriŭ nu pătimim nimic, de'ndată însĕ ce ne suim intr'un turn inalt, și vóim ca să ne uităm puțin în jos plecându-ne capul, imediat ne cuprinde o amețială și intunecime a vederilor. Spune-mĭ acum causa acestuĭ fapt; însĕ nu o veĭ găsi. Pentru ce ochiul are cea maĭ mare putere, și este stăpânit de lucrurile cele maĭ depărtate? Ar putea vedea cine-va același fapt petrecêndu-se și cu urechea. Nu ar putea să strige însĕ atât de tare, ca să se umple aerul de strigarea luĭ, nicĭ nu ar putea să audă dintr'o departare atât de mare, pe cât póte să o cuprindă ochiul. De ce decĭ nu sunt egale tóte membrele corpuluĭ? De ce unul din ele nu a căpătat acelașĭ serviciŭ ca altul, și nicĭ nu este în acelașĭ grad de necesitate cu acela? Și Pavel a cercetat acestea, saŭ maĭ bine dis nu a cercetat, căcĭ era înțelept, ci a ajuns la acea concluziune inteleaptă din pasajul unde dice: „A pus Dumnedeŭ madularile, pre unul fie-care dintr'însele in trup, precum a voit“ (I Corinth. 12, 18), adecă a atribuit voințeĭ luĭ Dumnedeŭ totul, rĕmânênd ca noĭ să-ĭ mulțămim luĭ pentru tóte. De aceia și dice: „Mulțămiți pururea pentru tóte“. Aceasta e datoria servuluĭ recunoscĕtoriŭ, aceasta a înțeleptuluĭ, aceasta a omuluĭ cuminte, eară aceia a omuluĭ flecariŭ, a celuĭ ce nu are nicĭ o ocupațiune și a celuĭ curios pentru orĭ-ce. Nu vedĭ cele ce se petrec cu servitoriĭ? Nu vedĭ că aceĭ ce sunt flecarĭ și vorbesc multe, aceĭ carĭ examinează cu curiositate faptele stăpânilor, pe care dênșiĭ vor póte a le ascunde, nu vedĭ dic, că aceștia sunt desprețuițĭ și considerațĭ ca netrebnicĭ? pe când pe ceĭ cuminți și recunoscĕtorĭ, pe ceĭ cariĭ numaĭ un lucru vĕd înaintea ochilor lor,—cum să'șĭ îndeplinească serviciul lor—nu vedĭ cum stăpâniĭ sunt mulțămițĭ de iĭ? Cel ce vorbesce multe, nu face nimic, pe când cel ce lucrează mult, nu vorbesce nimic fără timp și fără rost. De aceia Pavel dicea despre vĕduve: „Nu numaĭ că se învață a fi fara de lucru, umblând din casă în casă, ci și limbute, graind cele ce nu se cade“ (I Timoth. 5, 13). Spune-mĭ, care este cea maĭ mare deosebire: aceia

a virstei nóstre către virsta copiilor, saŭ aceia a luĭ Dumnedeŭ către virsta ómenilor? Deosebirea nóstrĕ de ţinţarĭ, saŭ aceia a luĭ Dumnedeŭ faţă de noĭ? Faptul e lămurit. De ce decĭ tu cernĭ cu atâta curiositate lucrurile? Mulţămesce luĭ Dumnedeŭ pentru tóte. Dară ce? «Cum voiŭ respunde Elinuluĭ, dicĭ, care mĕ va întreba despre pronie»? El voesce a afla de la mine, dacă este pronie, căcĭ nu crede că este cine-va care să se preocupe de lume». Eĭ bine, întorcênd cuvêntul intreabă-l şi tu pe el dacă este pronie, pe care el o tăgăduiesce, şi spune-ĭ: «cum că este pronie, e cert din cele ce aĭ dis; dară cum că acea pronie e nepricepută de mintea omenească, e cert din aceia că nu găsim cuvêntul de ce aşa, şi nu altminterea. »Dacă noĭ ómeniĭ nu scim de multe-orĭ modul de administrare în afacerĭ de ale nóstre, şi multe din împrejurărĭ ni se par de cele maĭ multe-orĭ absurdităţĭ, şi de multe-orĭ ne plecăm şi concedăm acelor împrejurărĭ, apoĭ cu atât maĭ mult suntem datorĭ de a ne pleca şi a conceda proniei Dumnedeescĭ, maĭ ales că nicĭ nu resultă din acea pronie ce-va absurd—dupre credinţa chreştinească. De aceia decĭ să-ĭ mulţămim pentru tóte, şi earăşĭ pentru tóte să-l proslăvim. „Plecându-vĕ unul altuia, dice, intru frica luĭ Dumnedeŭ". Dacă tu te plecĭ de multe-orĭ stăpânitoriuluĭ, fie pentru sfiala ce o aĭ către dênsul, fie pentru interesele tale materiale, apoĭ cu atât maĭ mult eştĭ datoriŭ să te plecĭ pentru frica de Dumnedeŭ. Această supunere s-ar părea că este consecinta vre-uneĭ sclăviĭ, înse în casul de faţă ea nu este sclăvie, căcĭ nu dóră unul se pune în rândul celor liberi, eară cela-l-alt în rândul sclavilor, ci stăpânĭ şi sclavĭ sunt la un loc, şi e mult maĭ bine de a se servi uniĭ pe alţiĭ. Cu chipul acesta e cu mult maĭ de preferat de a fi sclav aicĭ, de cât liber în altă parte. Cum că este aşa, ascultă: fie de exemplu, cine-va, care ar avea o sută de servitori, şi nimenĭ să nu li serviască lor cu ce-va; fie apoĭ alţiĭ o sută de prietenĭ, cariĭ s-ar servi uniĭ pe alţiĭ la tóte nevoile lor; eĭ bine, cariĭ din aceştia vor vieţui cu maĭ multă plăcere, şi cu maĭ mare veselie sufletească? Aicĭ nu veĭ vedea iuţală, nicĭ mânie, saŭ alt-ceva de acest feliŭ, pe când la ceĭ dintêĭ veĭ vedea stăpânind frica şi gróza. Acolo totul se face din poruncă, pe când la aceştĭ din urmă din bună-voinţă; acolo se servesc şi servesc din silă, pe când aicĭ se servesc uniĭ pe alţiĭ din dragoste. Ast-feliŭ voesce Dumnedeŭ; de aceia a spălat piciórele ucenicilor sĕĭ. Maĭ mult încă: dacă voescĭ a cerceta cu exactitate, apoĭ veĭ

vedea și la stăpânĭ multă asemănare cu sclăvia. Pentru că în adevĕr ce este, dacă fudulia luĭ nu-l lasă de a da pe față acea sclăvie? Când tu iĭ daĭ serviciul tĕŭ corporal, eară el 'țĭ îngrijașce corpul și-l hrănesce cu mâncărĭ, cu haine, cu încălțăminte, și altele, apoĭ aceasta nu este óre proba sclăvieĭ luĭ? Când tu nu-ĭ daĭ serviciul tĕŭ, și nicĭ el nu-ĭ dă pe al sĕŭ, atuncĭ el este liber și nicĭ o lege nu-l póte obliga de a te servi fără să fie recompensat. Decĭ dacă aceasta se petrece când e vorba de sclavĭ, apoĭ ce absurditate póte fi când faptul acesta se petrece între ceĭ liberĭ? „Plecați-vĕ unul altuia, dice, întru frica luĭ Dumnedeŭ". Câtă mulțămire sufletească nu simțim, când scim că avem și plată pentru aceasta! Dară el nu voesce a se pleca ție? Eĭ bine, pleacă-te tu luĭ; și vedĭ că nu dice numaĭ ca să ascultĭ, și ca să te plecĭ și să te supuĭ luĭ, adecă să te găsescĭ față de toțĭ ca către niște stăpânĭ, căcĭ cu modul acesta 'ĭ veĭ face pe toțĭ cât maĭ curând sclaviĭ tĕĭ, legațĭ cu cea maĭ grozavă putere a sclăvieĭ. Atuncĭ maĭ cu samă iĭ veĭ supune, când tu nefolosindu-te cu nimic de la dențiĭ, li veĭ da cu tóte acestea serviciul tĕŭ. Aceasta este „Plecându-vĕ unul altuia, întru frica luĭ Dumnedeŭ", adecă să ne stăpânim de tóte patimile, să servim luĭ Dumnedeŭ, și să întreținem dragostea unul către altul. Pentru că numaĭ atuncĭ vom putea să ne învrednicim de filantropia luĭ Dumnedeŭ, prin charul și îndurarea unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XX

„Femeĭ, plecați-vĕ bărbaților voștri ca Domnuluĭ, pentru că bărbatul este cap femeeĭ, precum și Christos cap bisericeĭ, și acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ: Ci precum Biserica se supune luĭ Christos, așa și femeile bărbaților sĕĭ întru tóte" (Cap. 5, 22—24).

Un bărbat înțelept (Sirach. 25, 1. 2) punĕnd maĭ multe fapte în rândul fericirilor, a pus printre altele și aceasta:

„Bărbatul și femeea, dice, care se înțeleg bine unul cu altul“, și earăși în alt loc (Cap. 40, 23) pune tot în rândul fericirilor convietuirea femeeĭ cu bărbatul în cea maĭ mare concordanță. Dară apoĭ chiar din început se pare că Dumnedeu a pus o deosebită îngrijire în această convietuire, căcĭ vorbind de amândoĭ, ca de unul singur, dicea ast-felĭŭ: „Bărbat și femee ĭ-a făcut pre iĭ“ (Facere 1, 27), și earăși în alt loc prin gura apostoluluĭ Pavel dice: „Nu este parte bărbătească saŭ femeească“ (Galat. 3, 28). Nu póte fi atâta familiaritate între doĭ bărbațĭ, pe câtă póte fi între o femee și bărbatul sĕŭ, dacă sunt însoțițĭ dupre cum trebuie. De aceia și acel bărbat fericit (David) jelind pe unul dintre prieteniĭ seĭ, și dând pe față marea luĭ iubire, nu a spus nicĭ de tată, nicĭ de mamă, nicĭ de fiŭ, nicĭ de frate, nicĭ de prietenĭ, dară ce? „A cădut asupra mea dragostea ta, dice, maĭ mult de cât dragostea femeilor“ (II Împărațĭ, 1, 26). Cu adevĕrat că această dragoste e cu mult maĭ tiranică de cât orĭ ce tiranie. Și cele-l-alte dragoste sunt puternice, dară dragostea femeilor și dorința de ele are în sine ardórea violentă, în acelașĭ timp și continuitatea neamuluĭ omenesc. E posibil că un amor óre-care este ascuns în natură, care fără sciința nóstră ne unesce corpurile acestea. De aceia chiar de la început femeea a fost făcută din bărbat, eară după aceasta din bărbat și femee se nasc ambele sexe. Vedĭ legătură nedeslegată, și cum nu a lăsat ca să se introducă vre-o altă esență de dinafară? Și privesce câte a iconomisit Dumnedeŭ la început. A îngăduit luĭ Adam ca să aibă de soție pe sora sa, saŭ maĭ bine dis, nu pe sora, ci pe fiica sa, și maĭ mult încă, nu pe fiica sa, ci ce-va maĭ pre sus de fiică, adecă chiar corpul sĕŭ, eară totalul l-a făcut din început, reunindu-ĭ pe amândoĭ într'un singur corp, dupre cum a făcut cu petrele. Nu a plăsmuit pe femee din altă materie afară din acea a luĭ Adam, ca nu cum-va el să o considere de străină. Dupre cum se petrece cu arborii, că aceia sunt maĭ frumoșĭ, cariĭ aŭ un singur trunchiŭ (buștean) și la vîrf se desfac în maĭ multe ramurĭ,—pe când dacă aŭ maĭ multe trunchiurĭ ieșite din rădăcină, care în loc să se urce în sus se învĕrtesc maĭ mult pri'mprejurul rădăcineĭ, nu-ĭ face de loc demnĭ de admirat,—tot așa și în casul de față. Dintr'un singur om (Adam) a făcut ca să se planteze întregul gen omenesc, hotărînd ca absolută necesitate, de a nu se des-

membra, ci încă mai mult i-a concentrat prin căsătorie. A hotărît apoi de a nu lua în căsătorie surorile și fiicele nóstre, ca nu cum-va prin aceasta să ni concentrăm iubirea nóstră numaï într'un punct, și pe de altă parte să ne separăm de lumea ceia-l-altă. De aceia a și dis: „Cela ce a facut dintêiŭ, barbat și femee i-aŭ făcut pre ii“ (Math. 19, 4). Multe și marï rele se nasc de aicï, dară multe și mari bunurï în acelașï timp, și în cetățï ca și în case. Nimic nu reunesce viata nóstră atât de strîns și de puternic, ca amorul dintre bărbat si femee. Pentru amor mulțï iaŭ chiar arma'n mânï și se luptă; pentru amor mulțï 'șï daŭ și sufletul. De aceia și Pavel, dacă nu ar fi fost lucrurile așa, nu ar fi făcut atâta vorbă, fără scop, asupra acesteï chestiunï. „Femeï, dice, supuneți-vě barbaților voștri, ca Domnuluï“. Pentru ce? Pentru resonul, că dacă bărbatul și femeea sunt în comun acord, și copiiï se cresc bine, și servitoriï sunt în bună randueală, și veciniï se împărtășesc din aroma ce emană din acea casă, și prieteniï și rudele; dară dacă e contrariul, apoï totul e resturnat pe dos, totul e în confusiune. Când generaliï armatelor sunt în pace desăvêrșită, tóte merg în ordine; dară când iï sunt tulburațï, totul e în mare desordine. Intocmaï așa este și aicï. „Femeï dice, plecați-vě barbaților voștri ca Domnuluï.“ Dară apoï cum de se spune în alt loc: „Cine nu urășce pre tatal sěŭ, și pre mumă, și pre femee, și pre feciorï.... și care nu se leapădă de tóte avuțiile sale, nu póte fi ucenic al meŭ“ ? (Math. 14, 26. 33) căcï dacă trebuie a se pleca ca și Domnuluï, apoï cum trebuie de a se lepăda de bărbat pentru Domnul? Și cu tóte acestea trebuie, afară numaï că acea particulă „ca“ nu este de aceeașï valóre peste tot locul. Saŭ dice aceasta: «ca cunoscênd voï, că prin această supunere servițï Domnuluï», ceia ce și aiurea dice, că dacă nu pentru barbat, dară maï cu samă pentru Domnul; saŭ că dice, că pe cât timp te plecï bărbatuluï, servescï luï ca Domnuluï, pentru că dacă ceï ce se împotrivesce autoritătilor lumescï se împotrivesce porunceï luï Dumnedeŭ, apoï cu atât maï mult se împotrivesce femeea, care nu se pleacă bărbatuluï. Așa a bine voit Dumnedeŭ din început, căcï pe bărbat l-a pus ca cap al femeeï, eară pe femee ca corp al bărbatuluï. Apoï continuând apostolul, produce și resóne, căcï dice:

„Pentru că bărbatul este cap femeeĭ, dupre cum şi Christos este cap bisericeĭ, şi acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ. Ci precum biserica se supune luĭ Christos, aşa şi femeile bărbaţilor seĭ întru tóte“. «Bărbatul, dice, este cap al femeeĭ, dupre cum şi Christos este capul bisericeĭ, şi acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ, căcĭ ce alt este capul, de cât mântuirea corpuluĭ? Dejă maĭ dinainte s-a încredinţat bărbatuluĭ objectul iubireĭ şi i s-a impus îngrijirea de el, cu alte cuvinte s-a dat fiecăruia rolul cuvenit, bărbatuluĭ rolul de gubernare şi de preîngrijire, eară femeeĭ rolul supunereĭ.» „Precum biserica se supune luĭ Christos“. Ce alta este biserica, de cât totalul bărbaţilor şi al femeilor? Decĭ aşa să se plece şi să se supună şi femeile bărbaţilor seĭ, ca luĭ Dumnedeŭ.

„Bărbaţi! iubiţi-vĕ femeile vóstre, precum şi Christos a iubit biserica, şi pre sine s-a dat pentru dênsa“ (Vers. 25). Aĭ audit feliul supunereĭ? Aĭ lăudat şi aĭ admirat pe Pavel, ca pe unul ce a reunit într'un mod puternic viaţa nóstrĕ, ca pe un bărbat în fine minunat şi duchovnicesc? Bine aĭ făcut. Dară acum ascultă şi ceia ce pretinde de la tine, cu care ocasie el face us de acelaşĭ exemplu: „Bărbaţĭ, dice, iubiţi-vĕ femeile vóstre, precum şi Christos a iubit biserica“. Aĭ audit maĭ sus măsura supunereĭ? Eĭ bine, ascultă acum şi măsura iubireĭ. Voescĭ ca femeea să te asculte, dupre cum biserica ascultă de Christos? îngrijasce-te şi tu de dênsa, dupre cum şi Christos s-a îngrijit de biserică. Chiar de ar trebui să-ţĭ daĭ sufletul tĕŭ pentru dênsa, chiar de aĭ pătimi mii de rele, saŭ în fine de aĭ suferi orĭ-ce, tu nu te da în laturĭ, căcĭ de aĭ pătimi orĭ-ce, totuşĭ nimic nu aĭ făcut în raport cu ceia ce a făcut Christos pentru biserică. Tu facĭ acestea fiind că eştĭ însoţit şi legat de dênsa, pe când el a suferit pentru biserica, care-l ura, şi-l respingea. Dupre cum el a adus la piciórele sale acea biserică, care-l ura, îl respingea, şi care trăia în desmerdărĭ, şi a făcut aceasta nu cu ameninţărĭ, nicĭ cu insulte, nu cu frica, saŭ şi cu alte mijlóce violente, ci numaĭ prin marea luĭ îngrijire, tot aşa şi tu să te porţĭ faţă de femeea ta. Chiar de aĭ vedea-o înfumurată, saŭ aplecată la prea multe desmerdărĭ, saŭ despreţuindu-te, tu o veĭ putea aduce la piciórele tale cu o îngrijire mare, cu dragostea şi cu prietenia ta către ea. Pe un servitoriŭ ar putea póte cine-va să-l lege de sine

prin frică, și póte că nicĭ pe acesta nu ar putea, căcĭ iute ar fugi din casa stăpânuluĭ; dară tovarâșul vieţeĭ, muma copiilor, obiectul orĭ-căreĭ plăcerĭ si multămirĭ, nu trebuie a fi legata cu frică și ameninţărĭ, ci cu dragoste. Cu adevĕrat ca nicĭ o legătură nu e atât de tiranică, ca legătura dragosteĭ dintre bărbat si femee. Dară apoĭ, ce feliŭ de însoţire póte fi, când femeea tremúră de frica bărbatuluĭ? Ce feliŭ de plăcere va simţi și bărbatul, când el trăiesce cu o sclavă, și nu cu o femee liberă? Chiar de aĭ suferi ce-va din partea eĭ, tu să nu o batjocurescĭ, căcĭ nicĭ Christos n-a făcut așa faţă de biserică. „Și pre sine s-a dat pentru dênsa, dice, ca pre ea să o sânţască, curăţind-o". Așa dară era necurată, așa dară avea defect, așa dară era desfigurată, așa dară era urîtă. Eĭ bine, orĭ și ce feliŭ de femee aĭ lua tu, de sigur că nu va fi așa, dupre cum era mireasa luĭ Christos, biserica, și nicĭ că va fi atât de depărtată de tine, pe cât a fost biserica de Christos, și cu tóte acestea el n-a hulit'o și nicĭ n-a urît'o din causa sluţenieĭ eĭ. Voescĭ póte să audi ce feliŭ era sluţenia eĭ? Ascultă pe Pavel, carele dice: „Eraţĭ óre-când întunerec" (Efes. 5, 8). Aĭ vĕdut întunecimea și negreaţa de pe faţa eĭ? Ce póte fi maĭ negru de cât întunerecul? „Eram óre-când, dice, întru rĕutate și pismă vieţuind" (Tit 3, 3). Aĭ vĕdut necurăţenia eĭ? „Fără de minte, dice, neascultatorĭ, rătăcindu-ne, slujind poftelor și multor feliurĭ de desfătărĭ" (Ibid). Dară ce să maĭ spun? Era și fără de minte, și blasfemătóre, și totușĭ cu atâtea lipsurĭ fiind, el n-a hesitat a se da pre sine pentru acea slută, ca și pentru una frumósă, iubită și admirată. De aceia și Pavel minunându-se de aceasta, dicea: „Că abea va muri cine-va pentru cel drept" și earăși: „Și încă pĕcătoșĭ fiind noĭ, Christos pentru noĭ a murit" (Rom. 5, 7. 8). Decĭ luând-o așă cum era, el a înfrumuseţat'o, și a curăţit'o, și în fine nu a trecut cu vederea de a face și aceasta „ca pre ea să o sânţască, curăţind'o cu baea apeĭ în cuvênt, ca să o pună înainte pre ea luĭ-șĭ mărită biserică, neavênd întinăciune, sau sbârcitură, saŭ alt-ceva de acest feliŭ, ci ca să fie sântă și fără prihană" (Vers. 26, 27). Și noĭ dară să căutăm o ast-feliŭ de frumuseţă, și vom putea negreșit a ne face creatoriĭ eĭ. Nu cere tu de la fe-

mee, ceia ce nu este al eĭ. Aĭ vĕḑut că biserica tóte le a avut numaĭ de la stăpânul a tóte, de dênsul a fost slăvită prin el a devenit curată, prin el s-a făcut fără de prihană. Nu respinge pe femee din causă că nu este frumósă, căcĭ ascultă ce ḑice scriptura: „Mică este între sburătóre albina, şi începutul dulceţilor este rodul eĭ" (Sirach. 11, 3). A luĭ Dumneḑeŭ creatură este şi ea, şi nu o batjocureşcĭ pe ea, ci pe cel ce a făcut'o. Cu ce este vinovată ea dacă e urîtă? Nu lăuda pe femee pentru frumuseţa eĭ. Acest fapt este al sufletelor destrânate. Tu caută frumuseţa sufletuluĭ, şi imitează pe mirele bisericeĭ. Frumuseţa exterióră e plină de mândrie şi uşurinţă, te duce de multe-orĭ la gelosie, bănuieşcĭ şi de multe-orĭ comiţĭ absurdităţĭ. Dară póte că are voluptate? Luna ântĕia şi a doua, saŭ cel mult un an întreg, eară după aceia de loc, căcĭ ceia ce era o minune de frumuseţă, se vestejeşce în trecerea timpuluĭ, după regula, înse relele ce maĭ 'nainte se acoperise prin frumuseţa, ca de pildă mândria, uşurinţa şi aroganţa, remân la locul lor. Nu tot aşa însĕ este cu frumuseţa sufletuluĭ, unde amorul odată început remâne în vigóre pentru tot-deauna, căcĭ e vorba de tandreţa şi de frumuseţa sufletuluĭ, eară nu a corpuluĭ. Ce e maĭ frumos de cât ceriul? spune'mĭ; ce e maĭ frumos de cât stelele? Orĭ şi ce corp aĭ numi, nu póte fi atât de alb şi de curat ca stelele, orĭ şi ce ochĭ aĭ arăta, nu pot fi atât de seninĭ şi atât de frumoşĭ ca ele. Când ele aŭ fost făcute de Creatoriŭ, şi îngeriĭ le-aŭ admirat, după cum le admirăm şi noĭ acum, póte nu tot aşa, dupre cum eraŭ admirate la început, căcĭ ast-feliŭ ni este deprinderea, că nu ne impresionăm tot într'un feliŭ asupra aceluiaşĭ lucru. Dacă decĭ ast-feliŭ se petrece cu frumuseţa stelelor, apoĭ cu cât maĭ mult când e vorba de acea a femeilor? Dacă maĭ ales survine şi vre-o bólă, apoĭ imediat a sburat totul de la ea. Noĭ să căutăm la femee dragostea, modestia şi blândeţa characteruluĭ, căcĭ acestea sunt semnele dinstinctive a frumuseţeĭ adevĕrate. Frumuseţa corpuluĭ să nu o căutăm, nicĭ să o acusăm pentru lipsa unor ast-feliŭ de calităţĭ, pe care ea nu este stăpână, şi chiar nicĭ să o condamnăm în totul, saŭ să ne descurajăm şi să ne împuţinăm pentru aceasta, căcĭ e ce-va prea îndrăsneţ din partea-ni. Nu aţĭ vĕḑut câţĭ bărbaţĭ şi-aŭ prăpădit viaţa într'un mod de jelit după ce şi-aŭ luat de soţiĭ femeĭ frumóse? Câţĭ apoĭ, după ce şi-aŭ luat de soţiĭ femeĭ nu tocmaĭ frumóse, nu aŭ ajuns la adâncĭ bătrâneţe petrecêndu-şĭ viaţa în cea ma

mare mulţămire? Pata dinăuntru să o ştergem, sbârcitura din interior să o smulgem, defectele din suflet să le desrădăcinăm. O ast-felĭŭ de frumuseţă caută Dumnedeŭ, şi decĭ noĭ să formăm pe femee ast-felĭŭ, nu atâta pentru noĭ, ci pentru Dumnedeŭ. Să nu căutăm banĭ, să nu cerem nobleta exterióră, ci acea a sufletuluĭ. Nimenĭ să nu aştepte a se îmbogăţi de la femee, căcĭ o ast-felĭŭ de bogăţie este necurată şi nedemnă de barbat: în fine să nu caute cine-va a se îmbogăţi din căsătorie, pentru că iată ce spune Pavel în alt loc: „Ceĭ ce vor să se îmbogăţască, cad în ispite, şi în curse, şi în pofte multe fără de socoteală şi vătămătóre, care cufundă pre ómenĭ în peire şi în perdare" (I Timoth. 6, 9). Nu căuta decĭ la femee avere în banĭ, şi atuncĭ tóte cele-l-alte le veĭ afla cu uşurinţă. Cine, spune'mĭ, lăsând la o parte cele principale, se ocupă de cele secundare? Dară vaĭ! peste tot locul noĭ suferim de acest rĕŭ. De căştigăm copiĭ, noĭ nu ne îngrijim cum să ĭ facem bunĭ, ci cum să li dăm de soţiĭ femeĭ bogate. Nu ne batem capul ca să-l facem pe copil de a fi cu purtărĭ bune în lume, ci cum ar putea să devină bogat. Chiar dacă-l formăm pentru vre-o profesiune óre-care, nu ne îngrijim ca el să fie scutit de greşelĭ, ci cum să ni aducă un maĭ mare câştig, şi cu chipul acesta tóte s-aŭ transformat în banĭ. De aceia s-aŭ şi corupt totul, pentru că ne stăpânesce amorul de banĭ.

„Aşa sunt datorĭ bărbaţiĭ să-şĭ iubiască femeile lor, ca şi trupurile sale" (Vers. 28). Dară ce este aceasta? Cum de a ajuns la acest exemplu—care e şi cel maĭ principal—ca la cea maĭ însemnată figură, după ce până acum a vorbit atâtea de Christos şi de biserică? Cu drept cuvênt a făcut el aceasta, căcĭ un ast-felĭŭ de exemplu e şi maĭ apropiat, şi maĭ clar, şi în acelaşĭ timp prin el se invederează şi o altă obligaţiune asupra bărbatuluĭ. Exemplul dintêĭ nicĭ nu era atât de necesar, căcĭ acolo e vorba de Christos, care a fost şi Dumnedeŭ, şi de bună voe s-a predat pentru biserică. În acest de pe urmă însĕ, el cercetează maĭ metodic faptul, căcĭ dice: „Aşa sunt datorĭ", adecă că faptul iubireĭ nu e ce-va din graţie, ci o datorie a bărbatuluĭ. Spunênd apoĭ că sunt datorĭ să-şi iubiască femeile ca şi trupurile lor, adaoge: „Că nimenĭ nicĭ-odată nu şi-a urit trupul sĕŭ, ci-l hrănesce şi-l

încăldesce pre eĭ“ (Vers. 29), adecă se îngrijaşce de el cu multă sirguinţă. Şi cum de este ea trupul bărbatuluĭ? „Aceasta acum este os din ósele mele, si carne din carnea mea“ (Facer. 2, 23). Aşa dară ea a fost făcută din materia corpuluĭ nostru. Şi nu numaĭ aceasta, ci încă: „Şi vor fi amândoĭ un trup“ (Fac. 2, 24). Maĭ departe apostolul dice: „Precum şi Christos biserica“, cu care ocasie s-a reîntors la ântéiul exemplu. „Că mădularĭ suntem ale trupuluĭ luĭ, din carnea luĭ şi din ósele luĭ“ (Vers. 30). Dupre cum din Adam a fost făcută femeea, din óscle luĭ şi din carnea luĭ,—căcĭ acestea sunt cele maĭ principale în noĭ, óse şi carne, cele dintêĭ servind ca temelie, eară cea de a doua ca clădire,—întocmaĭ aşa şi în casul de faţă. Dară faptul cu Adam este cert; acest din urmă cum însĕ? «Dupre cum acolo, dice, este o apropiere atât de mare, tot aşa şi aicĭ». Şi ce înseamnă „din carnea luĭ“? Adecă dintrênsul cu adevĕrat. Si cum suntem mădulărĭ ale luĭ Christos? Adĕcă ca ne-am renăscut printrênsul prin botez. Şi cum din carnea luĭ? O şciţĭ aceasta voĭ toţĭ câţĭ vĕ împărtăşiţĭ cu sântele taine. „Os nu se va sdrobi dintrênsul“, dice în altă parte (Ioan 19, 36); din acesta decĭ imediat ne replăsmuim. In ce feliŭ? Ascultă earăşĭ pe acest fericit apostol spunênd: „De vreme ce s-aŭ făcut pruncii părtaşĭ trupuluĭ şi sângeluĭ, şi acelaşĭ asemenea s-a împărtăşit acelorasĭ“ (Ebreĭ 2, 14). Aicĭ însĕ el s-a făcut părtaş nóuĕ, şi nu noĭ luĭ, şi decĭ cum suntem os din ósele luĭ, si carne din carnea luĭ? Unia vorbesc de sânge şi apă, însĕ nu este aşa, ci precum el s-a născut fără amestecare de bărbat, si numaĭ din Duchul Sânt, tot aşa şi noĭ ne nascem prin baea botezuluĭ. Priveşce câte exemple nĭ aduce, ca să ne încredinţăm de acea renaşcere. Vaĭ! câtă prostie la ereticĭ! Cel dejă născut se renasce prin apă, si devine produs al luĭ adevĕrat. Cum că devenim corpul luĭ, iĭ (ereticiĭ) nu primesc aceasta. Dară dacă nu devenim corpul luĭ, apoĭ cum se potriveşce ceia-ce se dice, că suntem trup din trupul luĭ şi os din ósele luĭ? Dară tu cugetă la aceasta: Adam a fost creat, Christos s-a născut; din cósta luĭ Adam a intrat stricăciunea în lume, eară din cósta luĭ Christos a isvorit viaţa în lume; în paradis a rĕsărit mórtea, eară pe cruce a fost desfiinţată. Decĭ dupre cum fiul luĭ Dumnedeŭ a fost părtaş al natureĭ

nóstre, aşa şi noi suntem părtaşi ai esenţei lui, şi dupre cum el ne are pe noi în sine, tot asemenea si noi îl avem pe el în noi însi-ne. „Pentru aceia va lasa omul pre tatăl sĕŭ şi pre muma sa, şi se va lipi de femeea sa, şi vor fi amândoi un trup" (Vers. 31). Iată şi al treilea decret legal, că adecă bărbatul părăseşce şi pe născĕtorii sei, se insoţeşce cu femeea, eară după aceia tatăl, muma şi copilul sunt un trup, combinat din esenţa fie-căruia din ii, pe resonul că amestecându-se seminţele lor se naşce copilul, ast-feliŭ că câteşi trei formează un singur corp. Pentru ce aşa? Pentru că din început s-a urmat ast-feliŭ. Să *nu-mi spui că e aşa*, saŭ altminterea. Nu vedi că chiar în corpul nostru avem multe defecte? Unul este şchiop, altul are piciórele strâmbe, un altul mânele uscate, eară cela-l-alt vr'un alt membru al corpului slab şi netrebnic, şi totuşi nu se scârbeşce pentru aceasta, nici nu-l taie, ci încă de multe-ori il preferă înaintea altora, şi cu drept cuvênt, căci dóră e al sĕŭ. Aşa dară pe câtă iubire are cine-va cătră sine, tot pe atâta voesce Dumnedeŭ ca să avem cătră femee. Suntem părtaşi aceliaşi naturi, dară cu tóte acestea dreptul şi datoria nóstră cătră femee ni impune încă ce-va mai mult. De şi sunt douĕ corpuri, totuşi unul e capul, şi cela-l-alt corpul. Capul lui Christos este Dumnedeŭ. Aceasta şi eŭ o dic, că dupre cum Christos şi Tatăl sunt una, tot aşa şi bărbatul cu femeea sa una sunt. Aşa dară şi Tatăl este capul nostru. Apostolul ni pune înainte douĕ exemple, acel al corpului, şi acel al lui Christos, şi de aceia ca complectare a ideei introdusă el adaoge: „Taina aceasta mare este, eară eŭ dic de Christos şi de biserică" (Vers. 32). Dară de ce această taină este mare? Pentru că fericitul Moisi, saŭ mai bine dis însuşi Dumnedeŭ, a făcut alusiune la ea, ca de ce-va mare şi miraculos. «Acum, dice, eŭ vorbesc de Christos, căci şi el lăsând pe tatăl s-a pogorît pe pământ, şi a venit la mireasa sa, şi a devenit cu ea un duch», dupre cum dice: „Cel ce sĕ lipeşce de Domnul, un duch este cu dênsul" (I Corinth. 6, 17). Bine a dis că taina aceasta este mare, ca şi cum pare că ar dice: «am vorbit în alegorii, însĕ cu tóte acestea taina căsătoriei mare este, şi nu alegoria póte resturna iubirea». „Deci dară şi voi unul fie-care aşa să'şi iubiască pre femeea sa, ca şi pre sine; eară femeea să se teamă de bărbat"

(Vers. 33). Cu adevĕrat că aceasta este o taină, și încă mare, pentru că lăsând cine-va pe născĕtoriul sĕŭ, pe cel ce l-a crescut și l-a hrănit, lăsând pe ceia ce a avut dureri și s-a necăjit cu creșcerea luĭ, lăsând pe ceĭ ce i-aŭ făcut atâtea bine-facerĭ, pe ceĭ cu carĭ se obicĭnuise de a convieţui, și să se lipiască de o ființă pe care nicĭ macar că a vĕḑut'o de maĭ multe-orĭ, cu care n-a avut nimic de comun pana atuncĭ, și pe dênsa să o prefere înaintea tuturor, cu adevĕrat că este mare taină! Dară apoĭ și părinţiĭ nu se scârbesc când se petrec asemenea lucrurĭ, ci se mâhnesc când nu se petrec, și cu tóte că cheltuiesc banĭ, și fac diferite pregătirĭ, costisitóre póte, iĭ sunt mulţămițĭ. Cu adevĕrat că mare taină e la mijloc, care are în sine o înţelepciune negrăită. Aceasta profetezând-o apostolul ḑice maĭ sus: „Eară eŭ ḑic de Christos și de biserica". Și cu tóte acestea el nu vorbeșce numaĭ de Christos, ci și de aceia, că bărbatul să hrăniască și să încălḑască pe femeia sa, dupre cum și Christos biserica.

„Eară femeea să se teamă de bărbat". El nu pune înainte numaĭ datoriile iubireĭ, ci încă maĭ adaoge: „să se teama de bărbat". Femeea este al doilea princip în creaţiune, decĭ să nu pretindă egalitatea față de bărbat, pentru că este sub cap: dară nicĭ bărbatul să nu despreţuiască pe femee, căcĭ ea este corpul luĭ, și dacă capul despreţuiesce pe corp, apoĭ și el se perde împreună cu corpul. Decĭ ca contra-balanţă la supunerea femeeĭ, bărbatul să introducă dragostea. Așa dară mânele, picióreie și cele-l-alte membre ale corpuluĭ, să serviască capuluĭ, eară capul să se îngrijască de membrele corpuluĭ, ca cel ce are în sine tóte simţirile. Nimic nu e maĭ bun și maĭ plăcut ca o asĭ-felĭŭ de însoţire prin căsătorie. «Dară cum ar putea să fie dragoste, acolo unde este frica»? ḑicĭ tu. Maĭ cu samă atuncĭ este iubirea, căcĭ ceia ce se teme, și iubeșce în acelașĭ timp, ceia ce iubeșce, se și teme; se teme de bărbat ca cap al eĭ, iubeșce pe bărbat ca membru al eĭ, fiind-că și capul este membru al întreguluĭ corp. De aceia pe femee o a supus, eară pe bărbat l-a suprapus, pentru ca să fie pace. Unde este egalitate, nicĭ-odată nu va fi pace, nicĭ în cea maĭ democratică casa, nicĭ în casele celor maĭ marĭ, și nicĭ în altă parte. De aceia e necesar de a fi o singură autoritate, un singur cap. Dară acestea trebuie a se petrece numaĭ în afacerile pamênteșcĭ, de vreme ce acolo unde sunt bărbaţĭ duchovniceșcĭ, va fi pacea. Cincĭ miĭ de suflete eraŭ, și nimenĭ nu ḑicea că este

ce-va al sĕŭ din averea comunităţeĭ, ci se supuneaŭ uniĭ altora. Aceasta este dovada prudenţeĭ şi a înţelepciuneĭ, cum şi a temereĭ de Dumnedeŭ. Modul iubireĭ ni l-a arătat apostolul, dară modul temereĭ ce trebuie să o aibă femeea de bărbat, nu i-a aratat de loc. Şi priveşce cum el măreşce şi întinde modul iubireĭ, prin povestirea celor atingĕtóre de Christos şi de bisorică, şi prin povestirea celor cu privire la propriul corp al bărbatuluĭ, şi cum apoĭ adaogă: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl sĕŭ şi pe muma sa", pe când modul temereĭ femeeĭ nu-l arată câtuşĭ de puţin. Şi de ce óre? Pentru aceia că voesce a stăpâni maĭ mult iubirea. Unde este iubire, tóte cele-l-alte urmeazǎ de la sine; dară unde este frica, în general se întâmplă cu totul contrariŭ. Cel ce iubeşce pe femeea sa, chiar de nu ar fi ascultătóre, o va supune totuşĭ prin iubire. Concordia este greŭ de întrodus numaĭ atuncĭ, când soţiĭ nu sunt legaţĭ cu dragostea înfocată, dară în asemenea cas frica nu foloseşce la nimic. De aceia el stăruieşce maĭ mult asupra iubireĭ, căcĭ ea este cea maĭ puternică. Femeea s-ar părea că este asuprită, prin faptul că i s-a ordonat de a se supune bărbatuluĭ; dară tocmaĭ pentru aceasta ea covîrşaşce pe bărbat. Principalul e, că bărbatuluĭ i s-a poruncit de a o iubi. «Dară ce? dicĭ tu, dacă ea nu se teme de mine»? Tu iubeşce-o, împlineşce-ţĭ datoria ta, căcĭ dacă nu ascultă de cele ce-ĭ spun alţiĭ, cel puţin va trebui să înţeleagă cele ce-ĭ spunem noĭ. Aşa bună-óră ascultă ce dice Apostolul: „Plecaţi-vĕ unul altuia, dice, întru frica luĭ Dumnedeŭ". Dară dacă unul nu se pleacă? Tu supune-te legeĭ luĭ Dumnedeŭ. Femeea chiar de nu este iubită, totuşĭ să se supună, ca să nu dee nicĭ un motiv de nemulţămire din parte-ĭ; deasemenea şi bărbatul, chiar de nu s-ar teme femeea de el, totuşĭ să şi-o iubiască, ca ast-feliŭ cu nimic să nu lipsască; şi cu un cuvênt fie-care să-şĭ îndepliniască datoria sa. Aşa dară, aceasta este căsătorie dupre Christos, căsatorie duchovnicească, şi naşcere duchovnicească. Naşcerea nóstră nu este din sânge, nicĭ din durerĭ, şi nicĭ din pofta corpuluĭ. Ast-feliŭ a fost naşcerea luĭ Christos, nu din sânge, şi nicĭ din durerĭ; ast-feliŭ a fost şi naşcerea luĭ Isaac, căcĭ ascultă ce dice scriptura: „Şi încetase Sareĭ a se face cele femeeşcĭ" (Facer. 18, 11). Decĭ şi nunta nu este din poftă corporală, ci este cu totul spirituală, sufletul conlegându-se cu Dumnedeŭ prin o legăturĕ, pe care el singur o scie. De aceia

dice: „Cel ce se lipesce de Domnul, un duch este cu dênsul“. Privesce cum se încearcă să uniască corpurile, ca și spiritele. Unde sunt acum ereticiĭ? Căcĭ dacă nunta ar fi fost dintre faptele condamnate, nu ar fi vorbit de mire și de mireasă, nu ar fi pus la mijloc acele cuvinte: „Va părăsi omul pe tatăl sĕŭ, și pe muma sa“, după care earăși adaoge, «că acestea le-a dis de Christos și de biserică.» Despre această mireasă vorbesce și psalmistul: „Ascultă fică și vedĭ, și pleacă urechia ta, și uită pe poporul tĕŭ și casa părintelui tĕŭ, și va pofti împăratul frumuseța ta“ (Psalm. 44, 12. 13). De aceia și Christos a dis: „Eŭ de la Dumnedeŭ am ieșit, și earăși merg la tatăl“ (Ioan 16, 28. 29). Dară când dice că a lăsat pe tatăl, să nu 'țĭ închipuĭ vre-o schimbare de loc, dupre cum se întâmplă la ómenĭ, pentru că dacă se dice că a «ieșit,» aceasta e cu privire la corpul luĭ. Tot ast-feliŭ trebuie a înțelege și dicerea a părăsit pe tatăl. Dară de ce n-a dis și despre femee, că se va lipi de bărbatul sĕŭ, și vor fi doĭ un trup? De ce? Fiind-că aici el vorbesce despre iubire, și se adresază bărbatuluĭ, pe când cu ea vorbind despre frică, dicea: „Bărbatul este cap femeeĭ“, și Christos earășĭ este cap bisericeĭ. Decĭ bărbatuluĭ 'ĭ vorbesce despre iubire, și luĭ i-a încredințat iubirea, și decĭ pe dênsul îl strînge maĭ mult și-l lipesce de femeea sa. Pentru că în adevĕr, cel ce pentru femee părăsesce pe tatăl sĕŭ, dacă la urmă o părăsesce și pe ea, de ce iertare póte fi vrednic? Nu vedĭ de câtă cinste voesce Dumnedeŭ a se bucura ea, de vreme ce tu te-aĭ despărțit de tatăl tĕŭ, ca să te lipescĭ de ea? «Dară dacă, dicĭ tu, eŭ fac tot ceia ce sunt datoriŭ, și ea nu mĕ urmează»? Eĭ bine, ascultă ce dice tot Pavel: „Eară de se desparte cel necredincios, despartă-se, că nu este robit fratele saŭ sora într'unele ca acestea“ (I Corinth. 7, 15). Când tu audĭ că se vorbesce de teamă, pretinde o ast-feliŭ de teamă ca de la o femee liberă, eară nu ca de la o sclavă, căcĭ dóră este corpul tĕŭ, și dacă facĭ așa îțĭ batjocurescĭ singur corpul tĕŭ necinstindu-l. Care este acea teamă? Saŭ maĭ bine dis, de ce anume să se teamă ea? Să nu se înnotriviască bărbatuluĭ, să nu-ĭ contradică la fie-ce pas, să nu iubiască întâĭetatea; până aicĭ să se mărginiască teama eĭ. Dacă tu o iubescĭ cu a-

devĕrat, veĭ face și maĭ marĭ de cât ţi-a pretins ea. Sexul femeesc este óre-cum maĭ slab, și are nevoe de mult ajutoriŭ, de multă îngăduinţă. Ce ar putea dice cel ce contractează a doua căsătorie? Nu vorbesc acestea ca cum așĭ condamna; să nu fie una ca aceasta, căcĭ și apostolul din spirit de toleranţă a permis. Tóte să le facĭ pentru femee, tóte cele necesare să i le procurĭ, căcĭ datoria te face. Aicĭ el nu are pretenţie de a'ţĭ proba asemenea datorie prin introducere de exemple exterióre, dupre cum face în multe locurĭ, căcĭ era deajuns exemplul acela cu Christos. „Va parasi omul, dice, pe tatal sĕŭ și pe muma sa". El nu a dis va convietui, ci se va lipi de femeea sa, arătând prin aceasta adevĕrata iubire, iubirea cu pasiune. Și nu s-a mulţămit nicĭ cu aceasta numaĭ, ci prin inducţiune a arătat o ast-feliŭ de supunere, în cât să nu se maĭ pară că sunt doĭ, ci unul singur. Nu a dis un duch, un spirit, căcĭ aceasta e în totul posibil, ci ca să fie un singur corp. Acesta este al doilea princip, care conţine în sine multă egalitate, dară totușĭ bărbatul are ce-va maĭ mult, și aceasta este cea maĭ mare mântuire a uneĭ case. A luat acel exemplu cu Christos și cu biserica, nu numaĭ ca să arate că trebuie a iubi, ci, că trebuie de a și forma pe femee. „Ca sa fie, dice, sântă și fara prichană". Dacă o veĭ forma sântă și fără de prichană, tóte cele-l-alte vor urma de la sine. Caută maĭ ântéiŭ cele ale luĭ Dumnedeŭ, eară cele omeneșcĭ vor urma cu multă ușurinţă. Formează-ţĭ femeea, căcĭ numaĭ ast-feliŭ se întepenesc temeiiile caseĭ. Ascultă pe Pavel, carele spune: „De voesc sa se învețe ce-va, acasă sa 'șĭ întrebe pe bărbaţiĭ lor" (I Corinth. 14, 35). Dacă decĭ în acest feliŭ administrăm casele nóstre, vom fi destoinicĭ de a avea privighere și asupra bisericilor, căcĭ și casa este o mică biserică. Numaĭ ast-feliŭ și bărbaţiĭ și femeile se fac bunĭ, și se întrec uniĭ pe alţiĭ. Gândeșce-te la Abraam, la Sara, la Isaac și la acele treĭ-sute opt-spre-dece capete de familiĭ (Facer. 14, 14), cum întreaga casă era bine gubernată, cum era în ea multă evlavie, și cum îndeplinia porunca apostolică. Și Sara se temea de bărbatul sĕŭ, căcĭ ascultă-o pe ea ce dicea: „Încă nu mi s'a facut aceasta până acum, și Domnul meŭ este bătrân" (Facer. 18, 12), dară și el o iubia intr'atâta, că asculta de tot ce spunea ea. Și copilul lor a fost virtuos, și serviĭ lor aŭ fost admirabiliĭ, căcĭ nu aŭ hesitat de a se primejdui împreună

cu stăpânul lor, nu aŭ amânat îndeplinirea poruncei luĭ, şi nicĭ nu aŭ cerut să li se spună causa, ci unul chiar dintre dênşiĭ, care era ca căpitenie a celor-l-alţĭ, a fost atât de admirat, în cât i s-a încredinţat grija pentru căsătoria fiuluĭ lor, şi îndatorirea de a călători peste hotare. Duprecum se petrece şi cu un general, care 'şĭ are concentrată tótă armata într'o tabără bine întărită,—din care causă inamicul nu póte pătrunde prin nicĭ-o parte,—tot aşa şi aicĭ, când bărbatul, şi femeea, şi copiiĭ, şi servitoriĭ, sunt cu toţiĭ stăruitorĭ în datoriile lor reciproce; atuncĭ mare este şi concordia in acea casă; eară dacă nu este aşa, apoĭ de multe-orĭ chiar printr'un singur servitoriŭ stricat totul se restórnă şi se nimiceşce, unul singur, ḑic, este în stare de a strica totul.

*). Decĭ să avem multă îngrijire de femeĭ, de copiĭ, şi de servitorĭ, cunoscênd că numaĭ cu modul acesta nĭ vom putea ţinea cu uşurinţă autoritatea de bărbaţĭ şi respunderile nĭ vor fi maĭ blânde şi maĭ cu îngăduinţă, căcĭ vom putea ḑice: „Iată eŭ şi pruncii cariĭ mi i-a dat Dumneḑeŭ" (Isaia 8, 18). Dacă bărbatul nu este vrednic de respect, dacă în fine capul nu este bun, apoĭ corpul nu va putea înfrunta nicĭ chiar cel maĭ mic atac. Decĭ cu mult reson a spus apostolul că bărbatul să'şĭ iubiască pe femee, eară femeea să se teamă de bărbat, ca de cap. «Şi cum s'ar putea acesta»? ḑicĭ tu. Cum că trebuie a fi aşa, apostolul a arătat clar, dară modul cum şi în ce feliŭ, îl voiŭ arăta eŭ vóuĕ. Dacă vom despreţui averea, dacă vom avea privirea îndreptată numaĭ asupra unuĭ singur lucru, adecă asupra virtuţeĭ spirituale, dacă în fine vom avea înaintea ochilor frica de Dumneḑeŭ, eĭ bine, atuncĭ numaĭ căsătoria nĭ va fi fericită. Ceia ce spunea servitorilor către cariĭ se adresază: „Şciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod" (Efes. 6, 8), aceasta se aplică şi aicĭ. Tu nu iubeşcĭ atâta pe femee pentru cuvêntul că e femee, cât o iubeşcĭ pentru iubirea ce trebue să o aĭ către Christos. Aceasta a şi dat'o a se înţelege, când el ḑice: „Ca Domnuluĭ". Aşa dară ca şi cum aĭ asculta pe Domnul făcênd totul pentru dênsul, tot aşa şi în casul de faţă

*). Partea morală. Trebuie a avea bărbatul multă îngrijire de femee, de copiĭ şi de servitorĭ. Despre supunerea femeeĭ şi despre onórea eĭ, cum şi despre viaţa demnă şi simplitate în îmbrăcăminte (Veron).

fă totul ca pentru dênsul. Acesta e de ajuns de a le îndemna și a le convinge, și tot-odată a nu lăsa ca să se introducă vre-o bîrfire asupra eĭ, și a se furișa vrajba în casa ta. Nimenĭ să nu fie lesne credĕtoriŭ și să birfiască pe bărbat din causa femeeĭ, dară nicĭ bărbatul să nu creadă cu ușurință tot ce se vorbesce contra femeeĭ. Nicĭ femeea apoĭ, să nu censureze cu amănunțime intrările și ieșirile bărbatuluĭ de acasă, dară apoĭ nicĭ bărbatul să nu se facă vrednic de vre-o bănuială. Căcĭ de ce, spune-mĭ, tótă diua tu eștĭ la dispoziția prietenilor tĕĭ, pe când la dispoziția femeeĭ deabea seara, și nicĭ atuncĭ nu voescĭ a-ĭ spune adevĕrul, ca ast-feliŭ să fiĭ curat de bănuială? Chiar de te-ar acusa femeia, tu nu te supăra, căcĭ aceasta o face din iubire și nu din ușurința. Acusările eĭ sunt isvorite din iubirea eĭ cea înfernantată, din predispoziția eĭ cea înflăcărată și din frica ce o are de tine, ca să nu te peardă. Ea se teme—și aceasta este teama ce trebuie să o aibă—ca nu cum-va cine-va să-ĭ fi răpit favórea eĭ ce o avea la tine, ca nu cum-va să o fi păgubit de capitalul bunurilor eĭ, ca nu cum-va să-ĭ fi furat bărbatul—capul eĭ—, să nu-ĭ fi săpat viața eĭ conjugală. Este apoĭ și o altă chestiune, care negreșit că e semnul unuĭ suflet mic. Nimenĭ să nu se ocupe de servitorĭ mai mult de cât trebuie, nicĭ bărbatul de fată, și nicĭ femeea de servitoriŭ, căcĭ tóte acestea sunt îndeajuns de a desçepta bănuelĭ. Gândesce-te la ómeniĭ aceia dreptĭ. Insĕșĭ Sara îndemnase pe Abraam de a lua pe Agar, însĕșĭ ea poruncise patriarchuluĭ; nimenĭ nu a silit'o la aceasta, saŭ măcar ĭ-a trecut prin minte, căcĭ bărbatul, de și petrecuse mult timp din viața sa fără copiĭ, totușĭ ar fi preferat ca maĭ bine nicĭ-odată să nu fie tată de copiĭ, de cât să întristeze pe femeea luĭ. Dară după tóte acestea, ce dice Sara? „Judece Dumnedeŭ între mine și între tine“ (Fac. 16, 5. 6). Dacă Abraam ar fi fost ca mulțĭ alțiĭ, óre nu s-ar fi mâniat pe dênsa? Nu ar fi ridicat mânele în semn de mirare, ca cum ar fi voit să spună: «ce diceĭ? eŭ nu voiam a mĕ apropia de femee, 'țĭ-am făcut gustul tĕŭ, și acum mĕ învinovățescĭ»? Nimic din acestea n-a spus, dară ce? „Iată slujnica ta în mânele tale, fă cu dênsa cum va placea ție“. A predat decĭ pe acea femee, ca să nu supere pe Sara, arătând prin aceasta că ceia ce s-a petrecut, nu a fost din causa luĭ. Și ceia ce este maĭ mult că a îndepărtat-o de la casa sa fiind ea îngreœată. Cine nu s-ar fi milostivit asupra celeĭ îngrecate, cum și asupra pruncu-

luĭ sĕŭ? Dară dreptul Abraam nu s-a încovoiat de loc, căcĭ înaintea tuturor el punea iubirea către femeea luĭ legiuită.

Pe acesta decĭ să-l imităm şi noĭ. Nimenĭ să nu defaime sărăcia aprópeluĭ, nimenĭ să nu fie împătimit de banĭ, şi atuncĭ tóte se resolvă cu bine. Femeea să nu dică bărbatuluĭ: «Prostule şi fricosule, eştĭ plin de trândăvie şi de somn mult; iată cum cutare, care este umilit şi dintre ceĭ umilițĭ, înfruntând primejdiile şi făcênd multe călătoriĭ aŭ reuşit aşĭ face avere, şi femeea luĭ pórtă aurăriĭ, şi se preumblă peste tot locul purtată de caĭ albĭ, avênd pri'mprejurul eĭ o sumedenie de servitorĭ şi de eununcĭ,— eară tu, sermane, te-aĭ pitulat şi trăieşcĭ degeaba»! Să nu vorbiască femeea de acestea, căcĭ ea este corpul bărbatuluĭ, şi corpul nu porunceşce capuluĭ, ci e supus şi ascultătoriŭ. «Dară cum va putea suporta sărăcia? dicĭ tu, şi unde va găsi ea încurajare»? Eĭ bine, gândească-se la cele maĭ sărace de cât ea; gândească-se apoi care tele nobile şi din nobilĭ, nu numaĭ că nu aŭ primit ce-va de la bărbațĭ, dară chiar li-aŭ adus zestre prin măritiş, şi cu tóte acestea iĭ li-aŭ cheltuit totul. Cugete apoĭ la diferitele primejdiĭ resultate din nişte ast-feliŭ de bogățiĭ, şi atuncĭ de sigur că va îmbrăţoşa viața liniştită şi fără de sgomot. Dară dacă ea are adevĕrată iubire către bărbat, nu-ĭ va dice nimic, ci va pretera ca să'l aibă lângă dênsa, chiar de nu ĭ-ar procura nimic, de cât miile de talanțĭ de aur, adunate din călătoriĭ cu multe grijĭ şi necazurĭ spre a le aduce femeilor. Dară niciĭ bărbatul când aude ast-feliŭ de mustrărĭ—ca şi cum ar avea vre-o stăpânire asupra femeeĭ— să nu alerge la insulte şi bătăĭ, ci să o sfătuiască, să o mângâe, ca pe una ce este imperfectă, să o convingă prin resone, şi nicĭ-odată să nu întindă mâna asupra eĭ. Departe acestea de un suflet liber. Nicĭ insulte, nicĭ batjocurĭ, ci să caute maĭ bine a o forma, ca pe una ce este maĭ uşóră cu cugetarea. Şi cum ar putea fi aceasta? Dacă ea va cunóşce care e adevĕrata bogăţie, dacă va afla filosofia cea înaltă, nu va maĭ acusa nicĭ odată pe bărbat pentru unele ca acestea. Să o înveţĭ decĭ, că sărăcia nu este vre-un rĕŭ; să o învețĭ nu numaĭ cu vorba, ci şi cu fapta; să o învețĭ a despreţui slava deşartă, şi atuncĭ de sigur că nicĭ-odată femeea nu-ţĭ va vorbi de acestea şi nicĭ că va dori bogăţia. Dupre cum cine-va ducênd în casa sa o statue, din primul moment caută să o aşeze bine, ca să fie plăcută la vedere, tot aşa şi tu din sara ântêia când

aĭ primit pe femee în casa ta, învaț'o să fie moderată în pretențiunĭ, să fie blândă; învaț'o cum să trăiască; chiar din capul locului, chiar de la început învaț'o și convinge-o ca să alunge de la ea dragostea de banĭ. Invaț-o să filosofeze, povățuiesce-o ca să nu aibă nicĭ-odată aurărif atârnate pe umerĭ și pe lângă obrajĭ, saŭ pri'mprejurul grumazului, nicĭ spânzurate în salon, și nicĭ haine aurite și prețióse, ci căsuța vóstră să fie veselă, eară acea veselie și seninătate să nu se pogóre în insulte. Tóte acestea lăsându-le pe sama celor din șatră, tu înfrumusețează 'țĭ casa ta cu cea maĭ mare podóbă, suflând în ea ventul moderațiuneĭ, care va purta cu sine și cea maĭ plăcută mireazmă. Din aceasta resultă două, saŭ maĭ bine dis treĭ bunurĭ marĭ. Maĭ'ntéiŭ că mireasa nu se va întrista dacă se desfac acele galeriĭ de tablourĭ de prin odăĭ, dacă din fiecare odae se alungă acele îmbrăcămințĭ prețióse, acele vase de argint și de aur. Al doilea, că mirele nu se va maĭ îngriji de perderea lor, saŭ chiar și de paza lor. Al treilea și care este chiar principalul bunurilor, că din tóte acestea se arată părerea luĭ, că adecă de nimic din acestea el nu simte vre-o mulțămire deosebită, și că și cele-l-alte tóte el le va îndepărta din casa sa, că nicĭ danțurĭ, nicĭ cântărĭ desfrânate nu va permite vre-odată a se petrece sub acoperămêntul caseĭ sale. Cunosc bine, că voiŭ părea ridicul póte unora, când eŭ legiferez de acestea; dară dacă mĕ vețĭ asculta, cu trecerea timpuluĭ dându-se pe față folosul resultat, vețĭ cunósce și câștigul. Atuncĭ risul se va sfârși, vețĭ ride póte de obiceiul de acum; vețĭ vedea în fine că ceia ce se petrece acum este cu adevĕrat faptul unor copiĭ sburdalnicĭ, a unor ómenĭ bețĭ, pe când ceia ce eŭ îndemn este faptul prudențeĭ, al uneĭ filosofiĭ și a uneĭ viețĭ cu adevĕrat înalte.

Așa dară ce dic eŭ că trebuie a face? Tóte acele cântece urîte, sataniceșcĭ, tóte acele ode necuviinciόse, tóte acele sburdărĭ ale tinerilor desfrânațĭ alungă-le de la nunta ta, și tóte acestea vor putea să cumințască din capul locuiuĭ pe mireasă, căcĭ imediat își va dice în sine: «ce feliŭ de bărbat este acesta atât de filosof? el nu consideră întru nimic viața presentă, eară pe mine m-a adus în casa sa numaĭ pentru facere și îngrijire de copiĭ, și pentru ca să-ĭ administrez casa». Póte că aceste vor fi desgustătóre mireseĭ? Numaĭ în dina ântéĭ și a doua, eară la urmă nu vor maĭ fi, ba încă va simțĭ cea maĭ mare mulțămire, căcĭ se vede scăpată de orĭ-ce bănueală. Cel

ce chiar în timpul nunţeĭ luĭ nu a suferit cântecele din fluere, nicĭ jocurile saŭ acele frînturĭ de cântice, e maĭ mult ca sigur că unul ca acesta nu va suferi nicĭ-odată chiar de a vorbi ce-va urîcios, dară de cum de a face. După aceasta apoĭ, când aĭ îndepărtat totul de la nuntă, luându-ţĭ femeea pe lângă tine, formează-o bine, scoţênd pentru mult timp la iveală faptele cele ruşinóse, în conversaţiunile ce le aĭ cu ea. Dacă ea ar fi chiar cea maĭ neruşinată dintre tóte fetele, totuşĭ se va deprinde a tăcea sfiindu-se de tine ca bărbat, şi în definitiv se va deprinde cu împrejurările. Tu decĭ, să nu îndepărtezĭ de la ea curând sentimentul de ruşine şi de sfială, dupre cum fac bărbaţiĭ cei destrănaţĭ, ci întreţine-i pe mult timp, căcĭ mare folos veĭ avea de aicĭ. Atuncĭ ea nu te va acusa şi nicĭ nu te va muştra pentru ceia ce aĭ hotărî. Aşa dară tóte le legiferează în acel timp, când ruşinea şi sfiala de tine, ca şi un frâŭ, nu o va lăsa ca să te dojeniască saŭ să te acuse pentru cele petrecute, căcĭ când ea se bucură de sinceritate şi de curăj faţă de tine, atuncĭ cu multă uşurinţă tóte le restórnă. Când póte fi un timp maĭ oportun spre a forma pe femee, dacă nu acela, când ea se sfiesce de bărbat, se teme şi se ruşinează încă de dênsul? Atuncĭ decĭ stabilesce-ĭ legile după care are a se povăţui, şi te va asculta în totul, cu voe saŭ fără voe. Dară cum să nu îndepărtezĭ de la ea sentimentul ruşineĭ? Când te veĭ arăta şi tu nu maĭ puţin ruşinos ca ea, conversând puţine cu ea, şi chiar acelea spunêndu-le cu multă seriositate şi concisiune. Atuncĭ stabilesce în ea cuvintele filosofieĭ celeĭ înalte, căcĭ sufletul eĭ primesce; atuncĭ introdu-ĭ cea maĭ bună şi maĭ frumósă predisposiţie sufletească, voiŭ să dic ruşinea. Dacă voiţĭ, eŭ vĕ voiŭ vorbi şi cu exemple, cam ce feliŭ trebuie a conversa cu ea. Pentru că dacă chiar Pavel nu s-a dat în laturĭ de a spune: „Să nu opriţĭ datoria unul altuia, fără numaĭ de bună voinţă până la o vreme“ (I Corinth. 7, 5), şi vorbia către femeĭ măritate de curând, saŭ maĭ bine dis nu femeilor tinere, ci sufletelor duchovnicescĭ, apoĭ cu atât maĭ mult noĭ nu ne vom da în laturĭ de a spune de acestea. Aşa dară ce trebuie a conversa cu ea? Trebuie a-ĭ spune cu multă graţie: «Eŭ, copilul meŭ, te-am luat de tovarăşă vieţeĭ, şi te introduc ca pe tovarăşa mea în cele maĭ cinstite şi maĭ necesare datoriĭ,—în facerea şi creşcerea de copiĭ şi în administrarea caseĭ mele. Decĭ ce te rog eŭ? Ca acestea să le şciĭ de la început, şi să mulţămeşcĭ luĭ Dumnedeŭ

carele a legiuit ast-feliŭ». De cât maĭ'nainte de aceasta e maĭ bine de a-ĭ vorbi de dragoste, pentru că nimic nu contribuie atât de mult de a o convinge că cele vorbite sunt adevĕrate, ca atuncĭ când iĭ vorbeşcĭ de dragoste. Şi cum iĭ veĭ arăta dragostea ta? Dacă 'ĭ veĭ spune «că eŭ puteam să iaŭ în căsătorie şi pe altele, póte şi maĭ bogate saŭ şi maĭ nobile ca tine, 'însĕ nu am luat pe nicĭ una, ci te-am preferat pe tine, pentru că m-am îndrăgostit de tine şi de educaţia ta, de demnitatea ta, de blândeţa şi de prudenta ta». Apoĭ imediat prepară calea cuvintelor celor cu privire la înalta filosofie, şi acusă bogăţia după cât-va timp. Dacă tu'ĭ vorbeşcĭ cum s-ar întâmpla de bogăţie şi apeşĭ cuvêntul asupra eĭ, veĭ deveni greoiŭ; dară dacă veĭ proceda sistematic, tóte le veĭ reuşi. De alt-feliŭ veĭ părea în ochiĭ eĭ ca un óm aspru, neplăcut şi micrólog, dacă veĭ acusa fără rost bogăţia, şi veĭ face apologia sărăcieĭ. Dară când veĭ lua subjectul din înseşĭ inconvenientele bogăţieĭ, ea va fi mulţămită. Decĭ veĭ ḑice: «E necesar a relua earăşĭ vorba începută, că adecă eŭ nu am primit a lua în căsătorie femee bogată. Şi de ce? De sigur că nu am făcut aceasta din întâmplare, ci m-am convins eŭ bine, că bogăţia nu este nimic alt de cât un lucru de despreţuit; ea es'e characteristica tâlharilor, a femeilor desfrânate şi a profanatorilor de morminte. Şi de aceia eŭ, lăsând la o parte pe tóte femeile bogate, am avut în vedere virtutea ta spirituală, pe care o prefer înaintea orĭ-căreĭ bogăţiĭ, şi te-am luat pe tine, căcĭ o fată tênĕră, înţeleaptă şi liberă de prejudiţiile altora, o fată care se îndeletnicesce cu evlavia, este maĭ demnă şi maĭ de respectat de cât lumea întreagă. Tocmaĭ pentru aceasta eŭ te-am ales, te-am luat, te iubesc şi te prefer sufletuluĭ meŭ. Viaţa presentă nu este nimic. Eŭ doresc, mĕ rog şi în fine totul fac ca noĭ să ne învrednicim de a trăi în această viaţă ast-feliŭ, în cât să putem şi dincolo în viaţa viitóre de a fi împreună şi a ne bucura de cea maĭ mare linişce. Timpul present este scurt şi vremelnic; dară dacă ne vom învrednici ca să fim plăcutĭ luĭ Dumneḑeŭ şi să petrecem ast-feliŭ această viaţă, apoĭ vecĭnic ne vom găsi cu Christos şi vom fi împreună cu maĭ multă plăcere. Eŭ pun iubirea ta maĭ presus de orĭ-ce, şi nimic nu'mĭ va fi atât de greoiŭ şi desplăcut, ca a mĕ certa cu tine. Chiar de ar trebui să perd totul, chiar de aşĭ deveni maĭ sărac ca Iru (un cerşetoriŭ în Itaca pe timpul luĭ Odiseŭ), chiar de aşĭ trece prin cele maĭ marĭ primejdiĭ, saŭ aşĭ pătimi orĭ-ce, tóte 'mĭ vor fi suportabile şi uşóre, dacă eŭ mĕ

găsesc bine faţă de tine. Şi copiĭ 'mĭ vor fi doritĭ într'atât numaĭ, întru cât şi tu te veĭ găsi bine faţă de mine. De aceia va trebui ca şi tu să facĭ tot aşa». Apoĭ amestecă şi cuvintele apostolire, arătând că ast-feliŭ voesce Dumnedeŭ de a se stabili dragostea între noĭ. Ascultă ce dice scriptura: „Pentru aceasta va lasa omul pre tatăl seŭ şi pre muma sa, şi se va lipi de femeea sa". Aşa dară să nu fie la mijloc nicĭ un pretext, care să ni dee pe faţă micimea nóstrĕ de suflet. «Peară banii, lipsască mulţimea sclavilor, lipsască tóte onorurile din lume, căcĭ mie de cât tóte acestea e maĭ de preferat dragostea ta». Óre nişte ast-feliŭ de cuvinte nu vor fi maĭ plăcute femeeĭ înaintea auruluĭ şi a multor tesaure? Nu te teme, că fiind iubită ea îşi va perde ruşinea faţă de tine, tu mărturiseşce-ĭ că o iubeşcĭ, căcĭ dacă femeile perdute, care astă-dĭ sunt lângă un bărbat, mâine lângă un altul, cu drept cuvênt ar deveni impertinente audind ast-feliŭ de cuvinte, o femee liberă şi o fată nobilă nicĭ odată nu se va îngâmfa la audul unor cuvinte de feliul acesta, ci încă maĭ mult s-ar pleca. Probează-ĭ convietuirea cu ea într'un mod sincer, silesce-te de a sta maĭ mult acasă pentru dênsa de cât în têrg; prefer'o înaintea tuturor prietenilor şi chiar copiilor ce-ĭ nasce: dară şi pe aceştia tu să-ĭ iubeşcĭ pentru dênsa. Dacă face vre-o faptă bună şi măreaţă, tu laud-o şi admir-o; eară de comite vre-o absurditate, cum se întâmplă tinerelor, tu sfătueşce-o şi amintesce-ĭ cele din început. In tot-deauna acusa averile şi luxul, şi dă-ĭ a înţelege că ornamentul uneĭ femeĭ e acel isvorît din prudenţă şi demnitate, şi în fine invaţ'o încontinuŭ cele convenabile.

Rugăciunele vóstre să se facă în comun. Fie-care să se ducă la biserică, eară despre cele ce aŭ audit acolo vorbindu-se saŭ cetindu-se să se întrebe acasă, bărbatul pe femee şi femeea pe bărbat. De cum-va vĕ stăpâneşce sărăcia, tu pune la mijloc pe bărbaţiĭ sânţĭ, pe Petru şi pe Pavel, carĭ au reuşit maĭ mult de cât toţĭ împăraţiĭ şi bogaţiĭ pămêntuluĭ, cu tóte că şi-aŭ petrecut viaţa în fóme şi sete. Invaţ'o că nimic nu póte fi maĭ grozav în viaţa aceasta, ca a se pune cine-va contra poruncilor luĭ Dumnedeŭ. Dacă se însóră cine-va ast-feliŭ şi sub ast-feliŭ de condiţiunĭ, apoĭ nu va fi maĭ pre jos de cât ceĭ ce duc o viaţă singuratică, saŭ de cât ceĭ ne'nsuraţĭ. Dacă voeşcĭ a face şi ospeţe saŭ a da mese, bine, înse nimic necuviincios, nimic nedemn să nu se petreacă la ele, ci dacă veĭ găsi vr'un sărac sânt, care v-ar putea binecuvênta casa, şi

care prin intrarea lui ar introduce și binecuvêntarea luĭ Dumnedeŭ in casa vóstrĕ, pe acela cheamă-l. Să maĭ spun și alt-ceva? Eĭ bine, nimenĭ dintre voĭ să nu caute a lua în căsătorie femee bogată, ci mult maĭ săracă ca el, pentru că dacă e cu avere, apoĭ nu va intra în acea casă atâta mulțămire provocată de baniĭ eĭ, pe cât desgust provocat de batiocurile eĭ, pe câtă pretentiune din parte-ĭ de a cere maĭ mult de cât a adus ca zestre; în fine desgust din causa insultelor, a luxuluĭ celuĭ mare, și a vorbelor greóe pe care le pronunță. Dară póte va dice: «N-am cheltuit din al tĕŭ nimic, căcĭ staŭ de față cele ale mele, pe care mi le-aŭ fost dăruit părinții meĭ». Dară ce spuĭ, femee? Staŭ de față ale tale? Și ce cuvênt póte fi maĭ urîcios ca acesta? Tu nu aĭ alt corp propriŭ al tĕŭ, și apoĭ aĭ avere proprie a ta? După însurătóre nu maĭ suntețĭ două corpurĭ, ci unul singur; și dacă e așa, apoĭ averile sunt două și nu una singură? Vaĭ, la câtă ușurință duce pe cine-va dragostea de banĭ! Un singur om, o singură ființă ațĭ devenit amândoĭ prin insoțire, și tu încă dicĭ ale mele? Blestemat fie acest cuvênt necurat, care a fost introdus de diavolul în gura ta. Tóte cele trebuitóre nóuĕ le-a făcut Dumnedeŭ comune, și baniĭ nu sunt comunĭ? Nu poțĭ dice nicĭ-odată: lumina mea, sórele meŭ, apa mea, căcĭ tóte sunt ale nóstre tuturor, și baniĭ nu sunt comunĭ? Peară baniĭ de o mie de orĭ, și nu atâta baniĭ, pe cât acele intențiunĭ josnice, care nu sciŭ a întrebuința baniĭ dupre cum trebuie, ci-ĭ preferă înaintea tuturor bunurilor. Și acestea învaț'o, pe lângă tóte cele-l-alte, însĕ cu multă grație. Și fiind-că îndemnul spre virtute are prin sine ce-va posomorît, și maĭ cu samă făcut către o fată fragedă și tênĕră, când i se spune cuvinte de o filosofie înaltă, inventează modul cum să poțĭ a fi maĭ grațios în vorbă, și silesce-te de a desrădăcina din sufletul eĭ vorbele acelea „al meŭ“ si „al tĕŭ“. Când ea ar dice cele ale mele, tu respunde-ĭ: «care ale tale? căcĭ eŭ nu cunosc. Eŭ nu am nimic propriŭ al meŭ, și cum tu de dicĭ ale mele, de vreme ce tóte sunt ale tale»? Respunde-ĭ acest cuvênt grațios. Nu vedĭ că și cu copiiĭ facem tot așa? Când iĭ ni smuncesc ce-va din mână, și apoĭ voesc a avea încă și ce a maĭ rĕmas, noĭ li permitem dicênd: «da, copilul meŭ, și aceasta este a ta, ca și ceia-l-altă». Eĭ bine, aceasta să o facem și față de femee, de vreme ce cugetarea eĭ e maĭ copilărească. De ar dice „cele ale mele“, tu res-

punde-ĭ «da, tóte sunt ale tale, si chiar eŭ sunt al tĕŭ». Vorba aceasta nu este din lingusire, ci are in sine multă prudentă. Cu modul acesta veĭ putea mùia mânia eĭ, şi-ĭ veĭ şterge desgustul. Linguşire póte fi când cine-va ar comite ce-va nenobil pentru un rĕŭ óre-care, pe când aicĭ e o mare filosofie. Ḑi-ĭ decĭ: «Şi eŭ sunt al tĕŭ, copilul meŭ! Aceasta mi-a ordonat mie Pavel ḑicĕnd: „Barbatul, trupul sĕŭ nu-şĭ stăpâneşce, ci femeea“ (I Corinth. 7, 4), de unde urmează că dacă eŭ nu am stăpânire pe corpul meŭ, ci tu, apoĭ cu atât maĭ mult aĭ stăpânire pe banĭ.»—Vorbind aşa feliŭ tu aĭ liniştit'o, aĭ stins focul, aĭ ruşinat pe diavolul, o aĭ făcut sclavă cumpărată cu banĭ, o aĭ legat cu ast-feliŭ de vorbe. Decĭ din cele ce-ĭ vorbeşcĭ învaţ'o ca nicĭ-odată să nu maĭ ḑică: al meŭ şi al tĕŭ. Nicĭ-odată apoĭ să nu te adresezĭ eĭ cum s-ar brodi, ci totdeauna să-ĭ vorbescĭ cu multă tandreţe, cu multă cinste, şi cu multă dragoste. Cinstesce-o, si atuncĭ nu va avea nevoe de cinstea altora, nicĭ nu va avea nevoe de slava altora, pe câtă vreme se bucură de slava ta. Pune-o pe dênsa maĭ presus de orĭ-ce, prefer'o înaintea tuturor, şi laud'o pentru frumuseţa sufletuluĭ si prudenta eĭ. Cu modul acesta o veĭ convinge fără de alte mijlóce exteriòre, şi veĭ face haz de toţĭ ceĭ-l-alţĭ. Învaţ'o frica de Dumneḑeŭ, şi atuncĭ tóte vor curge ca din isvor, eara casa-ţi va fi plină de miĭ de bunătăţĭ. Dacă noĭ căutam cele nestricăciόse, vor veni după acestea şi cele ale lumeĭ, voiŭ să ḑic cele peritóre. „Căutaţĭ maĭ'ntĕiŭ, ḑice, împărăţia luĭ Dumneḑeŭ şi dreptatea luĭ, şi acestea tóte se vor adaoge vóuĕ“ (Math. 6, 33). Ce feliŭ vor fi copiiĭ unor ast-feliŭ de părinţĭ? Ce feliŭ vor fi servitoriĭ unor ast-feliŭ de stăpânĭ? Ce feliŭ în fine toţĭ aceĭ carĭ se apropie de ïĭ? Óre nu vor avea aceştia sufletul lor împodobit cu miĭ de bunătăţĭ? Cele maĭ multe obiceiurĭ servitoriĭ şi le formează după acele ale stăpânilor, căcĭ se identifică cu dorinţele lor, şi iubesc tot aceiaşĭ ca şi dênşiĭ, aceleaşĭ vorbesc, şi in acelaşĭ mod trăiesc. Tot aşa şi cu copiiĭ, cariĭ nu vor face în viaţa lor, de cât ceia ce aŭ vĕḑut la părinţiĭ lor. Decĭ dacă noĭ ne formăm în aşa mod, şi dacă dăm atenţiune sântelor scripturĭ, cele maĭ multe le vom învăţa din ele; şi cu chipul acesta noĭ vom putea mulţămi pe Dumneḑeŭ, viaţa presentă o vom petrece întreagă în virtute, şi ne vom învrednici de bunurile făgăduite celor ce'l iubesc pe

el. Cărora fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXI.

„Fiilor, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate. Cinstesce pre tatal tĕŭ și pre muma ta, care este porunca cea dintêĭ întru făgăduință, ca să'ți fie ție bine, și să fii cu dile multe pre pămênt“ (Cap, 6, 1—3).

Dupre cum când cine-va plăsmuind un corp maĭ întêiŭ pune capul, apoĭ brațele, și după aceia piciórele, tot ast-feliŭ înaintează cu cuvêntul și fericitul Pavel. A vorbit despre bărbat, apoĭ despre femee, ca de a doua creatură; acum trece maĭ departe la a treia, adecă la aceia a copiilor. Asupra femeeĭ stăpînesce bărbatul, cară asupra copiilor bărbatul și femeea, căcĭ privesce ce spune: „Fiĭ, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate.... Aceasta este cea ântêĭ poruncă într'u făgăduință“. Nimic nu vorbesce aicĭ de Christos, nimic de cele înalte, căcĭ se adresează unor cugete fragede, fapt pentru care și îndemnarea o face scurtă, de vreme ce copiĭ nu pot să-l urmeze cu atențiunea pentru mult timp în vorba luĭ. De aceia nicĭ că spune ce-va despre împărăția ceriurilor, nefiind potrivit cu vîrsta lor de a audi de acestea, ci li spune ceia ce sufletul copiluluĭ doresce a audi, că să facă așa, dacă voesce să fie cu dile multe pe pămênt. Dacă cine-va ar examina, de ce óre nu vorbesce el copiilor despre împărăția ceriurilor, ci pune de față numaĭ ceia ce se poruncesce în lege, ar găsi că apostolul a procedat forte logic, căcĭ dacă bărbatul și femeea vor trăi conform principiilor stabilite de el, nicĭ că vor avea osteneală mare de a supune pe copiiĭ lor și a-ĭ face ascultătorĭ. Când de la început lucrul are o basă bună, puternică și bine întocmită, pe urmă tóte merg regulat pe calea legiuită cu multă ușurință. Lucrul cel maĭ greŭ e de a se așeza temelia, și a se pune o basă puter-

nică. „Fiĭ, dice, ascultațĭ pre părinții voștri întru Domnul“, adecă dupre Domnul. «Dumnedeŭ, dice, așa a poruncit» Dară dacă părinții poruncesc lucrurĭ absurde? dicĭ tu. Părintele nu porunceșce nicĭ-odată lucrurĭ absurde, chiar de ar fi el absurd, de cât apostolul s'a asigurat și în această privință, căcĭ dice„întru Domnul“, adecă ascultați-ĭ în cele ce nu se împotrivesc luĭ Dumnedeŭ; dacă însĕ ar fi părintele Elin, saŭ eretic, nu trebuie a da ascultare de loc, căcĭ porunca luĭ atuncĭ nu este întru Domnul. Dară cum de dice „care este porunca cea dintêĭ“, pe când cea ântêĭ este „să nu ucidĭ“? Apoĭ el n-a vorbit de ordinea în care sunt trecute poruncile din lege, ci a numit'o ântêĭ dupre făgăduință. Pentru cele-l-alte poruncĭ nu se promite nicĭ-o recompensă, ca unele ce poruncesc paza și părăsirea de rele, pe cînd aicĭ fiind vorba de practicarea celor bune, e pusă și recompensa, saŭ maĭ bine dis făgăduința. Priveșce ce, basă admirabilă a pus la calea virtuțeĭ,—respectul și sfiala către părinți. Depărtându-ĭ de fapte rele, și urmând a-ĭ duce spre practicarea celor bune, maĭ'ntêiŭ a poruncit ca să dee respectul cuvenit părinților, fiind-că după Dumnedeŭ aceștia aŭ fost causa existențeĭ lor. Ast-feliŭ deci e lucrul stabilit, că dacă ceĭ dintêĭ părinții se vor bucura de ródele copiilor lor, atuncĭ de sigur că și toțĭ ceĭ-l-alțĭ ómenĭ. De nu va fi cine-va supus și respectuos către părinții seĭ, nicĭ-odată nu va fi blând și îngăduitoriŭ către alțĭ ómenĭ.

După ce sfătuieșce pe copiĭ atâta cât trebuia, imediat trece la părinți, și li dice: „Părinți, nu vĕ urgisițĭ pre fiiĭ voștri întru mânie, ci-ĭ creșcețĭ pre iĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ“. (Vers. 4). Nu dice iubiți-ĭ, căcĭ aceasta și fără voea lor o vor face fiind împinșĭ de natură, și decĭ ar fi fost prisoselnic de a legiuera și aceasta, ci; „nu vĕ urgisițĭ pre fiiĭ voștri“, ceia ce mulțĭ fac, desmoșcenindu-ĭ și lipsindu-ĭ de cleronomie, purtându-se către iĭ cu asprime, nu ca către ființĭ libere, ci ca către sclavĭ. De aceia și dice: „Nu vĕ urgisițĭ pre fiiĭ voștri“. Apoĭ arată și cum ar trebui să procedeze părinții față de copiiĭ lor, și ridică earăși întreaga chestiune aședându-o în locul ei firesc. Și dupre cum a arătat că femeea trebuie să se supună bărbatuluĭ, ca causă a eĭ, drept care cele maĭ multe luĭ îĭ vorbeșce, îndemnându-l de a o încunjura cu dragoste, tot așa și aicĭ, earăși la dênsul duce causa, dicênd: „ci-ĭ creșcețĭ

pre iĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ". Vedĭ deci, că existând cele spirituale, vin după ele și cele corporale? Voeșcĭ să fie copilul tĕŭ ascultătoriŭ? De la început chiar cresce-l întru învățătura și certarea Domnuluĭ. Să nu'țĭ închipuĭ că ar fi de prisos de a pune pe copilul tĕŭ ca să asculte și să învețe sântele scripturĭ, pentru că acolo va audi maĭ'ntêiŭ spunêndu-se: „Cinstesçe pre tatăl tĕŭ și pre muma ta", încât aceasta se face pentru tine. Să nu dicĭ: «apoĭ aceasta este treaba călugărilor. Nu cum-va am să fac copilul meŭ călugăr? Nu e nicĭ-o nevoe de a-l călugări». De ce te sperii de un fapt care e amestecat cu un mare câștig? Fă-l pe copil creștin. Maĭ ales celor din lume li e necesar de a sci asemenea învățăturĭ folositóre, maĭ ales copiilor, cariĭ la acea vîrstă fragedă aŭ multă nestatornicie și ușurință în judecata lor. Pe lângă sântele scripturĭ e bine încă ca să li se adaoge și exemple din împrejurările profane, ca să afle acolo pe aceĭ așa dișĭ eroĭ admirațĭ de scriitorĭ, cariĭ eraŭ sclavĭ aĭ patimilor și fricoșĭ înaintea morțiĭ, precum Achileŭ când se căiesce că móre pentru concubină, precum când un altul se îmbată, și multe altele de acestea. Are nevoe decĭ copilul și de medicamente de acestea. Dară apoĭ, cum nu póte fi absurd de a da pe copil la meșteșugurĭ, saŭ a-l trimite la școlă, și în fine a face totul pentru dênsul, și în același timp a neglija ca să fie crescut întru învățătura și certarea Domnuluĭ? Tocmaĭ din această causă, cum am dis, noĭ ceĭ ânteĭ, părințiĭ, vom culege ródele, dacă creșcem pe copiĭ obraznicĭ, nerușinațĭ, neascultătorĭ și grosierĭ. Să nu facem așa, decĭ, ci să ascultăm pe acest fericit care ne povățuiesce să-ĭ crescem întru învățătura și certarea Domnuluĭ. Să li dăm exemple noĭ, făcêndu-ĭ a se ocupa cu cetirea sântelor scripturĭ din cea maĭ fragedă vîrstă. Dară vaĭ! că de óre-ce eŭ vorbesc incontinuŭ asemenea lucrurĭ, sunt credut că spun nerodiĭ. Dară eŭ nu voiŭ conteni a-mĭ face datoria ce mĕ privesce. Din ce causă, spune'mĭ, nu imitațĭ voĭ pe ceĭ vechĭ?... și maĭ cu samă voĭ femeilor, ar trebui să imitațĭ pe acele femeĭ minunate. S-a născut copilul?... tu imitează pe Anna; află exact ce a făcut aceia; du și tu copilul tĕŭ imediat la biserică. Care dintre voĭ nu ar dori ca copilul sĕŭ să devină un Samuil, maĭ degrabă de cât împărat al întregeĭ lumĭ? «Și cum e cu putință, dicĭ, de a deveni ast-feliŭ.»? Dară de ce nu ar fi posibil? Nu se póte, fiind-că nu voeșcĭ, fiind-că nu daĭ copilul tĕŭ acelor carĭ pot să-l formeze ast-feliŭ. „Și cine

ar putea fi acela»? întrebĭ tu. Eĭ bine, acela este Dumnedeŭ, pentru că şi Anna luĭ ĭ-a încredinţat copilul seŭ. Nicĭ Ili, cel vestit, nu a putut să-l formeze. Şi cum ar fi putut, el, care nu a putut forma chiar pe fiiĭ luĭ? Dară credinţa Anneĭ şi buna eĭ voinţă a făcut totul. Acel copil a fost cel ântêiŭ născut de Anna, care nicĭ nu şcia dacă va maĭ naşce saŭ nu alţiĭ. Ea nu a dis: «voiŭ aşcepta ca să crească copilul, ca să se maĭ familiariseze cu lucrurile omeneşcĭ, voiŭ permite ca să-şĭ petreacă puţin timp in vîrsta copilărească», ci tóte acestea femeea trecêndu-le cu vederea, a făcut un singur lucru, acela adecă ca de la început să afierosască luĭ Dumnedeŭ această statue spirituală. Să ne ruşinăm noĭ bărbaţiĭ de filosofia aceleĭ femeĭ, care a încredinţat copilul eĭ luĭ Dumnedeŭ, şi acolo l-a şi lăsat. De aceia şi căsătoria eĭ a fost maĭ strălucită ca a altora, fiind-că ea a căutat maĭ ântêiŭ cele spirituale, fiind-că a afierosit luĭ Dumnedeŭ pârgă (ἀπαρχή) pe fiiul sêŭ cel ântêiŭ născut. De aceia şi pântecele eĭ a fost productiv, căcĭ a născut şi alţĭ copiĭ; de aceia a vĕdut pe Samuil prosperând în lume. Dacă chiar ómeniĭ cinstesc pe ceĭ ce-ĭ cinstesc, óre nu o face aceasta cu atât maĭ mult Dumnedeŭ, celor ce-l cinstesc pre el din adâncul sufletuluĭ lor? Până când decĭ vom fi stăpâniţĭ de corp? Până când ne vom pleca spre pămênt? Tóte să nĭ fie secundare faţă de îngrijirea copiilor şi faţă de datoria de a-ĭ creşce întru învăţătura şi certarea Domnuluĭ. Dacă copilul se va învăţa a fi filosof încă din început, atuncĭ el a câştigat o bogăţie maĭ mare de cât orĭ-ce bogăţie din lume, şi o slavă maĭ puternică ca orĭ-ce. Nu va face pe copil atât de mare şi slăvit chiar de l-aĭ învăţa vre-un meşteşug saŭ tótă învăţătura profană, prin care să se priceapă a câştiga bogăţiĭ, pe cât dacă'l veĭ învăţa arta de a despreţui averile. De voeşcĭ ca să'l facĭ cu adevĕrat bogat, apoĭ fă-ĭ ast-feliŭ, căcĭ nu este bogat cel ce are nevoe de mulţĭ banĭ, ci cel ce nu are nevoe de nimic. Aceasta să învețĭ pe copilul tĕŭ, cu aceasta deprinde-l, şi atuncĭ el va fi cel maĭ bogat de pe faţa pămêntuluĭ. Nu căuta cum să-l facĭ de a fi slăvit prin învăţăturile profane, şi cum să fie lăudat, ci îngrijeşce-te cum să-l înveţĭ de a despreţui slava cea din viaţa presentă, căcĭ atuncĭ el va fi maĭ strălucit şi maĭ slăvit. Aceasta e cu putinţă de a o infiltra atât în cel sărac, cât şi în cel bogat; aceasta o învaţă cine-va nu de la dascal, şi nicĭ din vr'un meşteşug óre-care, ci din învăţăturile dumnedeeşcĭ aflăte în sânta scriptură. Nu căut

cum el să trăiască aicĭ pe pământ viață îndelungată, cĭ cum să trăiască acolo o viață nemărginită și fără de sfârșit. Dă copiluluĭ cele marĭ, eară nu cele micĭ. Ascultă pe Pavel când dice: „Creșcețĭ copiiĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ“. Nu te preocupa cum să-l poțĭ face un mare orator, ci cum să filosofeze, căcĭ neființd orator nu este nicĭ o pagubă, pe când dacă-ĭ lipsesce arta a filosofa, nu va putea avea nicĭ un câștig din oratoria luĭ. Necesitatea cea mare este nu de cuvinte frumóse, ci de feliul de viață; de moravurĭ bune, eară nu de iscusință oratorica; de fapte, si nu de vorbe, căcĭ numaĭ acestea ni procură împărăția ceriurilor, numaĭ acestea ni pot chărăzi adevĕratele bunătățĭ. Decĭ nu te gândi cum aĭ putea să-ĭ ascuțĭ limba luĭ, ci cum să-ĭ curățĭ sufletul. Acestea le vorbesc nu cu scopul de a impedeca învĕțătura, ci vĕ sfătuiesc de a fi cu băgare de samă maĭ mult la cele ce vĕ spuseiŭ. Să nu credĭ că numaĭ monachilor sunt trebuitóre invățămintele din sânta scriptură, căcĭ ast-feliŭ de invĕțăminte sunt trebuitóre maĭ cu samă copiilor carĭ întră în lume. Corabia care stă necontenit în port, nu are atâta nevoe de o confecționare deosebită, nu are nevoe de căpitan, și nicĭ de marinarĭ, după cum are nevoe aceia care vecĭnic plutesce pe mărĭ. Tot așa este cu omul din lume, și cu monachul. Unul stă nemișcat, ca corabia din port, trăiesce o viață fără grijĭ și ocupațiunĭ grele, scutit, așa dicênd, de orĭ-ce furtună; cela-l-alt însĕ e vecĭnic pe mare, și vecĭnic plutesce în mijlocul eĭ luptându-se cu multe valurĭ și furtunĭ. Chiar de nu ar avea el nevoe de cunóscerea sântelor scripturĭ, totușĭ e necesar de a fi pregătit, ca la ocasie să pótă astupa gurile altora, așa că orĭ-cât de fericit ar deveni în viața presentă, el cu atât maĭ mult are nevoe de invățătura sântelor scripturĭ. De și-ar intórce privirea în palatele impărătescĭ, ar vedea acolo mulțĭ Elinĭ, mulțĭ filosofĭ, cum și mulțĭ curtenĭ îngâmfațĭ și umflațĭ în pântece de slava presentă. Ar vedea în fine un loc plin de ómenĭ ca hidropicațĭ, căcĭ ast-feliŭ sunt palatele împărătescĭ; toțĭ sunt acolo infumurațĭ și umflațĭ de mândrie, eară ceĭ ce nu sunt, se ocupă cum să se facă așa. Pricepe acum ce ar putea face fiul tĕŭ intrând acolo, cum el, ca și un doctor eminent, ar intra înăuntru cu aparatele care pot modera fudulia fie-căruia, cum apropiindu-se de fie-care l-ar vorbi și l-ar însănătoșa corpul luĭ cel umflat ca de hidropică, punêndu-ĭ medicamentele acele din sântele scripturĭ, și vărsând pe partea cea bolnavă cuvinte de

filosofie înaltă. Dară monachul cu cine are a conversa? Cu zidurile și cu plafonul chiliei luĭ? Cu pustielatea și cu văile pădurόse? Cu paserile și cu copacii? El nu are mare trebuință de o ast-feliŭ de învățătură, și totuși nevoea îl face și pe dênsul, nu atâta ca să învețe pe alții, cât pe sine singur. Decĭ, celor cari trăiesc în lume e cu mult maĭ trebuitoriŭ de a învața și a sci sânta scriptură, de cât celuĭ ce duce o viață singuratică, căcĭ omul din lume e cu mult maĭ aplecat de a greși, de cât monachul. Dacă voeșcĭ să aflĭ, apoĭ chiar în lumea eceasta va fi maĭ destoinic cel ce cunόșce sânta scriptură, căcĭ toțĭ s-ar rușina de cuvintele acelea pronunțate de el, când maĭ ales îl vĕd că el nu arde în foc pentru slavă, și nu doreșce ânteetate. De alt-feliŭ dacă el nu o doreșce, totușĭ o va avea, și atuncĭ va fi maĭ respectat de cât chiar împăratul. Nu e cu putință ca să greșască unul ca acesta. Cel ce e sănătos ar putea să facă greșelĭ când se găseșce între mulțĭ όmenĭ sănătoșĭ, dară când el se găseșce între mulțĭ bolnavĭ, apoĭ vestea de el iute ajunge până la urechea împăratuluĭ, și peste multe națiunĭ îl va pune să stăpânească.

*) Decĭ sciind voĭ acestea, creșcețĭ pe copiiĭ voștri întru învățătura și certarea Domnuluĭ. Dară pόte e sărac? Eĭ bine, cu nimic nu va fi maĭ sărac de cât cel ce se învêrteșce prin palatele împărăteșcĭ, prin faptul că nu este în palaturĭ, ci încă va fi admirat, și iute va ajunge la ânteetate, chiar fără voea luĭ. Pentru că dacă uniĭ bărbațĭ Elinĭ în valόre de treĭ obolĭ (un obol era a șesa parte din drachmă=16 banĭ), și cinicĭ, căcĭ ast-feliŭ era filosofia lor, saŭ maĭ drept vorbind nu atât filosofia, cât numele eĭ; dacă, dic, uniĭ ast-feliŭ de όmenĭ îmbrăcațĭ cu mantaua filosofică, și cu părul lung, fac pe mulțĭ de a-șĭ pleca ochiĭ în jos înaintea lor, apoĭ cu cât maĭ mult cel ce cu adevĕrat că este filosof? Dacă un chip de filosof mincinos, dacă umbra uneĭ părute filosofiĭ supune în așa mod pe alțiĭ, apoĭ ce va fi când noĭ vom iubi filosofia cea adevĕrată și sinceră? Nu όre se vor îndrepta cu toțiĭ? Nu όre cu toțiĭ vor încredința unor ast-feliŭ de adevĕrațĭ filosofĭ, și casele lor, și femeile și copiiĭ lor? Dară din nenorocire nu este astă-dĭ un ast-feliŭ de filosof. De aceia nicĭ exemplu nu putem găsi printre όmenii din lume, pe când prin-

*) Partea morală. Despre creșcerea copiilor întru frica de Dumnedeŭ, despre blândeța și cât respect produce ea aicĭ; pentru despre țuirea slaveĭ și a avereĭ. Despre Abraam, și cum că fapta bună este după asemĕnarea sufletuluĭ. (Veron).

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceia voiŭ vorbi de unul dintre cei mulți. Póte că sciți, saŭ póte ați audit, saŭ că póte unia chiar ați și vědut pe bărbatul, despre care voiŭ a vě vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pămênt, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscĕtoriŭ de filosofia profana, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era înzestrat cu îmbelșugare. Când el intra în cetăți,—și forte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul lui atâta îngrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofiștilor, saŭ ori-căruĭ altul. Și ce să mai spun? Óre numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-di? Dacă deci tóte acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a tóte, lume în care ni-a spus că suntem streini, apoi să pricepem câte bunuri nu ni vor fi acordate în ceriuri. Dacă în această lume, unde iĭ eraŭ ca bejenari, s-aŭ bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde iĭ sunt cetăteni, de ce slavă óre nu se vor învrednici? Dacă aici, unde el a arătat că ne așteaptă necazuri, și aŭ avut iĭ atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onoruri, câtă mulțămire nu va fi? Voiți póte să vě arătăm și ómeni din lume ajunși la această filosofie înaltă? In diua de astă-di nu avem, căci dacă póte se găsesc unia îngăduitori și blândi, totuși încă n-aŭ ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Pentru care vě voiŭ spune exemple de ale sânților din vechime. Câți din aceia avênd femei, și crescênd copii, și cu tóte acestea nu aŭ fost mai pre jos de cei ce duceaŭ viața monachală? Astă-di însě nu se găsesc „pentru nevoea de acum" (I Corinth. 7, 26), dupre cum dice acest fericit. Pe cine voiți să vě arăt? Pe Noe, saŭ pe Abraam, saŭ pe Isaac, saŭ pe fiul acestuia? Póte pe Iosif? Póte voiți să venim la Profeți? La Moisi, saŭ la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abraam mai ales că toți ceștia-l-alți necontenit ni-l pun înainte. Ei bine, nu avea el femee? Nu avea el copii? Vě spun și eŭ vóuě aceasta, ceia ce deall-feliŭ și voi ni spuneți nóuě. Avea femee, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femee; a avut și copii, dară nu a fost fericit pentru că a avut copii; aŭ avut și averi, însě nu din causa averilor lui a mulțămit pe Dumnedeŭ; a avut sub ascultarea lui trei-sute opt-spre-dece capi de familii, și cu tóte acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte că voesci a cunóşce, din ce causă a fost el cinstit şi slăvit de toţi? Eĭ bine, pentru iubirea luĭ de streinĭ, pentru despreţuirea banilor, pentru demnitatea luĭ. Care este characteristica filosofuluĭ adevĕrat? Nu óre de a despreţui averile şi slava, şi în definitiv de a fi maĭ pre sus de orĭ ce invidie şi patimă? Aide decĭ, să-l aducem la mijloc, şi desvĕlindu-l să vi-l arăt ce feliŭ de filosof era el. Maĭ 'nlĕiŭ că el nu considera întru nimic patria: „Ieşi, dice, din pămêntul tĕŭ, din rudenia ta, şi din casa tatăluĭ tĕŭ" (Fac. 12, 1), şi imediat a ieşit. Nu era legat de casă, căcĭ dacă era, nu ar fi ieşit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obiceiŭ, şi nicĭ cu alt-ceva. Apoĭ el despreţuia slava în tóte cele-l-alte, despreţuia averile, pe duşmanĭ punêndu-ĭ pe fugă în resbóe şi putênd a se folosi de pradă, el a despreţuit şi nu a făcut aceasta. Apoĭ chiar copilul luĭ nu s-a făcut admirat pentru averĭ, ci pentru ospitalitatea luĭ, nu pentru copiiĭ ce-ĭ avea, ci pentru supunerea luĭ, nu pentru femeea luĭ, ci pentru stărpiciunea eĭ. El nu considera întru nimic viaţa presentă, nu strîngea averĭ, ci tóte le despreţuia. Spune-mĭ, care dintre plante este cea maĭ bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însĕşĭ, care nu póte fi vătămată nicĭ de secetă, nicĭ de grindină, nicĭ de furia vênturilor, nicĭ în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă despreţuind orĭ ce, fără a avea nevoe de vr'un acoperemânt saŭ îngrăditură? Eĭ bine, ast feliŭ este filosoful, astfeliŭ este acel bogat: tóte le are si nimic nu are, saŭ maĭ bine dis, nimic nu are, si tóte le are. Zidul luĭ de apărare nu e pe din afară, cĭ pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mĭ; nu óre acela care e sănătos, şi nu se vatămă nicĭ la fóme, nicĭ la mâncare peste măsură, nicĭ la frig, şi nicĭ la arşiţa cea mare a sóreluĭ? saŭ că póte acela, care, pentru ca să fie sănătos, are nevoe de bancherĭ, de fabricanţĭ de diferite materiĭ, de vînătorĭ şi de doctorĭ? Acela este bogat, acela este cu adevĕrat filosof, care nu are nevoe de nimic. De aceia acest fericit apostol dicea: „Creşceţi copiiĭ voştri întru învăţatura şi certarea Domnuluĭ". Nu 'ĭ îmbrăcaţĭ cu acoperemînte exterióre atât, pe cât cu de cele interióre, pentru că aceasta este adevĕrata bogăţie, adevĕrata slavă. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiŭ să dic de îngrădirea de pri'mprejurul planteĭ, atuncĭ şi planta va cădea la pămênt şi se va nimici; nu numaĭ că nu s-a fo

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că tóte acele îngrădituri eraŭ mai mult puse ca să o apere de furia vênturilor, și odată cu căderea lor la pămênt aŭ tras cu ele și planta. Deci bogăția mai mult vatămă, de vreme ce face pe om neîngrijitoriŭ față de anomaliile vieței. Ast-feliŭ dară să pregătim pe copii, ca să pótă resista la tóte împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-i creșcem întru învățătura și certarea Domnului, și mare resplată vom avea. Dacă cei ce fac statuele împăraților, saŭ zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoi noi, carii înfrumusețăm chipul împăratului ceresc,—pentru că omul e după chipul și asémĕnarea lui Dumnedeŭ—, óre nu ne vom bucură de mii de bunătăți, când îi vom înapoia chipul sĕŭ întocmai, adecă dupre asemĕnarea sa? Căci aceasta e de a fi dupre asemĕnarea sa, adecă de a fi virtuoși. Dară virtutea sufletească numai atunci o vor avea, când vom învăța pe copiii noștri a fi buni, nestăpâniți de iuțime, când vor fi filantropi, fără de rĕutate, bine-făcĕtori către alții, pentru că tóte aceste calități sunt proprii ale lui Dumnedeŭ; când în fine 'i vom învăța ca viața presentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupațiunea nóstră, ca și pe dênșii și pe noi înși-ne să ne formăm dupre cum trebuie, fiind-că dealt-feliŭ cu ce curaj óre ne vom găsi înaintea tronului lui Christos? Dacă cel ce are copii neascultători și nesupuși nu este demn de episcopie, cu atât mai mult nu va fi demn de împărăția lui Dumnedeŭ. Ce spui? Chiar de am avea femee nestatornică, chiar de am avea copii nestatornici, vom da óre sama, vom fi respundĕtori înaintea lui Dumnedeŭ? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datori, adecă dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este deajuns pentru mântuire numai propria nóstră virtute, căci dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pămênt și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este deajuns numai propria nóstră virtute pentru mântuirea nóstră, ci se cere de a face virtuoși și pe alții. Să avem deci mare îngrijire de femei, de copii și de servitori, să avem mare îngrijire și de noi înși-ne; și fie că i-am forma pe dênșii, fie că pe noi înși-ne, să rugăm pe Dumnedeŭ ca să ne dee mâna de ajutoriŭ în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nici un ajutoriŭ, căci el nu vine în ajutoriul celor ce dorm, ci a celor carî

sĕ obosesc şi muncesc. Ajutoriul se dă tot-deauna nu celuĭ ce şéde în trândăvie, ci celuia ce munceşce ca şi celce vine în ajutoriŭ. Eară la urmă, bun şi puternic este Dumnedeŭ ca lucrul să-l ducă la un bun sfârşit, ca astfeliŭ să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin charul şi îndurările a unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugĭ! ascultaţĭ pre stăpâniĭ voştri ceĭ dupre trup, cu frica şi cu cutremur, întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca şi pre Christos; nu numaĭ înaintea ochilor slujindu-li, ca ceĭ ce vor să placă ómenilor, ci ca slugile luĭ Christos făcênd voea luĭ Dumnedeŭ din suflet. Cu bună-voinţă slujindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor; şciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod" (Cap. 6, 5—8).

Aşa dară e maĭ presus de orĭ-ce îndoială, că în compunerea şi în mersul regulat al uneĭ case contribuie nu numaĭ bărbatul, femeea şi copiiĭ, ci şi vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nicĭ această parte, ci maĭ la urmă vine şi asupra acesteĭ chestiunĭ, fiind că şi servitoriĭ se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbeşce şi lor, nu însĕ dupre cum vorbeşce copiilor, ci cu mult maĭ complect, căcĭ făgăduinţa nu-li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriŭ. „Şciind, dice, că orĭ-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul", şi-ĭ învaţă a filosofa. Dacă iĭ sunt maĭ inferiorĭ chiar şi de cât copiiĭ în privinţa serviciuluĭ lor, totuşĭ cu cugetarea sunt cu mult maĭ superiorĭ. „Slugĭ, ascultaţĭ pre stăpâniĭ voştri ceĭ dupre trup". Priveşce cum din capul loculuĭ înalţă sufletul întristat, cum de la început-l mângăe. «Nu te scârbi, dice, că eştĭ maĭ inferior şi de cât femeea, şi de cât copiiĭ, pentru că numaĭ numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este dupre

corp, temporală și scurtă, căci tot ce este corporal, este schimbăcios și trecĕtoriŭ». „Cu frica și cu cutremur". Aĭ vĕḑut că el nu pretinde tot aceiași frică de la femee și de la copil? căcĭ acolo a ḑis simplu: „Eară femeea să se teamă de bărbat", pe când aicĭ cu intensitate, „cu frică și cu cutremur". Apoĭ adaoge: „întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos". Incontinuŭ el pune această formulă, și ordonă a se executa. Dară ce spuĭ, fericile Pavele? Servitoriul este și el frate, saŭ maĭ bine ḑis a devenit frate, și se bucură și el de tóte cele-l-alte, și apoĭ ḑicĭ; «ascultațĭ pre stăpâniĭ voștri ceĭ dupre trup, cu frică și cu cutremur»? «Tocmaĭ pentru aceasta, ḑice, am poruncit așa, căcĭ dacă poruncesc și celor liberĭ de a se supune unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ: „Plecați-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ" (Cap. 5, 21), dacă poruncesc și femeeĭ de a se teme de bărbat, de și ea este égală în cinste cu bărbatul, cu atât maĭ mult o ḑic aceasta servitoriuluĭ.» Faptul că cine-va este servitoriŭ nu este înjositoriŭ, ci este chiar cea maĭ ântéĭ nobleță ca cine-va să se înjosască pe sine, să fie cumpătat, și să se umiliască fată de apróapele sĕŭ. Dară apoĭ chiar și ceĭ liberĭ altă dată serviaŭ cu frică și cu cutremur pe ceĭ liberĭ. „Intru dreptatea inimeĭ vóstre" ḑice cu drept cuvênt, fiind-că e posibil a servi cine-va cu frică și cu cutremur, însĕ nu cu dragoste și cu bună voință, ci cu rĕutate, ca și cum I-ar fi permis și luĭ de a face rele. Mulțĭ dintre servitorĭ greșesc că se pórtă rĕŭ fată de stăpâniĭ lor, și de aceia apostolul li distruge această rĕutate, ḑicênd: „Intru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos", adecă servindu-ĭ nu numaĭ în ochiĭ lor, ca să se facă plăcuțĭ ómenilor, ci ca servitorĭ aĭ luĭ Christos, cariĭ fac voința luĭ Dumneḑeŭ din tot sufletul lor, „cu bună voință slujindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor". Veḑĭ, cât a trebuit ca să li sădiască în inimă acest bine, adecă serviciul lor să-l facă cu dragoste și din suflet? «Vedem pe mulțĭ servitorĭ făcêndu-șĭ serviciul lor de frică, la care nu puțin contribuie și amenințările stăpânilor; dară tu aratămĭ, ḑicĭ, că servescĭ ca luĭ Christos, eară nu ca omuluĭ, și căʼțĭ facĭ datoria din dragoste, și nu silit». Dupre cum pe cel ce pătimesce îl sfătuiesce șiʼl învață ca să rabde, tot așa sfătuiesce și pe servitorĭ ca săʼșĭ facă datoria lor cu bunăvoință. Fiind-că cel ce lovesce pe un altul peste obraz, nu

a făcut aceasta pentru că cel lovit o dorea, ci din causa propriel luĭ rĕutățĭ, apoĭ privesce ce dice Mântuitoriul: „Intoarce-ĭ și cela-l-alt obraz“ (Math. 5, 39), ca să arăţĭ prin aceasta că nu fără voe aĭ suferit. S-ar părea că póte aĭ făcut aceasta de frică, însĕ e aicĭ o mare filosofie, și aĭ dovedit că aĭ suferit din această causă, adecă din dragostea ta către filosofia cea inaltă. Arată decĭ și acum, că cu bună voea ta porţĭ serviciul. Cel ce caută a se face plăcut ómenilor, nu este servul luĭ Christos, eară serviĭ luĭ Christos nu caută ca să placă ómenilor. In adevĕr, cine óre fiind servul luĭ Dumnedeŭ, voesce să placă ómenilor? saŭ cine plăcênd ómenilor póte să serviască luĭ Dumnedeŭ? „Din suflet, dice, cu buna-voința slujindu-li“. Fiind-că se póte ca cine-va să serviască pe un altul maĭ mult de formă, adecă să îndepliniască numaĭ ceia ce e datoriŭ, însĕ nu cu tótă puterea și cu tótă dragostea, de aceia dice ca să o facă aceasta cu bună-voință, nu silit, din dragoste și nu din silă. Dacă ast-feliŭ servescĭ, adecă dacă'ţĭ porţĭ serviciul cu dragoste, cu bună voință din tot sufletul tĕŭ, ca și cum aĭ servi luĭ Christos, apoĭ atuncĭ tu nu eștĭ serv. Un ast-feliŭ de serviciŭ făcea și Pavel, cel liber, care și striga dicênd: „Că nu pre noĭ ne propoveduim, ci pre Christos Iisus Domnul, eară pre noi slujitorĭ vóuĕ prin Iisus“. (II Corinth. 4, 5). Privesce de aicĭ, cum el îţĭ sustrage înjosirea părută că eștĭ serv. «Servim pe stăpânĭ, dice, pentru Christos.» „Sciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod“. Fiind-că e firesc ca mulţĭ dintre stăpânĭ să nu se rușineze, ca unia ce sunt necredinciosĭ, și să nu resplătiască pe serviĭ lor pentru supunerea ce li o arată, privesce cum el mângâe pe servitorĭ ca să nu se îndoiască de resplată, ci să aibă curaj și să fie încredinţaţĭ de resplată. Precum ceĭ ce aŭ primit vr'un bine de la alţiĭ, dacă nu resplătesc pe binefăcĕtorĭ, apoĭ pe insușĭ Dumnedeŭ l-aŭ făcut datoriŭ acelora, tot ast-feliŭ și stăpâniĭ; dacă nu te resplătesc pentru serviciul cel bun ce l-aĭ dat lor, prin aceasta încă maĭ mult aĭ fost resplătit, căcĭ iĭ prin aceasta a făcut pe Dumnedeŭ datoriŭ ţie.

„Și stapâniĭ, dice, aceiașĭ să facă către dênșiĭ“ (Vers. 9). Ce înțelege apostolul prin vorba „aceiașĭ“? Adecă cu bună voință servind și iĭ pe serviĭ lor. Nu a dis pe faţă serviţĭ și voĭ pe serviĭ voștri, de și prin vor-

ba «aceiași» a arătat destul de clar că aceasta însemnă, pentru că și stăpânul servesce. «Nicĭ voĭ, dice, nu pentru ca să plăcețĭ ómenilor să o facețĭ aceasta, ci să fițĭ stăpânițĭ de frică și cutremur ca nu cum-va Dumnedeŭ să vĕ acuse pentru ne'ngrijirea vóstrĕ către servitorĭ». „Slăbind îngrozirea", adecă nu fițĭ de nesuferit, să nu fițĭ greoĭ prin purtarea vóstrĕ fațâ de iĭ. „Sciind că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriurĭ". Vaĭ! la ce a făcut el alusione, și cum a înfricoșat de grozav! Adecă maĭ lămurit „Cu ce măsură vețĭ măsura se va măsura vóuĕ". Cu alte cuvinte să te temĭ de a nu audi: „Sluga vicleana, tótă datoria aceia țĭ-am iertat ție, pentru că m-aĭ rugat" (Math. 7, 2. 18, 32), căcĭ la dênsul nu este părtinire. «Să nu credĭ, dice, că cele ce aĭ făcut servitoriuluĭ pe nedreptul țĭ se vor ierta, pentru că dacă legile lumeșcĭ fac vre-o deosebire între ómenĭ, ca fiind și ele omenescĭ, nu e tot așa cu legea stăpânuluĭ obștesc, care nu prevede nicĭ o deosebire, ci făcênd binele deopotrivă tuturor, li înapoiesce dupre faptele lor» Dară dacă cine-va ar întreba: de unde óre a venit în lume sclăvia, și pentru ce a intrat în moravurile vieței omenescĭ? maĭ ales că sciŭ pe mulțĭ cariĭ întreabă și voesc a cunósce faptul,—eŭ vĕ voiŭ spune. Lăcomia a născut sclăvia, barbaria și nesațul de averĭ a zămislit acest pĕcat, fiindcă Noe n'a avut nicĭ un sclav, nicĭ Abel, nicĭ Sith și nicĭ ceĭ după aceștia. Pĕcatul a născut acest fapt, insulta către părințĭ, voiŭ să dic, a fost obârșia rĕuluĭ. Audă aceasta copiiĭ, că dacă iĭ sunt nerecunoscĕtorĭ către părințiĭ lor, apoĭ sunt vrednicĭ de a fi sclavĭ, sunt vrednicĭ de a fi servitorĭ altora. Copilul nerecunoscĕtoriŭ către părințiĭ luĭ singur și-a distrus nobleța sa, căcĭ cel ce insultă pe tatăl seŭ, nu maĭ este fiŭ. Dară dacă cel ce insultă pe tatăl luĭ nu maĭ este fiŭ al aceluia, apoĭ cel ce insultă pe tatăl nostru cel ceresc cum va maĭ putea fi fiŭ? Singur s-a pogorît, singur a ieșit din nobleță, pentru că a insultat pe Dumnedeŭ, a insultat natura luĭ. Maĭ pe urmă însĕ s-a obicĭnuit a se lua prisonierĭ în resbóele dintre popóre. Va dice cine-va însĕ, că și Abraam avea servitorĭ; dară el nu-ĭ întrebuința ca pe niște servitorĭ, dupre cum vedem din sânta scriptură. Acum tu privesce, cum apostolul pune sub dependența bărbatuluĭ, ca cap, totul din casa luĭ, căcĭ îĭ ordónă de a'șĭ iubi pe femee, de a cresce copiiĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ, de a se purta cu blânde

ţă şi dreptate faţă de servitorĭ „şciind, dice, că şi al vostrŭ, şi al lor, Domnul este în ceriurĭ“. «Ast-feliŭ, dice, şi voĭ stăpânilor, ca ceĭ ce sunteţĭ înşi-vĕ servitorĭ, fiţĭ filantropĭ şi îngăduitorĭ către dênşiĭ».

„Decĭ fraţiĭ meĭ, întăriţi-vĕ întru Domnul şi întru puterea tărieĭ luĭ“ (Vers. 10). Dacă póte voiţĭ să audiţĭ despre datoriile stăpânilor către servitorĭ, apoĭ le puteţĭ audi maĭ sus, unde se vorbeşce de copiĭ. Învăţaţi-ĭ a fi evlavioşĭ, eară cele-l-alte vor veni de la sine fără îndoială. Astădĭ însĕ ducêndu-se cine-va la theatru saŭ la bae, duce cu sine pe toţĭ copiiĭ şi pe toţĭ servitoriĭ, pe când la biserică nicĭ-odată, şi nicĭ nu-ĭ sileşce de a veni şi a asculta sântele rugăciunĭ. Şi cum va fi el ascultătoriŭ, dacă tu ca stăpân daĭ atenţiune altor afacerĭ? Aĭ cumpărat póte pe servitoriul tĕŭ? Maĭ'nainte de orĭ-ce povăţuieşce-l şi-ĭ ordonă cele relative la Dumnedeŭ, ca să fie blând către ceĭ-l-alţĭ împreună servitorĭ, şi în definitiv vorbeşce-ĭ mult de virtute. Fie-care casă e ca o cetate, în care căpitenia eĭ este fie-care bărbat, ca cap al familieĭ sale. Cum că casa celor bogaţĭ e ca o cetate, faptul e invederat, findcă acolo sunt şi ogóre cultivate, şi epitropĭ, şi privighetorĭ, şi mulţĭ slujbaşĭ; dară eŭ dic că şi casa celor săracĭ e ca o cetate, pentru că şi aicĭ sunt căpiteniĭ. Bărbatul stăpânesce pe femee, femeea stăpâneşce pe servitorĭ, şi servitoriĭ stăpânesc pe femeile lor, şi earăşĭ femeile şi bărbaţiĭ stăpânesc pe copiiĭ şi servitoriĭ lor. Óre nu ţi se pare că bărbatul e atuncĭ ca şi un rege, căcĭ are sub dênsul atâţa subalternĭ, faţă de care e de datoria luĭ de a se purta cu cea maĭ mare iconomie, şi cu cea maĭ mare politeţă? Cel ce şcie de a se purta şi a întrebuinţa pe fie-care după aptitudinea luĭ, şcie în acelaşĭ timp de a'şĭ alege pe ceĭ maĭ destoinicĭ, şi de sigur că va alege pe ceĭ maĭ principalĭ. Ast-feliŭ bună-óră în fie-care casă se găseşce un alt rege, am putea dice fără coróna regală, femeea. Eĭ bine, ceĭ ce şcie cum să'şĭ aleagă pe această regină, apoĭ tóte cele-l-alte le va orândui dupre cum trebuie.

„Decĭ fraţiĭ meĭ, întăriţi-vĕ întru Domnul, şi întru puterea tărieĭ luĭ“. Când trebuie să sfârşască cuvêntul, el tot-deauna usază de această formulă. Óre nu diceam eŭ bine din început, că casa fie-căruia este ca o cetate întreagă? căcĭ iată că după ce a pus în ordine tóte căpiteniile, la urmă'ĭ şi înarmează şi-ĭ pune în ordine de

bătae. Dacă nimenĭ nu răpesce dreptul de stăpânie al altuia, ci fie-care stă în locul seŭ, apoĭ tóte afacerile se găsesc în bună rânduealâ. „Intăriţi-vĕ, dice, întru Domnul". Dară ce este „întru Domnul"? Adecă în speranţă în el, prin ajutoriul luĭ. Fiind-că el a ordonat multe ce ar trebuĭ sa se facă, de aceia pare că dice: „nu vĕ spăimântaţĭ, aruncaţĭ speranţa vóstră în Dumnedeŭ, şi el tóte le va înlesni.» „Şi întru puterea tărieĭ luĭ, dice, şi îmbracaţi-vĕ întru tóte armele luĭ Dumnedeŭ, ca să puteţĭ sta împotriva meşteşugurilor diavoluluĭ" (Vers. 11). El nu dice împotriva luptelor, saŭ a resbóelor, ci împotriva meşteşugurilor diavoluluĭ. de óre-ce acest duşman nu se luptă pe faţă contra nóstră, ci meşteşugil, care nu este alt-ceva, de cât că prin înşălăciune. A meşteşugi deci însamnă a născoci vicleniĭ, şi prin ele a cuceri, fie cu vorbele, fie cu faptele care ne încântă. De exemplu: diavolul nicĭ-odală nu propune pe faţă pĕcatele, de idololatrie nu vorbesce, ci pe departe el pregătesce lucrul meşteşugind, adecă dă ca probabil cuvêntul „de ce," usând negreşit de brobóde care astupă adevĕrul. Aşa dară apostolul şi în această privinţă a deşteptat pe óstaşĭ, şi i-a făcut a priveghia, ĭ-a învăţat şi i-a convins că lupta nóstră ni este contra celuĭ maĭ experient dintre duşmanĭ, şi dară iĭ să nu se resboiască cum s-ar întâmpla şi fără tactică, ci cu cel maĭ mare meşteşug. Maĭ'ntéiŭ'ĭ întăriţă contra diavoluluĭ făcênd vorbă de meşteşugurile luĭ, apoĭ arătând natura şi mulţimea cea mare a lor. El nu voia ca ostaşiĭ de sub dênsul să fie cuceriţĭ, şi de aceia ĭ-a aţiţat şi i-a deşteptat spunêndu-li aceste sofisme, pregătindu-ĭ de a priveghia. Dacă el s-ar fi mărginit numaĭ de a povesti puterea diavoluluĭ, fără să maĭ spună alt nimic, de sigur că diavolul ĭ-ar fi cucerit; dară când el şi înainte şi după aceasta arată că e cu putinţă de a-l birui, prin aceasta maĭ mult-ĭ întăriţă. Tăria duşmanilor cu cât va fi anunţată de noĭ maĭ lămurit, cu atât maĭ mult ceĭ aĭ noştri vor fi maĭ prevĕdetorĭ. „Căcĭ nu ni este nóuĕ lupta împotriva trupuluĭ şi a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor, şi a domniilor, şi a stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia, împotriva duchurilor rĕutăţeĭ întru cele cerescĭ" (Vers. 12). Apoĭ iĭ deşteaptă şi-ĭ întăriţă maĭ mult încă punendu-lĭ înainte premiul acordat învingĕtoriuluĭ, căcĭ după ce li spune, că aceştĭ duşmanĭ

sunt grozavĭ, adaoge că în cas de învingerea nóstră, ne vor lipsi de marĭ bunătățĭ. Care? Lupta este pentru cele ceresci, și nu e vorba de banĭ, nicĭ de slavă, ci atacul luĭ este pentru robirea nóstră, așa că lupta devine neîmpăcată. Când lupta se face pentru cele maĭ marĭ împrejurărĭ, atuncĭ și ambițiunea e maĭ întăritată. Vorba „întru cele ceresci", este pusă în loc de „pentru cele ceresci", nu dóră că iĭ învingênd să se bucure cu ce-va, ci ca să ne lipsască pe noĭ de bunătățile de acolo, ca și cum pare că ar fi ḑis: «tractatul de pace în ce se găsesce strîns? negreșit că în cutie de aur, care este Christos». Vorba „întru" decĭ, semnifică „pentru". Acum tu privesce cum ne desteaptă atențiunea asupra dușmanuluĭ, și cum ne face de a priveghia, și tot-odată a sci maĭ dinainte, că primejdia este pentru bunurile cele marĭ, și că și biruința nóstră va fi tot pentru acele bunurĭ, căcĭ vicleanul se încearcă a ne scóte pe noĭ din ceriurĭ. El ni vorbesce de óre-care stăpânii, începĕtoriĭ și stăpânitorĭ aĭ întunereculuĭ lumeĭ acestia. Dară de care întunerec spune? Póte că de întunerecul nopțeĭ? De sigur că nu, ci de acel al rĕutățeĭ. „Că eram óre-când, ḑice, întunerec", numind așa rĕutatea din viața presentă. Maĭ departe dușmanul nu va avea loc, nicĭ în ceriurĭ, și nicĭ în veacurile viitóre. Numesce pe diavolĭ stăpânitorĭ aĭ lumeĭ, nu ca cum ar stăpâni iĭ lumea, ci ca ceĭ ce sunt causa faptelor rĕle, căcĭ scriptura obicinuiesce a numi și faptele cele rĕle „lume", precum acolo unde Christos ḑice: „Voĭ nu sunteți din lumea aceasta, precum nicĭ eŭ din lume nu sunt". Dară ce? Nu eraŭ iĭ din lume? Nu eraŭ îmbrăcațĭ cu corp? Nu eraŭ iĭ născuțĭ și crescuțĭ de ceĭ din lume? Și earășĭ în alt loc ḑice: „Lumea mĕ urăsce pre mine, eară pre voĭ nu póte să vĕ urască" (Ioan 17, 14. 7, 7). unde vorbesce tot de faptele cele rele. Așa dară sub vorba lume el înțelege aicĭ pe ómeniĭ ceĭ rĕĭ, eară demoniĭ pe acestia maĭ cu samă'ĭ stăpânesc. „Împotriva duchurilor, ḑice, întru cele ceresci". El numesce începĕtoriĭ și stăpâniĭ, dupre cum numesce și cetele îngeresci domniĭ, începĕtoriĭ și stăpâniĭ. „Îmbrăcați-vĕ întru tóte armele luĭ Dumneḑeŭ, ca să puteți sta împotrivă în ḑiua cea rea, și tóte isprăvindu-le să stați" (Vers. 13). Și sub numele de ḑi rea înțelege tot viața presentă, cum și seculul

present îl înțelege ca secul viclean și rĕŭ, de la rĕlele ce se petrec în cursul luĭ. Va sĕ dică, e trebuință de a fi vecînic înarmațĭ. „Și tóte isprăvindu-le“, adecă și patimile, și poftele cele absurde, și în fine tot ce ne tulbură și neliniștesce. El nu dice simplu să le faceți, ci să le isprăvițĭ, în cât nu ni pretinde numaĭ a le rĕpune, ci încă în așa mod ca după aceasta să stăm, pentru că mulțĭ după ce aŭ biruit în luptă earășĭ aŭ cădut. «Tóte, dice, să le isprăvițĭ, nu pe unele da, și pe altele nu, căcĭ după învingere e nevoe de a sta. A fost surpat deja diavolul odată, dară dacă nu stăm, el earășĭ re'nviază, pe când dacă se ridică în timp ce noĭ stăm, de sigur că va cădea la pămênt. Așa dară întru cât noĭ nu vom fi distrațĭ întorcêndu-ne privirile încóce și încolo, el nu se va ridica. «Să ne îmbrăcăm, dice, cu tóte armele luĭ Dumnedeŭ». Vedĭ cum a nimicit frica de diavol? Dacă e cu putință de a isprăvi și a sta, apoĭ de ce evițĭ lupta? Staĭ după ce aĭ isprăvit, și atuncĭ aĭ biruit cu adevĕrat; nu te minuna că aĭ putut scăpa din puterea dușmanilor, nu fiĭ stăpânit de frică, cĭ aruncă de la tine trândăvia. „Ca să puteți sta împotrivă, dice, în diua cea rea“. Așa dară el și de la timp găsesce ocasie de a încuraja, căcĭ pare că ar dice: «timpul e scurt, așa că trebuie a sta după învingere; nu vĕ lăsațĭ a fi biruițĭ de osteneală, după masacrul ce l-ațĭ avut în luptă.»

*) Așa dară dacă este rĕsboiŭ, dacă sunt atâtea rândurĭ așezate în ordine de bătae, dacă avem înaintea nóstrĕ începĕtoriĭ necorporale, dacă avem pe stăpânitoriĭ lumeĭ aceștia, dacă avem contra nóstrĕ tóte duchurile cele rele, apoĭ cum de te desfătezĭ? spune-mĭ; cum de eștĭ atât de vesel? Cum ne vom putea apropia de el desarmațĭ? Unele ca acestea fie-care să 'șĭ dică în cugetul sĕŭ pe fie-ce di, când e stăpânit de mânie, saŭ de poftele corporale, când caută ca să 'șĭ petreacă această viață în dezmerdărĭ și deșertăciunĭ. Audă decĭ fie-care ce spune fericitul Pavel: „Nu ni este nóuĕ lupta împotriva trupuluĭ și a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor și a stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia“. Rĕsboiul acesta este

*) Partea morală. Despre viața cea sirguinciósă și cu băgare de samă, ca să nu fim biruițĭ de cel rĕŭ, care pe fie-ce di meșteșugesce rele în tóte faptele nóstre. Despre nebăgarea în samă a celor presente, și despre îngrijirea nóstrĕ pentru cele viitóre (Veron).

cu mult maĭ anevoios de cât cel corporal, lupta e cu mult maĭ inverşunată. Gândeşce-te cât de mult timp duce el lupta. Pare că aud pe cine-va dicênd: «iată că acum a venit ca să se lupte cu mine». Aceste vorbe însĕ sunt pronunţate de ceĭ trândavĭ, eară tu omule, trebuie a mulţămi că eştĭ pus în poziţiune de a dobori pe acest duşman, dacă veĭ voi, eară nu să te scandalisezĭ, pronunţând cuvinte pe care numaĭ un ostaş leneş şi somnoros le pronunţă. Cunoşcĭ acum motivele pentru care el te atacă, şi de aceia pândeşce pri'mprejurul tĕŭ şi îngrădeşce-te din tóte părţile. Lupta nu este numaĭ contra diavoluluĭ, ci şi contra puterilor luĭ. Cum ne vom putea lupta contra întunerecului? Când vom deveni lumină. Cum ne vom putea lupta contra duchurilor celor rele? de cât numaĭ atuncĭ când vom deveni bunĭ; căcĭ rĕutatea e tot-deauna contra bineluĭ, eară lumina alungă întunerecul, şi dacă noĭ suntem întunerec, de sigur că vom fi cuceriţĭ. Cum decĭ 'ĭ vom putea predomina? de cât numaĭ, ca ceia ce iĭ aŭ de la natură, noĭ să o putem câştiga prin voinţa nóstrĕ, adecă să devenim duchovnicescĭ, afară din corp şi sânge, căcĭ numaĭ ast-feliŭ 'ĭ vom putea supune. «Să nu credeţĭ, dice, că persecutoriĭ voştri sunt ceĭ ce vĕ resboiesc; nu, ci demoniĭ sunt aceĭ ce lucrează prin iĭ ca să vĕ combată, şi de aceia lupta nóstrĕ contra lor e îndreptată». Din aceasta el pregăteşce douĕ bunurĭ: pe deoparte pe noĭ ne face maĭ ne'nduplecaţĭ către dênşiĭ, eară pe de altă parte că lor li tempereazâ furia ce o aŭ asupra celor pe cariĭ 'ĭ resboiesc. Dară din ce causă, saŭ maĭ bine dis, de unde vine lupta nóstrĕ către dênşiĭ? De acolo că noĭ avem de aliat al nostru Charul Sântuluĭ Duch. Am învăţat o ast-feliŭ de artă, că noĭ să ne putem lupta nu contra ómenilor, ci contra demonilor. Dacă am voi, nicĭ că ne-am lupta, dară fiind-că voim, de aceia este luptă. Puterea celuĭ ce locuieşce întru noĭ e atât de mare, în urma celor dise: „Iată am dat vóuĕ stăpânire să călcaţĭ preste şerpĭ, şi preste scorpiĭ, şi preste tótă puterea vrăjmaşuluĭ, şi nimic pre voĭ nu vĕ va vătăma“ (Luca 10, 19), în cât nu e nevoe de luptă. Ni-a dat tótă puterea de a ne lupta, şi de a nu ne lupta; dară fiind că noĭ suntem trândavĭ, de aceia suntem siliţĭ a ne lupta cu iĭ. Cum că Pavel nu s-a luptat, ascultă-l ce spune: „Cine ne va despărţi pre noĭ de dragostea luĭ Dumnedeŭ? necazul, saŭ strîmtorarea, saŭ góna, saŭ fómetea, saŭ golătatea

saŭ nevoea, saŭ sabia“? (Rom. 8, 35), și earăși: „Dumnedeul păceĭ să sdrobească pe Satana sub picióre-le vóstre curând“ (Ibid. 16, 20). El avea pe diavol supus sub picióre-le luĭ, căcĭ 'ĭ dicea: „Poruncescu-ți ție, întru numele luĭ Iisus Christos, să ieșĭ dintrênsa“ (Fapt. 16, 18), de unde e cert că el nu s-a luptat, ci numaĭ că l-a supus şi l-a făcut prisonieriŭ. Încă şi Petru nu s-a luptat cu diavolul, ci a făcut ceia ce era maĭ bine de cât a se lupta, adecă că 'l stăpânea atât pe el cât și pe tóte puterile luĭ, ca să nu pótă vătăma pe ceĭ credincioșĭ, pe ceĭ ascultătorĭ și pe catichumenĭ. De aceia şi dicea fericitul Pavel: „Că nu este să nu șcim gândurile (meșteșugirile) luĭ“ (II Corinth. 2, 11), de unde se invederează că el predomina pe diavol. Ascultă-l apoĭ ce spune în alt loc: „Nu este dar lucru mare (de mirat) de se prefac și slujitoriĭ luĭ ca slujitoriĭ dreptățeĭ“ (Ibid. 11, 15), ast-felŭ că el cunoșcea fasele întregeĭ lupte, și nimic nu-ĭ era strein. Şi în alt loc: „Că taina fără-de-legeĭ se lucrează“ (II Thes. 2, 7), de unde earăși e invederat că lupta luĭ e contra nóstră. Ascultă încă tot pe acest fericit: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Dumnedeŭ?... Pentru că încredințat sunt, că nicĭ mórtea, nicĭ viața, nicĭ îngeriĭ, nicĭ căpeteniile, nicĭ puterile, nicĭ cele de acum, nicĭ cele viitóre,... nicĭ altă faptură óre-care nu póte pre noĭ să ne despartă de dragostea luĭ Dumnedeŭ, care este întru Christos Iisus Domnul nostru“. Nu a dis de Christos, ci, de dragostea luĭ Christos, pentru că mulțĭ se dic a fi unițĭ cu Christos, însĕ nu-l iubesc. «Nu numaĭ că să nu te ademeneșcĭ de a-l tăgădui, dice, ci încă chiar maĭ mult— să-l iubeșcĭ». Decĭ dacă tóte puterile cereșcĭ nu aŭ putut să-l despartă de dragostea luĭ Christos, apoĭ cine altul l-ar fi putut abate? Nu dice aceslea ca cum puterile îngereșcĭ s-ar fi încercat de a-l schimba în părerile luĭ, ci numaĭ că face o presupunere, pentru care și dice din început sunt încredințat. Așa dară el nu se lupta, ci numaĭ cât se temea de vicleniile luĭ, pentru că ascultă-l ce spune aiurea: „Mĕ tem ca nu cum-va precum șerpele a amăgit pe Eva cu vicleșugul sĕŭ, așa să se strice și înțelegerile (cugetele) vóstre de la adeverința cea

întru Christos" (II. Corinth. 11, 3). Da! dicĭ tu, de cât apostolul face us de acest cuvênt «mĕ tem» şi cu privire la dênsul personal, când dice: „Că mĕ tem ca nu cum-va propoveduind altora, eŭ să fiŭ nevrednic", şi deci cum este încredinţat că nimenĭ nu-l va despărţi de dragostea luĭ Christos? Vedĭ deci, că cuvêntul acesta e rostit maĭ mult din umilinţă şi din cumpătarea luĭ? pentru că deja el locuia în ceriurĭ, despre care dicea: „Că nimic pre mine nu mĕ sciŭ vinovat" (I Corinth. 4, 4), şi earăşĭ aiurea: „Calătoria am savêrşit" (II Timoth. 4, 7), aşa că nu în acestea îl împedeca diavolul, ci în cele ale discipulilor luĭ. Şi de ce óre? Pentru că nu numaĭ el era stăpânul lor, ci şi libera lor voinţă. Decĭ acolo era unde diavolul îl stăpânia, şi încă nicĭ acolo nu'l stăpânia, ci maĭ mult era stăpân pe trândavia celor fără băgare de samă. Dacă cine-va dintre discipulĭ nu îndeplinia cele ordonate de dênsul, fie din causa leneĭ, fie din altă causă, atuncĭ diavolul îĭ biruia; eară dacă el tóte le făcuse deja şi aceia tot nu se supuneaŭ, nu-l maĭ biruia diavolul pe el, ci necredinţa şi nesupunerea acelora, pentru că şi bóla nu pe doctor îl stăpânesce, ci neorânduealа celuĭ bolnav. Când doctorul tóte cele folositóre le pregătesce, eară bolnavul tóte le strică şi le respinge, de sigur că acesta e cel învins, eară nu doctorul. Ast-feliŭ decĭ nicăirĭ diavolul nu a biruit pe Pavel. Dorinţa de a ne putea lupta, de noĭ depinde, de şi Romanilor nu li doria aceasta, căcĭ li dicea: „Eara Dumnedeul păceĭ să sdrobiască pe Satana sub piciórele vóstre curând" (Rom. 16, 20), pe când Efesenilor nu li doresce aceasta, ci „Celuĭ ce póte maĭ pre sus de tóte a face prea de prisosit cele ce cerem saŭ gândim" (Efes. 3, 20). Cel ce se luptă, este încă in puterea adversariuluĭ, de cât e de dorit ca să nu cadă. Atuncĭ biruinţa e strălucită, când noĭ scăpăm cu totul de aicĭ. De pildă, fie o poftă rea cu care noĭ ne luptăm; eĭ bine, numaĭ atuncĭ e ce-va minunat când noĭ de la început chiăr nu primim asemenea poftă, ci o stingem imediat; dară dacă aceasta nu e cu putinţă, apoĭ chiar de ne am lupta, vecĭnic vom fi stăpânițĭ de ea, pe când dacă am scăpat luptându-ne, am biruit. Lupta aceasta nu este deopotrivă cu a luptătorilor din theatru, căcĭ acolo dacă nu aĭ dovedit pe adversar, nu aĭ câştigat biruinţa, pe când aicĭ dacă nu aĭ fost biruit, aĭ ieşit învingĕtoriŭ, dacă nu

aĭ fost doborît de el, l'aĭ rĕpus, şi cu drept cuvênt, căcĭ pe când în luptele acelea amândoĭ adversariĭ sunt preocupaţĭ de biruinţă, şi numaĭ după ce unul este biruit cela-l-alt se încununează, aicĭ nu este aşa, ci diavolul se ocupă pentru învingerea nóstrĕ. Decĭ când eŭ ĭ-am nimicit ceia ce el urzia contra mea, atuncĭ l-am biruit, nu atâta că l-am cucerit, pe cât că l-am constrâns de a se arunca la pământ. Eŭ atuncĭ l-am biruit cu totul, căcĭ el 'a fost aruncat jos şi se găsesce ca perdut. Biruinţa luĭ nu constă în a se încununa, ci în a mĕ perde, aşa că chiar de nu l-aşĭ răpune, eŭ l-am învins, dacă nu am fost cucerit de el. Decĭ care biruinţă este strălucită? Aceia de a-l călca pe el cu piciórele, dupre cum făcea şi Pavel, carele tóte lucrurile vieţeĭ presente nu le considera întru nimic. Pe acesta să-l imităm şi noĭ, şi să ne exercităm de a deveni superiorĭ necuratuluĭ, şi din nicĭ-oparte să nu-ĭ dăm motive de atac. Bogăţia 'ĭ dă un motiv puternic, precum şi slava deşartă; acestea de multe-orĭ l-a ridicat şi l-a făcut ca 'sălbatec asupra ómenilor. Dară care e nevoea de luptă cu el? Care e nevoea de încăerare cu el? Cel ce se încaeră cu altul la luptă nu cunósce cu siguranţă sfârşitul, nu scie care din doĭ va fi cel învins, şi decĭ e posibil ca el să fie cel cucerit, pe când cel ce calcă în piciόre e sigur de învingere. Decĭ să călcăm în piciόre puterea diavoluluĭ, să călcăm cu piciórele pĕcatele, tóte cele lumescĭ, mânia, pofta, mândria, şi tóte patimile, pentru ca durêndu-ne de aicĭ acolo, să nu ne descoperim că am trădat puterea pe care ni-a dat'o Dumnedeŭ. Ast-feliŭ numaĭ vom putea să ne bucurăm de bunurile viitóre făgăduite nóuĕ. Dară dacă noĭ suntem rĕĭ, şi ne arătăm nedestoinicĭ faţă de diavol, apoĭ cine óre ni va încredinţa cele maĭ bune şi maĭ marĭ binefacerĭ? Dacă noĭ nu putem să călcăm în piciόre pe cel învins, pe cel necinstit, pe cel despreţuit, apoĭ cum nĭ va da óre tatăl cel ceresc bunurile părinteşcĭ? Dacă noĭ nu putem birui pe cel deja biruit şi sdrobit, apoĭ ce curaj vom putea avea ca să intrăm în casa părintaşcă? Spune-mĭ, dacă aĭ avea un fiŭ, care ar părăsi pe casniciĭ ceĭ recunoscĕtorĭ ţie, şi s-ar amesteca cu cei ce le-aŭ întristat, cu ceĭ ce aŭ fost alungaţĭ din casa părintească, cu ceĭ ce se ocupă cu jocurile de noroc, şi încă ar persista în rĕutate până la fine, óre nu l-aĭ desmosceni? De sigur că da. Apoĭ tot ast feliŭ şi noĭ, lăsând pe ceĭ ce mulţămesc pe Dumnedeŭ, pe ceĭ ce ni servesc nóuĕ, voiŭ să dic pe îngerĭ, şi punêndu-ne în contact cu diavolul, desigur că vom

fi desmoşceniţi. Dară să nu fie una ca aceasta, ci angajându-ne la luptă cu dênsul, şi învingêndu-l cu ajutoriul îngerilor celor de sus, ne vom face clironomi aî împărăţiei cerurilor. Dacă cine-va are vr'un duşman, care 'l nedreptăţeşce, dacă cine-va se infuriază ca un sălbatec contra duşmanului sĕŭ, e bine ca tótă furia aceia, şi tótă rĕutatea adunându-le la un loc să le verse în capul diavoluluî. Aicî mânia este bună, aicî urgia este folositóre, aicî e de laudă resbunarea, pentru că dupre cum resbunarea pe ómenî este un fapt rĕŭ şi uricios, tot aşa în rasul de faţă aţi resbuna asupra diavoluluî este un fapt bun. Aşa dară, dacă aî niscare-va defecte, aicî le exercită, aicî le aruncă, adecă asupra diavoluluî, dacă nu le poţi depărta de la tine de cât odată cu membrele corpuluî tĕŭ. Te-a lovit cine-va? Eî bine, resbunâţi pe diavolul, şi nicî-odată să nu contenescî duşmănia contra luî. Dară póte nu te-a lovit? Eî bine, şi aşa tu re-bună-ţi pe duşmanul nostru al tuturor, pentru că a insultat pe stăpânul a tóte şi al tĕŭ, pentru că s-a învrăjbit cu el, pentru că vatămă şi resboieşce pe fraţiî tĕî. Vecînic să-l fiî duşman, vecînic posomorit, vecînic ne'mblândit faţă de el, căcî numaî aşa el va fi umilit, despreţuit şi uşor de supus. Dacă noî ne arătăm ca sălbaticî către el, atuncî el nu va fi sălbatic către noî; dacă noî vom fi blândî cu dênsul, el va fi sălbatec faţă de noî. El este duşman şi resboinic al vieţeî şi al mântuireî nóstre, în acelaşî timp, duşman şi al sĕŭ chiar. Dacă el nu se iubeşce pe sine, apoî cum va putea ca să ne iubească pe noî? Decî să ne punem în rând de bătae şi să-l atăcăm, avênd aliat mare şi puternic pe Domnul nostru Iisus Christos, carele va putea să ne facă a nimici cu uşurinţă cursele luî, şi să ne învrednicim de bunurile viitóre. Căror fie a ne face pe toţi părtaşî, prin charul şi filantropia Domnuluî nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, să cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIII.

„Stați drept aceia încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul" (Vers. 14).

Compleclând decĭ cadrele armateĭ, aranjându-ĭ in tabără şi ațițându-li buna lor voință spre luptă,—căcĭ era nevoe şi de a fi aranjațĭ, de a fi disciplinațĭ, în acelaşĭ timp şi de a li întărita mânia lor, şi tot-odată încurajându-ĭ, pentru că şi de aceasta era nevoe,—la urmă'ĭ şi înarmează. Nicĭ un folos nu va avea luptătoriul de arme, dacă maĭ 'ntêiŭ nu vor fi aranjațĭ cu toțiĭ în ordine, şi dacă nu va fi ațițata mânia în sufletul ostaşuluĭ. Trebuie decĭ maĭ întêiŭ a înarma pe ostaş în interior, şi după aceia a-ĭ înarma exteriorul luĭ. Decĭ dacă asemenea lucrurĭ se petrec cu ostaşiĭ lumescĭ, cu atât maĭ mult cu ostaşiĭ aceştia, intelectualĭ aşa ḑicênd, carĭ nu aŭ nevoe de a fi armațĭ exterior, ci numaĭ în interior. A ațițat decĭ mânia lor şi 'ĭ-a înflăcărat, li-a infiltrat îndrăzneala, şi ĭ-a pus în ordine bună, acum priveşce şi cum li comandă să iee armele. „Stațĭ", ḑice. Maĭ 'ntêiŭ e characteristica ostaşilor regulațĭ ca să şcie de a sta bine şi în ordine, căcĭ fără de aceasta multe s-ar întâmpla. De aceia de multe-orĭ vorbeşce el despre modul de a sta, precum când ḑice: „Stațĭ, priveghiațĭ" (I. Corinth. 16, 13) şi earăşĭ: „Aşa stațĭ întru Domnul" (Filip. 4, 1), şi earăşĭ: „Celuĭ ce i se pare că stă, să ia aminte ca să nu cadă" (I. Corinth. 10, 12), şi earăşĭ: „Ca tóte isprăvindu-le să stațĭ" (Efes. 6, 12). Aşa dară el nu vorbeşce de o stare óre-care cum s-ar întâmpla, ci de o stare în bună rândueală. Ceĭ carĭ sunt cu experiență de resboiŭ, şciŭ cât e de necesar ca să şcie cine-va a sta. Pentru ca dacă şi celor ce se luptă cu pumnul în theatru aceasta li ordónă instructoriul de la început, adecă de a sta, cu atât maĭ mult în resbóe şi în afacerile ostăşescĭ. Cel ce stă, trebuie să stee drept, eară nu plecat spre cine-va, saŭ distras. Adevĕrata stare dreaptă numaĭ atuncĭ se vede, când ostaşul e pus în front. Astfeliŭ decĭ numaĭ ceĭ ce sunt ridicațĭ drept pe picióre, aceia staŭ, pe când ceĭ ce nu staŭ, nu sunt ridicațĭ pe picióre drept, ci sunt împrăşciețĭ din linie şi distraşĭ. Cel ce se dezmeardă în pofte, nu stă drept, ci este aplecat în altă parte; deasemenea şi cel ce este iubitoriŭ de banĭ, cum

și în genere cel ce e ne'nfrânat. Cel ce scie a sta, chiar din starea lui, ca de pe o temelie puternică, tóte ale luptei le va avea la îndămână. „Stați, dice, încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“. El nu vorbesce aici despre încingĕtórea cea vĕdută, ci în acest pasaj tóte le vorbesce în sens intelectual și figurat. Privesce cum el merge mai departe cu această idee. Mai 'ntêiŭ el re'ncinge pe ostaș. Dară ce este aceasta? Nimic alt, de cât că pe cel sdremțăros și flenduros din causa poftelor, pe cel ce e tras la pămênt în judecățile lui, îl ridică drept pe picióre prin încingĕtóre, și nu-l lasă de a se împedeca în hainele ce se împleticesc printre picióre, ast-feliŭ ca cu piciórele libere el să pótă merge în voe. „Stați deci încingêndu-vĕ mijlocul vostru“, dice. Vorbesce aici de mijlocul corpului omenesc. Dupre cum carena (τρόπις = lemnul cel lung de desuptul corăbiei, pe care se combin laturile ei Trad.) de la corabie este basa, așa dicênd, a corăbiei, tot așa și mijlocul nostru este basa întregului corp. El este ca o temelie, pe care e clădit întregul corp omenesc, dupre cum dic doctorii. Așa dară încingêndu-ni mijlocul nostru, prin aceasta stringem bine din tóte părțile tocmai ceia ce este principal la corp; de cât, după cum am dis, el nu vorbesce aici de mijlocul cel vĕdut, ci discută în sens moral. Dupre cum mijlocul corpului este temelia membrelor—și a celor de deasupra, ca și a celor de desupt,—tot așa e și cu mijlocul acel intelectual. De multe-ori cei obosiți punêndu-și mânele pe ei ca pe o temelie, se sprijinesc așa dicênd, și se susțin pe ii, ca să nu se aplece în altă parte. Și cingĕtórea tot pentru aceasta se întrebuințază în timp de resboe, ca adecă să lege și să țină strînsă temelia corpului nostru. De aceia și fugind suntem încinși, pentru că încingĕtórea ni asigură mai mult tăria din noi. «Aceasta deci să se facă și cu sufletul, dice, pentru ca orî-ce vom face, să fim tari. Mai cu samă ostașilor se cade să facă așa». Da, dici tu, ostașii se încing cu curea de pele peste mijlocul corpului lor, dară mijlocul acela intelectual, de care ni vorbesci, cu ce să-l încingem? «Cu ceia ce e principal, dice, cu ceia ce formézâ capitalul resonămintelor nóstre», pentru că iată ce spune: „Încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“. Și ce este „cu adevĕrul“? Adecă să nu iubim minciuna, tóte lucrurile să le facem în adevĕr, să nu mințim unii altora; chiar de ar fi vorba de slavă, noi adevĕrul să-l cântăm înainte de tóte; chiar viața

de ar fi la mijloc, noi să căutăm pe cea adevĕrată. Dacă ne vom incunjura cu aceasta, dacă ne vom încinge cu adevĕrul, nimenĭ nu va sta impotriva nóstrĕ. Cel ce caută numaĭ adevĕrul, nu va cădea pe pământ. Cum că cele neadevĕrate sunt de pe pămênt, e invederat din patimile cărora servesc toţĭ ceĭ din lume, cariĭ urmează numaĭ propriilor lor raţionamente. De aceia, dacă suntem cu priveghere, nicĭ nu maĭ avem nevoe de lecţie asupra fabulelor celor cu privire la Eliuĭ. Nu vedeţĭ cât sunt aceia de molaticĭ şi de secĭ, că nu pot să primiască nimic serios, nicĭ un raţionament despre Dumnedeŭ maĭ presus de om? Pentru aceia şi mijlocul lor s-a moleşit, acel mijloc, dic, care e accesibil de seminţurĭ nascĕtóre, pentru aceia in definitiv s'a moleşit şi puterea raţionamentelor lor. Nu vedĭ apoĭ şi pe Manicheĭ, cum îndrăznesc de a grăi totul numaĭ din propriile lor resonăminte? «Dumnedeŭ, dic iĭ, nu putea face lumea fără să aibă materia la 'ndamână». Şi de unde póte fi aceasta probat? «De jos, respund iĭ, din pămênt, cum şi de la noĭ». Maĭ adaogă apoĭ, că şi omul nu póte să facă vr'un lucru cât de mic, fără să aibă materia. Ascultă apoĭ earăşĭ pe Marcion ce dice: «că nu putea Dumnedeŭ ca luând corp omenesc să remână curat.» Dară de unde se póte proba? «Pentru că nicĭ ómeniĭ nu sunt curaţĭ, pe cât timp sunt în trup» respund iĭ,—de şi e posibil ca ómeniĭ să fie curaţĭ. Valentin, earăşĭ, trăgêndu-şĭ raţionamentele de jos, tot din pămênt grăiesce, ca şi Pavel al Samosatelor. Privesce apoĭ ce dice şi Arie: «că nu putea Dumnedeŭ să nască pe fiul sĕŭ, fără patimă». Şi de unde îndrăznescĭ ca să vorbescĭ acestea, O! Arie? Cum poţĭ să probezĭ? «Cu cele ce se petrec cu noĭ» dice. Aĭ vĕdut cum resonămintele tuturor acestora sunt trase de jos, cum aceste resonăminte deşănţate respiră din pămênt? Aceasta se petrece cu dogmele, dară apoĭ şi cu viaţa lor e tot aşa. Ceĭ desfrânaţĭ, ceĭ ce iubesc baniĭ, ceĭ ce iubesc slava, ceĭ ce în fine sunt robiĭ celor-l-alte patimĭ, toţĭ se trag pe pămênt, nu aŭ mijlocul lor încins şi drept, ca fiind obosiţĭ să pună mânele saŭ să se razime pe el, ci ca unia ce nu aŭ punctul de razim se moleşesc şi se lasă la pămênt. Cel ce este încins cu adevĕrul, ma'ntêiŭ că nicĭ-odată nu se ostenesce, şi al doilea că chiar de s-ar osteni el se repausază pe însuşĭ adevĕrul. Căcĭ, spune'mĭ, ce l-ar putea face ca să se obosască? Sărăcia póte? Nicĭodată, pentru că el se repausază pe ceia ce cu adevĕrat este bogăţie, eară prin sărăcie el va putea cunósce adevĕrata sclăvie. Póte că sclăvia îl va face ca să se obo-

sască? Câtuşĭ de puţin, pentru că el şcie care e adevĕrata sclăvie. Póte bóla? Dără nicĭ aceasta. „Să fie mijlócele vóstre încinse, dice, şi făcliele aprinse“ (Luc. 12, 35), adecă lumina să fie nestinsă. Aceasta a fost poruncită şi Evreilor, când aŭ iesit din Egipet. De ce óre iĭ mâncaŭ pascha încinşĭ? Voeşcĭ póte să afli causa mireagă? Voeşcĭ să vorbesc faptul istoriceşce, saŭ prin înălţarea spirituluĭ la cele metafisice? Dară eŭ pe amândouĕ le voiŭ spune; voĭ numaĭ să le reţineţĭ în minte, căcĭ în definitiv eŭ nu vorbesc ca să fie vorbit, ci ca vorbele nóstre să se transforme în fapte. „Mijlócele vóstre fiind încinse, dice, şi încălţamintele vóstre în piciórele vóstre, şi toegele vóstre în mânele vóstre, şi să-l mâncaţĭ cu grabă, că sunt Paşcele Domnuluĭ“ (Exod. 12, 11). Infricoşate şi marĭ misteriĭ, care aŭ multă adâncime! Dacă în tipurĭ şi eraŭ atât de marĭ şi grozave, apoĭ cu atât maĭ mult în adevĕr. Din Egipet iese, şi mănâncă mielul paschal. Ia aminte! „Paşcele nóstre Christos, dice, că pentru noĭ s'a jertfit“ (I. Corinth. 5, 7). Pentru ce eraŭ iĭ óre încinşĭ? Acesta e tipul călătorilor, căcĭ de a avea încălţăminte pe picióre, toege în mânĭ, şi a mânca stând pe picióre drepţĭ, nimic alt nu invederează. Voiţĭ maĭ'ntĕiŭ să audiţĭ faptul istoriceşce, saŭ să fac theoria metafisică a acestuĭ fapt? Cred că e maĭ bine ca să spun istoria maĭ'ntĕiŭ. Aşa dară ce ni spune istoria? Că Iudeiĭ uitaŭ necontenit binefacerile luĭ Dumnedeŭ către dânşiĭ, şi de aceia şi Dumnedeŭ a conlegat binefacerile luĭ nu numaĭ cu timpul, ci şi cu forma, saŭ cu feliul cum iĭ staŭ de mănâncă pascha. Pentru aceia decĭ iĭ mănâncă pascha încinşĭ, ca fiind întrebaţĭ, să respundă: «că suntem gata de călătorie, că va trebui să ieşim din Egipet şi să ne ducem în pămêntul făgăduinţeĭ, şi că suntem gata de plecare». Acesta este tipul, pe când adevĕrul e dupre cum urmeaza: Şi noĭ mâncăm pascha, pe Christos. „Pascha nóstre Christos“, dice. Dară ce resultă de aicĭ? Că şi noĭ suntem datorĭ să mâncăm pascha încălţaţĭ şi încinşĭ. Pentru ce? Pentru că şi noĭ trebuie să fim gata de plecare, de călătoria nóstre de aicĭ.

*) Nimenĭ din ceĭ ce mănâncă pascha aceasta să nu'şĭ

*) Partea morală. Trebuie să fim gata şi statornicĭ spre virtute, şi despre pascha pe care noĭ o mâncăm, cum şi ce este Egipetul. Că ceĭ ce admiră pămêntul, despreţuieşce ceriul. (Veron).

întórcă privirea către Egipet, ci către ceriŭ, către Ierusalimul cel de sus. De aceia tu mănânci pascha încălțat și încins, pentru ca să afli, că îndată ce începĭ a o mânca, ești datoriu de a călători și de a deveni drumeț. Două lucruri ni dă a înțelege în faptul acesta: și ca trebuie a ieși din Egipet, și că dacă remânem, să ne considerăm la urmă ca streinĭ, pentru că și dice: „Ca petrecerea nóstrē în ceriurĭ este“ (Filip. 3, 20), adecă că trebuie a fi gata în tótă viața, ca ast-feliŭ fiind chemațĭ să nu amânăm plecarea, ci să dicem: „Gata este inima nóstrē Dumnedeule“ (Ps. 107, 2). «Dară aceasta o putea dice Pavel, carele nu se șcia cu nimic greșit, pe când eŭ care am nevoe de mult timp pentru a mē pocăi, nu o pot dice.» Cam acesta e respunsul multora. Și cu tóte acestea e nevoe ca și noĭ să fim vecinic gata. Cum că a se încinge cine-va e faptul unuĭ suflet treaz, ascultă ce dice Dumnedeŭ către dreptul acela: „Încinge ca un bărbat mijlocul teŭ, și te voiŭ întreba, eară tu să'mĭ respundĭ“ (Iob. 38, 3) și earăși către toțĭ profețiĭ dice acelașĭ lucru, de a se încinge, precum dice și către Moisi. Dară chiar Dumnedeŭ se vede încins în profețiile luĭ Iezechiil, și îngeriĭ apoĭ ni se reprisentă fiind încinșĭ ca și ostașiĭ. Din feliul cum se încinge ostașul depinde mîndrețea luĭ de om voinic; tot asemenea și din modul stăreĭ luĭ în front se póte vedea destoinicia luĭ în a se încinge. Și noĭ vom ieși de aicĭ, și multe pedicĭ grozave vom întimpina în calea nóstră. Când noĭ trecem această câmpie, diavolul imediat se înființază, tóte făcêndu-le, tóte urzindu-le, numaĭ ca să peardă pe ceĭ scăpațĭ din Egipet, pe ceĭ ce trec marea roșie, pe ceĭ izbăvițĭ din ghiarele demonilor, cum și de miile de rane. Dară dacă vom priveghea, vom avea și noĭ, dacă vom voi, acel stâlp de foc, adecă charul Sântuluĭ Duch. Acel stâlp și luminează, dară și întunecă. Vom avea mana, și maĭ bine dis, nu mana, ci maĭ mult ce-va de cât mana; vom avea băutură duchovnicească, și nu apă ieșită din peatră. Vom avea și lagăr în pustiul ce'l locuim și noĭ acum, pentru că cu adevĕrat pămêntul a devenit astădĭ pustiŭ de fapte bune, și chiar maĭ pustiŭ de cât cel din Arabia. Pentru ce pustia aceia era respingĕtóre și fugiaŭ ómeniĭ de ea? Pentru că avea in ea scorpiĭ și șerpĭ veninoșĭ „întru care, dice, n-a umblat când-va bărbat, nicĭ a locuit om acolo“ (Ierem. 2, 5). Dară nu e atât de neproductivă acea pustie în róde, pe cât e

de neproductivă firea omenească. Acum câte scorpiĭ, câte vipere nu vedĭ în această pustie, câțĭ șerpĭ, câțĭ puĭ de viperă nu întimpinăm în calea nóstră! Dară să nu ne înspăimântăm; căcĭ conducĕtoriŭ al acesteĭ ieșirĭ nu este Moisi, ci Christos. Și ce să facem ca să nu pătimim în timpul acesteĭ călătoriĭ, cele ce aŭ pătimit Iudeii? Să nu facem ca dênșiĭ. Aceia cârteaŭ contra luĭ Moisi ca și contra luĭ Dumnedeŭ, și eraŭ nerecunoscĕtorĭ. Să nu facem decĭ ca dênșiĭ. De ce aŭ cădut aceia toțĭ? Pentru că aŭ despreţuit pămêntul dorit. Cum l-aŭ despreţuit? Pentru că il admiraŭ numaĭ, pentru că nu voiaŭ a se osteni pentru el, ci se molesise cu totul. Așa dară să nu despreţuim și noĭ ceriul. Și nóuĕ ni s-a dăruit rod din ceriŭ, nu însĕ strugure purtat în părângă, ci arvona duchuluĭ, petrecerea cea din ceriurĭ, dupre cum a spus Pavel și toțĭ aceĭ miraculoșĭ agricultorĭ. Nu Chalil al luĭ Iefoni, nicĭ Iisus al luĭ Navi aŭ adus aceste róde, ci Iisus al tatăluĭ îndurărilor, fiul adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, a adus întreaga virtute, tóte ródele cele de acolo, nĭ-a adus, dic, imnurile cele cereșcĭ, căcĭ cele ce dic Cherubimiĭ în ceriurĭ, aceia ni-a poruncit și nóuĕ a dice, «Sânt, Sânt, Sânt». Ni-a adus de acolo virtutea îngerilor. Ingeriĭ nu se însóră, nicĭ se mărită; dară acest bun l-a plantat și aicĭ pe pămênt. Ingeriĭ nu iubesc averile și nicĭ altele de acest feliŭ; dară și acest rod l-a semănat în noĭ. Ingerii nu mor; dară și nóuĕ ni-a chărăzit nemurirea, căcĭ mórtea nóstrĕ nu e în realitate mórte vecînică, ci somn. Ascultă-l ce spune el: „Lazăr prietenul nostru dórme“ (Ioan 11, 11). Aĭ vĕdut ródele ceriuluĭ? Aĭ vĕdut ródele Ierusalimuluĭ celuĭ de sus? Dară ce este încă maĭ minunat, că resultatul resboiuluĭ încă nu a fost hotărit, și cu tóte acestea ni s-aŭ fost dăruit tote maĭ nainte de sfârșit. Aceia, chiar după ce au intrat în pămêntul făgăduințeĭ se munciaŭ, saŭ maĭ bine dis nu se munciaŭ, căcĭ dacă ar fi voit a fi ascultătorĭ luĭ Dumnedeŭ, ar fi cucerit tóte cetătile fără arme și desfășurare de putere armată, după cum a făcut cu Ierichо, pe carea a cucerit'o maĭ mult cântând, de cât luptându-se,—noĭ însĕ nu ne resboim după ce odată am intrat în pămêntul făgăduinţeĭ, adecă în ceriurĭ, ci în timpul cât suntem în pustiŭ, adecă în viaţa presentă. „Că cel ce a întrat în odihna luĭ, și acela s-a odihnit despre lucrurile sale, precum și Dumnedeŭ de ale sale“ (Ebr. 4, 10). Așa dară dupre cum dice în alt loc: „Fă-

cênd binele să nu slăbim, că la vremea sa vom secera neostenind" (Gal. 6, 9), să ne silim a face binele din tótă puterea nóstră. Acum tu privesce la acest fapt, că adecă dupre cum a scos pe aceia din Egipet, tot așa și pe noi. Acolo vorbesce de mană și de pustiŭ. „Nici celuĭ ce avea mult n-a întrecut, nicĭ celuĭ ce avea puțin n-a lipsit" (Exod. 16, 18), dară și aicĭ ni s-a poruncit aceasta, adecă să nu stringem comorĭ pe pămênt. Dară dacă noĭ stringem, apoĭ nu le vatămă viermele cel vĕdut, dupre cum se petrecea cu mana în pustie, ci le va lua în stăpânire viermele cel nesfârșit; nu le va topi sórele acesta vĕdut, ci sórele dreptățeĭ. Decĭ tóte să le facem așa feliŭ, în cât să nu fim dațĭ viermeluĭ ca hrană bine pregătită. „Nici celuĭ ce avea mult, dice, n-a întrecut". Aceasta se întâmplă și printre noĭ dilnic, pentru că cu toțiĭ îndeplinim aceiașĭ măsură a pântecelui. De cât e fapt cert, că ceia ce e de prisos, e un adaos maĭ mult la grijile omenescĭ. Aceasta a și indicat'o prin dicerea: „Ajunge dileĭ rĕutatea eĭ" (Math. 6, 34). Decĭ să nu fim nesățioșĭ, să nu fim nerescunoscĕtorĭ, să nu căutăm case strălucite pentru locuința nóstră, căcĭ noĭ călătorim, și nu locuim. Când cine-va scie că viața presentă este drum și călătorie către ceriŭ, nu va căuta clădirĭ strălucite, saŭ cum s-ar dice, așa numitele fosate. Căcĭ cine, spune-mĭ chiar de ar fi fórte bogat, ar preferа să clădiască o casă strălucită deasupra așa diselor fosate? (Cuvêntul e latin și însemnă canal, șanț. Trad). De sigur că nimenĭ, căcĭ s'ar face de ris. El ar clădi acea casă maĭ mult pentru adăpostul dușmanilor luĭ, și maĭ mult pe aceștia i-ar atrage. Așa dară dacă noĭ suntem cu priveghere, nu vom face aceasta, pentru că viața presentă întru nimica nu diferă de fosate și expedițiunĭ ostăsescĭ. De aceia vĕ rog, ca tóte să le facem, pentru ca aicĭ nimic să nu stringem; să nu grămădim averĭ peste averĭ, ca ast-feliŭ când va veni furul, iute să putem a ne duce de aicĭ. „Privegiațĭ, dice, că nu scițĭ diua, nicĭ ceasul, în care furul va veni" (Math. 24, 43), numind ast-feliŭ mórtea. Dară maĭ'nainte de a veni, tóte acele tesaure să le trimitem în patria nóstră, ca ast-feliŭ să fim sprintenĭ în călătorie, să putem birui pe dușmanĭ, și cu bine să ajungem la limanul cel vecĭnic; căruia fie

a ne învrednici, prin charul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIV.

„Stați drept aceia încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul, şi îmbrăcându-vĕ cu zaua dreptăței, şi încălțându-vĕ piciórele întru gătirea evangheliei păcei; peste tóte luând paváza credinței, cu care veți putea stinge tóte săgețele vicleanului cele aprinse, şi coiful mântuirei luați, şi sabia Duchului, care este cuvêntul lui Dumneḑeŭ" (Vers. 14—17).

„Încingêndu-vĕ, ḑice, mijlocul vostru cu adevĕrul". Ce óre este aceasta? Vi s-a spus deja în omilia de dinaintea aceştia. Acolo vi s-a spus şi cum trebuie a merge şi a nu avea nici-o pedică. „Şi îmbrăcându-vĕ, ḑice, cu zaua dreptăței". Precum zaua este imposibil de a fi spartă, şi deci apără pe cel ce este îmbrăcat cu ea, tot aşa este şi dreptatea. Sub cuvêntul dreptate, aici înțelege viața în general virtuósă. Pe un ast-feliŭ de om nu-l va putea birui cine-va, ci chiar de l-ar lovi cât de mulți cu săgeți, totuşi nimeni nu-l va răni de mórte, nici chiar diavolul. „Îmbrăcându-vĕ cu zaua dreptăței", e tot una ca cum ar fi ḑis „îmbrățoşând faptele cele drepte». Despre unia ca aceştia ḑice Christos: „Fericiți cei ce flămânḑesc şi însătoşază de dreptate ca aceia se vor sătura" (Math. 5, 6). Unul ca acesta e tot aşa de puternic, ca şi zaua; unul ca acesta nici-odată nu se va mânia. „Încălțându-vĕ piciórele întru gătirea evangheliei păcei". Ceia ce ḑice aici e cam întunecat. Ce voeşce el să spună? Saŭ că ḑice, ca să fim gata pentru predicarea evangheliei, şi pentru aceasta face us de vorba picióre, încălțate bine, şi pregăteşce mai dinainte drumul evanghelistului; saŭ că dacă nu e aceasta, apoi voeşce a spune că să fim gata de ieşire. Dară apoi gătirea evanghe-

liei ce altă póte fi, de cât viața virtuósă? „Evangheliei păcei“, dice, și cu drept cuvênt, fiind-că atuncĭ când a amintit de rěsboiŭ și de luptă, a arĕtat că lupta trebuie a o avea cu demonii, eară acum vorbind de evanghelie, era imposibil să nu pună alăturea de ea pacea, pentru că chiar în cuvêntul de evanghelie se cuprinde pacea. Resboiul contra diavoluluĭ aduce după sine încetarea resboiului contra luĭ Dumnedeŭ, pentru că resboind pe diavolul noĭ ne împăcăm cu Dumnedeŭ. Nu te teme decĭ, iubitule, căcĭ fiind vorba de evanghelie, biruința este pronunțată deja. „Peste tóte luând paváza credinţeĭ“. Sub numele de credință în locul de față, el nu numesce cunoscința, căcĭ nu ar fi pus-o la urma tuturor, ci charul prin care se fac minunile. Cu drept cuvênt numesce el credința paváza, căcĭ dupre cum paváza apără întregul corp al ostașuluĭ, ca cum ar fi un zidŭ, întocmaĭ așa și credința, pentru că tóte sunt învinse de ea. „Cu care vețĭ putea stinge săgețile vicleanuluĭ cele aprinse“, dice, și cu drept cuvênt, pentru că nimic nu se póte împotrivi credințeĭ. „De vețĭ avea credința ca un grăunte de muștariŭ, vețĭ dice munteluĭ acestuia mută-te de aicĭ acolo, și se va muta“ (Math. 17, 20). Și cum vom putea avea credință? Când vom îndeplini cele arătate maĭ sus. Sub numele de săgețĭ se înțeleg și ispitele vicleanuluĭ, cum și poftele cele absurde. „Cele aprinse“, dice, pentru că ast-feliŭ sunt poftele acestea. Dacă credința a ardonat până și demonilor, apoĭ cu atât maĭ mult patimilor sufletescĭ. „Și coiful mântuireĭ luațĭ“, adecă a mântuireĭ vóstre, care vě îngrădesce jur împrejur. „Și sabia duchuluĭ, dice, care este cuvêntul luĭ Dumnedeŭ“, adecă saŭ duchul, saŭ cu sabia duchuluĭ, căcĭ cu această sabie tóte se taie, tóte se despart, până și capul draculuĭ tot cu această sabie se taie.

„Prin tótă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vě în tot timpul întru Duchul, și la însěșĭ aceasta priveghind cu tótă rabdarea și rugăciunea pentru toțĭ sânțiĭ, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvênt, întru deschiderea gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legăturĭ, ca întru dênsa cu îndrăzneală să graiesc, precum mi se cuvine a grăi“ (Vers. 18—20).

Dupre cum cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ tóte le póte, tot așa și cel ce are charul duchovnicesc, precum ḑice și în alt loc: „Viŭ este cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ și lucrătoriŭ, și maĭ ascuțit de cât tótă sabia ascuțită de amândouĕ părțile“ (Ebr. 4, 12). Acum tu privesce înțelepciunea acestuĭ fericit. După ce l-a înarmat cu tótă siguranța, ce maĭ trebuia la urmă? Să cheme și să róge pe Împăratul a tóte ca să li dea mână de ajutoriŭ: „Prin tótă rugăciunea și cererea, ḑice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul“. Ast-feliŭ deci, se póte întâmpla ca cine-va să nu se róge întru Duchul, adică când el bolborosesce cuvinte multe fără șir (βαττολογεῖν), dupre cum ḑice Mântuitorul (Math. 6, 7). „Și la înséșĭ aceasta priveghind“, adecă fiind treaz, pentru că aceasta e datoria soldatuluĭ înarmat, care e pe lângă împărat, adecă să fie treaz și cu priveghere. „Cu tótă răbdarea și rugăciunea pentru toțĭ sânțiĭ, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvênt întru deschiderea gureĭ mele“. Dară ce spuĭ, fericite Pavele? Aĭ tu nevoe de discipulĭ? De alt-feliŭ bine a ḑis el „întru deschiderea gureĭ mele“, de unde se învedereaẑă că el nu se gândia la ceia ce vorbia, ci dupre cum a ḑis Christos: „Nu vĕ grijițĭ cum saŭ ce vețĭ grăi, că se va da vóuĕ într'acel ceas ce vețĭ grăi“ (Math. 10, 19) el tóte le făcea numaĭ prin credință, tóte le săvârșia cu ajutoriul charuluĭ. „Cu îndrăzneală, ḑice, a arăta taina Evangheliei“, adecă să mĕ justific dupre cum trebuie. Așa dară, tu eștĭ legat cu lanțurĭ, și aĭ nevoe de rugăciunile altora? «Da, respunde el, căcĭ și Petru era în lanțurĭ, și totușĭ se făceaŭ pentru dênsul rugăciunĭ îndelungate prin biserică». „Pentru care fac solie în legăturĭ, ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc“, adecă cu curaj, cu bărbăție și cu înțelepciune multă să pot respunde.

„Eără ca să scițĭ și voĭ cele pentru mine, ce fac, tóte vóuĕ le va arăta Tichic, iubitul frate, și credinciósa slugă întru Domnul“ (Vers. 21). Fiind-că a amintit de legăturĭ, a lăsat luĭ Tichic sarcina de a li spune cele relative la dênsul. Chestiunile cele cu privire la dogme și sfătuirĭ le-a arătat prin epistolă, ear cele relative la o simplă înșciințare despre persóna luĭ, le-a în-

credințat purtătoriului acestei epistole. „Ca să șciți, dice, și voi cele pentru mine“, adecă să aflați cele pentru mine. Prin aceasta li-a arătat și dragostea lui către dênșii, cum și dragostea lor către el. „Pre care pentru înseși aceasta l-am trimis la voi, ca să sciți cele pentru noi, și să mângâe inimele vóstre“ (Vers. 22). Acestea nu le-a dis el în mod simplu, ci după ce mai 'nainte li-a spus: „îmbracându-vě“ și „încălțându-vě“, ceia ce este o dovada nestrămutată, că li trebuiau de a fi pururea gata de luptă. Cum că este așa, ascultă pe Profetul care dice: „Să-i fie lui ca o haină, cu care se îmbracă, și ca un brâŭ, cu carele pururea sě încinge“ (Ps. 108, 18). Profetul arată și pe Dumnedeŭ îmbrăcat cu zaua dreptăței, învațându-ne prin aceasta că noi pururea, și nu numai pentru un timp scurt, trebuie a fi înarmați cu armele duchovnicesci, căci trebuința de resboiŭ este vecînică. „Dreptul, dice, ca un leŭ îndrăznesçe“ (Pvov. 28, 1). Un ast-feliŭ de ostaș înarmat nu se teme de rândurile dușmanului cele desfășurate înaintea luĭ, ci se aruncă în mijlocul adversarilor. „Ca frumuseța în munți, dice, ca picióre ele celui ce binevestesçe audirea păceĭ“ (Isaia 52, 7). Cine nu ar alerga, cine nu ar servi uneĭ ast-feliŭ de cause, când se bine-vestesçe pacea, și încă pacea luĭ Dumnedeŭ către ómenĭ, carii cu nimic nu s-aŭ obosit spre a o căpăta, ci numai Dumnedeŭ e acel ce a făcut totul? Ce anume este gătirea evanghelieĭ, să ascultăm pe Ioan Botezătoriul carele dice: „ Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările luĭ“ (Math. 3, 3); dară această gătire e maĭ'nainte de botez, căci după botez este o altă gătire, aceia adecă de a nu face nimic, ce ar fi nedemn de pacea cea evanghelizată nóuě. Fiind-că piciórele sunt sfetnicii vieţeĭ nóstre în cele maĭ multe mișcări a le corpuluĭ, de aceia încontinuŭ îndemnându-ne dice: „Vedeți cum să umblați cu paza“, făcênd alusiune la viața nóstrě, adecă ca să facem fapte demne de evanghelie, să arătăm viața și faptele nóstre curate. «S-a bine vestit pacea, dice, dați deci acesteĭ veștĭ bune, dați evangheliei calea pregătită, eară dacă earăși vě faceți dușmanĭ, apoĭ aceasta nu este gătirea păceĭ. Fițĭ gata, și nu întârdiați, nu amânați pacea predicată de ea. Dupre cum v-ați gătit pentru pace și credință, tot așa gata fiți de a remânea, de a stărui în acestea. Pavăza e cea'ntêiŭ

care primesce tóte atacurile dușmanilor; ea este care păstrează armele nesfărâmate. Deci dacă credința este dreaptă, și viața este dreaptă, și armele tóte remân nesfărâmate.» —Multe vorbesce el despre credință și speranță mai cu samă în epistola către Ebrei. «Credeți, dice, în bunurile viitóre, și nimic din relele presente nu vě va vătăma; pentru că dacă în strimtorări și în dureri veĭ avea cu tine credința și speranța, veĭ conserva intacte acele bunurĭ». „Trebuie cel ce se apropie la Dumnedeŭ să creadă cum că este, și celor ce-l caută pre dênsul este dătătoriŭ de plată" (Ebr. 11, 6). Credința este pavăză, dară dacă sunt la mijloc sofisme, raționamente și socoteală „de ce așa" și nu altminterea, apoĭ atuncĭ ea nu maĭ este pavăză, ci chiar ne împedică. Aceasta decĭ să fie credința nóstră, ca să ne acopere peste tot, ca și o pavăză. Să nu fie scurtă, ca să ni remâuă piciórele góle, saŭ vre-o altă parte a corpuluĭ, ci să fie acea pavăză potrivită cu corpul. „Cele aprinse". Multe raționamente ard sufletul nostru, multă nesiguranță, și multe contrarietățĭ, dară tóte acestea credința cu adevěrat că le tempereazá. Multe introduce diavolul în sufletul nostru înflăcărându-l și punêndu-l în îndoeală la fie-ce pas, pre cum de pildă când dic unia: óre este înviere? óre este judecată? óre este resplata faptelor? Eĭ bine, în tóte acestea dacă este credința la mijloc, ea va stinge tóte săgețile diavoluluĭ. Ți-a trecut prin cugetul těŭ vre-o poftă óre care? Pune înainte credința bunurilor viitóre, și nu se va maĭ înfățoșa nicĭodată, ci se va perde din sufletul těŭ acea poftă. „Tóte săgețile", dice, adecă nu pe unele da, și pe altele nu. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că socotesc, că nu sunt vrednice patimirile timpuluĭ de acum către mărirea cea viitóre, care va să se descopere către noĭ" (Rom. 8,18). Vedĭ câte săgețĭ aŭ stins drepțiĭ pe atuncĭ? Saŭ póte nu țí se par a fi săgețĭ aprinse, care ard pe Patriarch, când el aduce ca sacrificiŭ pe fiul seŭ, și când se pregătesce să-l pună pe lemnele ce ardeaŭ? Dară și alțĭ drepțĭ aŭ stins tóte săgețile vicleanuluĭ. Așa dară, dacă resonăminte greșite resboesc cugetul nostru, noĭ să punem înainte credința; dacă fapte absurde ne muncesc, de credință să facem us; și în definitiv dacă durerile și scârbele se grămădesc asupra nóstră, numaĭ pe credință ne putem repausa. Ea este cu drept cuvênt păzitórea și apă

rătórea tuturor celor-l-alte arme, și dacă nu o posedăm, apoi și acelea tóte se frâng. „Preste tóte dice, luând pavăza credinței“? Ce înseamnă „preste tóte“? Adecă și în adevěr, dice, și în dreptate, și în gătirea evangheliei, pentru că tóte acestea aŭ nevoe de credință. De aceia a și adaos: „Și coiful mântuirei luați“, adecă că prin acesta veți putea ca să deveniți la urmă în siguranță. Coiful mântuirei luați, adecă să evitați primejdia; căci dupre cum coiful acopere precis din tóte părțile capul, și nu-l lasă de a suferi ce-va, ci-l apără, tot așa și credința devine a ținea locul pavăzei și a coifului mântuirei. Dacă noi stingem săgețele lui, apoi grabnic vom primi, saŭ mai bine dis, ni vor reveni raționalimentele cele care ne salvează, și nu lasă judecata nóstră de a pătimi ce-va. Dacă acele resonăminte contrarii se sting, apoi grabnic cele-l-alte resonăminte, care ne salvează și ne fac a avea speranțe bune, se vor nașce în noi. Și precum coiful înfășură capul jur-împrejur, așa și ele vor înfășura și apăra judecata nóstră. Dară nu numai aceasta, ei încă vom lua și sabia duchului, așa că nu numai vom putea a ne asigura de cele îndepărtate deja de la noi, ci pe însuși diavolul îl vom putea răni. Sufletul care nu e desnădějduit, și care nu primeșce săgețile cele aprinse, cu multă bună voință se va arunca asupra dușmanului, și-i va sparge zaua cu care el este acoperit, dupre cum a făcut și Pavel, carele prin această sabie a frânt și a robit cugetările dușmanului; un asemenea suflet, dic, va sfâșia și va tăia capul dracului. „Care este cuvêntul luĭ Dumnedeŭ.“ Prin aceste vorbe, saŭ că înțelege porunca lui Dumnedeŭ, saŭ îndemnul lui, saŭ în fine că în numele lui Iisus Christos numai vom putea să păstrăm poruncile lui Dumnedeŭ. Dacă noi vom face poruncile lui Dumnedeŭ, prin aceasta vom dobori și vom ucide pe dracul, pe șerpele cel viclean. Fiind-că a dis: „veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse“, apoi ca nu cum-va ei să se mândriască, îi povățuieșce ca pentru tóte să se róge lui Dumnedeŭ, căci ce dice? «Prin tótă rugăciunea și cererea vóstră vor fi acestea, dice, adecă rugându-vě, ori ce veți reuși. Nici-odată apropiindu-te de Dumnedeŭ să nu te rogi numai pentru tine personal, și ast-feliŭ vei avea pe Dumnedeŭ îndurat către tine». „Prin tótă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vě în tot timpul întru Duchul, și la înseși aceasta priveghind cu tótă răbdarea și ru-

găciunea pentru toțî sânțiî". Așa dară să nu'mî hotărescî timpul din ḑi, căcî ascultă ce spune el: în tot timpul sa te rogî, dupre cum ḑice și Mântuitorul: „Necontenit vĕ rugațî" (Math. 15, 27). Dar'apoî n-aî auḑit de vĕduva aceia, cum prin stăruința eî a reușit în ceia ce a cerut? N-aî auḑit de acea femee din Finicia Sirieî (Marc. 7, 24—30) cum prin continuarea conversațiuneî eî a atras favórea stăpânuluî? Eî bine, acestea cum și alțiî mulțî, prin rugăciune stăruitóre aŭ reușit. „Rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul", adecă cele după Dumneḑeŭ să le cerem, și nimic pămêntesc, nimic lumesc. Și nu e nevoe numaî de a ne ruga necontenit, ci și de a priveghea. „Și la înseșî aceasta, ḑice, priveghind". Fie că vorbesce aicî de priveghere de tótă nóptea (παννυχίς—ίδος), fie că vorbesce de trezvia sufletuluî, căcî pe amândouĕ părerile le primesc. Veḑî cum priveghea acea Chananiancă, că de și Domnul nu-î respundea, ba încă și câne o numise, ea totușî ḑicea cu curaj: „Adevĕrat, Dómne, că și câniî mănâncă din fărâmăturile ce cad din masa Domnilor seî" (Math. 15, 27)? Veḑî că ea nicî că s-a depărtat de el, până ce n-a reușit în cererea sa? Veḑî cum acel prieten a stăruit în ora înaintată a nopțeî, până ce l-a trezit și l-a îmblânḑit pe acela cu stăruință?

Aceasta va să ḑică a priveghea. Voeșcî póte a afla despre priveghere în rugăciune? Eî bine, uită-te la Anna, și ascultă cuvintele eî: „Adonaî, Eloi Sabaoth" (I Împăr. 1, 11), de cât e maî bine ca să ascultî ce s-aŭ petrecut maî'nainte de pronunțarea acestor cuvinte. «S-aŭ ridicat, ḑice, toțî de la masă, și aceia imediat nu s-a dus la culcare, nu a alergat la repausare», de unde mi se pare că și la masă ea nu și-a îngreuiat stomachul cu mâncărî, ci a stat acolo maî mult de formă, căcî deall-feliŭ nu ar fi putut vărsa atâtea lacrimî. Dacă noî fiind dejà înfrânațî cu postul, și deabea ne putem ruga ast-feliŭ, saŭ maî dreptul vorbind nicî-odată nu ne putem ruga ast-feliŭ, apoî cu atât maî mult nu s-ar fi putut ruga ea după masă, dacă nu ar fi fost ajunată. Să ne rușinăm noî bărbațiî de acea femee, să ne rușinăm, ḑic, noî, carî rugând pe Dumneḑeŭ ca să ni acorde împărăția ceriurilor, stăm la rugăciune cu gura căscată; să ni fie spre rușine această femee, care se ruga și plângea ca să i se dea copil. „Și a stat ḑice, înaintea Domnuluî" (I Imp. 1, 9) și ce spunea ea?

„Adonaĭ, Eloi Sabaoth“, ceia ce inseamnă: Dómne, Dumnedeul puterilor; și pronunțând aceste cuvinte lacrămile'ĭ curgeaŭ șiróe, căcĭ credea și era convinsă că prin lacrămĭ îl va indupleca. Unde sunt lacrămĭ, negreșit că acolo e și mâhnire și necaz; dară unde este necazul și strimtorarea, fără greșală că acolo este și multă filosofie, cum și multă băgare de samă. „De veĭ căuta, dice, spre rugăciunea róbeĭ tale, și de veĭ da róbeĭ tale semânța bărbătească, voiŭ da pre el dar înaintea ta până la diua morțeĭ luĭ“ (Ibid. Vers. 11). Ea nu a dis «il voiŭ da pentru un an, saŭ doĭ,» dupre cum facem noĭ, nicĭ nu a dis «dacă'mĭ veĭ da copil, ițĭ voiŭ da banĭ» ci «întregul dar, pe fiul meŭ cel ânlĕiŭ născut, pe fiul rugăciuneĭ mele îl voiŭ da ție pentru tot-deauna». Acea-sta a fost fiica luĭ Abraam cu adevĕrat. Ea dă luĭ Dumnedeŭ maĭ'nainte chiar de a fi câștigat cererea, dară și Dumnedeŭ'l acordă cererea fiind rugat. De cât tu privesce de aicĭ și marea evlavie a acesteĭ femeĭ. „Și ea grăia, dice, întru inima sa și buzele eĭ se mișcaŭ, eara glasul nu se audia“ (Ibid. Vers. 13). Ast-feliŭ se rógă luĭ Dumnedeŭ cel ce voesce a reuși în cererea sa, eară nu molesit, nu cu gura căscată, nicĭ scărpinându-se, saŭ fiind fără nicĭ-o bagare de samă la ceia ce vorbesce, saŭ fără nicĭ-o grijă. Pare că Dumnedeŭ nu putea să-ĭ dee și fără a maĭ cere ea? Nu scia el póte dorința femeeĭ și maĭ'nainte de a se ruga? Scia de sigur, și putea să-ĭ îndepliniască dorința și fără de rugăciune, însĕ dacă-ĭ da copil maĭ'nainte de a cere, nu s-ar fi arătat buna-voință a acesteĭ femeĭ, virtutea eĭ nu s-ar fi invederat, și nicĭ că ar fi câștigat o ast fetiŭ de recompensă. Așa dară amânarea eĭ până atuncĭ nu provenia dóră din invidie către Fenana *), nicĭ din rĕutate, ci maĭ mult din îngrijirea și dragostea către bărbat. Decĭ când tu audĭ că spune scriptura că i-a fost închis Dumnedeŭ pântecele eĭ, și că era scârbită și necăjită pe rivala eĭ, care avea copiĭ, pe când dênsa nu avea, să înțelegĭ de aicĭ că voesce a arăta filosofia acesteĭ femeĭ. Pentru că judecă singur: ea avea pe bărbatul seŭ, Elcana, ca sclav al sĕŭ, căcĭ îl dicea: „aŭ nu sunt eŭ ție maĭ bun de cât dece fiĭ“? de și póte o amăra rivala eĭ, adecă o lua în rîs, și o împungea cu vorbe sar-

*) Cartea I a împăraților, cap. 1. și urm. (Trad.)

castice din causa stărpăciuneĭ eĭ, totușĭ ea nu se apăra, nicĭ nu o blestema, și nicĭ că ḑicea bărbatuluĭ: «resbună-mĕ, fiind-că rivala mea mĕ baĭjocuresçe». Aceia avea cu adevĕrat copiĭ, dară și aceasta avea ca contra-balanță iubirea bărbatuluĭ. De aceia și ḑicea el: „nu sunt eŭ ție maĭ bun de cât ḑece fiĭ“? mângâind'o prin aceasta. Să vedem acum earășĭ filosofia acesteĭ femeĭ. „Și Ilĭ o a socotit pre ea beată“ (Ibid, Vers. 13), la care privesçe ce respunde: „Nu socoti pre róba ta ca pre o fată păgână, că din mulțimea multelor mele cugetărĭ, și din mulțimea măhnircĭ mele m-am topit*) pâna acum“ (Vers. 16). Aceasta cu adevĕrat că este fapt al uneĭ inimĭ înfrânte și umilite, când noĭ nu ne mâniem pe ceĭ ce ne insultă, când nu ne impuținăm, când ne justificăm. Nimic nu póte face inima filosofă, ca scârba și strîmtorarea. Nicĭ un lucru nu este atât de plăcut, ca a fi cine-va întristat și măhnit înaintea luĭ Dumneḑeŭ. „Din mulțimea multelor mele cugetarĭ, ḑice, am prelungit până acum“. Pe aceasta deci să o imităm cu toțiĭ. Auḑițĭ aceasta voĭ femeilor, care sunteți sterpe, voĭ care dorițĭ copiĭ, auḑițĭ aceasta, ḑic, și bărbați și femeĭ, pentru că și bărbaților se întâmplă de multe-orĭ de a dori copiĭ și a se ruga luĭ Dumneḑeŭ. Ascultă ce ḑice scriptura: „Și s-a rugat Isaac Domnuluĭ pentru Rebecca femeea sa, că era stearpă, și l-a ascultat pre el Dumneḑeŭ“ (Facer. 25, 21). In adevĕr, că marĭ lucrurĭ se pot face prin rugăciune! Dară să ne intórcem la vorbele Apostoluluĭ. „Prin tótă rugăciunea și cererea, ḑice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, și la înseșĭ aceasta priveghind cu tótă rabdarea și rugăciunea pentru toțĭ sânțiĭ, și pentru mine“, punêndu-se pe sine tocmaĭ la urmă. Dară ce facĭ Pavele? Te puĭ pe sine-țĭ tocmaĭ la urma tuturor? «Da, ḑice el. „Ca să mi se dea mie cuvênt, întru deschiderea

*) Originalul e precum urmeaḑă: „ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου ἐκτέτακα ἕως νῦν“. Parachimenul ἐκτέτακα este din verbul ἐκτείνω=a prelungi, și nicĭ de cum din verbul τήκω=a topi. Așa dară traducerea justă este: *„că din mulțimea multelor mele cugetărĭ am prelungit (rugăciunea) până acum“*. Trad.

gurei mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legături“. Dară unde aĭ tu solie? «Cătră ómenĭ», dice. Vaĭ! cât de mare e filantropia luĭ Dumnedeŭ cătră noĭ, căcĭ a trimis solĭ din ceriŭ, carĭ să vorbiască în locul luĭ, solĭ de pace, dară pe carĭ ómeniĭ prindêndu-ĭ i-aŭ pus în legăturĭ, şi nu s-aŭ ruşinat macar de legea comună, după care cel ce are vre-o solie nu pătimeşce nicĭ un reŭ. «Cu tóte acestea eŭ fac solie în legăturĭ», dice „ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc, precum mi sĕ cuvine a grăi“. „Lanţul acesta'mĭ este pus de ómenĭ ca să astupe gura mea, şi să nu am curaj, însĕ rugăciunea vóstre va deschide gura mea, ca să spun tóte cele pentru care am fost trimis a spune».

„Eară ca să şciţĭ şi voĭ cele pentru mine, ce fac, tóte vóuĕ le va arăta Tichic, iubitul frate, şi credinciósa slugă întru Domnul“. Dacă este credincios, nu va minţi de loc, ci tóte cele adevĕrate le va spune. „Pre care pentru înseşĭ aceasta l-am trimis la voĭ, ca să şciţĭ cele pentru noĭ, şi să mângâe inimile vóstre“. Vaĭ! câtă iubire. «Ca să nu vĕ înfricoşaţĭ, dice, de ceĭ ce voesc a vĕ spăimânta», căcĭ după cât se vede iĭ eraŭ în marĭ necazurĭ. De alt-feliŭ chiar vorba «ca să mângâe inimile vóstre» aceasta dă a înţelege; «ca să nu vĕ lase, dice, de a cădea.»

„Pace fraţilor şi dragoste cu credinţă de la Dumnedeŭ Tatăl, şi Domnul Iisus Christos“ (Vers. 23). Li doreşce lor pace şi dragoste cu credinţă, şi bine a dis, căcĭ nu e deajuns numaĭ de a avea pe buze cuvêntul de dragoste, şi în acelaşĭ timp a se amesteca cu ceĭ de altă credinţă. Saŭ că spune aceasta aicĭ, saŭ că-ĭ aţiţă de a avea credinţă într'atâta, în cât să fie cu curaj pentru cele viitóre. «Pace cătră Dumnedeŭ şi dragoste», dice, şi cu drept cuvênt, căcĭ dacă este pace, va fi şi dragoste, şi dacă va fi dragoste, va fi şi pace. „Cu credinţă“. Nicĭ un folos nu este de dragoste, dacă nu e credinţa, saŭ maĭ drept vorbind, nicĭ că póte să fie dragoste în alt mod. „Charul cu toţĭ, cariĭ iubesc pre Domnul nostru Iisus Christos, întru nestricăciune. Amin“ (Vers. 24). Pentru ce óre a separat el aicĭ pacea de char, căcĭ a pus pacea maĭ sus, eară aicĭ numaĭ charul? «Întru nestrică-

ciune, dice, Amin". Ce este „întru nestricăciune"? Adecă cu cumpătare, cu modestie, saŭ maĭ pre sus de cele stricăcióse, ca de exemplu: nu în bogăție, nu în slavă, ci în cele nestricăcióse. Particula întru este luată în loc de prin. «Prin nestricăciune, dice, adecă prin virtute," căcĭ orĭ-ce pĕcat este stricăciune, și dupre cum vorbim de o fecióră sedusă, tot așa e și cu sufletul. De aceia și dicea Pavel: „Nu cum-va să se strice și cugetările vóstre" (II. Corinth. 11, 3), și earăși în alt loc: „Întru învățătură, nestricare, cinste, nestricăciune" (Tit. 2, 7).

*) Ce óre este, spune-mĭ, stricăciunea corpuluĭ? Nu óre desfacerea luĭ totală și descompunerea luĭ? Aceasta se întâmplă și cu sufletul, când pĕcatul a intrat în el. Frumuseța sufletuluĭ este prudența, dreptatea; sănătatea sufletuluĭ este bărbația, este înțelepciunea și prosperitatea luĭ. Și desfrânatul ca și lacomul este infect, precum infect este și cel ce se predă pe sine faptelor rele; și fricosul ca și lașul este slab, precum și cel prost este slab de suflet. Încă și pĕcatele aduc stricăciunea, căcĭ fac pe ómenĭ desfrânațĭ și slabĭ, și la urmă-ĭ trântesc în bóle grele. Când noĭ dicem că o feciórá a fost sedusă, nu vorbim aceasta principalmente cu privire la corpul eĭ, ci maĭ mult pentru nelegiuirea facută cu ea, căcĭ pe lângă corp i s-a corupt sufletul eĭ. De alt-feliŭ faptul petrecut cu ea nimic alt n-a fost de cât promiscuitate, și dacă aceasta ar fi stricăciune, apoĭ de sigur că și nunta ar fi stricăciune. Așa dară nu promiscuitatea este stricăciune, ci pĕcatul. Ce alta maĭ cu samă ar putea fi stricăciunea uneĭ case, de cât deteriorarea eĭ? Stricăciunea peste tot locul este o schimbare spre maĭ rĕŭ, o trecere de la starea dinainte la o altă stare de lucrurĭ, la alt obiceiŭ. Ascultă ce spune scriptura: „Tot trupul își stricase calea sa pre pămênt" (Facer. 6, 12), și earăși: „Omenĭ stricațĭ la minte" (II Timoth. 3, 8). Corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios. Decĭ să nu-l stricăm și pe el. Pĕcatul cel dintêĭ a făcut corpul stricăcios și peritoriŭ, eară pĕcatul săvêrșit după baea renascereĭ póte strica și sufletul, și îl face ca să pótă fi ușor de luat în stăpânire și

*) Partea morală. Cum că corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios, drept care trebuie ca noĭ să fim tot-deauna agerĭ, spre a evita stricăciunea, ca nu cum-va să pătimim cele ce a pătimit bogatul din evanghelie. (Veron).

ros de viermele cel nemuritoriŭ. Viermele nu se atinge de diamant, și chiar de s-ar atinge cu nimic nu-l póte vătăma. Așa dară nu-ți corupe sufletul, căcĭ tot ce e corupt e plin de infecție. Ascultă pe profetul, care dice: „Impuțitu-saŭ și aŭ putrezit ósele mele de cătra fața nebuniei mele“ (Ps. 37, 6). Această stricăciune, decĭ, se va îmbrăca întru nestricăciune, pe când aceia nicĭ-odată, căcĭ unde este nestricăciune acolo este stricăciune. Ast-feliŭ decĭ stricăciunea este nestricată, neavênd sfârșit, este mórte nemuritóre, ceia ce s-ar fi întâmplat dacă corpul remânea nemuritoriŭ. Ast-feliŭ dacă noĭ ne ducem de aicĭ avênd stricăciunea în noĭ, avem acea stricăciune nestricată și nesfârșită. Pentru că în adevĕr, a se arde și a nu se consuma, și a fi vecînic ros de vierme, fără să fie nimicit, este o stricăciune nestricăciósă, precum s'a întâmplat cu fericitul Iob, carele se strica, se deteriora corporalminte în trecerea unuĭ timp îndelungat, și el totușĭ nu se prăpădia, ci într'una muia bulgării pămêntuluĭ rezemându-se pe puroĭ (Iob. 7, 5). Așa ce-va va suferi și sufletul atuncĭ, când viermiĭ vor sta pe lângă el și'l vor róde, nu în timp de doĭ anĭ, nicĭ treĭ, nicĭ dece, nicĭ o sută și nicĭ miĭ de anĭ, ci fără de sfârșit. „Unde viermele lor nu móre, și focul nu se stinge“, dice (Marc. 9, 44).

*) Să ne temem, vĕ rog, să ne înfricoșăm de acele cuvinte, pentru ca să nu cădem cu faptele. Lăcomia este stricăciune, ba încă o stricăciune maĭ rea de cât tóte cele-l-alte, căcĭ ea duce la idololatrie. Să fugim de stricăciune, și să preferăm nestricăciunea. Te-aĭ lăcomit la avutul altuia? Lucrul de care te-aĭ lăcomit se strică, pe când lăcomia remâne, devenind object de stricăciune fără sfârșit. Mulțămirea trece, pe când pĕcatul remâne intact. Este un rĕŭ mare de a nu se lepăda cine-va de totul din această viață, și mare nenorocire este ca ducêndu-ne acolo să purtăm cu noĭ sarcinĭ de pĕcate. „Căcĭ în iad, dice, cine se va mărturisi ție“? (Ps. 6, 6) Acolo este tribunal, și nu este atuncĭ timp de pocăință. Cât nu s-a văicărat bogatul acela către Abraam? Dară nimic n-a folosit. Câte nu diceaŭ ceĭ ce nu aŭ hrănit pe Christos? Și cu

*) Partea morală. Trebuie a ne teme de amenințărĭ, ca astfeliŭ să fugim de faptele rele; cum că plăcerile trec, eară neacordarea de milosteniĭ, cum și orĭ-care alt pĕcat, ne face necunoscuțĭ de Dumnedeŭ, carele tóte le cunósce, și carele ni-a ordonat nóuĕ să facem cele ce contribuiesc la mântuire. (Veron).

tóte acestea aŭ fost aruncațĭ în focul cel nestins și vecĭnic. Câte nu aŭ ḑis și aceĭ ce aŭ făcut fără de legĭ: „Dómne, Dómne, aŭ nu cu numele tĕŭ am prorocit, și nu cu numele tĕŭ dracĭ am scos"? (Math. 7, 22) Și cu tóte acestea nu aŭ fost cunoscuțĭ de el. Tóte acestea se vor petrece atuncĭ, și nicĭ un folos nu vom avea, dacă nu vom face acum binele. Să ne temem decĭ, ca nu cumva să ḑicem și noĭ atuncĭ: „Dómne, când te-am vĕḑut flămând, și nu-țĭ-am dat să mănâncĭ"? (Ibid. 25, 37) Acum să-l hrănim, nu o ḑi, nicĭ două, nicĭ treĭ, căcĭ ḑice scriptura: „Milostenia și credința să nu-țĭ lipsască" (Prov. 3, 3). Nu a ḑis: «fă milostenie odată, saŭ de douĕorĭ», pentru că și feciórele acelea aveaŭ unt-de-lemn în candelele lor, însĕ nu deajuns. Ast-felĭŭ că avem nevoe de mult unt-de-lemn, și ca un maslin roditoriŭ trebuie a sta noĭ în casa Domnuluĭ. Fie-care din noĭ să cugetăm la sarcinile de pĕcate pe care le avem, și să așezăm ca contra-balanță bine-facerile nóstre, și încă maĭ multe chiar se punem în cumpănă, pentru ca nu numaĭ pĕcatele să se stingă, dară încă ca dreptățile nóstre să se aibă în vedere la justificarea nóstre. Dacă nu vor fi tot pe atâtea fapte bune, pe câte faple rele sunt în sarcina nóstrĕ, ba încă chiar maĭ multe, ca ast-felĭŭ din cele prisoselnice să ni se calculeze la justificarea nóstrĕ, nimenĭ nu ne va putea sustrage de la pedeapsă. De care fie a ne scăpa cu toțiĭ, prin charul și filantropia Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și in vecii vecilor: Amin.

FINE

TABLA MATERIEI.



ERATA

Micele greşelĭ tipografice, ca de pildă la pagina 18 rândul 17, pag. 32 rândul 15, pag. 63 rândul 2 de jos, pag. 75 rândul 10 de jos pag. 132 rândul 22 etc. etc. cetitoriul este rugat a le îndrepta singur.